

การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

นายเกรียงไกร ส่องแสงเส็ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

POLITICS OF ETHNICITY AND ETHNIC IDENTITY OF THAISONGDAM : A CASE STUDY
OF KHAOYOI DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE

Mr. KriangkraiHonghengseng

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology
Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2011
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษา
กรณี อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

โดย

นายเกรียงไกร ฮ่อเฮงเส็ง

สาขาวิชา

สังคมวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัตน์ แอดสกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัตน์ แอดสกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุณินทร์พันธุ์)

เกรียงไกร ฮ่องเฮงเส็ง : การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. (POLITICS OF ETHNICITY AND ETHNIC IDENTITY
OF THAISONGDAM : A CASE STUDY OF KHAOYOI DISTRICT, PHETCHABURI
PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ.ดร.ศิริรัตน์ แอดสกุล, 166 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐกับอัต
ลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาการแข่งขันทางอัต
ลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

เป็นการวิจัยเชิงมานุษยวิทยา (Anthropological Research) โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จาก
การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)
และการลงพื้นที่ภาคสนาม (Field Work) แบ่งเป็นการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant
Observation) และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ผู้ให้ข้อมูล
สำคัญมีทั้งสิ้น 25 คน ประกอบด้วยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำ
จำนวน 5 คน บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 10 คน ชาวบ้านซึ่งเป็นคนไทยทรงดำ
ในอำเภอเขาย้อย จำนวน 10 คน ซึ่งการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีสุ่มเลือกแบบเฉพาะเจาะจง
(Purposive Sampling) และอาศัยการสอบถามต่อกัน (Snow Ball Technique) วิเคราะห์ข้อมูล
จากเอกสาร จากการลงพื้นที่ภาคสนาม และจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายทางการเมืองของภาครัฐก่อนพุทธศักราช 2475 และหลัง
พุทธศักราช 2475 ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขา
ย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้งในลักษณะของความยินยอมและถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ส่วนการ
แข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย เป็นปรากฏการณ์ช่วงชิง
นิยามความหมายของการเป็นไทยทรงดำแท้ เพราะอัตลักษณ์ของไทยทรงดำในปัจจุบันเริ่มถูก
กลืนกลาย ชาวไทยทรงดำจึงพยายามหาจุดยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองผ่านการแสดงออกใน
รูปแบบต่างๆ

ภาควิชา...สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา... ลายมือชื่อนิติ.....
สาขาวิชา.....สังคมวิทยา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2554.....

5380706224 : MAJOR SOCIOLOGY

KEYWORDS : THAISONGDAM/ POLITICS / ETHNIC IDENTITY

PIYAPIM KITISUTHATHAM : ACCEPTANCE AND ADJUSTMENT OF THE MOBILITY DISABLED PEOPLE AND RELATED FAMILY ROLE. ADVISOR: ASSOC. PROF. CHULANEE THIANTHAI, Ph.D., 264 pp.

The research objective is to study relations between politics and ethnic identity of Thaisongdam in Khaoyoi District, Phetchaburi Province and study the identity competition in Thaisongdam ethnic group in Khaoyoi District, Phetchaburi Province.

The methodology of this research is anthropological research mainly based on documentary research, In-depth Interview and fieldwork which includes participant observation and non participant observation. 25 key informants of this research are 5 experts in Thaisongdam cultural, 10 local administrative officers and 10 Thaisongdam people in Khaoyoi District. Key informants are Chosen by purposive sampling and snow ball technique. Data is analyzed from documentary research, field work and description from key informants.

The research result showed that political policy before and after 1932 affected identical changes of Thaisongdam in Khaoyoi District, both in consent and forced. The competition of identity in Thaisongdam ethnic group in Khaoyoi District is about true meaning of Thaisongdam because identity of Thaisongdam in the present has been integrated gradually. So, They try to find standpoint of their own ethnic group through many expression.

Department : Sociology and Anthropology Student's Signature

Field of Study : Sociology Advisor's Signature

Academic Year : 2011

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลต่างๆที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ เริ่มตั้งแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัตน์ แอดสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ทางชาติพันธุ์ที่อาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ทั้งยังให้กำลังใจและช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา เหนือสิ่งอื่นใด อาจารย์ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่างๆเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาวิทยานิพนธ์ให้มีคุณภาพ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จุฬารัตน์ เตืออำนวยการ วิทยาลัยการศึกษานิพนธ์ ที่มีความละเอียดถี่ถ้วนในการพิจารณาเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ให้มีคุณภาพและรองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องชาติพันธุ์ศึกษาและแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่สำคัญคือ อาจารย์สุนนทิพย์ จิตสว่าง บุคคลที่เป็นกำลังใจให้นายมที่ผู้วิจัยประสบปัญหา และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นประโยชน์ รวมถึงคณาจารย์ในภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ที่ขาดไม่ได้ คือพี่พรทิพย์ บั้วรับพร เจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาที่คอยช่วยเหลือให้กระบวนการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปอย่างราบรื่น ขอขอบคุณเพื่อนและรุ่นพี่ในภาควิชาทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ขอขอบคุณพี่น้องชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีทุกคน ที่ให้ความกรุณาถ่ายทอดองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง และให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณบิดามารดา คือ นางสมปอง ศรีพรมทอง และนายพิศิษฐ์ ฮ่องเฮงเส็ง ผู้ให้กำเนิดที่สร้างชีวิตให้ผู้วิจัยกลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม และบุคคลสำคัญยิ่งในชีวิตคือปู่และย่าของผู้วิจัย ได้แก่ นางจำลอง ฮ่องเฮงเส็ง และนายประสาร ฮ่องเฮงเส็ง ที่ได้เลี้ยงดูและอดทนทำงานหนักเพื่อความสำเร็จในชีวิตของหลาน ขอขอบคุณสมาชิกในตระกูลฮ่องเฮงเส็งทุกคน ที่มอบความรักความอบอุ่นให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา ความสำเร็จจากการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปใช้ในการตอบแทนพระคุณของบุพการีทุกคน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชญ์ บางเขียว ผู้อำนวยการประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา คุณพรพรณี พันธรังษี และคุณสาโรจน์ ศรีสง่าชัยพร เพื่อนร่วมงานที่เข้าใจและเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อจนประสบความสำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎี.....	6
2.1.1 แนวคิดเรื่องการเมือง (Politics).....	6
2.1.2 แนวคิดกระบวนการทางการเมือง(Political Process).....	8
2.1.3 แนวคิดนโยบายของรัฐ (Public Policy).....	10
2.1.4 แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity).....	11
2.1.5 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change).....	14
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	28

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
3.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	32
บทที่ 4 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี.....	33
บทที่ 5 การเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ	
 อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี.....	42
5.1 นโยบายอนุญัตติมิชชันนารีเผยแผ่คริสต์ศาสนา พ.ศ.2405.....	43
5.2 ประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 พ.ศ. 2417.....	51
5.3 พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ. 2458.....	55
5.4 รัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2540 หมวด 9 มาตรา 289กำหนดให้งานวัฒนธรรม เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	58
5.5 พระราชบัญญัติการศึกษา ปีพ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นนโยบายการ ศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	74
5.6 โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พ.ศ. 2544-2549).....	80
5.7 นโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พ.ศ.2554.....	83
บทที่ 6 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย	
 จังหวัดเพชรบุรี.....	91
6.1 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ.....	91
6.2 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการเรียกชื่อ.....	95
6.3 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ในงานประเพณีไทยทรงดำ.....	97
6.4 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ.....	101
6.5 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย.....	108

บทที่ 7 สรุปและอภิปรายผล.....	112
7.1 อภิปรายผลการวิจัย.....	112
7.2 สรุปผล.....	118
7.3 ข้อเสนอแนะ.....	120
รายการอ้างอิง.....	122
ภาคผนวก.....	146
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	166

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่จังหวัดเพชรบุรี.....	33
2	แผนที่อำเภอเขาย้อย	34
3	แผนที่ชุมชนในอำเภอเขาย้อย.....	35

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สัจธรรมอย่างหนึ่งคือความแตกต่างหลากหลาย ไม่เว้นแม้แต่มนุษยชาติ อันเป็นหนึ่งในสรรพสิ่งของโลก ร่างกายแต่ละคนย่อมมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันออกไป ส่งผลให้พลังกำลังมากน้อยไม่เท่าเทียมกัน ผู้มีพลังกำลังมากย่อมสามารถเข้าถึงผลประโยชน์ได้มากกว่าผู้มีพลังกำลังน้อย จนเป็นที่มาของการต่อสู้แย่งชิงอำนาจในการเข้าถึงผลประโยชน์สูงสุด เพื่อความอยู่รอดทั้งของตนเองและพวกพ้อง กาลเวลาช่วยส่งเสริมประสบการณ์ให้มนุษย์รู้จักบริหารจัดการอำนาจได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น จนเกิดเป็นการเมืองการปกครอง แน่แน่นอนว่าในแต่ละเขตการปกครองไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็ก ย่อมต้องมีผู้ครองอำนาจเหนือกว่าและผู้ครองอำนาจน้อยกว่า ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละประเทศ ย่อมมีฐานะและอำนาจทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป เรียกว่า การเมืองเรื่องชาติพันธุ์ หรือนักวิชาการบางท่านเรียกว่า การเมืองเชิงชาติพันธุ์ ทั้งนี้ การทำความเข้าใจความหมายของคำดังกล่าวให้เกิดความลึกซึ้งยิ่งขึ้น จำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์กระแสหลักควบคู่กันไปด้วย เพราะชาติพันธุ์กระแสหลักสนใจเรื่องการปรับตัวของมนุษย์ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน สำหรับการปรับตัวนั้น นอกจากจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในแบบพึ่งพา ยังส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มมีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น ขณะที่บางกลุ่มมีอำนาจลดลง ทำให้เกิดกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีฐานะและศักดิ์ศรีไม่เท่าเทียมกัน กลุ่มที่มีอำนาจสามารถก่อตั้งตัวเองเป็นรัฐประเทศได้ในที่สุด ส่วนกลุ่มที่ไม่มีอำนาจอาจเป็นประเทศราช หรือผู้อาศัยภายใต้การคุ้มครองของผู้มีอำนาจ การมองเช่นนี้นำไปสู่วิธีคิดวิเคราะห์ชนกลุ่มน้อย และชนกลุ่มใหญ่ในยุคนับปัจจุบันที่มีรัฐประเทศเกิดขึ้นแล้ว โดยชนกลุ่มน้อยคือ กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศ แต่ไม่ใช่ชาติพันธุ์เดียวกันกับสมาชิกส่วนใหญ่ในประเทศ และไม่ใช้กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศนั้น (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2554: 1-2)

ไม่ต่างอะไรกับประเทศไทยอันเป็นพหุสังคม ที่คนมีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์มากมาย เช่น ไทยพวน ไทยเวียง มอญ กะเหรี่ยง เป็นต้น แต่กลุ่มชาติพันธุ์ที่ผู้วิจัยคิดว่าสามารถเป็นกรณีศึกษาในประเด็นการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ย่อมได้แก่ ไทยทรงดำ เพราะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง ทั้งภายในกลุ่มของตนเองและภายนอกกลุ่มที่น่าสนใจ เห็นได้

จากเรื่องราวการลี้ภัยสงครามของชาวไทยดำจากเมืองแฉะ หรือเดียนเบียนฟูทางตอนเหนือของประเทศเวียดนามในปัจจุบัน ตั้งแต่สมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อปีพุทธศักราช 2322 จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พุทธศักราช 2335 และรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2378 ล้วนเคลื่อนบ่วงไปด้วยการสูญเสีย การถูกเอารัดเอาเปรียบ และความเดือดเนื้อร้อนใจระคนกันไป ในฐานะคนแปลกหน้าของสยามประเทศ ที่ถูกมองว่าเป็นเชลยสงครามบ้าง เป็นพลเมืองชั้นสองบ้าง อย่างไรก็ตาม ชาวไทยทรงดำเหล่านั้นได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีเรื่อยมา ท่ามกลางนโยบายทางการเมืองของภาครัฐที่กำหนดให้ชาวไทยทรงดำต้องปฏิบัติตาม ทั้งด้วยความจำยอม บางครั้งมีการต่อต้านต่อรองอำนาจจนส่งผลต่อการดำรงอัตลักษณ์ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ

จากประวัติศาสตร์การลี้ภัยสงครามของชาวไทยทรงดำในช่วงต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการเมืองการปกครองอย่างเห็นได้ชัด จนเป็นที่มาของความสนใจศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง ระหว่างการเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่ก่อนปีพุทธศักราช 2475 ซึ่งปกครองภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และหลังปีพุทธศักราช 2475 อันปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าไทยทรงดำในประเทศไทยจะอาศัยกระจุกกระจายกันอยู่ในหลากหลายจังหวัด อาทิ ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ฯลฯ แต่ผู้วิจัยกลับเลือกศึกษาไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้วยเหตุผลที่ว่า ไทยทรงดำในประเทศไทยแทบทุกพื้นที่มักอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีทั้งสิ้น สอดรับกับการศึกษาของสิริ พึ่งเดช ซึ่งมีเชื้อสายไทยทรงดำ ได้กล่าวถึงการกระจายตัวไปตั้งหลักแหล่งของชาวไทยทรงดำในพื้นที่ต่างๆ ด้วยเหตุผลที่ว่า

“ไม่ว่าจะเป็นผู้ไตซงดำรุ่นไหนก็ตาม เมื่ออพยพลงมาก็จะมารวมกันอยู่ที่เมืองเพชรบุรีทั้งสิ้น จึงว่าเพชรบุรีเป็นเมืองผู้ไตซงดำเมืองแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ และผู้ไตซงดำมีในหลายจังหวัด เช่นที่ ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก ฯลฯ ล้วนแต่เป็นเชื้อสายของผู้ไตซงดำที่ไปจากเพชรบุรีทั้งสิ้น” (สิริ พึ่งเดช, 2519: 49)

จึงเป็นที่มาของความสนใจศึกษาว่า การเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างไร และภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ มีการแข่งขันทางอัตลักษณ์กันอย่างไร เพื่อสร้างความเข้าใจระบบความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มใหญ่ (Dominate Group) และชนกลุ่มน้อย (Subordinate Group) ซึ่งชนกลุ่มใหญ่ในที่นี้หมายถึงชาวไทย ที่ปกครองชนกลุ่มน้อยคือไทยทรงดำ

1.2 คำถามการวิจัย

การเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างไร และภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ มีการแข่งขันทางอัตลักษณ์กันอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ ชาวไทยทรงดำทั้ง 10 ตำบล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
3. ขอบเขตด้านเวลา คือ ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยเป็นเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2554 โดยสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2553 เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ด้วยการอบรมเย็บปักถักร้อยบนเสื้อผ้าไทยทรงดำกับกลุ่มแม่บ้านตำบลเขาย้อย องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย เป็นระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2554 หลังจากนั้นเดินทางมาที่ชุมชนไทยทรงดำในแต่ละตำบลของอำเภอเขาย้อย ทั้งหมด 10 ตำบล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 10 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2554

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ไทยทรงดำ หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในกลุ่มตระกูลภาษาไท-กะได อาศัยอยู่ในหลายพื้นที่ อาทิ ประเทศไทย เวียดนาม จีน และลาว เป็นต้น โดยมีชื่อเรียกหลากหลายตามพื้นที่อยู่อาศัย เช่น ในเวียดนามเรียกว่า “ไทดำ” ในไทยเรียกว่า “ไทยทรงดำ” “ไทยโซ่ง” “ลาวโซ่ง” เป็นต้น ซึ่งชาวไทยทรงดำอาศัยอยู่ในหลายจังหวัดของประเทศไทย เช่น เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ลพบุรี กำแพงเพชร สุราษฎร์ธานี เลย เป็นต้น (พัชรภาพร ทิมวัฒน์, 2550: 10)

อัตลักษณ์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ที่มีต่อตนเองว่าเราเป็นใคร อันเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ผ่านการมองตนเอง และจากที่ผู้อื่นประเมินตัวเรา ทั้งนี้ อัตลักษณ์ของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อมีความรู้สึกร่วมกันในด้านความตระหนักรู้ว่า เรามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับบุคคลอื่น (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2546)

ชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน ทั้งในเรื่องประวัติความเป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อทางศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีความแตกต่างและสามารถแยกได้จากกลุ่มอื่น ทั้งนี้ เงื่อนไขของความเป็นชาติพันธุ์ได้แก่ มีความผูกพันกับแหล่งที่มา มีบรรพบุรุษร่วมกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน มีความคิดเป็นพวกเดียวกัน เป็นต้น (อมรา พงศาพิชญ์, 2541: 156)

การเมืองเรื่องชาติพันธุ์ หมายถึง การแข่งขันเชิงอำนาจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในการควบคุมเหนือกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นระบบความสัมพันธ์ของชนกลุ่มใหญ่ (Dominate Group) และชนกลุ่มน้อย (Subordinate Group) ในที่นี้ หมายถึง “ชาวไทยทรงดำ” ที่ถูกควบคุมโดยกลุ่มชาติพันธุ์ “ไทย” ศึกษาผ่านนโยบายทางการเมืองทั้งก่อนและหลังปีพุทธศักราช 2475 ตั้งแต่ยุคการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่พระมหากษัตริย์ไทยมีนโยบายในการทำศึกสงครามเพื่อขยายอาณาเขต และกวาดต้อนเชลยศึก ได้แก่ “ชาวไทยทรงดำ” เข้ามาในประเทศไทย เพื่อเป็นแรงงานและกำลังพลในยามศึกสงคราม กับยุคสมัยของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ประสานความร่วมมือ ระหว่างชาวไทยทรงดำ สถานศึกษา และสมาชิกในชุมชน ริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ

การแข่งขันทางอัตลักษณ์ หมายถึง การต่อสู้ต่อรองถึงจุดยืนทางอัตลักษณ์ “ภายใน” กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัย “ภายนอก” คือ การใช้นโยบายรัฐเพื่อควบคุมชนกลุ่มน้อยในสังคม จึงเป็นปรากฏการณ์ช่วงชิงนิยามความหมายของการเป็นไทยทรงดำแท้ เพราะอัตลักษณ์ของไทยทรงดำในปัจจุบันเริ่มถูกกลืนกลาย ชาวไทยทรงดำจึงพยายามหาจุดยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องของเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
2. ทำให้ทราบถึงการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เป็นการศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐ กับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อช่วยอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดำเนินงานวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

- 2.1.1 แนวคิดเรื่องการเมือง (Politics)
- 2.1.2 แนวคิดกระบวนการทางการเมือง (Political Process)
- 2.1.3 แนวคิดนโยบายของรัฐ (Public Policy)
- 2.1.4 แนวคิดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity)
- 2.1.5 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change)

2.1.1 แนวคิดเรื่องการเมือง (Politics)

“การเมือง” เป็นเรื่องของการบริหารจัดการอำนาจ เพื่อให้สามารถเข้าถึงผลประโยชน์ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคล บางครั้งเป็นการต่อสู้ต่อรอง และควบคุมอำนาจระหว่างคนสองกลุ่ม กล่าวคือ ชนกลุ่มใหญ่ (Dominate Group) ควบคุมชนกลุ่มน้อย (Subordinate Group) หากวิเคราะห์ในแง่การเมืองเรื่องชาติพันธุ์ ย่อมเป็นการใช้อำนาจการเมืองเพื่อปกครองกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยในรัฐ เปรียบได้กับชาวไทยที่ปกครองชาวไทยทรงดำผ่านนโยบายรัฐในยุคสมัยๆต่าง ดังนั้น การศึกษาการเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ จึงจำเป็นต้องใช้แนวคิดทางการเมือง (Politics) ซึ่งผู้รู้และนักวิชาการได้อธิบายความหมายและเนื้อหาสาระไว้ ดังนี้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2542 : 23-25) ได้ระบุความหมายของ “การเมือง” ไว้ว่า หมายถึง การเจรจาต่อรองระหว่างคนหรือกลุ่มคน เพื่อนำไปสู่การตกลงใจหรือตัดสินใจร่วมกันในเรื่องต่างๆ

ดังนั้น คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปเจรจาต่อรองกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อตกลงใจหรือตัดสินใจร่วมกัน หรือหาข้อยุติร่วมกัน ย่อมถือว่ามีการเมืองเกิดขึ้นแล้ว ดังเช่นสังคมของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่มีกระบวนการทางการเมืองทั้งจากภายนอกกลุ่มผ่านนโยบายรัฐ และภายในกลุ่มเพื่อแข่งขันทางอัตลักษณ์ อันเป็นผลมาจากชนกลุ่มใหญ่ หมายถึง “คนไทย” ที่ต้องการควบคุมชนกลุ่มน้อย กล่าวคือ “ชาวไทยทรงดำ”

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2517 : 61) ได้ระบุความหมายของ “การเมือง” ไว้ว่า การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปของรัฐ และการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐ ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง เมื่อสังคมมนุษย์ยังจำเป็นต้องมีรัฐบาล คนเราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับกับผู้ถูกบังคับ ซึ่งในงานวิจัยนี้ คนไทยทรงดำอยู่ในฐานะผู้ถูกปกครอง ส่วนคนไทยอยู่ในฐานะผู้ปกครอง โดยใช้นโยบายรัฐเป็นเครื่องมือในการควบคุม

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2539 : 3) ได้ระบุความหมายของ “การเมือง” ไว้ว่า การเมืองเป็นการต่อสู้ช่วงชิง การรักษาไว้ และการใช้อำนาจทางการเมือง โดยที่อำนาจทางการเมือง คือ อำนาจในการวางนโยบายบริหารประเทศหรือสังคม อำนาจที่จะแต่งตั้งบุคคลเพื่อช่วยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และอำนาจที่จะใช้ข้าราชการ งบประมาณ หรือเครื่องมืออื่นๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ สอดรับกับนโยบายรัฐที่ใช้กับชาวไทยทรงดำ ถือเป็นการใช้อำนาจทางการเมือง จนเกิดปรากฏการณ์ของการต่อสู้ต่อรองกับอำนาจรัฐ และดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ เพื่อป้องกันการถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม ให้กลมกลืนกับอัตลักษณ์ของคนไทยส่วนใหญ่

องค์ความรู้จากแนวคิดเรื่อง “การเมือง” (Politics) สามารถต่อยอดไปสู่การทำความเข้าใจ “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์” ได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่รัฐไทยได้ใช้นโยบายทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยในสังคม

2.1.2 แนวคิดกระบวนการทางการเมือง (Political Process)

กระบวนการทางการเมืองเป็นเรื่องวิธีการใช้อำนาจทางการเมือง ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายกันออกไปในแต่ละสังคม ขึ้นอยู่กับบริบททางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมเป็นสำคัญ โดยจำแนกออกเป็นกระบวนการทางการเมืองในสังคมเปิดและสังคมปิด สำหรับประเทศไทยเคยใช้กระบวนการทางการเมืองทั้งแบบสังคมเปิดและสังคมปิด กล่าวคือ การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ก่อนปีพุทธศักราช 2475 และระบอบประชาธิปไตย หลังปีพุทธศักราช 2475 ดังนั้น การศึกษาการเมืองกับชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจ “แนวคิดกระบวนการทางการเมือง” (Political Process) ซึ่งผู้รู้และนักวิชาการได้อธิบายความหมายและเนื้อหาสาระไว้ ดังนี้

เวียงรัฐ เนติโพธิ์ (2554 : 5) ระบุว่า กระบวนการทางการเมือง (Political Process) เป็นขั้นตอนการตัดสินใจประเด็นสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน เพราะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย แต่ละหน่วยมีความรับผิดชอบเฉพาะ ขณะเดียวกัน ก็ต้องประสานงานกันให้เกิดประสิทธิผล ทั้งนี้ กระบวนการทางการเมืองของแต่ละประเทศ มีอาจดำเนินไปได้โดยอิสระอย่างแท้จริง หากต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สอดรับกับกระบวนการทางการเมืองไทย ที่หลายหน่วยงานได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งถูกมอบหมายบทบาทหน้าที่ดังกล่าวตามบัญญัติของตัวบทกฎหมาย

สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2527 : 6-8) ได้ระบุความหมายของ “กระบวนการทางการเมือง” (Political Process) ไว้ว่า เป็นกิจกรรมของบุคคลกลุ่มต่างๆ ทั้งในและนอกระบบการเมือง ที่พยายามแข่งขันหรือต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ และใช้อำนาจที่ได้มาไปจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ขณะเดียวกันก็พยายามพัฒนา ขยายอำนาจหรืออิทธิพลที่ได้มา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในในกลุ่มของตน จะเห็นได้ว่า กระบวนการทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำเป็นอย่างมาก ย่อมได้แก่ กระบวนการกระจายอำนาจรัฐจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้วัฒนธรรมย่อยได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาเพื่อสนองต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผ่านการทำวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าตามระบบทุนนิยม เป็นต้น

ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร (2548 : 1-2) ระบุว่า “กระบวนการทางการเมือง” (Political Process) มีอยู่สองประเภท กล่าวคือ กระบวนการทางการเมืองในสังคมเปิด ที่มุ่งเน้นการใช้ อำนาจทางการเมืองบนพื้นฐานของความเท่าเทียมโดยยึดหลักเสียงข้างมาก และกระบวนการทางการเมืองในสังคมปิด มุ่งเน้นการใช้ อำนาจทางการเมืองบนพื้นฐานของผู้นำที่มีศักยภาพ

อานนท์ อาภาภิรมย์ (2545 : 16) ระบุว่า “กระบวนการทางการเมือง” (Political Process) เป็นวิธีการใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งถือกันว่าการกำเนิดขึ้นพร้อมกับการเกิดรัฐ กล่าวคือ เมื่อมีรัฐย่อมมี กระบวนการทางการเมือง กระบวนการทางการเมืองจึงเป็นวิธีการใช้อำนาจทางการเมืองที่เก่าแก่ และติดต่อสืบเนื่องกันมาเป็นเวลานาน โดยนโยบายรัฐที่ใช้กับชาวไทยทรงดำถือเป็นหนึ่งในกลไก กระบวนการทางการเมือง เพราะนโยบายรัฐเป็นเครื่องมือในการใช้อำนาจทางการเมือง งานวิจัย ชี้นี้จึงทำให้เห็นภาพกระบวนการที่แตกต่างกัน ระหว่างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก่อนปี พุทธศักราช 2475 และระบอบประชาธิปไตยหลังปีพุทธศักราช 2475

องค์ความรู้จากแนวคิดเรื่อง “กระบวนการทางการเมือง” (Political Process) ดังกล่าวใน ข้างต้น สามารถนำมาอธิบายวิธีการใช้อำนาจของรัฐไทยต่อชาวไทยทรงดำในแต่ละยุคสมัยที่ แตกต่างกันไป ทั้งวิธีใช้อำนาจเพื่อการผสมกลมกลืน (Assimilation) และเพื่อผสมผสานบูรณาการ (Integration) เพราะการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ จำเป็นต้องเข้าใจ กระบวนการใช้อำนาจของรัฐ ว่ามีขั้นตอนหรือโครงสร้างการบริหารจัดการทางการเมืองอย่างไร ซึ่ง กระบวนการเหล่านั้นได้ส่งผลกระทบต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ หรือการดำรงชีวิตอยู่ของชาว ไทยทรงดำ ที่สำคัญ ชาวไทยทรงดำมีปฏิริยาตอบสนองต่อกระบวนการทางการเมือง ในรูปแบบ ของความยินยอมหรือเกิดการต่อต้าน ซึ่งกระบวนการทางการเมืองในแต่ละขั้นตอน ได้ทำให้ผู้วิจัย ได้ทราบถึงความเป็นไปในการใช้นโยบายของรัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

2.1.3 แนวคิดนโยบายของรัฐ (Public Policy)

“นโยบายรัฐ” เป็นกิจกรรมที่กระทำหรือตัดสินใจโดยรัฐบาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดค่านิยมว่าจะให้ประชากรปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตาม เพื่อจุดประสงค์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งยังเกี่ยวข้องกับงบประมาณในการบริหารงานประเทศอย่างคุ้มค่า และเกี่ยวข้องกับสิทธิของพลเมืองในการเข้าถึงสวัสดิการ หรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากภาครัฐอีกด้วย ดังนั้น การศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐ กับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จึงต้องทำความเข้าใจ “แนวคิดนโยบายของรัฐ” (Public Policy) ซึ่งผู้รู้และนักวิชาการได้อธิบายความหมายและเนื้อหาสาระไว้ ดังนี้

ปกรณัม ปรียากร (2522 : 149) ได้ระบุถึงความหมายของคำว่า “นโยบายของรัฐ” ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญของประการ กล่าวคือ แนวทางในการปฏิบัติงานของรัฐบาลประการหนึ่ง กับโครงการสำคัญซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้น ด้วยการกำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว นำไปสู่ความเข้าใจนโยบายของรัฐที่ใช้กับชาวไทยทรงดำว่า แต่ละนโยบายมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำแตกต่างกันไป

กุลธนา ธนาพงศธร (2522 : 232) ได้ระบถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษานโยบายรัฐว่า เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่า ทำไมนโยบายรัฐจึงต้องมีเนื้อหาสาระเช่นนั้น ใครเป็นผู้ริเริ่มหรือมีส่วนผลักดันให้เกิดนโยบายนั้น และอะไรจะเป็นผลที่เกิดตามมาจากการใช้นโยบายดังกล่าว ซึ่งช่วยอธิบายให้เห็นเบื้องหลังการกำหนดนโยบายรัฐ จึงเป็นการศึกษาเพื่อคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นจากการมีนโยบายนั้นด้วย นำไปสู่ความเข้าใจเหตุผลในการกำหนดนโยบายรัฐที่ใช้กับชาวไทยทรงดำ และศึกษารายละเอียดของแต่ละนโยบายอย่างจริงจัง จนสามารถวิเคราะห์แนวโน้มของผลกระทบที่จะเกิดขึ้น กับวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำได้ในอนาคต

Lindblom (1968 : 3) ระบุว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการทางการเมือง เป็นการต่อสู้กันของกลุ่มผู้มีความคิดขัดแย้ง ในบางกรณีเป็นเรื่องของการต่อรองและหาช่องทางในการตกลงประนีประนอมกัน ระหว่างกลุ่มอิทธิพลหรือศูนย์รวมอำนาจต่างๆ ในระบบการเมือง ทำให้เข้าใจได้ว่า นโยบายของรัฐเป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดการขัดแย้งทางความคิดและพฤติกรรม ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกับชาวไทยทรงดำ จนนำไปสู่การต่อรองเชิงอำนาจในที่สุด

Kenneth Prewith and Sidney Verba (1983 : 652-653) ได้นิยามความหมายของ “นโยบายรัฐ” ว่าหมายถึง พันธะสัญญาาระยะยาวในการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นแบบแผนของรัฐบาล โดยมุ่งถึงสิ่งที่รัฐบาลกระทำจริงมากกว่าสิ่งที่รัฐบาลพูด ดังนั้น เพื่อให้สามารถเข้าใจนโยบายสาธารณะของรัฐบาลได้อย่างชัดเจน ประชาชนต้องติดตามการบัญญัติกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ และการนำนโยบายไปปฏิบัติของฝ่ายรัฐบาลอย่างใกล้ชิด

องค์ความรู้จากแนวคิดเรื่อง “นโยบายของรัฐ” (Public Policy) ดังกล่าวในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเรียนรู้ที่จะตั้งคำถามกับนโยบายรัฐ ที่ประกาศออกมาใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำทั้งในทางตรงและในทางอ้อม ว่าผู้ใดที่ริเริ่มกำหนดนโยบาย รวมทั้งเรียนรู้ที่จะสืบค้นเนื้อหาสาระของนโยบายรัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอย่างละเอียดว่า นโยบายเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ หรือวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำอย่างไร เพราะแต่ละนโยบายของรัฐย่อมมีวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าก่อนประกาศใช้นโยบายแล้ว

2.1.4 แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity)

การทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์ (Ethnicity) เพียงอย่างเดียว อาจยังไม่เพียงพอสำหรับการวิจัย “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ” จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเรื่อง “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” (Ethnic Identity) ควบคู่กันไปด้วย โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เลือกใช้คุณสมบัติทางวัฒนธรรมมานิยามความเป็นตนเอง และสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีการเลื่อนไหลไปตามบริบททางสังคม สอดรับกับการศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยทรงดำที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย และการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละบริบท โดยผู้รู้และนักวิชาการได้อธิบายความหมายและเนื้อหาสาระไว้ ดังนี้

Harold Isaacs (อ้างถึงใน ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2547) ระบุว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เกิดจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่ง อันเป็นพื้นฐานสำคัญให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งสืบทอดอดีตและกำหนดความเป็นตัวตนในปัจจุบัน จึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของบุคคล

Linda Begley Soroff (1995) ได้กล่าวถึงนิยามเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” (Ethnic Identity) ว่าหมายถึง การกำหนดความเป็นตัวตนโดยใช้ทางเลือกของสมาชิกในสังคมที่มีค่านิยมพื้นฐานร่วมกัน มีวิถีทางในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยมีภูมิหลังทางด้านประวัติศาสตร์ร่วมกัน ยิ่งไปกว่านั้น อัตลักษณ์ของปัจเจกเอง ยังได้รับการกำหนดโดยคนอื่นๆ ในฐานะสมาชิกของกลุ่มอีกด้วย เห็นได้จากกรณีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ที่ปัจเจกบุคคลเลือกใช้วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย การไว้ทรงผม ที่อยู่อาศัย ฯลฯ เป็นอัตลักษณ์หลักในการแยกตนเองออกจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

Kanthryn Woodward (อ้างถึงใน สาคร สมเสริฐ, 2549) ระบุว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เป็นการเชื่อมต่อกันระหว่างความเป็นปัจเจกและโครงสร้าง กล่าวคือ เหยี่ยสองด้านที่มีทั้งมิติของความเป็นตัวตน ทั้งความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออก ขณะเดียวกัน ตัวแปรเหล่านี้ย่อมมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม ที่ได้ร่วมก่อร่างสร้างความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ขึ้นมา

พิศิษฐ์ คุณวโรตม์ (2546 : 306-307) ระบุว่า “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” (Ethnic Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น ผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนักในตัวเองและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง กล่าวคือ เราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนคือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง และมีความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอย่างไร เจกเช่นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย ที่ถูกกำหนดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก และระดับประชาคมส่วนรวม ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่ทำให้จุดยืนทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำมีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น

ชาญวิทย์ ตีระประเสริฐ (2548 : 24) ได้ระบุว่า “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” (Ethnic Identity) หมายถึง ปัจเจกที่พิจารณาคูณลักษณะร่วม (Common Characteristics) ซึ่งจำแนกบุคคลเหล่านั้นออกจากคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม เป็นคุณลักษณะที่บุคคลดังกล่าวได้พัฒนาพฤติกรรมทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น เป็นคำที่ได้รับการประดิษฐ์ขึ้นมา เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างกับคำว่า “เชื้อชาติ” แม้สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใดกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง อาจได้รับการกำหนดอัตลักษณ์โดยอาศัยองค์ประกอบทางด้านเชื้อชาติ กลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ อาจมีรากร่วมทางด้านคุณลักษณะแห่ง

วัฒนธรรมอื่น เช่น ศาสนา ภาษา การแต่งกาย ฯลฯ สอดรับกับสัญชาติและเชื้อชาติของไทยทรงดำ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย อาจระบุว่าเป็น “คนไทย” แต่สำนึกทางชาติพันธุ์กลับมีความเป็นคนไทย ซึ่งอพยพลี้ภัยสงครามมาจากทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม เป็นต้น

เจือจันทร์ วงศ์พลกานันท์ (2549) ได้ระบุว่า “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” หมายถึง สิ่งที่ทำให้เรารู้ตัวตนเองว่า “เราคือใคร” เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าชาติพันธุ์ใดเป็นพวกเดียวกับเรา จึงสามารถแบ่งแยกพวกเราออกจากพวกเขา คำว่าพวกเดียวกับเรามีลักษณะเป็นอัตลักษณ์ร่วม หมายถึง อัตลักษณ์ที่ปัจเจกจำนวนหนึ่งมีส่วนร่วมกัน เกี่ยวข้องกับการกระทำของตัวตนและคนอื่น ๆ ดังนั้น อัตลักษณ์ร่วมจึงมีทั้งด้านที่เป็นอัตลักษณ์ส่วนตัว และอัตลักษณ์ทางสังคมควบคู่กันไป ทั้งนี้ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไม่ใช่สิ่งที่กำหนดตายตัวได้ ในทางตรงกันข้าม กลับมองหรือวิเคราะห์ได้หลายแง่มุม อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์แต่ละกลุ่มแต่ละยุคสร้างขึ้นมา และสามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ ขึ้นอยู่กับผู้สร้างจะนิยามตัวเองอย่างไร เช่นเดียวกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอย้ายยอยบางส่วน ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมในปัจจุบัน

วันดี สันติวุฒิเมธี (2546 : 25) ได้ให้ความหมายของ “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” ไว้ว่า สิ่งที่น่ามาใช้สื่อถึงสำนึกทางชาติพันธุ์ ไม่จำเป็นต้องมีความคงเส้นคงวา แต่สามารถปรับเปลี่ยนไปได้เรื่อยๆ เพื่อรักษาสำนึกทางชาติพันธุ์ของตนเองไว้ให้ได้ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงมีลักษณะเป็นรูปธรรม ที่คนภายนอกสามารถรับรู้ได้ผ่านการมองเห็น รับฟัง และสัมผัส บางช่วงเวลาอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้น อาจทำทลายหรือประนีประนอมกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อยู่แวดล้อม โดยกระบวนการทั้งหมดเป็นไปเพื่อรักษาสำนึกทางชาติพันธุ์ให้ดำรงอยู่ สอดรับกับปรากฏการณ์ต่อผู้ต่อรองและประนีประนอมทางอัตลักษณ์ ระหว่างชาวไทยทรงดำกับชาวไทย ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านวิถีชีวิต แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเป็นพหุสังคม

การทำความเข้าใจแนวคิดเรื่อง “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” ในข้างต้น นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ซึ่งมีการเลื่อนไหลไปตามกาลเวลาและบริบททางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริบทด้านการเมืองการปกครองที่มีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ ทั้งนี้ ลักษณะร่วมของชาวไทยทรงดำ อำเภอย้ายยอย จังหวัดเพชรบุรี ที่สามารถบ่งชี้ถึงความเป็นอัตลักษณ์มีอยู่หลายประการ อาทิ การไว้ทรงผม ที่อยู่อาศัย

การแต่งกาย ฯลฯ ทว่า หลังอพยพลี้ภัยสงครามจากประเทศเวียดนามเข้ามาในประเทศไทยแล้ว ไทยทรงดำได้เริ่มสูญเสียอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไปตามวัฒนธรรมหลักของไทย อาจถูกกลืนกลาย ด้วยการศึกษ สื่อมวลชน และการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมประกอบกัน

แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change)

เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เนื่องจากอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำจะผันแปรไปตามนโยบายของรัฐ และการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยข้อมูลที่ได้รับจากการทบทวนวรรณกรรมด้านแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม สามารถแยกพิจารณาได้ต่อไปนี้

วัชรนา คลายนาท (2530 : 35) ได้ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเน้นการประดิษฐ์ของสังคม ทั้งที่เป็นการประดิษฐ์ทางวัตถุและไม่ใช่วัตถุ เช่น ภาษา ศิลปะ ศีลธรรม ดนตรี ประเพณีต่างๆ รวมถึงความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคม ขณะที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง และระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในปัจจุบัน มีทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมและวัฒนธรรมควบคู่กันไป

วิเชียร รักการ (2539 :10) ได้ระบุถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและวัฒนธรรมไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมสองแบบนี้เป็นไปไม่เท่ากัน โดยทั่วไปวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุเปลี่ยนแปลงช้ากว่า ที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงวัตถุวิสัยมากกว่าจิตวิสัย เหมือนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงช้าเร็วไม่เท่ากัน

ประธาน เขียวขำ (2546) ได้ระบุว่า วัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ไม่ว่ามนุษย์จะวางแผนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ก็ตาม วัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปเพราะว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรม ทั้งนี้ รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีอยู่สองแบบ กล่าวคือ รูปแบบแรก เปลี่ยนแปลงด้วยการประดิษฐ์คิดค้น รูปแบบต่อมาคือ เปลี่ยนแปลง

ด้วยวิธีการขอยืมหรือลอกแบบกันเพราะการติดต่อทางวัฒนธรรม อาจเกิดขึ้นได้ทั้งทางตรงแ
 16
 ทางอ้อม ในส่วนของการติดต่อทางตรง หมายถึง การที่คนต่างวัฒนธรรมได้มีโอกาสพบปะ
 แลกเปลี่ยนความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมซึ่งกันและกัน ส่วนในทางอ้อมคือ การติดต่อกันผ่าน
 สื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

Davis (1964 : 622) ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน
 ระบบสังคม กล่าวคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม ดังนั้น การ
 เปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ การ
 เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทุกอย่างที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมทุกสาขา
 ได้แก่ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ปรัชญา ฯลฯ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและ
 กฎเกณฑ์ของการจัดระเบียบทางสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมสามารถ
 จำแนกอธิบายได้เป็นสามกลุ่มหลัก กล่าวคือ อธิบายจากวิวัฒนาการ (Evolutionary) ซึ่งเป็นการ
 เปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง อธิบายจากความขัดแย้ง (Conflict) ระหว่าง
 กลุ่มชนชั้นในสังคม จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และสุดท้าย อธิบายจาก
 โครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional) ซึ่งเชื่อว่าสังคมเป็นระบบที่มีหลายภาคส่วนทำหน้าที่
 สัมพันธ์กัน หากส่วนใดส่วนหนึ่งทำหน้าที่บกพร่อง ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ
 วัฒนธรรมได้ในที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในข้างต้น สามารถ
 วิเคราะห์การใช้นโยบายรัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำตามหลัก “โครงสร้างหน้าที่” (Structural-
 Functional) ซึ่งรัฐไทยมีหน้าที่ใช้อำนาจควบคุมชาวไทยทรงดำให้อยู่อย่างเป็นระบบ ขณะที่การ
 แข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำสามารถอธิบายได้ด้วยหลัก “ความขัดแย้ง”
 (Conflict) อันเป็นผลจากการแข่งขันทางอัตลักษณ์ ส่วนหลักวิวัฒนาการ (Evolutionary) สามารถ
 อธิบายอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำได้หลายประการ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง
 ค่อยเป็นค่อยไป อาทิ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย การไว้ทรงผม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สาเหตุ
 ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีมากมาย ทั้งการอพยพย้ายถิ่น การ
 แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การประดิษฐ์คิดค้น ทว่า กลับมีนักคิดจำนวนน้อยมากที่จะระบุชี้ชัดไป
 ว่าการเมืองการปกครอง เป็นอีกหนึ่งตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ
 วัฒนธรรมภายในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งๆ เพราะการกำหนดนโยบายทางการเมืองล้วนเกิดจากชนกลุ่ม

ใหญ่ในสังคม ที่ต้องการครอบงำชนกลุ่มน้อย จึงกล่าวได้ว่า การเมืองการปกครอง เป็นอีกหนึ่งตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จึงสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการอธิบายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ภายหลังจากนโยบายของรัฐเพื่อควบคุมชาวไทยทรงดำ กับศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ท่ามกลางการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์”

จากการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลผ่านเอกสารและหนังสือหลายเล่ม ได้ระบุถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์” ดังสามารถแยกพิจารณาได้ต่อไปนี้

พิเชฐ สายพันธ์ (2547 : 121-122) ได้เขียนบทความเรื่อง “การแปลงผ่านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม” โดยระบุถึงอิทธิพลทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศเวียดนาม ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชาวไทยดำในหลากหลายเมืองของเวียดนาม อันเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำที่อพยพย้ายถิ่นลี้ภัยสงครามเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้ “เมืองแกง” เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนไท ที่เรียกตัวเองว่า “ไทดำ” ซึ่งมีตำนานกล่าวถึงเมืองต้นกำเนิดของกลุ่มไทดำที่เมืองแกงย้อนกลับไปเมืองลอบ ตามบันทึกในเอกสารท้องถิ่นซึ่งเป็นจารีตการเขียนประวัติศาสตร์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องเฉพาะภายในกลุ่มของไทดำเอง ลักษณะของประวัติศาสตร์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ตามวิธีการสร้างประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มักจะใช้ตำนานหรือนิทานปรัมปรา แสดงถึงการติดต่อทางวัฒนธรรมและอิทธิพลทางการเมืองระหว่างกลุ่ม เช่น ตำนานทำวสูงทำวเจื่อง ที่แพร่หลายในกลุ่มคนไทและขมุ ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งในการสร้างประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ที่ปรากฏในเอกสารจารีตของท้องถิ่นระหว่างคนไทดำและขมุ ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ชาวขมยอมรับอัตลักษณ์ที่เป็นวัตถุทางวัฒนธรรมของชาวไทยดำ เช่น การแต่งกาย บ้านเรือน รวมทั้งภาษาไทดำในการติดต่อระหว่างกลุ่ม

สะท้อนให้เห็นอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มไทดำที่เคลื่อนย้ายเข้ามา และมีอำนาจเหนือกลุ่มขมุ ในเวลาต่อมาเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์มีความสัมพันธ์กับกลุ่มนอกท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะในบริบททางการเมือง การสร้างประวัติศาสตร์จึงขึ้นอยู่กับกลุ่มที่มีอิทธิพลทางการเมืองมากกว่าด้วย

เช่นกรณีไทดำในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ต้องอาศัยความสัมพันธ์ทางการเมืองร่วมกับอาณาจักรใหญ่ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ทางการเมืองกับชาวเวียดนาม และความสัมพันธ์ทางการเมืองกับชาวสยามผ่านทางเมืองหลวงพระบาง ในช่วงเวลานี้ ไทดำถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของทั้งสยามและเวียดนาม ตามที่ปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์ของแต่ละฝ่าย เช่น เอกสารของสยามตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวไทดำถูกมองในฐานะกลุ่มคนที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งไทดำที่เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่บริบทวัฒนธรรมสยามอันมีอิทธิพลทางการเมืองเหนือกว่า ได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ของไทดำกลุ่มนี้ในเวลาต่อมา ไม่เพียงวัฒนธรรมภายนอกที่จับต้องได้ แต่รวมถึงแบบแผนชีวิตในสภาพแวดล้อมใหม่ ไปจนถึงแบบแผนการปฏิบัติตามระบบความเชื่อ จากการนับถือผีมาสู่การนับถือพุทธศาสนาด้วย

จากข้อมูลของพิเชฐ สายพันธ์ แสดงให้เห็นว่า อิทธิพลทางการเมืองของรัฐผ่านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ล้วนมีบทบาทในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตของไทยทรงดำ ซึ่งพิเชฐได้ระบุนข้อมูลในมุมกว้าง และเป็นข้อมูลของชาวไทดำในประเทศเวียดนามเป็นส่วนใหญ่ แต่นับว่ามีประโยชน์มากต่องานวิจัยชิ้นนี้ เพราะหลายเมืองทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม ล้วนเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่ประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครอง มีความยึดโยงเกี่ยวข้องกันจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อชี้ให้เห็นถึงรายละเอียดว่าอิทธิพลทางการเมือง มีผลต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ขณะที่ ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2554 : 1-2) ได้เขียนบทความเรื่อง “การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ใน สปป.ลาว : ข้อสังเกตเบื้องต้นจากทัศนศาสตร์นิยม” โดยมีวัตถุประสงค์ในการเขียนเพื่อจุดประเด็นในการทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสตรีศึกษา ของนักศึกษาจาก สปป.ลาว ซึ่งเนื้อหาในบทความระบุว่า ประเทศลาวเป็นพหุสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ในอดีตความแตกต่างหลากหลายถูกซ่อนความขัดแย้ง และการต่อต้านเอาไว้ด้วยอำนาจรัฐของแต่ละยุคสมัย ที่สร้างมายาคติเรื่องความเป็นหนึ่งเดียวกัน ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ลาว หรือความเป็นลาวให้มีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ ภารกิจแรกที่รัฐหรือชนชั้นผู้นำในสปป.ลาว ต้องทำและได้ทำไปบ้างแล้ว คือการจำแนกนิยามกันอีกครั้งว่า “ความเป็นลาว” คืออะไร เพื่อสามารถระบุได้ว่า “ใครคือคนลาว” และ “ใครคือคนอื่น” เพื่อกำหนดว่า “ใครบ้างที่สามารถอ้างได้ว่าเป็นประชาชนลาว” และเป็นเจ้าของประเทศแบบสาธารณรัฐ ตามเงื่อนไขในทศวรรษ

ประชาธิปไตยที่กำหนดไว้อีกทีหนึ่ง ประเด็นนี้ทำให้ “การเมืองเรื่องอัตลักษณ์” หรือ “Politic of Identities” เป็นประเด็นที่เด่นชัดขึ้นมา เนื่องจากความเป็นประชาชนลาว หมายถึง ความเป็นผู้มีผลประโยชน์ หรือสามารถเข้าถึงสิทธิเสรีภาพจากการกระจายทรัพยากร และบริการต่างๆของรัฐ ต่อมาคือ ความเป็นผู้มีส่วนร่วม มีสิทธิในการเจรจาต่อรองเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านระบบการเมืองที่ดำรงอยู่ในสังคม ทั้งนี้ การเมืองเรื่องชาติพันธุ์นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะไม่เพียงแต่เป็นการเมืองเชิงอุดมการณ์เท่านั้น แต่การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ เป็นการเมืองซึ่งมีมิติของการต่อสู้แย่งชิงความหมายของการเป็น “ประชาชนลาว” ไม่ใช่คน “ต่างด้าว” ที่เป็น “คนอื่น” ดังนั้น การมีตำแหน่งแห่งที่ในฐานะประชาชนลาว จึงเท่ากับความสามารถเข้าถึงผลประโยชน์ต่างๆได้

จะเห็นได้ว่า บทความทางวิชาการของฉลาดชาย รมิตานนท์ ได้ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง ระหว่างการเมืองการปกครองของรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ถึงแม้กรณีดังกล่าวจะเกิดขึ้นในประเทศลาว แต่สามารถนำมาปรับประยุกต์กับการศึกษาไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในประเทศไทยได้ เพราะประเทศลาวมีประวัติศาสตร์ร่วมกับไทยเกี่ยวกับการกวาดต้อนชาวไทยดำเข้ามา ตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2548 : 1) ได้เขียนเรื่อง “ชาติพันธุ์และการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ในสังคมไทย : เมื่อการเมืองและความรู้สึกเป็นฐานของการเมืองเรื่องความแตกต่าง” โดยให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์ในสังคมไทย เน้นประเด็นเรื่องความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่าง ขณะเดียวกัน เมื่อนำมิติเรื่องชนชั้น เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์ เข้ามาผนวกรวมไว้ด้วยกัน จะพบว่า การเมืองเรื่องความแตกต่าง มีมิติที่กว้างขวางลึกซึ้งกว่าความเข้าใจเรื่องความแตกต่างทางการเมืองแบบพหุนิยม ขณะเดียวกัน เราจะเข้าใจว่าการเมืองแบบพหุนิยม หรือการเมืองที่เชื่อมกันในกติกาที่ดำรงอยู่ และเชื่อว่าการเมืองคือการแข่งขันท่ามกลางกลุ่มต่างๆที่มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์กระแสหลัก ยิ่งไปกว่านั้น เราจะคิดว่าแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์กระแสหลัก ได้ปะทะประสานกับการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมในอดีต อันเป็นฐานต่อพฤติกรรมทางการเมืองในปัจจุบัน

จากบทความของ พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง ระหว่างการเมืองของรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เนื่องจากเป็นพหุสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งชาวไทยทรงดำเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่

ต้องอพยพพลีภัยสงครามจากประเทศเวียดนามเข้ามายังประเทศไทย ด้วยนโยบายทางการเมือง และการสงคราม

นิติ เอียวศรีวงศ์ (2554 : 28) ได้เขียนบทความเรื่อง “ชาติพันธุ์กับสังคมพหุลักษณะ” ระบุว่า เพื่อจะเป็นรัฐที่ใหญ่กว่าหมู่บ้าน รัฐไหนๆย่อมประกอบขึ้นด้วยประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ทั้งสิ้น มิฉะนั้นจะไม่สามารถรวบรวมกำลังทั้งทางการเมือง และเศรษฐกิจอย่างที่รัฐควรมีได้ นักวิชาการต่างประเทศท่านหนึ่งซึ่งศึกษาไทดำเสนอว่า ตอนที่รัฐเล็กๆของพวกที่พูดภาษาไทย กำลังขยายจากรัฐเล็กๆใน “น่าน้อยอ้อยหนู” ไปเป็นราชอาณาจักร เช่น เมืองเข่าหรือหลวงพระบาง รัฐก็เล็กให้อภิสิทธิ์แก่ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ไท แต่มาจัดลำดับชั้นแห่งสิทธิตามแต่การพระราชทานของกษัตริย์ หมายความว่า จะมีหรืออยู่ในชาติพันธุ์อะไรก็ไม่สำคัญ หากการดำรงสถานภาพสูงหรือต่ำในสังคมขึ้นอยู่กับว่ากษัตริย์จะเป็นผู้กำหนดให้ กล่าวคือ ไม่แค่สังคมไทยเท่านั้นที่เป็นพหุลักษณะ รัฐเองก็กลายเป็นรัฐพหุลักษณะด้วย ราชอาณาจักรที่เคยเกิดในดินแดนอันเป็นประเทศไทยปัจจุบันล้วนเป็นรัฐพหุลักษณะทั้งสิ้น นอกจากจะมีคนหลายชาติพันธุ์อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว รัฐยังไม่ได้แบ่งแยกให้ชาติพันธุ์ใดได้สิทธิพิเศษเหนือชาติพันธุ์อื่น ทุกชาติพันธุ์ต่างเป็นข้าไพร่ของกษัตริย์เสมอเหมือนกัน

จากบทความที่เขียนโดยนิติ เอียวศรีวงศ์ ในข้างต้น ได้ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่มีต่อการควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์ภายในรัฐ หมายรวมถึงรัฐไทยในอดีต ที่เคยปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาก่อน จะเห็นได้ว่า วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยทรงดำหลายอย่างได้ถูกกำหนดมาจากสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยส่วนหนึ่ง อาทิ ในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ซึ่งกำหนดให้ชาวไทยทรงดำสามารถรับราชการเป็นเด็กชา หรือมหาดเล็กเพื่อรับใช้เบื้องพระยุคลบาท เป็นต้น

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ”

หนังสือเรื่อง “ลาวโซ่ง : พลวัตของระบบวัฒนธรรมในรอบสองศตวรรษ” ของ รศ. สุมิตร ปิติพัฒน์ (2540) ได้ระบุถึงที่มาของการเรียกชื่อชาวไทยทรงดำว่า “ลาวโซ่ง” หรือ “ลาวทรงดำ” หรือ “ผู้ไทยดำ” เป็นชื่อที่คนไทยภาคกลางใช้เรียกชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งอพยพมาจากประเทศเวียดนามทางตอนเหนือ เข้ามาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อประมาณสองศตวรรษเศษที่ผ่านมา คำว่า “ลาว” ในที่นี้ เป็นสรรพนามที่คนไทยสยามแต่โบราณ ใช้เรียกกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทหลายกลุ่ม ซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น ลาวพุงดำ ลาวเวียง ลาวพวน เป็นต้น ส่วนคำว่า “ผู้ไท” เป็นชื่อที่พลเมืองในเขตสิบสองจุไทยของประเทศเวียดนาม และเขตหัวพันของประเทศลาว ที่พูดภาษาตระกูลไทใช้เรียกชื่อกลุ่มของตนมาแต่โบราณ สาเหตุที่ใช้ชื่อ “ผู้ไทดำ” สันนิษฐานว่าเป็นการเรียกตามสีเครื่องแต่งกาย เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์นี้นิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากผู้ไทกลุ่มอื่นๆ

จากการศึกษาหนังสือเรื่อง “ลาวโซ่ง : พลวัตของระบบวัฒนธรรมในรอบสองศตวรรษ” ของสุมิตร ปิติพัฒน์ ในข้างต้น ได้ทำให้ผู้วิจัยเกิดความรู้เรื่องอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ ว่าด้วยการเรียกชื่อ เพราะในปัจจุบันมีการเรียกชื่อชาวไทยทรงดำที่แตกต่างกันออกไปมากมาย ซึ่งที่มาของการเรียกแต่ละชื่อ ล้วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายรัฐทั้งสิ้น เช่น เรียกว่า “ลาวทรงดำ” บางครั้งถูกเหมารวมไปกับลาวกลุ่มอื่นๆในประเทศไทย ทำให้พลอยถูกจำแนกเป็นหนึ่งในชาติพันธุ์ลาว ที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายรัฐซึ่งมีต่อคนลาวตามไปด้วย ทั้งที่ความจริงแล้วชาวไทยทรงดำอพยพลี้ภัยสงครามมาจากทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการสืบทอดงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี” ของนิยม ออโศสุรย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 ได้ระบุถึงการแต่งกายของชาวไทยทรงดำว่า ผู้ชายจะนุ่งกางเกงขาสั้นสีดำหรือสีครามเรียกว่า “ส้วงขาเต็น” สวมเสื้อแขนกระบอกยาวสีดำ ติดกระดุมเงินประมาณ 15-20 เม็ด เรียกว่า “เสื้อไท” ส่วนผ้าหญิงจะนุ่งขึ้นลายแดงโม มีลวดลายพื้นดำลายตามทางยาวสีขาวสลับดำ ตัวผ้าขึ้นแบ่งออกเป็นสามส่วน ประกอบด้วย ตัวขึ้น หัวขึ้น และตีนขึ้น หัวขึ้นจะเป็นผ้าพื้นสีครามเข้มเข้ากันได้กับตัวขึ้น ทั้งนี้ ตัวขึ้นจะทอด้วยพื้นสีครามเข้มสลับด้วยริ้วสีขาวตามยาว ส่วนตีนขึ้นจะเป็นขอบกว้างประมาณ 1-2 นิ้ว สวมเสื้อแขนกระบอกยาวสีดำ ผ้าหน้าตลอดและติดกระดุมเงินประมาณ 9-10 เม็ด เรียกว่า “เสื้อก้อม” เหล่านี้คือการแต่งกายในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการสืบทอดงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี” ของนิยาม ออโศสุรย์ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ว่ามีอัตลักษณ์เรื่องเครื่องแต่งกายบางประการแตกต่างไปจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม ถึงแม้จะเป็นถิ่นฐานเดิมก่อนการอพยพลี้ภัยสงครามมาในประเทศไทยก็ตาม เช่น กระดุม ผ้าเปี้ยว เสื้อฮี เป็นต้น

วิทยานิพนธ์เรื่อง “เรือนไทดำ : กรณีศึกษาเพชรบุรี” ของโชติมา จตุรวงศ์ วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช 2540 ได้ระบุว่าคุณลักษณะสำคัญของเรือนไทดำ คือ ดุลยภาพระหว่างตัวเรือนกับสิ่งแวดล้อม สามารถแยกพิจารณาได้ต่อไปนี่ ประการแรก ตัวเรือนไทยทรงดำจะเน้นการระบายความร้อน และลดความชื้นของตัวเรือนด้วยการปรับพื้นที่รอบบ้านให้โล่งเตียน ยกใต้ถุนสูงและใช้ผนังโปร่งซึ่งทำจากวัสดุภายในท้องถิ่น ยังคงความโปร่งโล่งภายในตัวเรือนด้วยการไม่กั้นผนังห้อง หรือจะกั้นเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ลมสามารถพัดพาความร้อนและความชื้นออกจากตัวเรือนได้มากที่สุด มีชายคาทอดยาวเพื่อป้องกันแสงแดด เปิดโล่งในส่วนชานแดด เนื่องจากมีความต้องการใช้ตากเสื้อผ้าและประโยชน์ในการซักล้างต่างๆ มีการแบ่งระดับความสูงระหว่างพื้นชานและตัวเรือน เพื่อช่วยระบายความร้อนลงสู่ใต้ถุนเรือน จะเห็นได้ว่า ลักษณะเด่นในเรือนไทยทรงดำมีสถาปัตยกรรมขนาดเล็กที่มีรูปทรง พื้นที่ใช้สอย และสัดส่วนอันเกิดจากการตอบสนองปัจจัยพื้นฐานของชาวไทยทรงดำ ผนวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัยภายในอาคาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การระบายอากาศภายในอาคาร เทคโนโลยีการก่อสร้าง การเลือกใช้วัสดุก่อสร้าง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยลดความร้อนภายในตัวเรือน ความเกี่ยวเนื่องด้วยวัฒนธรรมและความเชื่อ โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษ มีผลอย่างชัดเจนต่อการแบ่งพื้นที่ใช้สอยของตัวเรือน รวมถึงความเชื่อที่ว่าเพศชายอยู่สูงกว่าเพศหญิง ทำให้เกิดการแบ่งแยกพื้นที่ใช้สอย โดยพื้นที่ของฝ่ายชายจะอยู่บริเวณกว้างหรือด้านหน้าตัวเรือน ขณะที่ฝ่ายหญิงจะใช้ชาน หรือพื้นที่ด้านหลังเป็นสำคัญ ประการสุดท้าย ระบบเศรษฐกิจของชาวไทยทรงดำมีรากฐานของความเป็นเกษตรกรรม เห็นได้จากยุ่งข้าวนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเรือนไทยทรงดำ เนื่องด้วยลักษณะการทำเกษตรกรรมที่ต้องการแรงงานในการทำนาและเก็บเกี่ยว ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการอาสา ซึ่งฝ่ายชายที่จะแต่งงานต้องอาสาช่วยงานทดแทนบุญคุณ และนอนที่คว้านในช่วงอาสา เป็นต้น

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “เรือนไทดำ : กรณีศึกษาเพชรบุรี” ของโชติมา จตุรวงศ์ ทำให้ผู้วิจัยเกิดองค์ความรู้เรื่องอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัยของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งลักษณะเรือนไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย มีความแตกต่างจากเรือนไทดำทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม ด้วยเหตุผลของการลี้ภัยสงคราม จนต้องระแวงระวังภัยจากคนไทยผู้เป็นเจ้าของถิ่น เช่น บันไดของเรือนไทยทรงดำเป็นแบบไม้ถาวร สามารถเคลื่อนย้ายได้เพื่อความปลอดภัย เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ทางการเมืองการปกครอง ย่อมส่งอิทธิพลต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัยได้อีกทางหนึ่ง

เอกสารประกอบการเรียนการสอน รายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา หมวดสังคมศึกษา โรงเรียนเขาย้อยวิทยา อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ของถนอม คงยิ้มละมัย อาจารย์ 2 ระดับ 7 พุทธศักราช 2544 ระบุว่า ทรงผมของชาวไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อย สามารถรวบรวมได้ทั้งหมด 8 ทรงด้วยกัน กล่าวคือ ทรงแรก “เอื่อมไหล่” สำหรับเด็กสาวอายุ 13-14 ปี เป็นการใช้ผมทรงแรก ความยาวประมาณหัวไหล่ ทรงต่อมาคือ “สับปลิ้น” สำหรับเด็กสาวอายุ 14-15 ปี ไว้ผมยาวแล้ว ตลบปลายผมสับหัวไว้ท้ายทอย ผมด้านข้างแผ่ออกคล้ายพัด ทรงที่สามคือ “ทรงช่อดอกแคหรือหางนกกระแด” สำหรับเด็กสาวอายุ 14-15 ปี คือ ผมที่ยาวเกินกว่าจะปลิ้นไว้ด้านท้ายทอย จึงรวบเป็นจุกไว้ตรงกลางศีรษะ และปล่อยให้เป็นหางยาวตกลงมาตามธรรมชาติ ทรงที่สี่คือ “ทรงจุกต๊ิบ” สำหรับเด็กสาวอายุ 15-16 ปี เป็นทรงที่รวบขึ้นกลางศีรษะ มัดเป็นจุกแล้วทาบปลายลงมาด้านหลัง ซึ่งคำว่า “ต๊ิบ” หมายถึง งอลงหรือทาบลง ส่วนผมทรงที่ห้าคือ “ทรงชอดกระต๊อก” สำหรับเด็กสาวอายุ 16-17 ปี รวบปมกลางศีรษะแล้วใช้ผมสอดใส่มวยผม จากนั้นดึงปลายออกมาด้านขวามือ แล้วเสียบไม้ขัดเกล้าซึ่งทำด้วยโลหะเงินขดเป็นรูปตัวยูยาวประมาณ 5-6 นิ้ว ส่วนทรงที่หกเรียกว่า “ทรงชอดชอยหรือปั้นเกล้าชอย” สำหรับเด็กสาวอายุ 17-18 ปี การเกล้าผมเริ่มยุ่งยาก ทำให้การหวีผมต้องถ่างขาออกเล็กน้อย จากนั้นก็มัดศีรษะลงแล้วหวีจากท้ายทอยขึ้นมากลางศีรษะแล้วจับเฟือผม ซึ่งหมายถึง การรวบผมมาอยู่ในกำมือได้แล้วบิดผมด้วยมือขวา เพื่อด้วยมือซ้ายแล้วจึงหมุนมือซ้ายให้ผมพันผม โดยใช้มือขวาประคองเอาไว้ ให้ส่วนปลายผมลงหน้าก่อนผม ทรงที่เจ็ดคือ “ทรงปั้นเกล้าจ้อนหรือผมทรงแม่หม้าย” เกล้าทรงเดียวกับปั้นเกล้าตวง แต่ไม่มีตวงหรือผมที่โค้งอยู่ปลายไม้ขัดเกล้า ด้านซ้ายมือจะขาดหายไปหรือดวนเข้ามา จึงเรียกว่า “จ้อน” หมายถึง หดเข้ามา ทรงสุดท้ายคือ “ผมทรงไว้ทุกข์” เมื่อตอนที่ศพยังไม่ได้เผา ต้องปล่อยผมและมัดรวบตรงท้ายทอยด้วยเส้นด้ายสีขาว ครั้นเผาศพแล้วจะเกล้าผมทรงปั้นเกล้าตัก หรือพอหมดระยະไว้ทุกข์ก็

หาวันที่เป็นมงคล ให้สตรีไทยทรงดำที่ดีนำยกย่องมาทำพิธีเกล้าผมทรงปั้นเกล้าตวง โดยจะใช้ผมทรงนี้ไปตลอดอายุขัยของตน

จากการศึกษาเอกสารประกอบการเรียนการสอน รายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา หมวดสังคมศึกษา โรงเรียนเขาย้อยวิทยา อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้อัตลักษณ์ด้านการไว้ทรงผมของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี อันแฝงเร้นไปด้วยสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงสถานภาพและสถานะของสตรีไทยทรงดำ เช่น อยู่ในช่วงวัยใด แต่งงานแล้วหรือเป็นโสด เป็นต้น โดยนำไปใช้อธิบายเป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชุมชนไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

มธุรส ปรวบไพรี ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีชุมชนไทยทรงดำบ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พุทธศักราช 2543 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ประการแรก ชาวไทยทรงดำมีศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยพบว่าศักยภาพของชุมชนคือ การรวมกลุ่มกันทำงานของสมาชิกในโครงการฯ โดยมีผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการที่มีศักยภาพ ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สะท้อนถึงความเป็นชุมชนเดียวกัน ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ชุมชนที่สามารถเกิดการสืบทอดและถ่ายทอด โดยเฉพาะระบบอุดมการณ์ของชุมชน การดำเนินรูปแบบทางเศรษฐกิจแบบวิถีลักษณะ และการเปิดโอกาสให้ชุมชน เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อตัดสินใจร่วมกันอย่างสมัครใจ และยุติธรรม นอกจากนี้ชุมชนยังประกอบไปด้วยศักยภาพ ในด้านลักษณะภูมิประเทศ การคมนาคม วัฒนธรรม สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ที่สามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีชุมชนไทยทรงดำบ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นสภาพความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในช่วงปี พุทธศักราช 2541 ภายหลังจากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ได้กำหนดไว้ใน หมวด 9 มาตรา 289 ที่กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีผู้นำชุมชนอย่างกำนัน ประνομ สืบอ่ำ เข้ามาเป็นกำลังสำคัญในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำภายในชุมชน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Pedersen (1974) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “Religious Activities during dry season among the Lao Song Dam.Thailand” โดยเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อของชาวไทยทรงดำเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ และผีที่มีอยู่ในธรรมชาติ ล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตในทุกย่างก้าวของชาวไทยทรงดำตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งวิญญาณหรือผีแต่ละชนิดจะมีความแตกต่างกันออกไป

อาทิ วิญญาณบรรพบุรุษทั้งชนชั้นผู้ดีและผู้ต่ำ จะมียุทธวิธีแบบการประกอบพิธีกรรมให้สอดคล้องกับลำดับช่วงชั้นทางสังคมของวิญญาณแต่ละประเภท

ขณะที่วิญญาณของเทพดาผู้สิงสถิตอยู่ตามธรรมชาติ เช่น แม่โพสพ ถือเป็นวิญญาณผู้พิทักษ์รักษาความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตทางการเกษตรให้มีความเจริญงอกงาม เนื่องจากอาชีพหลักของไทยทรงดำคือเกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องมีการบูชาวิญญาณของแม่โพสพเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล และให้ผลผลิตทางการเกษตรไม่เสียหาย กล่าวได้ว่า ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวไทยทรงดำเป็นอย่างมาก

จากการที่ผู้วิจัยได้อ่านงานวิจัยเรื่อง “Religious Activities during dry season among the Lao Song Dam.Thailand” ได้ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณบรรพบุรุษ ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการเมืองการปกครองของชาวไทยทรงดำ อันมีการแบ่งช่วงชั้นทางสังคมออกเป็นชนชั้นผู้ต่ำและชนชั้นผู้ดี ซึ่งแต่ละชนชั้นจะมีการประกอบพิธีกรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่เมื่อชาวไทยดำอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ที่อำเภอเขาย้อย ได้ทำให้ความเข้มข้นในเรื่องระบบชนชั้นจืดจางลง เพราะต่างตกอยู่ในฐานะพลเมืองชั้นสองของสังคมเหมือนกัน

Bert F. Sams ได้ทำการวิจัยเรื่อง “Tradition and modernity in a Lao Song village of central Thailand (Black Tai) : microform” โดยเลือกพื้นที่ในการศึกษาคือ จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชาวไทยทรงดำอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากแห่งหนึ่งของประเทศไทย ทั้งนี้ Bert F. Sams ได้อธิบายถึงประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ ผู้อพยพย้ายถิ่นเข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทย ด้วยเหตุผลของภัยสงครามและการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นเชื้อสายเดียวกับชาวไทยดำที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย และทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมืองเดียนเบียนฟูหรือเมืองแกง อันเป็นดินแดนดั้งเดิมของชาวไทยดำ ก่อนอพยพย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทย

นอกจากนี้ ยังให้รายละเอียดเกี่ยวกับระบบเครือญาติ และระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ชายหญิงชาวไทยทรงดำ มีบทบาทหน้าที่อันได้รับมอบหมายจากสังคม อาทิ ผู้ชายมีหน้าที่ในการออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในครอบครัว ขณะที่

ผู้หญิงมีความรับผิดชอบในการดูแลบ้านเรือน ประกอบอาหาร ผลิตเสื้อผ้า และงานหัตถกรรมเพื่อใช้สอยภายในครัวเรือน ทั้งยังระบุดึงความเชื่อในเรื่องผี ขวัญ และวิญญาณบรรพบุรุษ อันมีความเกี่ยวข้องกับประกอบพิธีกรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

จากการที่ผู้วิจัยได้อ่านงานวิจัยเรื่อง “Tradition and modernity in a Lao Song village of central Thailand (Black Tai) : microform” ได้ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของการอพยพย้ายถิ่นในกลุ่มไทดำที่เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทย รวมถึงเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ทั้งด้านการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย และการไว้ทรงผมของไทยทรงดำ ในมุมมองของนักวิชาการชาวต่างประเทศ ส่งผลให้ผู้วิจัยเกิดมุมมองและองค์ความรู้ที่แตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการผสมผสานกันระหว่างความรู้ที่เกิดจากนักวิชาการไทยและชาวต่างประเทศ

Zhu Liangwen (1992) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “The Dai : Or Tai and Their Architecture & Customs in South China. Bangkok, Thailand, and Kunming” โดยระบุดึงประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ ที่อาศัยอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยว่า บางส่วนได้อพยพมาจากเมืองหลวงพระบางของประเทศลาว โดยอพยพเข้ามาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 เข้ามาอยู่ในฐานะเชลยสงคราม และเป็นแรงงานรับใช้

ซึ่งมีการอาศัยอย่างกระจัดกระจายในหลายจังหวัดของประเทศไทย ทั้งเพชรบุรี พิษณุโลก นครสวรรค์ ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ชุมพร และนครปฐม ทั้งนี้ ชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่นับถือผีและวิญญาณบรรพบุรุษ ทว่าปัจจุบัน ชาวไทยทรงดำเริ่มหันมานับถือศาสนาพุทธมากขึ้น ทำให้เกิดการผสมผสานกัน ระหว่างความเป็นพุทธและผีที่ปรากฏอยู่ในการประกอบพิธีกรรม และการดำรงชีวิตของชาวไทยทรงดำในประเทศไทย

การที่ผู้วิจัยได้อ่านงานวิจัยเรื่อง “The Dai : Or Tai and Their Architecture & Customs in South China. Bangkok, Thailand, and Kunming” ได้ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาในการอพยพพลัดถิ่นสงครามของไทยทรงดำในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1-3 ยังเป็นช่วงที่ไทดำอพยพเข้ามาอย่างต่อเนื่อง และมาสิ้นสุดลงในยุคสมัยของรัชกาลที่ 4 จึงทำให้ผู้วิจัยใช้เป็นเกณฑ์

ในการระบุขอบเขตของการวิจัย ด้านช่วงเวลา ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เสด็จขึ้นครองราชย์จนถึงปี 2554
เพื่อรวบรวมนโยบายรัฐต่อคนไทยทรงดำในช่วงเวลาดังกล่าว

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” เป็นการวิจัยเชิงมานุษยวิทยา (Anthropological Research) ที่ศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐ และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาการแข่งขันทางอัตลักษณ์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และเนื้อหาสาระเกี่ยวกับไทยทรงดำ ทั้งจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ และรายงานการวิจัยเรื่องไทยทรงดำ และใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์แบบบอกเล่า (Oral History) เอกสารทางประวัติศาสตร์ในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ มีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ลงพื้นที่สังเกตการณ์ในภาคสนาม แบ่งเป็นการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ด้วยการเข้าร่วมอบรมเย็บปักถักร้อยบนเสื่อผ้าไทยทรงดำกับกลุ่มแม่บ้านตำบลเขาย้อย ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย เป็นระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2554 และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2553 เพื่อศึกษาบริบทชุมชน อาทิ ประวัติความเป็นมาของชุมชน การประกอบอาชีพ ศาสนาความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยทรงดำ เป็นต้น หลังจากนั้นเดินทางมาที่ชุมชนไทยทรงดำในแต่ละตำบลของอำเภอเขาย้อย ทั้งหมด 10 ตำบล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 10 เดือน คือตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2554 รวมแล้วใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยทั้งสิ้น 1 ปี โดยไม่ได้พักค้างแรมกับชาวบ้าน แต่เป็นการเดินทางแบบไป-กลับ

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” มีทั้งสิ้น 25 คน ประกอบด้วยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำจำนวน 5 คน ได้แก่ เจ้าของพิพิธภัณฑ์ไทยทรงดำ ปานถนนอม ปราชญ์ชุมชนด้านการทอผ้าไทยทรงดำ อดีตคณะกรรมการโครงการเยี่ยมเรือนเยือนเหย้าชาวไทยทรงดำ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย และครูผู้สอน

รายวิชาไทยทรงดำศึกษา ประจำศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเขาย้อย บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 10 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองปรอง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ชาวบ้านซึ่งเป็นคนไทยทรงดำที่อาศัยอยู่ในอำเภอเขาย้อย จำนวน 10 คน ทั้งกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยกลางคน กลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งการคัดเลือกดังกล่าวได้ใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมว่าบุคคลใดในอำเภอเขาย้อยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องไทยทรงดำ และอาศัยการสอบถามต่อกัน (Snow Ball Technique) โดยชาวบ้านในอำเภอเขาย้อยจะเป็นคนแนะนำให้ผู้วิจัยทราบว่าควรจะไปติดต่อสอบถามบุคคลใด ที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 1) ข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับไทยทรงดำทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2) คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการสืบค้นฐานข้อมูลสารสนเทศด้านไทยทรงดำ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 3) อุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เป็นต้น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยเริ่มตั้งแต่ค้นคว้าหาข้อมูลผ่านเอกสาร ทั้งเอกสารเกี่ยวกับไทยทรงดำและเอกสารทางประวัติศาสตร์ แล้วข้อมูลที่ได้มาจำแนกเป็นหมวดหมู่ ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ประโยชน์ในงานวิจัยแต่ละประเด็น ทั้งนี้ การรวบรวมข้อมูลในระดับปฐมภูมิ (Primary Data) ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยบุคคลที่คัดเลือกมา ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน

บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ครูอาจารย์ นักเรียนนักศึกษา และชาวบ้านในหลายช่วงวัย ทั้งผู้อาวุโส วัยกลางคน เด็กและเยาวชน โดยคัดเลือกบุคคลดังกล่าวในข้างต้น ด้วยวิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และอาศัยการสอบถามต่อกัน (Snow Ball Technique) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูปเป็น

อุปกรณ์ช่วยในการบันทึกข้อมูล ขณะที่การรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และบทความทางวิชาการเกี่ยวกับชาวไทยทรงดำ

3.3.2 เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) อาศัยการสอบถามต่อกัน (Snow Ball Technique) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์แบบบอกเล่า (Oral History) ทั้งเอกสารทางประวัติศาสตร์ในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ มีการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation)

3.3.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field work)

สังเกตการณ์ในภาคสนามที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 10 ตำบล เป็นเวลา 1 ปี แบ่งเป็นการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ด้วยการเข้าร่วมอบรมเย็บปักถวดยกยบนเสื้อผ้าไทยทรงดำกับกลุ่มแม่บ้านตำบลเขาย้อย ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย เป็นระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2554 และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นระยะเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2553 เพื่อศึกษาบริบทชุมชน อาทิ ประวัติความเป็นมาของชุมชน การประกอบอาชีพ ศาสนาและความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น หลังจากนั้นเดินทางมาที่ชุมชนไทยทรงดำในแต่ละตำบลของอำเภอเขาย้อย ทั้งหมด 10 ตำบล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 10 เดือน คือตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2554 โดยสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน บุคลากรของหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ครู อาจารย์ นักเรียนนักศึกษา และชาวบ้านในหลายช่วงวัย ทั้งผู้อาวุโส วัยกลางคน เด็กและเยาวชน อาศัยข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมว่า บุคคลใดในอำเภอเขาย้อยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องไทยทรงดำ และอาศัยการสอบถามต่อกัน โดยชาวบ้านในอำเภอเขาย้อยจะเป็นผู้แนะนำให้ทราบว่าควรจะไปติดต่อสอบถามบุคคลใด ที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา โดยไม่ได้พุดค้ำแรมกับชาวบ้าน แต่เป็นการเดินทางแบบไป-กลับ

3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาวิจัยเป็นระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2554 โดยระยะเวลาในการเก็บข้อมูลสามารถจำแนกได้คือ

เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2553 ค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับไทยทรงดำ และจัดจำแนกเอกสารออกเป็นหมวดหมู่ ควบคู่กับการลงพื้นที่เพื่อศึกษาบริบทชุมชนไทยทรงดำ ในอำเภอเขาย้อยเป็นเบื้องต้น

เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2554 สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมด้วยการเข้าอบรมเย็บปักถวดยานบนเสื่อผ้าไทยทรงดำกับกลุ่มแม่บ้านตำบลเขาย้อย ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย

เดือนมีนาคม-กันยายน 2554 สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมภายในชุมชน และสัมภาษณ์ชาวบ้านทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 25 คน รวมทั้งเข้าร่วมงานประเพณีไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยที่จัดขึ้นช่วงกลางเดือนเมษายนเป็นประจำทุกปีด้วย

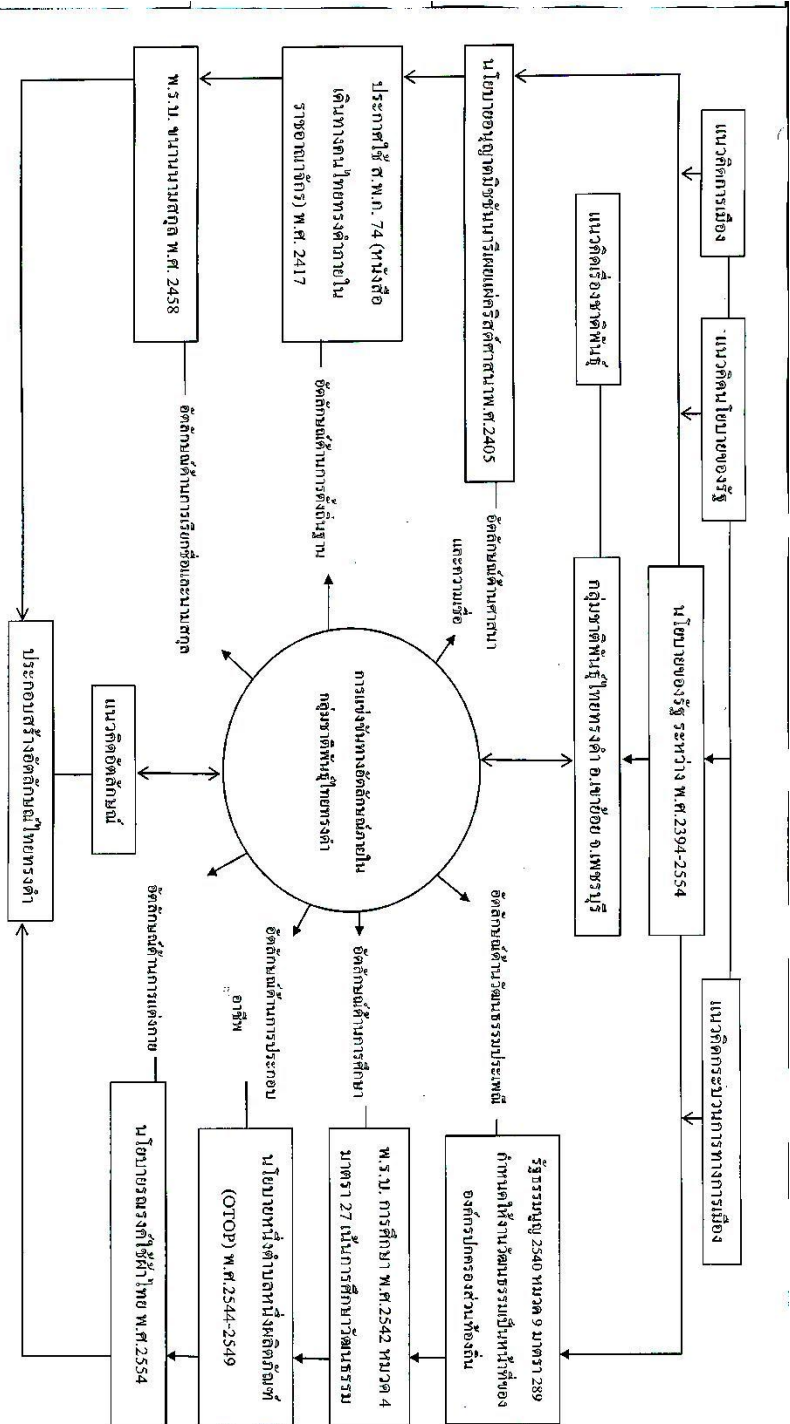
เดือนตุลาคม 2554 เขียนรายงานการวิจัยด้วยข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เอกสารทางประวัติศาสตร์ และเอกสารเกี่ยวกับชาวไทยทรงดำ

เดือนพฤศจิกายน ส่งรายงานการวิจัยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการร่วมดำเนินการแก้ไขให้งานวิจัยเกิดความสมบูรณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วนตามวัตถุประสงค์ คือ ส่วนที่เป็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐ กับอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และส่วนที่เป็นการศึกษาการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และข้อมูลที่เก็บมาจากภาคสนามโดยตรงเป็นหลัก ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์ในเชิงลึกด้วย

3.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

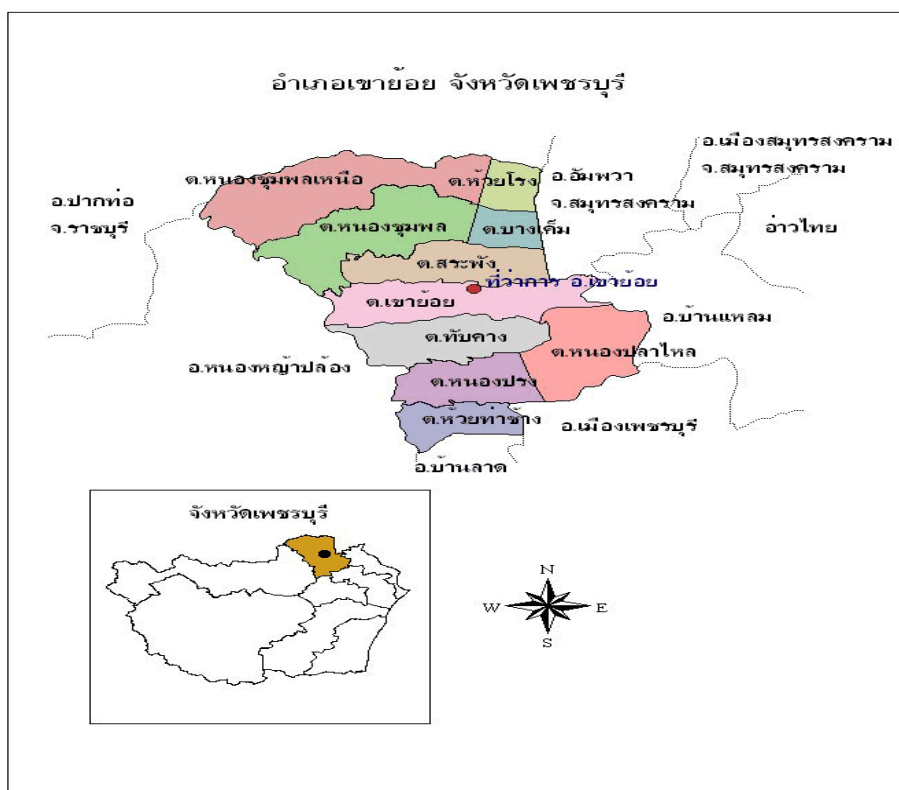
บทที่ 4

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชาวไทยทรงดำ อำเภอย้ายอย จังหวัดเพชรบุรี

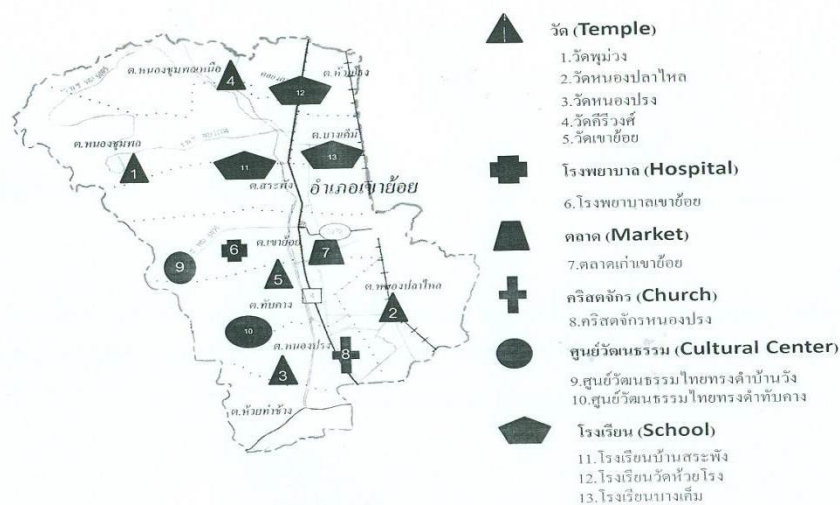
ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดเพชรบุรี

“เพชรบุรี” ประกอบด้วย 8 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านลาด อำเภอบ้านแหลม อำเภอท่ายาง อำเภอชะอำ อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอแก่งกระจาน และอำเภอเขาย้อย โดยเป็นจังหวัดที่มีแตกต่างหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ ถือเป็นต้นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี ที่ดึงดูดความสนใจให้ประชาชนจากทั่วประเทศและชาวต่างชาติ เข้ามาศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อาทิ ชาวกระเหรี่ยงที่อำเภอแก่งกระจาน ชาวมุสลิมที่อำเภอบ้านแหลม ชาวไทยพวนที่อำเภอท่ายาง ชาวไทยเวียงที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง และที่สำคัญคือ ไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ดังจะเห็นได้จากคำขวัญประจำอำเภอเขาย้อยที่ว่า “ภูเขากล้าวม วิจิตร วิถีชีวิตไทยทรงดำ คุณค่าล้ำโบสถ์ไม้สัก หัตถกรรมหลักไม้ตาลกลิ้ง ประสานซึ้งเสียงแคนวง” (ศักดิ์ดา ศิริพันธุ์, 2543: 124)

ภาพที่ 2 แผนที่อำเภอเขาย้อย

ถึงแม้ว่าชาวไทยทรงดำจะอาศัยอยู่ในหลากหลายพื้นที่ของจังหวัดเพชรบุรี เช่น อำเภอเมือง ที่บ้านหนองพลับ เวียงคอย สะพานยี่หน ตำบลวังตะโก หนองปลิง และทุ่งเพ็ญ ส่วนชาวไทยทรงดำอำเภอบ้านแหลมอยู่ที่ตำบลบางครก อำเภอบ้านลาดอยู่ที่บ้านบางกรวย ตำบลห้วยซ้อ บ้านหนองโสน ขณะที่อำเภอท่ายางอยู่ที่บ้านท่าคอย แม่ประจันต์ ท่าได้ เขากระจิว ชาวไทยทรงดำที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง มีมากที่สุดที่ตำบลหนองหญ้าปล้อง บ้านจะโป่ง บ้านหนองไผ่ บ้านท่าตะคร้อ และบ้านสามเรือน แต่พื้นที่ซึ่งมีประชากรชาวไทยทรงดำอาศัยอยู่มากที่สุดของจังหวัดเพชรบุรี คือ “อำเภอเขาย้อย” มีไทยทรงดำอยู่ร้อยละ 70 ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นชาวไทยภาคกลาง และชาวไทยภาคอีสานที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมร้อยละ 10 ปะปนกันระหว่างชาวไทยเวียง ไทยพวน และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอีกเล็กน้อย (สุนันท์ อุดมเวช, 2534: 54)

ภาพที่ 3 แผนที่ชุมชนอำเภอเขาย้อย

อำเภอเขาย้อยมีพื้นที่ทั้งหมด 305,648 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทางทิศเหนืออยู่ติดกับอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีชาวไทยทรงดำอาศัยอยู่บ้างเป็นบางส่วน ขณะที่ทางทิศใต้ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ส่วนทางทิศตะวันออก อยู่ติดกับอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามกับอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และทางทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านลาด และอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้ อำเภอเขาย้อยแบ่งการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 57 หมู่บ้าน กล่าวคือ ตำบลหนองชุมพลเหนือ 7 หมู่บ้าน ตำบลบางเค็ม 6 หมู่บ้าน ตำบลหนองชุมพล 7 หมู่บ้าน ตำบลสระพัง 4 หมู่บ้าน ตำบลทับค้าง 5 หมู่บ้าน ตำบลหนองปรัง 6 หมู่บ้าน ตำบลหนองปลาไหล 5 หมู่บ้าน ตำบลห้วยโรง 4 หมู่บ้าน ตำบลเขาย้อย 11 หมู่บ้าน และตำบลห้วยท่าช้าง 6 หมู่บ้าน รวมจำนวนประชากรในปีพุทธศักราช 2554 คือ 37,976 คน (ฝ่ายทะเบียนราษฎร ที่ว่าการอำเภอเขาย้อย : 2554) แต่ละตำบลมีจำนวนประชากรชาวไทยทรงดำมากน้อยแตกต่างกันออกไป เช่น ตำบลเขาย้อยมีชาวไทยทรงดำเป็นจำนวนมากบริเวณหมู่ที่ 5 ตำบลหนองชุมพลมีไทยทรงดำหนาแน่นบริเวณบ้านเนิน บ้านหนองโพ บ้านหนองดู่ ตำบลทับค้างมีชาวไทยทรงดำจำนวนมากบริเวณบ้านหนองแห่น บ้านดอนทราย บ้านกลาง และบ้านท่าหอย ขณะที่ตำบลหนองปรัง จำนวนชาวไทยทรงดำหนาแน่นบริเวณบ้านเจียง บ้านวัด บ้านหนองยวน บ้านหนองทุ้ม บ้านหนองเข้ เป็นต้น (เรไร สืบสุข, 2523: 9)

ท้องที่อำเภอเขาย้อยประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 8 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลตำบลเขาย้อย ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเขาย้อย บางส่วนของ

ตำบลสระพัง ตำบลบางเค็มทั้งตำบล และบางส่วนของตำบลทับค้าง ต่อมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาย้อย ตำบลสระพัง และตำบลทับค้าง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลเขาย้อย) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองปลาไหลทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองปรังทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองชุมพลทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโรง ครอบคลุมตำบลห้วยโรงทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยท่าช้าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยท่าช้างทั้งตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองชุมพลเหนือทั้งตำบลเช่นเดียวกัน (อมรฤทธิ เอมะปาณ, 2536: 14)

ทั้งนี้ “ไทดำ” ถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่จัดอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาไท-กะได อันเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญและมีจำนวนมากในภูมิภาคนี้ โดยไทดำตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในบริเวณกว้าง ตั้งแต่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนาม โดยเฉพาะเขตเซินลาหรือเมืองลา เมืองแถงหรือเดียนเบียนฟู ทางตอนใต้ของมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ทางตอนเหนือของประเทศลาวและในประเทศไทย (คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535: 7) โดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามพื้นที่ซึ่งชาวไทดำอาศัยอยู่ เช่น ในเวียดนาม เรียกว่า “ไทดำ” ในลาวเรียกว่า “ลาวโซ่ง” ส่วนในประเทศไทยเรียกว่า “ไทยทรงดำ” เป็นต้น ซึ่งถิ่นฐานของไทดำคือเมืองแถงหรือเมืองเดียนเบียนฟู ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนาม หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สิบสองจุไทย” โดยปีพุทธศักราช 2322 พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์ยกทัพไปตีเมืองลาว และหัวเมืองขึ้นทั้งปวงไว้ในอำนาจทั้งหมด ทำให้ชาวไทดำรวมถึงชาวลาวกลุ่มต่างๆถูกกวาดต้อนลงมา ด้วยเหตุผลในการเพิ่มกำลังคนให้แก่กองทัพ และนำมาทดแทนพลเมืองที่เสียชีวิตไปจากสงคราม โดยชาวไทดำได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี (วีระศักดิ์ มั่นการ, 2552: 8)

ครั้นปีพุทธศักราช 2335 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 เจ้านันทเสนราชบุตรของเจ้าเมืองเวียงจันทน์ ยกทัพไปตีเมืองแถงและเมืองพวนที่เอาใจออกห่างจะไปขึ้นกับญวน จึงกวาดต้อนไทดำมายังกรุงเทพฯ เพื่อเป็นบรรณาการ โดยได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ชาวไทดำที่ถูกกวาดต้อนในครั้งนี้ ไปสมทบอยู่ที่เมืองเพชรบุรีกับพวกเดิมซึ่งอยู่ก่อนแล้วในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี อย่างไรก็ตาม การลี้ภัยสงครามของชาวไทดำมายังสยามประเทศยังคงไม่สิ้นสุด เพราะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เกิดสงครามกบฏเจ้าอนุวงศ์

ระหว่างปีพุทธศักราช 2369-2371 โดยมีเจ้าขุนแก้ว เจ้าสัญญา และเจ้าแก่นคำ ยกทัพไปตีเมือง แดงจนได้ชัยชนะ แล้วกวาดต้อนชาวไทยดำจำนวนหนึ่งมายังกรุงเทพฯ กระทั่งปีพุทธศักราช 2381 เจ้าอุปราชและเจ้าราชวงศ์วิวาทกัน เจ้าราชวงศ์จึงถือโอกาสคุมชาวไทยดำไปอยู่ที่ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อสร้างความดีความชอบ แต่ปรากฏว่าสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม เพราะอำเภอบ้านแหลมตั้งอยู่ติดกับชายทะเล ชาวไทยทรงดำจึงพากันอพยพไปยังอำเภอย้ายอย อันเป็นอำเภอที่มีชาวไทยทรงดำอพยพย้ายถิ่นมาลงหลักปักฐานอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 2554: 24)

ชาวไทยทรงดำอำเภอย้ายอยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำพวกการทำนาทำไร่ เพราะเป็นอาชีพที่มีความคุ้นเคยมาตั้งแต่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม ครั้นอพยพลี้ภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทย ก็ได้นำภูมิปัญญาเชิงเกษตรกรรมเข้ามาใช้ในการดำรงชีพ (ชวาพรศักดิ์ศรี และ ศรุต โพธิ์ไทร, 2554: 16) ทว่า อีกหนึ่งอาชีพที่กำลังเจริญเติบโต และได้รับความนิยมจากชาวไทยทรงดำอำเภอย้ายอยอย่างมาก คือ อาชีพรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนหนุ่มสาว ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนหรือวิทยาลัยในท้องถิ่น ได้สนใจเข้ามาทำงานภายในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า โรงงานผลิตอาหารแปรรูป เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่นายทุนเป็นชาวต่างชาติ แล้วเข้ามาขยายกิจการในประเทศไทย เพราะเล็งเห็นว่าอำเภอย้ายอยตั้งอยู่ติดถนนเพชรเกษม อันเป็นเส้นทางไปสู่ภาคใต้ และอยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก ทำให้ปัจจุบันอำเภอย้ายอยได้รับการประกาศเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมเขตที่ 3 ในลักษณะของนิคมอุตสาหกรรม จึงทำให้ที่ดินทั้งริมถนนเพชรเกษมและบริเวณที่เป็นไร่นาเดิม ถูกซื้อขายปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชาวไทยทรงดำมักถือครองที่ดินในบริเวณห่างไกลไปจากชุมชนมากกว่า คนไทยทั่วไป ได้ขายที่ดินให้แก่นายทุนทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น (จิรัชฌา วานิช, 2541: 42)

สำหรับวัฒนธรรมการไว้ทรงผมของชาวไทยทรงดำในอำเภอย้ายอย จังหวัดเพชรบุรี ในอดีตมีทั้งหมด 8 ทรงด้วยกัน แต่ปัจจุบันเยาวชนและวัยกลางคนส่วนใหญ่นิยมไว้ทรงผมตามสมัยนิยม จะมีเพียงแต่ชาวไทยทรงดำในวัยชราเท่านั้นที่ยังคงไว้ทรงผมแบบดั้งเดิมอยู่ แต่มีจำนวนไม่มาก (ถนอม คงยิ้มละมัย, 2554. สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน.) ส่วนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่มักเป็นสีดำหรือสีคราม จึงเป็นที่มาของการเรียกชื่อ “ไทยทรงดำ” ซึ่งการแต่งกายของผู้ชายจะมีกางเกงสองแบบ คือ ส้วงก้อมและส้วงฮี ส่วนเสื้อมีสองแบบ คือ เสื้อไทและเสื้อฮี (ชูชีพ

อุดมชัย และคณะ, 2518: 22-23) สำหรับงานไม่เป็นพิธีผู้ชายไทยทรงดำจะสวมใส่สังข์ก้อมกับเสื้อ
 โท ขณะทำงานพิธีสำคัญจะสวมใส่สังข์ฮีหรือกางเกงขายาวกับเสื้อฮี หากใส่เสื้อโทจะนิยมคาด
 กระเป๋าสั่งเย็บด้วยผ้าสีทบคาดผูกไว้ด้านหลัง ด้านหน้าตกแต่งด้วยกระจกและผ้าไหมสีต่างๆ
 (ฉวีวรรณ ประจบเหมาะ สุดสวาท ดิศจิโรจน์ และ เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2530: 34) นิยมติดกระดุม
 19-27 เม็ด ซึ่งกระดุม 1 ชุด เรียกว่า “กระดุม 1 ชุด” โดยรูปแบบของกระดุมที่ไทยทรงดำสวมใส่
 แตกต่างจากไทดำในเวียดนามที่กระดุมเงินมีลวดลายเป็นผีเสื้อ เรียกว่า “มะแป้ม” แตกต่างจาก
 กระดุมเสื้อของไททรงดำในประเทศไทย ที่มีกระดุมเงินรูปดอกบัวตูม เรียกว่า “มะห่อ” (ฉัตรชัย
 ชาวเพชรดี, 2555.สัมภาษณ์, 11มกราคม.)

สำหรับการแต่งกายของผู้หญิงไทยทรงดำ จำแนกออกเป็นแบบที่ใช้สวมใส่ในพิธีกรรม
 และสวมใส่ในชีวิตประจำวันเหมือนกับฝ่ายชาย ในชีวิตประจำวันผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าขึ้นลายแดงโม
 กับเสื้อก้อม ผ้าสไบต้องใช้เป็นประจำสำหรับคล้องคอเวลาพูดคุยกับชายหนุ่ม เอาไว้โพกศีรษะ
 ไม่ให้หลุดเวลาทำงานหรือพันเอวให้กระชับ ส่วนการนุ่งผ้าขึ้นตาหมีเอาไว้ใช้ในพิธีเสนเพื่อส่งข้าว
 ของไปให้ผีใช้ ส่วนการแต่งกายในพิธีกรรมนิยมนุ่งผ้าขึ้นตาหมีหรือผ้าขึ้นลายแดงโมกับเสื้อฮี ซึ่ง
 การใส่เสื้อฮีย่อมหมายถึง การแต่งกายอย่างเรียบร้อยแสดงออกถึงความเคารพ การสวมเสื้อฮีจะใส่
 ด้านที่ไม่มีลวดลายสวยงาม สำหรับด้านในของเสื้อฮีใช้คลุมโคงศพเพียงอย่างเดียว คลุมทั้งศพ
 ผู้หญิงและผู้ชาย แม้กระทั่งแต่งกายให้กับศพก็ต้องใส่เสื้อฮีเพื่อจะได้ไปเฝ้าพญาแถน และต้องสวม
 ด้านที่คนมีชีวิตใส่ โดยเสื้อฮีสามารถบ่งบอกถึงฐานะของผู้ใส่ว่าเป็นลูกเขย ลูกสะใภ้ หรือเป็นญาติ
 ฝ่ายใด (นิยม ออโศสุรย์, 2539)

สำหรับการนุ่งผ้า เด็กจะนุ่งทบไปข้างหน้าเหมือนคนไทย ครั้นเริ่มเป็นสาวจะนุ่งผ้าต่อหัว
 ขึ้นและนุ่งแบบหน้าวัว คือ ทบทั้งสองด้านมาไว้ตรงกลางหน้าท้อง และพับมุมผ้ามารวมตรงหน้า
 ท้องเพื่อความสะดวกในการเดินทาง เพราะการทอผ้าด้วยมือหากแรงกระแทกไม่แข็งแรง จะทำให้
 เนื้อผ้าแยกออกจากกันได้ เมื่อนุ่งก็ต้องระวังจะนั่งก็ต้องคอยระวังเช่นกัน นอกจากนี้ ผู้หญิงชาว
 ไทยทรงดำนิยมใช้ผ้าเปียว หมายถึง ผ้าดำซึ่งตกแต่งด้วยดอกที่ทำจากเส้นไหม จะมีลวดลายต่างๆ
 ที่นิยมมากคือ “เปียว” โดยเปียวดอกจะมีด้านละสองดอก ดอกจะขดเป็นวงกลมมีแปดขด ตรง
 กลางจะเป็นเหลี่ยม หากตัดชายผ้าเปียวเป็นสามเหลี่ยมแล้วทำดอกสี่ด้าน เรียกว่า “เปียวขาบัว”
 หากทำเป็นลายคล้ายดาวกระจายจะเรียกว่า “เปียวเบาะผักแว่น” แต่ที่รู้จักกันมากคือ “เปียวเบาะ”

โดยสตรีชาวไทยทรงดำจะใช้ผ้าเปียวได้ ต้องมีอายุและแต่งงานแล้ว ส่วนเด็กสาวจะใช้ผ้าแถบหรือสไบสีแทน (รัชพล ปัจจุบันุญ, 2538: 121)

สำหรับวัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัยของชาวไทยทรงดำ บ้านจะเรียกว่า “เฮือนลาว” ลักษณะบ้านเรือนดั้งเดิมเป็นเรือนหลังใหญ่มีหน้าจั่ว ที่จั่วบ้านจะมีไม้โค้งงอคล้ายยอดฝักกูดอยู่บนยอดจั่ว ชาวไทยทรงดำเรียกว่า “ขอกูด” ถือเป็นเครื่องหมายแห่งความสำเร็จ หน้าบ้านชาวไทยทรงดำมักมีโอ่งน้ำเพื่อให้แขกผู้มาเยือนได้แฉะดื่ม น้ำ และมีชิงช้าประดิษฐ์จากขอนไม้เพื่อใช้นั่งสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนระเบียงบ้านทั้งด้านหน้าและหลังมีบันไดขึ้นลง ระเบียงด้านหน้าเป็นที่รับแขกผู้หญิง เรียกว่า “กกชาน” ส่วนระเบียงด้านหลังเรียกว่า “กว้าน” สำหรับรับแขกผู้ชาย ส่วนในตัวบ้านจัดมุมหนึ่งไว้เป็นห้องสำหรับ “ผีบรรพบุรุษ” เรียกว่า “กะล่อห้อง” (พันธุ์ทิพย์ ธีระเนตร, 2553: 49)

วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่เกิดจนตาย ล้วนมีประเพณีที่สำคัญเข้ามาเกี่ยวข้องกับด้ายทั้งสิ้น ทั้งประเพณีการเกิด ที่มีพิธีวานขวัญผีเรือน หรือทำพิธีเช่นผีเรือน โดยหมอขวัญจะทำพิธีฆ่าไก่เพื่อบูชาวิญญาณผีตายทั้งกลม ไม่ให้มารบกวนในขณะคลอด เมื่อทารกคลอดออกมาอย่างปลอดภัยจะมีการตัดสายรก หรือที่เรียกว่า “สายแห่” ต่อมาคือประเพณีแต่งงาน ซึ่งชาวไทยทรงดำนิยมแต่งงานกันระหว่างบุคคลในกลุ่มของตน และภายนอกกลุ่ม โดยมีข้อห้ามแต่งงานระหว่างสมาชิกในครอบครัว หรืออยู่ในผีเดียวกัน จึงต้องแต่งงานกับบุคคลที่ต่างสกุลต่างผีกัน อาจเป็นคนในท้องถิ่นหรือต่างถิ่นก็ได้ รวมทั้งการแต่งงานระหว่างบุคคลต่างชนชั้นได้ และประเพณีการตาย หลังจากผู้ตายเสียชีวิต ญาติพี่น้องจะประกอบพิธีรดน้ำศพแล้วเปลี่ยนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้ใหม่ นำเงินหรือทองใส่ไว้ในปาก จากนั้นนำผ้าแพรสีขาวมาเย็บเป็นถุงบรรจุศพ แล้วใช้ผ้าคลุมหน้าศพไว้อีกผืนหนึ่ง (มนตรี ศรีบุษรา, 2522: 80)

กรณีที่ศพเป็นเด็กจะไม่มีพิธีกรรมประกอบพิธีกรรม แต่จะต้องประกอบพิธีฝังศพให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งวัน หากผู้ตายอยู่ในวัยหนุ่มสาวแล้วเสียชีวิตในเวลากลางคืน วันรุ่งขึ้นสมาชิกในครอบครัวจะต้องฆ่าหมู หรือวัวควายหนึ่งตัว แล้วนำศพไปฝังในตอนเย็น ส่วนผู้ตายวัยกลางคนและผู้สูงอายุ จะต้องประกอบพิธีศพเป็นเวลา 1-2 วัน แล้วค่อยนำไปศพไปฝัง (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 2544: 28)

ขณะที่พิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ พิธีเสนเรือน เป็นพิธีเซ่นไหว้ผีเรือนอันเป็นวิญญาณบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว นิยมปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปีละ

2-3 ครั้ง ขึ้นอยู่กับฐานะและความพร้อมในแต่ละครอบครัว (วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง, 2548: 28-30) “พิธีเสนต้งบั้งหน่อ” เป็นการเสนเพื่อขอขอบคุณผีมืด โดยคนที่รับเลี้ยงมดคือ พ่อมด แม่มด หมอมนต์ หมอบ้านหมอเมือง ซึ่งเป็นผู้ประกอบพิธีเสนเรือน (วาสนา อรุณกิจ, 2529: 28) “พิธีเสนโต” เป็นการเสนเพื่อเรียกขวัญ สามารถทำได้ทั้งในช่วงที่เจ็บป่วย และร่างกายเป็นปกติ โดยมากแบ่งออกเป็นช่วงสามอายุหลักที่มักประกอบพิธีดังกล่าว ประกอบด้วย “พิธีเสนต่อมิ่งต่อเนน” หมายถึง พิธีเสนเพื่อเสริมมิ่งขวัญ จะทำเมื่อผู้ประกอบพิธีมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ต่อมาคือ “พิธีเสนปลุกกล้วยเมืองฟ้า” หมายถึง พิธีปลุกกล้วยบนแดนสวรรค์ จะทำเมื่อผู้ประกอบพิธีมีอายุ 70 ปีขึ้นไป และสุดท้าย “พิธีเสนปลุกกล้วยเมืองลุม” หมายถึง พิธีปลุกกล้วยบนพื้นดิน จะทำเมื่อผู้ประกอบพิธีมีอายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นต้น (สมรักษ์ ชัยสิงห์กานนท์, 2550: 194)

จากข้อมูลขั้นพื้นฐานของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ดังกล่าวในข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ชาวไทยทรงดำจะอาศัยอยู่ในหลากหลายจังหวัดแทบทุกภูมิภาคของประเทศไทย แต่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในแต่ละท้องถิ่น กลับมีความแตกต่างกันออกไปในรายละเอียดปลีกย่อย ไม่ได้หมายความว่า ไทยทรงดำทุกพื้นที่จะต้องมีวัฒนธรรมประเพณีเหมือนกันไปทั้งหมด ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมเป็นสำคัญ ทำให้ไทยทรงดำต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้ากับสภาพภูมิสังคมนั้นๆ ให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ถือได้ว่ามีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ไทยทรงดำ ในฐานะถิ่นฐานดั้งเดิมของไทยทรงดำในจังหวัดต่างๆ ก่อนการอพยพโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ทั้งนี้ ปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทยทรงดำ ให้มีความแตกต่างไปจากอดีต ย่อมขึ้นอยู่กับหลายประเด็น เช่น “เศรษฐกิจแบบทุนนิยม” ที่ทำให้การผลิตเพื่อยังชีพกลายเป็นการผลิตเพื่อกำไรสูงสุด ต่อมาคือ “กระแสวัฒนธรรมทั้งของไทยและต่างประเทศ” ที่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยทรงดำให้เปลี่ยนแปลงไป โดยมีระบบการศึกษาและสื่อมวลชน เป็นกลไกขับเคลื่อนไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ที่สำคัญคือ “นโยบายของภาครัฐ” มีส่วนกำหนดพฤติกรรมและการดำรงอยู่ของชาวไทยทรงดำ ให้เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลในแต่ละสมัย ซึ่งมีทั้งภาวะยินยอมและต่อต้าน อย่างไรก็ตาม ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้พยายามสนับสนุนส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยทรงดำให้เกิดพลวัต โดยปลูกฝังจิตสำนึกให้ลูกหลานไทยทรงดำเกิดความภาคภูมิใจในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงชาวไทยและชาวต่างประเทศ ให้รู้จักและเข้าใจวิถีชีวิต

ของชาวไทยทรงดำ เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข บนรากฐานของการเคารพในหลัก
สิทธิมนุษยชน (सानิตย์ รัศมี, 2546: 34)

บทที่ 5

การเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างการปกครองโดยชนกลุ่มใหญ่ (Dominate Group) และชนกลุ่มน้อย (Subordinate Group) ชนกลุ่มน้อยในที่นี้หมายถึง “ไทยทรงดำ” และชนกลุ่มใหญ่ ย่อมได้แก่ “ชาวไทย” โดยออกนโยบายรัฐเพื่อกำหนดให้ชาวไทยทรงดำปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์ในการควบคุมให้ชาวไทยทรงดำอยู่ในความสงบเรียบร้อย โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินนโยบายรัฐอยู่สองลักษณะ ประการแรก เป็นไปเพื่อกลืนกลาย (Assimilate) และอีกประการหนึ่งเป็นไปเพื่อบูรณาการ (Integrate) ซึ่งปฏิกิริยาตอบสนองของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรัฐ มีทั้งยินยอมพร้อมใจและต่อต้าน อาจกล่าวได้ว่า “นโยบายรัฐ” เป็นปัจจัย “ภายนอก” ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำในด้านต่างๆ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษานโยบายรัฐที่ใช้กับชาวไทยทรงดำ ทั้งก่อนและหลังปีพุทธศักราช 2475 อันเป็นช่วงเวลาที่ยำแนกระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (absolute monarchy) มาสู่การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ซึ่งนโยบายที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย ได้ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำในด้านต่างๆ มีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางคนไทยทรงดำภายในราชอาณาจักร) พุทธศักราช 2417 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการตั้งถิ่นฐาน พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการใช้นามสกุล รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย และการประกอบพิธีกรรม พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นการศึกษาวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดทางอัตลักษณ์ นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ และนโยบาย

รณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ดังสามารถจำแนกพิจารณาตามลำดับได้ต่อไปนี้

5.1 นโยบายรัฐก่อนปีพุทธศักราช 2475

ก่อนปีพุทธศักราช 2475 เป็นช่วงเวลาของการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์มีสิทธิอำนาจในการบริหารปกครองบ้านเมืองอย่างเบ็ดเสร็จ การปกครองรูปแบบนี้ “กษัตริย์เสมอเหมือนกฎหมาย” เพราะที่มาของตัวบทกฎหมายทั้งปวงล้วนอยู่ที่กษัตริย์เป็นสำคัญ ดังนั้น นโยบายรัฐต่างๆ ที่ออกมาในยุคสมัยนี้จึงเป็นไปตามความต้องการของสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งต้องการขยายพระราชอำนาจและควบคุมชนกลุ่มน้อยต่างๆ ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย โดยกระบวนการทางการเมืองในยุคสมัยนี้ ล้วนเป็นไปเพื่อผสมกลืนกลายเป็น (Assimilate) ชนกลุ่มน้อยให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองไทย หมายรวมถึงชาวไทยทรงดำ อันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี รัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 3 ตามลำดับ โดยนโยบายรัฐในยุคสมัยนี้ ประกอบด้วย นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแผ่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางคนไทยทรงดำภายในราชอาณาจักร) พุทธศักราช 2417 และพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 ซึ่งพฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่ เป็นไปในลักษณะของการต่อต้านมากกว่ายอมรับหรือเห็นชอบกับนโยบายของรัฐ ดังสามารถแยกพิจารณาได้ต่อไปนี้

5.1.1 นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแผ่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405

นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแผ่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จากเดิมที่เคยนับถือผีและวิญญาณบรรพบุรุษแค่เพียงอย่างเดียว ก็หันมายอมรับนับถือคริสต์ศาสนาเพิ่มเติมด้วย ทั้งนี้ พฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรัฐดังกล่าว มีทั้งในลักษณะการต่อต้านและยอมรับ สำหรับการต่อต้านมักเกิดช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2475 ขณะที่พฤติกรรมการยอมรับมักเกิดขึ้นหลังพุทธศักราช 2475 ที่เปลี่ยนการปกครองจากแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย (โกวิท วงศ์สุวรรณ, 2543: 16)

นโยบายดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงที่ลัทธิจักรวรรดินิยมกำลังแผ่ขยายเข้ามาในประเทศไทย เพื่อไล่ล่าอาณานิคม ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ซึ่ง

พระองค์ทรงวิตกกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ จึงทรงพยายามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวิทยาการของชาติตะวันตก เพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองให้มีความเป็นอารยะ ส่งผลให้พระองค์ทรงมีนโยบายอนุญาตให้มิชชันนารี และผู้ประกาศศาสนาเข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนาในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ มิชชันนารีนิกายโปรเตสแตนท์ท่านแรกในสังกัดคณะเพรสไบทีเรียน ซึ่งสนใจไปประกาศศาสนาที่เมืองเพชรบุรี ได้แก่ ดร.ชามูเอลเรย์โนลด์ เฮาส์ ได้มาถึงเมืองเพชรบุรีครั้งแรกเมื่อปีคริสต์ศักราช 1858 อันเป็นเวลาใกล้เคียงกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างพระราชวังพระนครคีรี หรือ “เขาวัง” บนเขาสมณ โดยมีแรงงานหลักคือชาวไทยทรงดำ ที่ได้รับค่าจ้างจากภาน้ำตาลในสมัยนั้น เจ้าเมืองเพชรบุรี คือ เจ้าพระยาสุรินทรฤาชัยกับพระเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ ปลัดเมืองเพชรบุรี ได้อนุญาตให้มิชชันนารีมีอิสระในการเผยแผ่คริสต์ศาสนาได้ เพราะประสงค์ให้บุตรหลานได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษ จึงได้ทำจดหมายเชื้อเชิญอย่างเป็นทางการ ไปยังคณะเพรสไบทีเรียนให้จัดส่งมิชชันนารีมาประจำงานสอนที่เมืองเพชรบุรี โดยมิชชันนารีที่ตอบรับคำเชิญ ประกอบด้วย ครอบครัวศาสนา เอส.จี.แม็คฟาแลนด์ กับครอบครัวศาสนาดานิเอลแม็คกิลวารี ได้เดินทางไปประจำที่เมืองเพชรบุรีเมื่อปีคริสต์ศักราช 1861 (ประสิทธิ์พงษ์อุดม, 2535: 131)

สำหรับพวกแมคกิลวารีสนใจเป็นพิเศษที่จะประกาศศาสนาให้แก่ชาวไทยทรงดำ เพราะสังเกตเห็นว่าชนกลุ่มน้อยสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าคนไทยที่นับถือพุทธศาสนาทั่วไป โดยก่อนหน้านี้ศาสนาคริสต์จะเผยแผ่เข้ามา ชาวไทยทรงดำได้ยอมรับนับถือพุทธศาสนาควบคู่ไปกับผีและวิญญาณบรรพบุรุษอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว หลายคนอาจงุนงงว่า กรณียของศาสนาพุทธที่เข้ามาผสมผสานในระบบความเชื่อของไทยทรงดำอำเภอย่อย เหตุใดจึงมีการเปลี่ยนแปลงมายอมรับนับถือได้ แน่แน่นอนว่าประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรีและประเทศไทย ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก หมายรวมถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นองค์พุทธมามกะด้วย จึงทำให้เกิดการโอนอ่อนผ่อนตาม เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ได้ง่ายกว่าศาสนาคริสต์ เนื่องจากเป็นศาสนาที่มีความแตกต่างจากความเชื่อดั้งเดิมของไทยทรงดำอย่างสิ้นเชิง จึงทำให้เกิดการต่อต้านจากชาวไทยทรงดำที่นับถือผีและพุทธ (Mcfarland ,George Bradley,1928)

การต่อต้านของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405

ลักษณะของการต่อต้านเป็นไปเฉพาะภายในหมู่ชาวไทยทรงดำด้วยกัน และกับผู้ที่มาประกาศศาสนาเท่านั้น ไม่ได้เป็นการต่อต้านกับอำนาจรัฐโดยตรง สำหรับรูปแบบการต่อต้านนั้น เริ่มตั้งแต่จากสมาชิกภายในครอบครัว ที่จะด่าว่าหรือทำร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัวผู้เปลี่ยนความเชื่อไปยอมรับนับถือศาสนาคริสต์ เพราะมองว่าศาสนาคริสต์มีหลักคำสอนที่แตกต่างจากความคิดความเชื่อของชาวไทยทรงดำมาก บุคคลใดที่คิดจะแปรเปลี่ยนศาสนาจะได้รับการประณามจากสมาชิกในครอบครัวว่าเป็นคนอกตัญญู ทอดทิ้งผีบรรพบุรุษ เพราะชาวไทยทรงดำให้ความสำคัญกับการบูชาผีบรรพบุรุษมาก ดังที่บาทหลวงปีลเลอกัวร์เคยกล่าวไว้ว่า “..พอคนนอกศาสนาคนหนึ่งเข้ารีตเป็นคริสตัง ญาติสนิทมิตรสหายก็จะโจมตีเขาอย่างดุเดือดทีเดียว ทำให้ต้องเกิดการคบหาสมาคมกับพวกเดียรีร์กระนั้นหรือ ‘ไอ้คนโหด..’ (เสรี พงศ์พิศ, 2525: 152)

โดยตัวอย่างของชาวไทยทรงดำที่ได้รับการต่อต้านจากสมาชิกในครอบครัว คือ นายฉลาด เหี่ยวหอม หรือ “ลุงโม่่ง” อายุ 64 ปี ปัจจุบันเป็นผู้ปกครองของคริสตจักร เกิดเมื่อปีพุทธศักราช 2490 อยู่บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 6 ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นไทยทรงดำที่เปลี่ยนจากการนับถือผีวิญญาณบรรพบุรุษและพุทธศาสนา มานับถือคริสต์ศาสนาเมื่อ 33 ปีมาแล้ว ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2521 เป็นต้นมา โดยทั้งพ่อและแม่ของลุงโม่่งเป็นชาวไทยทรงดำ นับถือพระพุทธศาสนาและผีวิญญาณบรรพบุรุษทั้งสองคน ขณะที่มิชชันนารีเข้ามาประกาศศาสนา ลุงโม่่งยังมีอายุประมาณ 10 ปี ทราบข่าวจากสมาชิกในครอบครัว และเพื่อนบ้านในชุมชนว่ามีมิชชันนารีเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนาภายในหมู่บ้านทุกวันอาทิตย์ตอนบ่าย เพราะตอนเช้าบรรดามิชชันนารีจะประกอบศาสนพิธีกันที่คริสตจักรศรีพิมลธรรม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี แต่ตนเองไม่ได้สนใจมากนักในระยะแรก เพราะนับถือผีและพระพุทธรูปมาก่อนแล้ว (วงเดือน วันชัย ,สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2554)

ลุงโม่่งเล่าว่า มิชชันนารีจะมาเยี่ยมเยียนตามบ้านเรือนของชาวไทยทรงดำ แล้วแจกหนังสือและใบปลิวเกี่ยวกับพระเยซูให้อ่าน แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เพราะเกรงว่าจะถูกผีบรรพบุรุษทำร้าย และโกรธที่รู้ว่าเอนเอียงไปศรัทธาศาสนาอื่น นานวันเข้าลุงโม่่งในวัยเด็กก็ยอมรับเอาพระคัมภีร์มาอ่านที่บ้าน จึงทำให้เริ่มทำความเข้าใจหลักธรรมคำสอนของคริสต์ศาสนามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทตอนที่ว่าด้วยการสร้างโลกโดยพระเจ้า ซึ่งลุงโม่่งมีความสนใจมากเป็นพิเศษ และได้มีโอกาสเปิดฟังรายการวิทยุเกี่ยวกับการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ชื่อว่า “รายการทาง

ชีวิต” ซึ่งได้แนะนำให้เรียนหลักธรรมคำสอนในคริสต์ศาสนา ผ่านแบบเรียนที่ส่งมาให้ทางไปรษณีย์ ลุงโม่จึงศึกษาแบบเรียนทางไปรษณีย์เรื่อยมา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรรับรอง ต่อมาไม่นาน ลุงโม่ป่วยหนักรักษาวิธีกาใดก็ไม่หาย จนชาวบ้านต่างรำลือไปว่า คงเป็นเพราะลุงโม่มีใจเอนเอียงต้องการเปลี่ยนศาสนา จึงทำให้วิญญาณบรรพบุรุษลงโทษ จนกระทั่งพ่อของลุงโม่ได้พาไปบรรพชาเป็นสามเณร อยู่ที่วัดเป็นเวลาหนึ่งพรรษาจึงหายเป็นปกติ และได้รำเรียนพุทธธรรมจนสำเร็จจนกระทั่งขึ้นตรี ทว่า หลังจากลาสิกขามาแล้ว ลุงโม่ยังคงมีศรัทธาต่อองค์พระเจ้าอยู่ จึงตัดสินใจเปลี่ยนศาสนาโดยไม่บอกให้พ่อแม่รู้ เมื่ออายุประมาณ 25 ปี ด้วยการเดินทางไปรับศีลที่คริสตจักรศรีพิมลธรรม จากศาสนจารย์โพธิ์ ถิ่นวงศ์ถ้วน เป็นผู้ประกอบพิธี เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2521 (ฉลาด เขียวหอม, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2554)

ครั้นพ่อของลุงโม่รู้ว่าบุตรชายเปลี่ยนศาสนาก็โกรธเป็นอย่างมาก ชาวบ้านต่างพากันด่าว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อมดแม่มดประจำหมู่บ้านบอกว่าลุงโม่เป็นคนทิ้งผี จะต้องมีอันเป็นไปภายในเจ็ดวัน ขณะนั้นมีความกดดันเป็นอย่างมาก ลุงโม่คิดว่าถ้าตนเองจะต้องตายก็ยอม เพราะเกิดศรัทธาในพระเจ้าแล้ว เพื่อนบ้านต่างพากันรุมประณามจนลุงโม่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามความเชื่อของสมาชิกในชุมชนได้ แต่ก็มีคณะมิชชันนารีและเพื่อนร่วมศาสนาคอยให้กำลังใจ ต่อมาแม่ของลุงโม่คือ นางฮม เขียวหอม ได้เปลี่ยนศาสนาตามลูกชายบ้าง ส่วนพ่อของลุงโม่ไม่ได้เปลี่ยนศาสนาและเสียชีวิตในเวลาต่อมา ส่วนภรรยาของลุงโม่ก็เป็นคริสเตียนเช่นกัน ปัจจุบันลุงโม่และภรรยามีบุตรทั้งหมด 4 คน แต่เป็นคริสเตียน 3 คน ส่วนอีกหนึ่งคนไม่ได้นับถือคริสต์ศาสนา ลุงโม่เล่าว่า อาจารย์อดัน ยู แบงค์ และอาจารย์โจนส์ มิชชันนารีสองสามีภรรยาได้มาทำพิธีเอาผีบรรพบุรุษออกจากเรือนลุงโม่ให้ ด้วยการนำหิ้งผีออกจากบ้าน ชุดศาลพระภูมิออก และเอาจอมปลวกที่ชาวบ้านเชื่อว่ามีส่วนศักดิ์สิทธิ์สิงสถิตอยู่ออกไปด้วย ซึ่งมีเพื่อนบ้านชาวไทยทรงดำมามุงดูกันเป็นจำนวนมาก พร้อมกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ลุงโม่จะต้องถูกผีบรรพบุรุษลงโทษจนตายอย่างแน่นอน แต่ลุงโม่กลับบอกว่า หลังจากที่ดินตนเองรับศีลและรื้อหิ้งผีออกไปจากบ้านแล้ว โรคภัยที่ตนเองเคยเป็นอยู่ก็หายไปอย่างอัศจรรย์ จึงทำให้ตนยิ่งเกิดศรัทธาในพระเจ้ามากยิ่งขึ้น (ฉลาด เขียวหอม, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2554)

จะเห็นได้ว่า วิธีเผยแพร่ศาสนาคริสต์ของพวกมิชชันนารีสู่ชาวไทยทรงดำ ที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มักแยกคนที่สมัครใจเข้ารับศีลออกไปจากสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของพวกเขา ไทยทรงดำที่เข้ารับศีลจำเป็นต้องปฏิเสธจารีตดั้งเดิมบางอย่าง อันเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยทรงดำ

เช่น ความเชื่อเรื่องผีและนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ แต่มิชชันนารีพิจารณาเห็นว่าเป็นไสยศาสตร์ เหลวไหลไร้สาระ ทั้งที่จารีตประเพณีเหล่านั้นบางอย่างมีนัยยะสำคัญ นอกเหนือไปจากแง่มุมทางศาสนา ในการกำหนดและรักษาความสัมพันธ์ของคนไทยทรงดำ ตามระบบเครือญาติและในทางสังคมด้วย ที่เป็นเช่นนั้นเพราะมิชชันนารีเห็นว่า “คริสต์ศาสนา” ตามความเข้าใจของชาติตะวันตก เท่านั้นที่เป็นทางรอดของมนุษย์ได้ นอกจากคริสต์ศาสนาแล้ว ไม่มีความเชื่ออื่นใดจะเป็นทางรอดแก่มนุษยชาติได้ มิชชันนารีจึงปฏิเสธวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของไทยทรงดำ ที่เห็นว่าเกี่ยวพันด้วยเรื่องศาสนาอันเหลวไหล ดังนั้น ชาวไทยทรงดำที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ จะถูกคาดหวังจากทางคริสต์จักรที่เขาเหล่านั้นเป็นสมาชิกอยู่ ให้ละทิ้งพิธีกรรมดั้งเดิมอันเกี่ยวเนื่องกับการนับถือผีบรรพบุรุษ และพระพุทธรูปศาสนาอย่างสิ้นเชิง (กฤษณา พูลทาจกร, 2525)

จากพฤติกรรมการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของมิชชันนารีและผู้ประกาศศาสนาในข้างต้น ได้ทำให้เกิดการต่อต้านจากชาวไทยทรงดำในชุมชน ดังกรณีของศาสนจารย์สุรเชษฐ วัณชัย และครูวงเดือน วัณชัย ภรรยา ที่ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ในช่วงเริ่มแรกของการมาประกาศศาสนาที่อำเภอเขาย้อย ต้องถูกชาวไทยทรงดำในชุมชนทำร้ายจิตใจ ด้วยวาจาและกิริยาท่าทางบ่อยครั้ง ยกตัวอย่างเช่น สั่งห้ามบุตรหลานไม่ให้เข้ามาที่บ้านของศาสนจารย์ เพราะเกรงว่าจะถูกเปลี่ยนความคิดให้หันไปเข้ารีต ภรรยาของครูศาสนาสุรเชษฐ วัณชัย หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ครูเดือน” ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนบางคน เมื่อทราบว่าบุตรหลานจะมาเล่นหรือมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางคริสตจักรหนองปรอง ก็จะด่าว่าหรือห้ามปรามไม่ให้มาอีก เพราะกลัวว่าลูกหลานของตนเองจะถูกเปลี่ยนความคิดให้หันไปนับถือคริสต์ศาสนา แต่ครูเดือนก็พยายามอธิบายให้เข้าใจว่า การยอมรับนับถือคริสต์ศาสนาไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องเกิดจากความเชื่อความศรัทธาจากใจจริง ชาวไทยทรงดำบางคนหันมายอมรับนับถือคริสต์ศาสนาเพียงชั่วครั้งคราวแล้วก็เลิกไป ไม่ยอมมาคริสตจักร ไม่มาปฏิบัติตามพิธีกรรม ทั้งที่รับศีลล้างบาปไปแล้ว เพราะทนต่อแรงต่อต้านจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และคนในชุมชนไม่ไหว จึงไม่อยากเป็นคนเนรคุณต่อพ่อแม่ บ้างก็เกรงว่าผีจะทำให้ตาย เป็นต้น (วงเดือน วัณชัย, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2554)

ขณะเดียวกัน กิจกรรมการแจกใบปลิว และใบตัดสัปดาห์เป็นคริสต์ศาสนิกชนเป็นประจำทุกสัปดาห์ ถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ผู้ประกาศศาสนาคริสต์แห่งคริสตจักรหนองปรอง เลือกใช้ในการช่วยเผยแพร่คริสต์ศาสนาสู่ชาวไทยทรงดำในพื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยพบว่า บรรยายากาศในการแจกใบปลิว นอกจากครอบครัวของศิษยาภิบาลและคณะกรรมการแห่ง

คริสต์จักรหนองปรongแล้ว ยังมีอนุชนอีกเป็นจำนวนมากที่ให้ความร่วมมือไปช่วยแจกใบปลิวด้วยความเต็มใจ โดยใช้รถยนต์เป็นยานพาหนะแล่นไปตามบ้านเรือนต่างๆ ตามละแวกชุมชนในอำเภอเขาย้อย ชาวไทยทรงดำที่ได้รับใบปลิวส่วนใหญ่มักมีท่าทีเพิกเฉย หรือแสดงออกถึงความไม่สนใจในศาสนาคริสต์ออกมาอย่างชัดเจน บางคนก็ด่าว่าหรือขับไล่อย่างรุนแรง เพราะมองว่าการเผยแพร่ศาสนาเป็นการคุกคามวิถีชีวิต และยูแหยให้สมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนศาสนา ซึ่งไทยทรงดำเหล่านั้นไม่ต้องการให้คนในครอบครัวเข้ารีตเปลี่ยนไปเป็นศาสนาอื่น

การยอมรับของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405

ชาวไทยทรงดำบางส่วนก็มีที่ยอมรับ และเคารพในสิทธิเสรีภาพแห่งการเลือกนับถือศาสนาของชาวไทยทรงดำคริสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังปีพุทธศักราช 2475 ที่ประชาชนยึดหลักประชาธิปไตย ตั้งมั่นอยู่บนครรลองของการเคารพในสิทธิเสรีภาพ และยึดหลักสิทธิมนุษยชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ยกตัวอย่างเช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีเปิดคริสต์จักรหนองปรongของชาวไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อย ซึ่งผู้นำชุมชนอย่างนายพนัส ล้วนเมือง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองปรong ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“ในโอกาสที่คริสต์จักรหนองปรongได้ประกอบพิธีถวายเป็นวิหารหลังใหม่ในวันเสาร์ที่ 4 มิถุนายน พุทธศักราช 2554 ผมขอแสดงความชื่นชมยินดี ในนามผู้บริหารท้องถิ่นและพี่น้องประชาชนตำบลหนองปรong ที่คริสต์จักรได้มีสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจอันสง่างาม เพื่อพี่น้องคริสเตียนได้ใช้ร่วมกันอย่างถาวร” ส่วนนายประมณฑ์ สุจริต นายอำเภอเขาย้อย ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ผมขอแสดงความชื่นชมและยินดี ในโอกาสที่คริสต์จักรหนองปรongได้ประกอบพิธีมอบถวายเป็นวิหารหลังใหม่ในวันเสาร์ที่ 4 มิถุนายน พุทธศักราช 2554 เพื่อเป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติศาสนกิจของพี่น้องคริสเตียน นิกายโปรเตสแตนต์ที่สมบูรณ์แบบและรวมน้ำใจของทุกคน ผมหวังว่าวิหารหลังใหม่นี้ จะทำให้เกิดความเป็นสง่าราศีแด่พระเจ้า และยังความชื่นชมยินดีแก่คริสต์จักรทั้งมวลและชุมชนหนองปรongตลอดไป” (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขาย้อย, 2554: 31)

ซึ่งผู้ประกาศศาสนาเองก็มีทัศนะว่า ปัจจุบันชาวไทยทรงดำคริสต์ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น ไม่มีการต่อต้านอย่างรุนแรงมากเหมือนในอดีต ดังคำกล่าวของศาสนจารย์ สุรเชษฐ์ วันชัย ความว่า

“ถ้าจะย้อนกลับไปเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา ในวันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2534 เป็นวันที่ผมและครอบครัวเข้ามารับตำแหน่งศิษยาภิบาลของหมวดคริสเตียนหนองเข้ ในวันนั้นเองเป็นวันที่เรามีความรู้สึกตื่นเต้น ที่ได้เข้ามาร่วมงานกับคริสตจักรสมาชิกของหมวดคริสเตียนหนองเข้ ในการที่จะนำและพัฒนาหมวดคริสเตียนแห่งนี้ให้เจริญเติบโตทั้งด้านคุณภาพและด้านปริมาณ และก็มีความคาดหวังของอีกหลายๆคน ที่ต้องการเห็นหมวดคริสเตียนแห่งนี้เติบโต จนสามารถสถาปนาเป็นคริสตจักร และขยายคริสตจักรลูกออกไป จากวันนั้นถึงวันนี้ เราได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงหลายๆอย่างเกิดขึ้น เช่น ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน วันนั้นความสัมพันธ์กับชุมชนของเราไม่กว้างขวางมากนัก วันนี้เราได้รับใช้ชุมชนมากขึ้น เป็นที่รู้จักของผู้คนมากขึ้น..” (สุรเชษฐ์ วันชัย, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2554)

นอกจากนี้ ชาวไทยทรงดำยังได้ร่วมกันบริจาคเงินและสิ่งของ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการปลูกสร้างอาคารคริสตจักรหนองปรัง อาทิ อาจารย์ณนอม คงยิ้มละมัย ร่วมบริจาค 500 บาท ครอบครัวทาอาสา บริจาค 1,000 บาท คุณชนันทิศา สุดสะอาด บริจาค 1,000 บาท เป็นต้น ขณะที่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขาย้อย ก็ไม่ได้กีดกันขาดขวางความเชื่อความศรัทธาของชาวคริสต์ไทยทรงดำ ทั้งยังได้รับความร่วมมือจากองค์กรด้านคริสต์ศาสนา ทั้งในประเทศและต่างประเทศอีกมากมาย อาทิ คริสตจักรแสง มยอง ชู ใน แห่งประเทศเกาหลีใต้ คณะประกาศศาสนาคริสต์จากประเทศฮ่องกง คริสตจักรทับสะแก คริสตจักรจีนเพชรบุรี หมวดคริสเตียนท่ายาง คริสตจักรที่สอง สามย่าน เป็นต้น (คริสตจักรหนองปรัง, 2553: 27-32)

อาจกล่าวได้ว่า ผลกระทบจากนโยบายดังกล่าวได้เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากเดิมที่มีชาวไทยทรงดำคริสต์เพียงไม่กี่คนในพื้นที่อำเภอเขาย้อย ปัจจุบันได้ขยายวงกว้างเป็นจำนวนมากกว่า 30 คน จนกระทั่งสามารถก่อตั้งคริสตจักรที่ตำบลหนองปรังได้สำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกของคริสตจักรหนองปรังส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็กและเยาวชน ซึ่งเกิดในครอบครัวของพ่อแม่ที่เป็นไทยทรงดำทั้งคู่บ้าง เป็นคนไทยและคนไทยทรงดำบ้าง จึงทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นต้องเผชิญกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยทรงดำในชุมชนให้ได้ ทว่า ความรุนแรงในการต่อต้านหรือเกิดความขัดแย้งไม่เข้มข้นเท่ากับสมัยอดีต ที่ไทยทรงดำมีความเคร่งครัดทางศาสนาและความเชื่อมากกว่าปัจจุบัน อาจด้วยกระแสแนวความคิดการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นเสรีภาพทางความคิดของประชาชน อันหมายรวมถึงความเชื่อความศรัทธาทางศาสนาด้วย เห็นได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้วิจัย ต่อชาวไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อยหลายคน เกี่ยวกับทัศนคติ

ของการเปลี่ยนแปลงศาสนา และความเชื่อของสมาชิกภายในชุมชน ซึ่งแต่ละคนต่างมีความคิดแตกต่างกันออกไป ไทยทรงดำในช่วงวัยรุ่นถึงวัยกลางคนมักมีความเห็นว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่จะเลือกนับถือหรือไม่นับถือศาสนาใด เพราะยุคสมัยได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว เราไม่สามารถห้ามความคิดของคนไม่ให้เชื่อหรือนับถือศาสนาใดได้ ทุกคนล้วนมีวิจารณญาณเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะนับถือผี พุทธศาสนาหรือคริสต์ศาสนา ก็ล้วนแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการอบรมสั่งสอนให้ศาสนิกชนดำรงตนเป็นคนดีด้วยกันทั้งสิ้น (สุรเชษฐ์ วันชัย, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2554)

ในทางตรงข้าม คนไทยทรงดำในช่วงวัยสูงอายุมักมีความคิดว่า ไทยทรงดำที่ดีไม่ควรทอดทิ้งผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ ย่อมเท่ากับเป็นบุคคลออกตัญญูที่หลงลืมรากเหง้าของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ส่งผลให้ให้สังคมของไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย เริ่มก้าวเข้าสู่ความเป็นพหุสังคมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ เกิดการผสมผสานกันระหว่างไทยทรงดำ ที่ยังเชื่อเรื่องผีวิญญาณบรรพบุรุษเพียงอย่างเดียว ไทยทรงดำที่เชื่อทั้งศาสนาพุทธและผี และไทยทรงดำที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ ทำให้ชาวไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อย เริ่มปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชน ด้วยการเปิดใจยอมรับกับสิทธิในการเลือกเปลี่ยนแปลงศาสนาความเชื่อของสมาชิกภายในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมากยิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่า นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อของไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จากการนับถือและวิญญาณบรรพบุรุษเพียงอย่างเดียว มาเป็นการยอมรับนับถือคริสต์ศาสนาด้วย (วงเดือน วันชัย, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2554)

โดยภาพรวมแล้ว นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ชาวไทยทรงดำมีการต่อต้านมากกว่าการยอมรับ การต่อต้านส่วนใหญ่เกิดในช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2475 และการยอมรับส่วนใหญ่ เกิดในช่วงหลังปีพุทธศักราช 2475

5.1.2 นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางสำหรับคนไทยทรงดำ) พุทธศักราช 2417

นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางสำหรับคนไทยทรงดำ) พุทธศักราช 2417 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการตั้งถิ่นฐาน ภายในในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จากเดิมที่เคยอาศัยอยู่ตามที่สูงทางภาคเหนือของประเทศเวียดนาม ได้เปลี่ยนมาตั้งถิ่นฐานอยู่บนที่ราบทางภาคตะวันตกของประเทศไทย กล่าวคือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี อันเป็นพื้นที่ซึ่งรัฐไทยกำหนดให้ โดยก่อนหน้านี้ชาวไทยทรงดำได้ถูกกำหนดให้ไปอยู่อาศัยอยู่ที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี อันเป็นพื้นที่ติดชายทะเล ซึ่งไม่เหมาะสมกับวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทยทรงดำ แต่เมื่อชาวไทยทรงดำได้เกิดการต่อต้าน เพราะไม่สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ รัฐจึงอนุญาตให้ชาวไทยทรงดำไปหาพื้นที่ซึ่งเหมาะสมกับการทำมาหากิน นั่นคือ อำเภอเขาย้อยอันมีภูเขาสูงคล้ายคลึงกับทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม ทั้งนี้ พฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำ ต่อนโยบายรัฐดังกล่าวเป็นไปในลักษณะของการต่อต้านมากกว่ายอมรับ (ถาวร ยืนเยี่ยม, 2554: สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม)

นโยบายดังกล่าวเกิดขึ้นในยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งเริ่มมีการประกาศใช้นโยบายเลิกทาสอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2411 เป็นต้นมา ทำให้ชาวไทยและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆในประเทศไทย เริ่มได้รับอิสรภาพและมีความเป็นไทแก่ตนเองอย่างต่อเนื่อง ทว่า ชาวไทยทรงดำกลับยังถูกประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 บังคับให้อยู่ ส่งผลให้ไม่สามารถเดินทางโยกย้ายไปอยู่ถิ่นฐานอื่นได้ ทั้งที่ความจริงแล้ว ไทยทรงดำมีความปรารถนาที่จะกลับไปยังถิ่นฐานเดิมของตนเอง คือ เมืองแกหรือเตียนเปียนฟู (ประหยัด อุ่มบุญ, สัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2554)

ปีพุทธศักราช 2417 รัฐได้ประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 หรือ หนังสือเดินทางคนไทยทรงดำ ภายในจังหวัดเพชรบุรี ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทั้งนี้ ก่อนการประกาศเลิกทาสเมื่อปีพุทธศักราช 2417 ชาวไทยทรงดำยังอยู่ในฐานะของเชลยศึกสงคราม จึงถูกจำกัดถิ่นที่อยู่อาศัยเฉพาะเขตตำบลหนองปรัง ตำบลทับคาง ตำบลดอนทราย อำเภอเขาย้อย และพื้นที่บางส่วนในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ บ้านสะพานยี่หน บ้านวังตะโก บ้านเวียงคอย และบริเวณโดยรอบเขาหลวงเท่านั้น (สุมิตร ปิติพัฒน์, 2540)

ทั้งนี้ กระบวนการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว มาสู่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยในประวัติศาสตร์ มิได้เป็นไปด้วยความยินยอมพร้อมใจ หากแต่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสงครามขยายอำนาจของสยาม ทั้งในประเด็นที่ไม่ต้องการให้ศูนย์กลางอำนาจเดิมตั้งตัวขึ้นได้ และกลับมาทำทลายอำนาจจากส่วนกลาง ดังกรณีของเมืองเวียงจันทน์ และไม่ต้องการให้เป็นฐานกำลังทางทหาร และแรงงานให้อาณาจักรขั้วตรงข้าม

เห็นได้จากการกวาดต้อนชาวไทยดำจากเมืองแกลง สำหรับการผลิตพืชผลทางการเกษตร และการผลิตต่างๆที่เกิดขึ้นหลังจากมีการตั้งถิ่นฐานในลุ่มแม่น้ำภาคกลาง เป็นผลพลอยได้ที่สำคัญ อันส่งผลกระทบต่อระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างมาก นอกจากนี้ยังพบว่า การตั้งถิ่นฐานร่วมกันเป็นชุมชนที่มีความเข้มข้นทางชาติพันธุ์สูงของชาวไทยทรงดำในช่วงต้น เกิดจากการกำหนดพื้นที่สำหรับการตั้งถิ่นฐานโดยมูลนาย คนไทดำที่อพยพมาไม่มีโอกาสเลือกพื้นที่เพื่อตั้งถิ่นฐานได้เอง ซึ่งสภาพแวดล้อมระหว่างไทยกับเวียดนามทางตอนเหนือ และลาวมีความแตกต่างกันมาก จึงจำเป็นที่ชาวไทยทรงดำจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมใหม่ จนก่อรูปกลายเป็นวัฒนธรรม ที่มีความเหมาะสมกับภูมิประเทศแบบไทย (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2553: 256-257)

โดยทางการสั่งห้ามไม่ให้ไทยทรงดำอพยพย้ายถิ่น ไปพำนักอยู่พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ด้วยเหตุผลทางการเมืองการปกครอง ที่ต้องการควบคุมเขตลี้ภัยสงครามให้อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยโดยง่าย ปราศจากการต่อสู้อันรุนแรงหรือต่อรองอำนาจ แม้ว่าต่อมาจะได้มีการประกาศเลิกทาสเพื่อสร้างสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนบนแผ่นดินไทยแล้ว แต่ชาวไทยทรงดำยังคงถูกควบคุมผ่านอำนาจรัฐ ด้วยการกำหนดให้ใช้ใบเสร็จเงินค่าราชการ แทนหนังสือเดินทางเพื่อการสัญจรไปมาภายในราชอาณาจักร เรียกว่า “ส.พ.ก. แบบที่ 74 ใบเสร็จรับเงินค่าราชการใช้แทนหนังสือเดินทาง” มูลค่า 6 บาท ออกให้ ณ ที่ว่าการอำเภอเขาย้อย ปรากฏข้อความระบุชื่อ สัญชาติ ดำเนิน รูปพรรณ สัญญา และที่อยู่ไว้อย่างชัดเจนที่น่าสนใจคือ ข้อมูลด้านเชื้อชาติที่ระบุว่า “ชาติลาว บังคับสยาม” (ที่ว่าการอำเภอเขาย้อย, 2458: 48) หมายถึง มีเชื้อชาติลาว แต่ถูกบังคับให้เป็นคนสยาม ซึ่งบ่งชี้ถึงการเป็นเขตลี้ภัยสงครามอย่างเห็นได้ชัด

ทั้งนี้ เอกสารดังกล่าวได้ถูกบังคับใช้มาอย่างยาวนานจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 สิริระยะเวลาแล้วไม่น้อยกว่า 40 ปี ถือได้ว่าไทยทรงดำได้

ถูกจำกัดสิทธิ และเสรีภาพจากภาครัฐเป็นอย่างมาก เพราะแทนที่การประกาศเลิกทาส จะได้มอบสิทธิและเสรีภาพให้แก่คนไทยทุกภาคส่วนอย่างเสมอหน้ากัน

ทว่า ชาวไทยทรงดำกลับถูกควบคุมแม้กระทั่งการเดินทางสัญจรไปมาในสยามประเทศอย่างยาวนานมาก อย่างไรก็ตาม เอกสารดังกล่าวสามารถเป็นหลักฐานสนับสนุนให้เห็นว่า ชาวไทยทรงดำที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยตามจังหวัดต่างๆ อาทิ นครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี พิจิตร พิษณุโลก ชุมพร สุราษฎร์ธานี ฯลฯ ล้วนอพยพไปจากเมืองเพชรบุรี หลังจากปีพุทธศักราช 2417 ด้วยกันทั้งสิ้น กล่าวได้ว่า ไทยทรงดำในจังหวัดเหล่านั้น ล้วนมีความเกี่ยวข้องทางวงศ์ญาติกับชาวไทยทรงดำที่จังหวัดเพชรบุรี (ทวีโรจน์ กล้ากลมจิตต์, 2550: 141-142)

นายวราพงษ์ ท่าขนุน ชาวไทยทรงดำคนหนึ่ง ได้บอกเล่าถึงเรื่องราวการต่อต้านอำนาจในการกักขังคนไทยทรงดำให้อยู่แต่ในพื้นที่เฉพาะซึ่งรัฐไทยเป็นคนกำหนดให้ ความว่า

“รุ่นปู่ตายายเล่าให้ฟังว่า คนไทยทรงดำสมัยก่อนถูกหลวงบังคับไม่ให้ออกไปไหนได้ไกล อยู่กันเฉพาะละแวกบ้าน ทำนา ทอผ้า เลี้ยงวัวควายอยู่แถวบ้าน บางครั้งบะโกยหรือคนไทยมาชมแข่งรำแก มาขโมยวัวควาย ข้าวของบ้าง พวกเราทนไม่ไหว บางคนจะหนีไปอยู่ที่อื่น เคঁว่าต้องเสียเงินที่อำเภอคนละ 6 บาท พยายามหนี แต่ก็ไปไม่ได้ไกล หลวงเคঁรู้เคঁเห็น โดนจับบ้าง โดนทำร้ายบ้าง หลายคนอยากกลับไปเมืองแกลง อยากกลับไปหาพี่น้อง” (วราพงษ์ ท่าขนุน, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2554)

สำหรับเหตุผลในการอพยพย้ายถิ่นจากเมืองเพชรบุรี ไปยังจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยของชาวไทยทรงดำ สันนิษฐานว่า เกิดจากความต้องการเดินทางกลับไปยังถิ่นฐานดั้งเดิมของตนเองที่เมืองแกลง อีกกรณีหนึ่ง เกิดการเพิ่มจำนวนประชากรไทยทรงดำขึ้นเป็นจำนวนมาก จนเกิดปัญหาในเรื่องการทำมาหากิน จึงต้องแสวงหาพื้นที่ใหม่เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพ นอกจากนี้ ชาวไทยทรงดำบางส่วนก็อพยพย้ายถิ่นไป เพื่อหนีการเกณฑ์ทหารในยามศึกสงคราม เห็นได้จากหลักฐานการบันทึกของจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี เมื่อคราวเป็นแม่ทัพไปปราบจีนฮ่อสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในปีพุทธศักราช 2430 ความว่า

“..พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาธรรมฯ ยกกองทัพขึ้นมาถึงเมืองแกลง จัดราชการเรียบร้อยแล้ว ได้เอาครัวเมืองแกลงและสิบสองจุไทย ซึ่งเป็นไทดำลงกรุงเทพฯ เป็นอันมาก เพราะขึ้นไว้ก็เกรงจะเกิดการยุ่งยากแก่ทางราชการขึ้นอีก ครั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้พวกไทดำเหล่านั้น ไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ ณ เมืองเพชรบุรี จนได้ชื่อว่าลาวซ่ง เกิดบุตรหลานเหลนอยู่ในเวลานี้หลายพันคน ทหารที่ได้ยกกองทัพมากับข้าพเจ้า คราวนี้ก็ได้เกณฑ์เอาลาวซ่งที่เป็นชายฉกรรจ์ขึ้นมาด้วยหลายร้อยคน และพวกนี้ได้พบญาติพี่น้องซึ่งอยู่ในเมืองแกลงเป็นอันมาก..” (เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี, 2430)

จะเห็นได้ว่า นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก.74 (หนังสือเดินทางสำหรับคนไทยทรงดำ) พุทธศักราช 2417 ได้ส่งผลต่ออัตลักษณ์ด้านการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยทรงดำโดยตรง เพราะเป็นหลักฐานที่บ่งชี้ให้เห็นว่า ไทยทรงดำที่อาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย อาทิ ราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี พิจิตร โลก เลย สุราษฎร์ธานี ฯลฯ ล้วนอพยพย้ายถิ่นไปจากอำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี ภายหลังจากปีพุทธศักราช 2417 ด้วยกันทั้งสิ้น

จนทำให้อำเภอ เขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งชาวไทยทรงดำทั่วทั้งประเทศ จะต้องมารวมตัวกันเพื่อเข้าร่วมงานประเพณีไทยทรงดำ ซึ่งนิยมจัดขึ้นในช่วงกลางเดือนเมษายนของทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์ในการพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีระหว่างกัน ถือเป็นคุณค่าอย่างหนึ่งของชาวไทยทรงดำที่น่ายกย่องชื่นชม ด้วยคุณสมบัติของความรักพวกพ้อง แม้การเดินทางมาไกลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายพอสมควร แต่ชาวไทยทรงดำจากหลายจังหวัดก็ยินดีและเต็มใจที่จะมาเข้าร่วมงานประเพณีดังกล่าว เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทยทรงดำที่สืบสานต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น (สิริพรรณ อดทน, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2554)

โดยภาพรวมแล้ว นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก.74 (หนังสือเดินทางสำหรับคนไทยทรงดำ) พุทธศักราช 2417 ชาวไทยทรงดำมีการต่อต้านมากกว่าการยอมรับ การต่อต้านส่วนใหญ่เกิดในช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2475

5.1.3 พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458

พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการใช้นามสกุลภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จากเดิมที่เคยสืบสายสกุลผ่านทางฝ่ายชายเป็นหลัก เรียกว่า “การสืบสิง” ทั้ง 12 สิง กล่าวคือ สิงล่อและสิงเลื่อง เป็นสิงของชนชั้นผู้ดีว่า ขณะที่สิงวี สิงเยื้อง สิงกำ สิงแฉง สิงลี สิงตอง สิงแคว สิงลู สิงโกย และสิงกวาง เป็นสิงของชนชั้นผู้น้อย (บุญเสริม ตินตะสุวรรณ, 2545: 33) เปลี่ยนมาเป็นการใช้นามสกุลแบบคนไทย

โดยบริบททางสังคมในช่วงที่ออกพระราชบัญญัตินี้ ประชาชนไทยยังไม่มีนามสกุลใช้เหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างชาติตะวันตก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงต้องการให้ประเทศไทยมีความเจริญพัฒนาทัดเทียมกับอารยประเทศ จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พุทธศักราช 2455 เป็นต้นมา แต่มีการประกาศใช้อย่างสมบูรณ์เมื่อปีพุทธศักราช 2458 ทั้งนี้ พฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรัฐดังกล่าวมีทั้งในลักษณะการต่อต้านและยอมรับ เกิดทั้งในช่วงก่อนและหลังปีพุทธศักราช 2475 ที่เปลี่ยนการปกครองจากแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การยอมรับของชาวไทยทรงดำต่อพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458

ชาวไทยทรงดำยอมรับการเปลี่ยนนามสกุลแบบคนไทย เพื่อความสะดวกสบายในการติดต่อกับทางราชการไทย และความสะดวกในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ การศึกษาต่อ หรือสวัสดิการจากรัฐ อย่างไรก็ตาม ชาวไทยทรงดำได้พยายามสร้างอัตลักษณ์ให้แก่นามสกุลของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ให้เป็นสัญลักษณ์รับรู้ระหว่างกันว่า นามสกุลลักษณะเช่นนี้เป็นของไทยทรงดำที่อพยพย้ายถิ่นไปจากอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มักมีคำว่า “เพชร” ปรากฏอยู่ในนามสกุลด้วยเสมอ เช่น แร่เพชร ปานเพชร เพชรแก้ว ฯลฯ (เลย จรรยางาม.2554.สัมภาษณ์,21 ธันวาคม)

การต่อต้านของชาวไทยทรงดำต่อพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458

การต่อต้านของชาวไทยทรงดำต่อพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 เป็นไปอย่างเจียบๆมากกว่าจะเป็นการต่อต้านอย่างชัดเจนหรือรุนแรง ส่วนใหญ่มักแสดงออกผ่านพฤติกรรมในชีวิตประจำวันและการประกอบพิธีกรรม ถึงแม้ชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จะใช้นามสกุลแบบคนไทยมาตั้งแต่ภายหลังประกาศใช้ตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุลแล้ว แต่ก็ยังเป็นความเป็นไทยเพียงนิตินัยเท่านั้น เพราะในทางพฤตินัยของชาวไทยทรงดำยังคงยึดถือประเพณี ที่ใช้เกณฑ์ชนชั้นทางสังคมและการสืบสิ่งมากำหนดพฤติกรรมอยู่ เห็นได้ชัดจากการประกอบพิธีกรรม และประเพณีสำคัญตั้งแต่เกิดจนตาย ยกตัวอย่างเช่น ในประเพณีแต่งงาน จำนวนของเพื่อนเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะขึ้นอยู่กับชนชั้นทางสังคม ว่าเป็นผู้น้อยหรือผู้สาว หากเป็นผู้สาวจะใช้ทั้งหมด 4 คน ถ้าเป็นผู้น้อยจะใช้เพียง 2 คนเท่านั้น หรือในขบวนขันหมาก ฝ่ายเจ้าบ่าวจะยกขบวนขันหมากไปที่บ้านของเจ้าสาว แล้วนำสุราที่เรียกว่า “เหล้าอุ่นผีน” ติดตัวมาด้วย หากเป็นผู้น้อยจะใช้ทั้งหมด 4 ขวด ถ้าเป็นผู้สาวจะใช้ 8 ขวด เพื่อนำไปรินในถ้วยให้ผีเรือนดื่ม (ชูชีพ อุดมชัย, 2518: 22-23)

แม้แต่ในพิธีเสนเรือน ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมจะต้องเป็นญาติพี่น้องในตระกูลเดียวกันเท่านั้น นอกจากนี้ การสืบสิ่งของชาวไทยทรงดำยังเกิดพลวัตไม่หยุดนิ่งอีกด้วย เพราะสถานภาพการเป็นผู้สาวหรือผู้น้อยจะเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวขึ้นลงได้ โดยเฉพาะผู้หญิงที่ผ่านการแต่งงานแล้วเป็นชนชั้นผู้น้อย ฝ่ายชายเป็นชนชั้นผู้สาว ฝ่ายหญิงต้องไปเข้าฝักกับฝ่ายชาย และได้เลื่อนฐานะขึ้นเป็น

ผู้ตีว รวมทั้งลูกที่เกิดมาก็อยู่ในชนชั้นผู้ตีวด้วย แต่ถ้าผู้หญิงเป็นผู้ตีวแล้วแต่งงานกับผู้ชายที่เป็นผู้น้อย ฝ่ายหญิงต้องเข้าข้างฝ่ายชาย และต้องลดฐานะลงมาเป็นผู้น้อย รวมทั้งลูกที่เกิดมาก็อยู่ในชนชั้นผู้น้อยด้วยเช่นกัน ดังนั้น ตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุลพุทธศักราช 2458 ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ด้านนามสกุลของชาวไทยทรงดำ จากการสืบสิ่งมาเป็นการใช้นามสกุลแบบคนไทย และสร้างอัตลักษณ์ผ่านชื่อสกุลที่มักมีคำว่า “เพชร” รวมอยู่ด้วย เพื่อบ่งบอกถึงถิ่นที่อาศัยดั้งเดิม คือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี อย่างไรก็ตาม ตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 อาจเปลี่ยนแปลงชาวไทยทรงดำให้กลืนกลายเป็นคนไทยได้เพียงนามสกุลเท่านั้น แต่ความเข้มข้นในระบบการสืบสิ่งหรือสายตระกูล ยังคงไม่เลือนหายไปจากวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ เพราะมีความจำเป็นต่อการประกอบพิธีกรรม และดำรงสำนึกทางชาติพันธุ์ให้ดำรงอยู่ (วิลาวัลย์ ปานทอง, 2549: 58)

โดยภาพรวมแล้ว พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 ชาวไทยทรงดำมีการยอมรับมากกว่าต่อต้าน การยอมรับส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงหลังปีพุทธศักราช 2475

5.2 นโยบายรัฐหลังปีพุทธศักราช 2475

หลังปีพุทธศักราช 2475 ได้ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก เพราะเป็นการสิ้นสุดพระราชอำนาจภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทั้งทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี รวมถึงการเคารพในสิทธิมนุษยชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง สังกศุนย์ไทยได้รับผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงพอสมควร กล่าวคือ ประชาชนเริ่มได้รับเสรีภาพตลอดจนความเสมอภาคภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และได้รับสิทธิในการปกครองตนเอง (โกวิทย์ วงศ์สุรวัฒน์, 2543 : 16) ดังนั้น นโยบายรัฐต่างๆ ที่ออกมาในยุคสมัยนี้ จึงเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในสังคม หมายรวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีด้วย โดยกระบวนการทางการเมืองในยุคสมัยนี้ล้วนเป็นไปเพื่อผสมผสานบูรณาการ (Integration) คนกลุ่มน้อยให้มีพื้นที่แสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างเสมอภาค โดยนโยบายรัฐในยุคสมัยนี้ ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นการศึกษาวัฒนธรรม

นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 และนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ซึ่งพฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการยอมรับมากกว่าต่อต้านนโยบายของรัฐ ดังสามารถแยกพิจารณาได้ตามลำดับต่อไปนี้

5.2.1 รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย และการประกอบพิธีกรรมภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จากเดิมที่เคยปลูกเรือนไทยทรงดำแบบดั้งเดิมที่มีชอกุกและมุงหลังคาด้วยใบไม้แห้ง ได้เปลี่ยนมาเป็นก่อสร้างบ้านแบบร่วมสมัย โดยในปัจจุบันเรือนไทยทรงดำแบบดั้งเดิมไม่มีเหลืออยู่แล้ว ปรากฏเฉพาะเรือนไทยทรงดำจำลอง ที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปลูกสร้างขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวมาพักค้างแรม ขณะที่อัตลักษณ์ด้านพิธีกรรมได้เปลี่ยนแปลงไปเพราะความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่ต้องการรับชมการประกอบพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ จึงทำให้เกิดความบิดเบือนในเรื่องวันเวลา สถานที่ และวัตถุที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม อันเป็นผลพวงมาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งในอำเภอเขาย้อย (ปริดา ทองช่อม.2554.สัมภาษณ์,21 ธันวาคม) ทั้งนี้ พฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรัฐดังกล่าว มักเป็นไปในลักษณะการยอมรับมากกว่าต่อต้าน

โดยนโยบายดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ได้ระบุว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น” (มานิตย์ จุมปา, 2543: 65) ทั้งนี้ ท้องที่อำเภอเขาย้อย ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 8 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลตำบลเขาย้อย ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเขาย้อย บางส่วนของตำบลสระพัง ตำบลบางเค็มทั้งตำบล และบางส่วนของตำบลทับคาง ต่อมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาย้อย ตำบลสระพัง และตำบลทับคาง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองปลาไหลทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองปรังทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล ครอบคลุมตำบลหนองชุมพลทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโรง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยโรงทั้งตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยท่าช้าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยท่าช้างทั้งตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล

หนองชุมพลเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองชุมพลเหนือทั้งตำบลเช่นเดียวกัน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี, 2554: 23)

รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ได้กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่ในอดีตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับงานด้านศิลปวัฒนธรรม ดูเหมือนจะเป็นเรื่องห่างไกลกันอย่างมาก แต่เมื่อรัฐได้กำหนดนโยบายดังกล่าวออกมา จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามามีบทบาท ในการพัฒนางานด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นไปโดยปริยาย ไม่เว้นแม้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยทรงดำ อันมีวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมความเชื่อที่เป็นอัตลักษณ์ โดยเริ่มสนองตอบต่อนโยบายดังกล่าวด้วยผู้นำชุมชนอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านที่เป็นไทยทรงดำในพื้นที่อำเภอเขาชัยย้อย

การยอมรับของชาวไทยทรงดำต่อรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ได้กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การยอมรับของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี ต่อร์ธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ที่กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากเหตุผลหลากหลายประเด็นด้วยกัน เริ่มตั้งแต่ความคิดเห็นว่านโยบายดังกล่าวได้เป็นสื่อกลางในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ที่เริ่มบิดเบือนไปในปัจจุบันให้หันกลับมาได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟูขึ้นอีกครั้ง ผ่านการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ภายในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำอันเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องไทยทรงดำได้เป็นอย่างดี ทั้งการเรียนรู้วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัยผ่านการก่อสร้างเรือนไทยทรงดำจำลอง เพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมการอยู่อาศัยของชาวไทยทรงดำในอดีต เนื่องจากในปัจจุบันชาวไทยทรงดำมักนิยมสร้างบ้านเรือนแบบสมัยใหม่มากกว่า จึงสามารถหาชมเรือนไทยทรงดำแบบดั้งเดิมได้ยากเต็มที (ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาชัยย้อย, 2554: ออนไลน์) รวมทั้งพื้นที่แสดงอุปกรณ์ในการทอผ้าซึ่งตั้งอยู่บริเวณใต้ถุนของเรือนไทยทรงดำจำลอง จะมีการติดตั้งกี่ทอผ้า ซึ่งสามารถใช้งานได้จริงจำนวนหลายตัว เพื่อให้นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปที่มาเยือนศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ได้ชมส่วนประกอบต่างๆของกี่ทอผ้า โดยเจ้าหน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรมจะคอยสาธิตวิธีการทอผ้าขึ้นของชาวไทยทรงดำให้ชม ทั้งยังมีนิทรรศการป้ายความรู้เรื่องวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ มีเวทีกลางสำหรับแสดงศิลปะการฟ้อนรำของชาวไทยทรงดำ

เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมนาฏศิลป์ของไทยทรงดำ ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ทำการฝึกสอนศิลปะการรำรำให้แก่นักเรียนจากสถานศึกษาในชุมชน (สถานีตำรวจภูธรอำเภอ เขาย้อย, 2554: 1)

ปัจจุบันภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ได้มีการเปิดสอนเป่าแคนแบบไทยทรงดำให้แก่ ผู้สนใจทั่วไป โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เริ่มสอนตั้งแต่วันที่ 27 สิงหาคม พุทธศักราช 2554 ตั้งแต่เวลา 9.00-12.00 น. โดยกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม ธนาคารออมสิน เป็นหน่วยงานหลักในการ สนับสนุนเครื่องดนตรี และมีโรงอาหารของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่ เดินทางมาศึกษาดูงานเป็นหมู่คณะ สามารถสั่งรายการอาหารของชาวไทยทรงดำให้มาทดลอง รับประทาน เพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมด้านอาหารการกินของชาวไทยทรงดำแบบดั้งเดิมได้ โดย รายการอาหาร ได้แก่ แกงหน่อส้ม แก้วเหือดด้าน จีบผักหวานใส่เห็ดบด แกงหยีวะ เป็นต้น (พรทิพย์ นุเวศวงษ์สกุล, สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2554)

อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ชาวไทยทรงดำเกิดการยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ย่อมได้แก่ ผลประโยชน์จากรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรให้ อัน เนื่องมาจากการจำหน่ายสินค้า และบริการให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมชุมชน ทั้งนี้ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำได้ริเริ่มโครงการอบรมอาชีพให้แก่ชาวบ้านในชุมชน โดยมีกิจกรรมที่ หลากหลายให้ชาวบ้านได้ฝึกอบรมตามความสนใจ อาทิ อบรมการทอผ้า การทำขนม ปั่นตุ๊กตา จากแป้ง อบรมภาษาอังกฤษเพื่อใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ทางคณะกรรมการบริหารงาน ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จึงได้ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ ในการจัดหาวิทยากรจาก การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) อำเภอเขาย้อย ซึ่งต้องทำโครงการนำเสนอแก่ทางการศึกษานอก โรงเรียน โดยทางการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดวิทยากรในการฝึกอบรมเรื่อง การใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารอย่างง่ายๆ ให้แก่ครัวเรือนที่ร่วมในโครงการหมู่บ้านท่องเที่ยว การทอผ้าก็กระตุก การทำขนม การปั้นแป้ง และทำของที่ระลึก การทอผ้าจะฝึกอบรมในวันธรรมดาเฉพาะเวลา 9.00- 12.00 น. โดยมีวิทยากรจากชุมชนใกล้เคียง ซึ่งเป็นชาวไทยทรงดำเป็นผู้มาฝึกอบรมให้ การทำ ขนมจะฝึกทำในตอนเย็น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ได้กำหนดว่าต้องเป็นชาวไทยทรงดำเท่านั้น แต่ เป็นการเปิดกว้างให้กับคนในชุมชนซึ่งมีความสนใจการปั้นแป้ง ส่วนการทำของที่ระลึกจะอบรม ให้แก่เยาวชนในชุมชน เพื่อให้ความรู้และสร้างรายได้เสริม (จันทนา พิทักษานูรัตน์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2554)

สำหรับการกระจายรายได้ให้แก่สมาชิก สินค้าของที่ระลึกที่เยาวชนไทยทรงดำทำขึ้นมาเมื่อจำหน่ายได้จะไม่มีการหักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น แต่ถ้าเป็นสินค้าจำพวกผ้าทอหรือผลิตภัณฑ์ที่ใหญ่ได้ทำขึ้นมา ทางศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำจะหักค่าใช้จ่ายร้อยละ 5 ของรายได้ทั้งหมด เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอุปกรณ์ต่างๆของศูนย์วัฒนธรรมฯ จะเป็นผู้จัดหามาจำหน่ายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ทอผ้า รายได้จากการเข้าพักของนักท่องเที่ยว เจ้าของครัวเรือนจะได้รับรายได้ทั้งหมดโดยไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆ รายได้จากการทำพิธี ได้แก่ พิธีเสนเรือน พิธีแต่งงาน และพิธีแก้เคราะห์นั้น เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมวัสดุที่ใช้ประกอบในการทำพิธี ค่าใช้จ่ายที่เหลือเป็นรายได้ให้แก่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่าย เช่น ค่าน้ำไฟ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เป็นต้น รายได้จากการแสดงลูกชวงและการฟ้อนรำแคน ถูกจัดแบ่งรายได้ให้แก่เด็กที่มาร่วมแสดงทุกคน โดยไม่มีการหักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น (ลอบ ปัจจุบันุญย์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2554)

นอกจากนี้ ชาวบ้านยังพอใจกับรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมบ้านพักแรม อันเป็นกิจกรรมที่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำฯ ต้องการสรรหาบ้านเรือนของชาวไทยทรงดำในหมู่บ้าน เพื่อรองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่ต้องการพักค้างแรมร่วมกับชาวบ้าน จึงได้มีการประชุมกลุ่มคณะกรรมการและหน่วยงานของรัฐ ผ่านการระดมลูกบ้านที่เป็นชาวไทยทรงดำเพื่อร่วมกันหารือเกี่ยวกับแนวทางการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และสมัครเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ การประชุมได้รับความสนใจและความมือเป็นอย่างมาก แต่ครัวเรือนได้ส่งตัวแทนมาร่วมประชุมจำนวน 22 หลังคาเรือน แต่ครัวเรือนมีความยินดีที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ทางคณะกรรมการและหน่วยงานของรัฐได้กำหนดคุณสมบัติของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านท่องเที่ยว เช่น ต้องเป็นบ้านแบบชาวไทยทรงดำดั้งเดิมที่มีชอกูดไม้ใช้บ้านรูปทรงแบบปัจจุบัน เจ้าของบ้านต้องมีเวลามากพอที่จะสามารถดูแลนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายได้ เป็นต้น ดังนั้น จึงมีครัวเรือนที่มีคุณสมบัติเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวจำนวน 16 ครัวเรือน อย่างไรก็ตาม สมาชิกโครงการมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกันทำกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนในด้านอื่นๆด้วย (หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, 2548: 23)

ผลของการจัดกิจกรรมบ้านพักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้ชาวไทยทรงดำซึ่งเป็นเจ้าของบ้านเรือนมีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพรับจ้าง ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวไทยทรงดำในชุมชนเขาย้อย นอกจากนี้ ชาวบ้านยังรู้สึกดีใจที่ได้มีโอกาสรู้จักกับ

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในกรณีของชาวต่างประเทศ ถึงแม้ชาวบ้านจะไม่มี ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศมากนัก แต่ก็ได้พยายามสื่อสารและอธิบายด้วยความรู้เท่าที่ตนเองมี อยู่ จากการเข้าอบรมภาษาต่างประเทศกับคุณรัชพล บัจจุบันุสย์ ที่มาอบรมสอนภาษาอังกฤษให้ ชาวบ้าน ได้นำไปใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (มธุรส ปราบไพร, 2543: 56)

การจัดสรรผลประโยชน์ การติดต่อเพื่อเข้าพักหรือชมกิจกรรมต่างๆในชุมชน สามารถ ติดต่อผ่านทางผู้นำชุมชน คือ กำนันประนอม สีบอ้า ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคือ คุณวิวรรณณี สাত্রพันธ์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อย บุคคลที่รับผิดชอบในการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับ ที่พักและกิจกรรมการแสดงต่างๆคือ กำนันประนอม สีบอ้า ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคือ คุณวิวรรณณี สাত্রพันธ์ และคณะกรรมการกลุ่มสตรีไทยทรงดำ โดยจัดให้นักท่องเที่ยวได้พักหมุนเวียนในแต่ละ ครั้วเรือนที่เข้าเป็นสมาชิก ถ้าครอบครัวใดไม่พร้อมก็จะแจ้งกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ในกรณี ที่นักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่มหรือคณะใหญ่ จะจัดให้นักท่องเที่ยวหญิงพักกับครัวเรือนที่เข้าร่วม โครงการฯ ส่วนนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ชายให้พักที่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ ศูนย์วัฒนธรรมมีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับนำไปเป็นค่าใช้จ่ายให้กับทางศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ซึ่ง เป็นรายได้ที่นอกเหนือจากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2545: 25)

นอกจากนี้ การขานรับต่อรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ของ ชาวไทยทรงดำ ยังสังเกตได้จากการให้ความร่วมมือในการบริจาคเงินและวัตถุจัดแสดงภายใน ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ทั้งจากชาวบ้านในชุมชน และหน่วยงานต่างๆทั้งของภาครัฐบาลและ เอกชน ซึ่งรูปแบบของการบริจาคสามารถจำแนกออกได้เป็นสองแบบ ประกอบด้วย การบริจาค เป็นวัตถุสิ่งของ กับการบริจาคเงินให้ทางศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย ไปจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อใช้ในการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเอง โดยวัตถุที่ได้รับการบริจาคส่วนใหญ่ มักมีการจารึกชื่อ ของบุคคลหรือหน่วยงานที่ให้การบริจาคเอาไว้ เพื่อแจ้งให้ผู้ที่เดินทางมาเยี่ยมชมศูนย์วัฒนธรรม ไทยทรงดำตำบลเขาย้อยได้รับทราบ (จันทนาพิทักษานุรัตน์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2554) เช่น

- แบบจำลองแผนที่ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ มีลักษณะเป็นการย่อขนาดของ อาคารสถานที่ ภายในบริเวณศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย เพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้รับ ทราบถึงตำแหน่งแห่งที่ของอาคารสถานที่ ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อยได้

สะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งได้รับบริจาคจากคุณอรอนงค์ ศิริชัย อดีตนายกเทศบาลตำบลเขาย้อย และได้รับการออกแบบโดยคุณสมพล นันทียกุล ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลตำบลเขาย้อย

- แผนป้ายเขาย้อยเมืองห้าไห อันเป็นแผนป้ายที่นำข้อมูลความรู้เรื่องเขาย้อยเมืองห้าไห เขียนโดยอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย ราษฎรไทยทรงดำท้องถิ่นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องวัฒนธรรมไทยทรงดำในพื้นที่อำเภอเขาย้อยมาตีพิมพ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปได้เข้าใจวิถีชีวิตของไทยทรงดำมากยิ่งขึ้น โดยได้รับบริจาคจากคุณชะลอ ยิ้มละมัย เจ้าของร้านค้าหมูที่ 1 ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย ซึ่งติดตั้งไว้บริเวณด้านบนของเรือนไทยทรงดำหลังที่หนึ่ง อันเป็นแหล่งเรียนรู้ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเขาย้อย (ลออ บัณฑิตวิทยาลัย, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2554)

ขณะเดียวกัน ชาวไทยทรงดำได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือปรึกษาหารือเพื่อดำเนินกิจกรรมและโครงการใดๆ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ ดังจะเห็นได้จากแบบบันทึกองค์ความรู้แห่งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเชิงคุณภาพ ของนางดาหวัน พวงมณี นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ ที่ได้ระบุขั้นตอนในการดึงชาวบ้าน ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำภายในชุมชน ความว่า

“เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2551 ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากพัฒนาการอำเภอเขาย้อยให้ร่วมพิจารณาคัดเลือก “หมู่บ้านต้นแบบแห่งการเรียนรู้” จังหวัดเพชรบุรี ประจำปี 2551 โดยใช้เป็นจุดตัวอย่างในการศึกษาดูงาน หรือเป็นศูนย์เรียนรู้ระดับหมู่บ้านอำเภอละ 1 หมู่บ้าน..ข้าพเจ้าได้เสนอ บ้านหนองจิก หมู่ที่ 1 ตำบลหนองปรัง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อม และมีคุณลักษณะตามกรอบแนวคิด คือเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญามานานแล้ว ทั้งด้านวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยทรงดำ ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเลยทีเดียว..ในที่ประชุมมีมติให้เสนอ บ้านหนองจิก หมู่ที่ 1 ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นหมู่บ้านต้นแบบแห่งการเรียนรู้จังหวัดเพชรบุรี ประจำปี 2551 แต่เนื่องจากเป็นการตัดสินใจจากที่ประชุมของส่วนราชการเพียงด้านเดียวเท่านั้น ยังไม่ได้ถามความต้องการของชุมชน ว่ามีความพร้อมที่จะดำเนินการร่วมด้วยหรือไม่ ซึ่งข้าพเจ้ายึดหลักของการทำงานพัฒนาชุมชน ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกกระบวนการ ตั้งแต่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดตัดสินใจในการดำเนินงาน แก้ไขปัญหา และติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้พัฒนาศักยภาพของชุมชนตนเองให้

เข้มแข็งขึ้น ไม่ใช่ให้ส่วนราชการเป็นฝ่ายเสนอแค่เพียงอย่างเดียว” (ดาหวัน พวงมณี, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2554)

ส่งผลให้ได้รับรางวัลพระราชทาน “หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีพุทธศักราช 2549 เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนของชาวไทยทรงดำ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย แต่ก็สามารถมีความสุขได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สยมพร หอมกลิ่น, สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2554) ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรังได้รับรางวัล “หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีพุทธศักราช 2549 และรางวัล “หมู่บ้านต้นแบบแห่งการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมไทยทรงดำ ประจำปีพุทธศักราช 2551” จากนายสยมพร ลิ้มไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีอีกด้วย เพราะได้มีการก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่แบ่งฐานการเรียนรู้ให้ความรู้อย่างแตกต่างหลากหลาย โดยนำปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาถ่ายทอดภูมิปัญญาของไทยทรงดำในแต่ละด้านอย่างชาญฉลาด ทำให้ชาวบ้านหลายคนได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สืบสานประเพณีไทยทรงดำ (นัดดา รอดฉิม, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2554)

อย่างไรก็ตาม ชาวไทยทรงดำเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มสตรี เด็กและเยาวชนต่างยอมรับต่อรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ในแง่ของการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริมให้ชาวไทยทรงดำได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตใจให้เป็นปกติสุข แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกในชุมชนที่เข้าเข้าร่วมกิจกรรม หรือโครงการที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งริเริ่มขึ้น อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำ คือ สนับสนุนกิจกรรมอบรมฝึกอาชีพระยะสั้นในการทำลวดลายบนหน้าหมอนแบบไทยทรงดำ โดยมีนางรจนา อุ่นละม่อม ชาวไทยทรงดำซึ่งดำรงตำแหน่งผู้แทนกรรมการสถานศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ เป็นหัวหน้าโครงการดังกล่าว โดยก่อตั้งศูนย์ปักกลายเสื่อฮี ณ หมู่ที่ 5 ตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปักกลายหน้าหมอน และการเย็บลายเสื่อฮีให้แก่ประชาชนทั่วไปที่สนใจ สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนและสตรีวัยกลางคน ซึ่งนางรจนา อุ่นละม่อม ได้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่นำศิลปะการปักกลายเสื่อฮีไปใช้บำบัดสุขภาพจิตใจให้แก่ชาวบ้าน ส่งผลให้ได้รับรางวัลอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ดีเด่นระดับจังหวัด สาขาสุขภาพจิตชุมชน พุทธศักราช 2553 (รจนา อุ่นละม่อม, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2554)

กระทั่งปัจจุบันนางรจนาได้รับเชิญให้เป็นครูภูมิปัญญา ตามสถานศึกษาหลายแห่งในอำเภอเขาย้อย อาทิ โรงเรียนบ้านเนินรัก เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรปักกลายเสื่อฮีเป็นเวลา 2 ชั่วโมง ทุกวันอังคาร โรงเรียนไทยรัฐวิทยา เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรปักกลายเสื่อฮีเป็นเวลา 2 ชั่วโมง ทุกวันพุธ โรงเรียนศิริวงศ์ โรงเรียนเขาย้อยวิทยา เป็นต้น (บุญชู พวงระย้า, 2553: 7-8)

การต่อต้านของชาวไทยทรงดำต่อรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สถานที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำปัจจุบัน ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเขาย้อย ที่ดินผืนนี้เป็นพื้นที่สาธารณะ และได้รับความอนุเคราะห์จากทางเทศบาล ให้นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดสร้างศูนย์วัฒนธรรม ด้วยเล็งเห็นว่าโครงการนี้มีประโยชน์ และเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนและบุคคลภายนอก ทางเทศบาลตำบลเขาย้อยจึงอนุมัติให้สามารถก่อสร้างศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยมีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 7 ไร่ ถึงแม้ในช่วงเริ่มแรกของการริเริ่มโครงการ จะมีชาวไทยทรงดำบางส่วนที่ไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวไทยทรงดำที่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเกรงว่าจะเป็นการผิดผีทำลายวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมให้เสื่อมเสีย เพราะว่าการแสดงพิธีกรรมบางอย่างให้นักท่องเที่ยวได้รับชมนั้น กระทำไม่ตรงกับเวลา สถานที่ หรือวิธีการดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำ เช่น ในพิธีเสนเรือต้องใช้เครื่องเซ่นทั้งหมดเป็นเลขเจ็ด แต่ด้วยงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ต้องลดจำนวนเครื่องเซ่นบางอย่างลงไปบ้าง ส่งผลให้พิธีกรรมมีขั้นตอนคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ส่งผลให้ผู้อาวุโสในชุมชนส่วนใหญ่เกรงว่าผีบรรพบุรุษจะไม่พอใจ จนก่อให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายได้ อีกอย่างการจำลองพิธีกรรมย่อมต้องแลกเปลี่ยนกับค่าใช้จ่าย กล่าวคือ พิธีเสนเรือ พิธีเสนแก้เคราะห์ และพิธีแต่งงาน อย่างละ 1,000 บาท ถ้ำชม 2 พิธีในคราวเดียวกัน ราคา 1,500 บาท หากชม 3 พิธี ราคา 2,000 บาท (สมฤทัย ไรจน์วาทธรรม, 2542: 42)

ทว่า เจตนาของกำนันประนอม สืบอ่ำ และคุณวิวรรณิณี ศาสตรพันธ์ กลับไม่ได้ต้องการลบหลู่ผีบรรพบุรุษ หรือทำให้พิธีกรรมแบบดั้งเดิมเสียหาย แต่ปรารถนาให้บุคคลภายนอกได้ชื่นชมวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยทรงดำ ทั้งยังก่อให้เกิดรายได้แก่ชาวบ้านในชุมชนอีกด้วย สอดรับกับคำกล่าวของคุณวิวรรณิณี ระบุว่า “บางคนก็อยากดูพิธีเสนเรือ ซึ่งทางศูนย์ก็มีสถิติแสดงให้ดู ตอนแรกคนเฒ่าคนแก่เค้าก็ติติงเราว่าทำแบบนี้ไม่ค่อยดี เพราะมันเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่คิดว่าคิดจะทำเมื่อไหร่ก็ทำ แต่เราก็บอกไปว่าเราไม่ได้มีเจตนาลบหลู่อะไร ก็ไปจุดธูปบอกวิญญาณบรรพบุรุษว่า เราทำเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ทำให้ชาวบ้านมีรายได้นะ ตอนหลังผู้เฒ่าผู้แก่เค้าก็เข้าใจ เพราะเห็นว่ามันเกิดประโยชน์จริงๆ อีกอย่างตอนหลังผู้คนเค้าก็สนใจมาเที่ยวมาดูกันมากยิ่งขึ้น..” (วิวรรณิณี ศาสตรพันธ์, สัมภาษณ์ : 21 ธันวาคม 2554)

ดังนั้น ทุกครั้งที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าชมพิธีกรรม หรือการแสดงวัฒนธรรมประเพณีอื่นใดของชาวไทยทรงดำ กำนันประนอมและคุณวิวรรณิณีจะต้องจัดรูปเขียน ขอขมาวิญญาณของบรรพบุรุษ แล้วแจ้งเจตนาที่แท้จริงของตนเองให้ผีบรรพบุรุษทราบอยู่เสมอ ซึ่งทุกครั้งที่มีการประกอบกิจกรรมก็สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ส่วนชาวบ้านในชุมชนก็มีรายได้เพิ่มมากขึ้น จากการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมที่บ้าน รายได้จากการขายของที่ระลึก แม้กระทั่งเด็กและเยาวชนก็ยังมีรายได้เสริม จากการแสดงนาฏศิลป์ของชาวไทยทรงดำให้นักท่องเที่ยวได้ชม ส่งผลให้กิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านมากขึ้น (ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย, 2554: ออนไลน์)

นอกจากนี้ นักวิชาการและประชาชนจากภายนอกบางคน ยังต่อต้านรูปแบบการบริหารจัดการวัฒนธรรมไทยทรงดำ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งในอำเภอเขาย้อย อาทิ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย ที่อยู่ภายใต้ความควบคุมดูแลของเทศบาลตำบลเขาย้อย โดยมีความคิดเห็นว่า บ้านพักนักท่องเที่ยวหรือโฮมสเตย์ ที่ตั้งอยู่ในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย ยังขาดการรักษาความสะอาดและดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยที่ดีอยู่ เริ่มตั้งแต่ความสะอาดของเครื่องนอน ซึ่งยังไม่มีระบบการบริหารจัดการในเรื่องการดูแลรักษาความสะอาดที่ดี อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าบางห้องยังพบความชำรุดเสียหาย แต่ไม่ได้รับการซ่อมแซมหรือปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น บางครั้งนักท่องเที่ยวได้พบกับสัตว์หรือแมลงที่รบกวนความสะดวกสบายในการพักผ่อน ดังตัวอย่างความคิดเห็นจากนักวิชาการ และนักศึกษาที่มาเที่ยวชมศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย เมื่อปีพุทธศักราช 2551 และได้เขียนไว้ในหนังสือ “ไทดำ ไทขาว ไทแดง และไทเหลือง : อัตลักษณ์เปิด อัตลักษณ์ปิด” ของ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ และ นลินี ต้นธูนิศย์ (2551 : 53) ความว่า

“..เขาก็บอกว่า บ้านไทดำที่อยู่ที่เขา้อย รูปร่างเป็นอย่างนี้ คราวนี้กลุ่มที่ทำคือเทศบาลเขาย้อยนั้นก็อยากทำ Home ที่หวังว่าจะมีคนมา Stay บ้าง แต่พอพวกเราไป ก็คิดว่าใครจะมา stay ก็เมื่อชะอำและหัวหินอยู่ไม่กี่กิโลเมตรข้างหน้า (ขอไปstayที่อื่นดีกว่า) เราแวะดู พอเราขึ้นไปสำรวจบ้าน นักศึกษาทุกคนก็ส่ายหน้าไม่ไหว เพราะบ้านเต็มไปด้วยขึ้นที่อยู่นบนบ้าน ซึ่งเป็นภาพสะท้อนว่าไม่มีใคร stay แล้วทุกคนก็บอกว่า stay ไม่ได้ ต้องไปที่อื่นต่อ อันนี้เป็นความหวังในเรื่องของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่พยายามคิดค้นกันขึ้นมา แต่ดูเหมือนว่าชะอำ หัวหิน เป็นที่ดึงดูดใจมากกว่า..” (อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2551: 53)

จากความคิดเห็นในข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของทัศนะจากบรรดานักท่องเที่ยว และผู้มาเยี่ยมชมนั่นเอง แม้ว่าอัตราค่าเข้าพักภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อยจะมีราคาถูกมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกรเข้าพักในโรงแรมหรือรีสอร์ท ตามสถานที่ท่องเที่ยวในแหล่งต่างๆ แต่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย กลับขาดประสิทธิภาพในเรื่องการดูแลรักษาความสะอาดห้องพักและอาคารสถานที่ ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จึงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของชุมชนและเทศบาลตำบลเขาย้อย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อยโดยตรง จะสังเกตได้ว่า นักท่องเที่ยวหรือผู้เข้ามาเยี่ยมศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย ส่วนใหญ่มักเลือกที่จะเดินทางแบบไปกลับภายในวันเดียวมากกว่า เพราะที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อยตั้งอยู่บนถนนเส้นหลัก ซึ่งเป็นทางผ่านไปสู่ภาคใต้และสถานที่ท่องเที่ยวแห่งอื่นๆ ที่สำคัญในจังหวัดเพชรบุรี ดังนั้นศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อยจึงเหมาะสำหรับการแวะเวียนมาเยี่ยมชม เพียงระยะเวลาอันสั้นมากกว่าจะพักค้างแรมในระยะยาว เพราะภายในตัวเมืองของจังหวัดเพชรบุรี และอำเภอชะอำซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงแรมและรีสอร์ทที่มีชื่อเสียงมากมาย ย่อมเป็นทางเลือกที่ดีมากกว่าสำหรับความสะดวกสบายในการพักผ่อนของนักท่องเที่ยว ดังนั้น ถ้าหากศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย ต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองเป็นทางเลือกที่ดีกว่า หรือทัดเทียมกับที่พักแรมของสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่นๆ ย่อมต้องปรับปรุงพัฒนาการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสถานที่ หรือโฮมสเตย์ภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อยให้ดียิ่งขึ้น เพราะจุดขายของสถานที่แห่งนี้คือ การได้พักผ่อนอยู่ภายใต้สถาปัตยกรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ มีกลิ่นไอของภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งบางครั้งไม่อาจหาได้ตามโรงแรมหรือรีสอร์ททั่วไป (ปริสา อรรถยุกติ, สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2554)

ขณะที่นายรัตนพล ธนเสฐฐักดิ์ อายุ 32 ปี นิสิตปริญญาโท สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้มาศึกษาหาข้อมูลประกอบการทำรายงานในรายวิชาชาติพันธุ์ศึกษา ได้ระบุว่า “..ผมรู้สึกกลัว เพราะต้องนอนคนเดียว ที่สำคัญผมทราบมาว่าบริเวณที่เป็นโฮมสเตย์ เคยเป็นสุสานที่ใช้ประกอบพิธีศพของชาวไทยทรงดำที่นี่มาก่อน ต้องนอนกางมุ้งคนเดียวบนบ้าน พี่เจ้าหน้าที่เค้าแนะนำผมตั้งแต่มานในตอนเช้าว่าจะนอนที่ไหน หาข้าวกินได้ที่ไหน และอาบน้ำที่ไหน แล้วผมก็จ่ายเงินสดให้กับพี่เค้า แต่ในตอนกลางคืนก็ไม่เห็นมีใครเข้ามาดูแลสอบถามเลยว่านอนสบายดีไหม ซึ่งบรรยากาศเงียบมาก..” (รัตนพล ธนเสฐฐักดิ์, สัมภาษณ์ : 29 มกราคม 2554)

จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวและนักวิชาการที่เดินทางเข้ามาพักแรมส่วนใหญ่ มักต้องการนอนภายในเรือนของชาวไทยทรงดำแบบดั้งเดิม ไม่ใช่เรือนจำลองแบบที่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ตำบลเขาย้อยสร้างขึ้นมา แม้ว่าในปัจจุบันเรือนไทยทรงดำแบบดั้งเดิมที่มีชอกูด และมุงด้วยหลังคาจากจะแทบไม่พบเห็นแล้วในพื้นที่อำเภอเขาย้อย เพราะสภาพบ้านเรือนได้ปรับเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม อย่างไรก็ตาม การได้นอนพักแรมภายในเรือนของชาวไทยทรงดำตามสภาพชีวิตจริงย่อมทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทยทรงดำเพิ่มเติมด้วย ผ่านการพูดคุยและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน จนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ไม่ใช่เพียงการเสพวัฒนธรรมประดิษฐ์ ที่อาจมีความคล้ายคลึงกับเรือนไทยทรงดำแบบดั้งเดิม แต่ขาดจิตวิญญาณของความเป็นไทยทรงดำอยู่ (เชษฐา ธิรัตน์รัตน์, 2542: 124)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พบปัญหาเกี่ยวกับการกระจายรายได้ภายในชุมชนที่ยังไม่ทั่วถึง กล่าวคือ รายได้จะวนเวียนอยู่เฉพาะบุคคลที่ทำงานให้กับศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ซึ่งมีสิทธิได้รับคัดเลือกให้นักท่องเที่ยวเข้าพักเป็นบ้านแรกๆ ส่วนครอบครัวอื่นที่อยู่ห่างออกไป แม้จะมีความประสงค์ให้นักท่องเที่ยวเข้าพัก แต่ก็มักไม่ได้รับคัดเลือก จึงเป็นที่มาให้ชาวบ้านเหล่านี้เกิดความไม่พอใจ เพราะคิดว่าไม่มีความยุติธรรมในการจัดสรรที่พัก ไร่กฎกติกาในการเรียงลำดับอย่างชัดเจน ทำให้ผลประโยชน์อยู่ในวงจำกัด จนการกระจายรายได้ไม่ถึง นอกจากนี้ บางคนเข้าร่วมกิจกรรมการแสดง แต่ไม่ได้เปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวเข้าพักก็ไม่พอใจเช่นกัน เพราะบางครั้งการร่วมกิจกรรมการแสดงจะไม่มีรายได้ ทำให้ชาวบ้านบางคนไม่พอใจว่าทำไมบางบ้านมีรายได้แต่บ้านตนเองไม่ได้ โดยให้ทัศนะว่า ควรจะมีรายได้ตอบแทนให้แก่นักแสดงอย่างสม่าเสมอ จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่ว่า ทุกวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ชาวบ้านและเด็กๆ บางส่วนจะมานั่งรอนักท่องเที่ยวที่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาทุกคนจะให้การต้อนรับ และพยายามนำเสนอบ้านของตนให้นักท่องเที่ยวเลือก โดยค่าที่พักจะจ่ายให้แก่เจ้าของบ้านโดยตรง บางครั้งมีการมาถ่ายทำสารคดีวิถีชีวิตไทยทรงดำภายในหมู่บ้าน แต่ไม่มีค่าตอบแทนให้ ซึ่งผู้นำชุมชนไม่ได้ชี้แจงให้ชาวบ้านทราบ จนทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า มีผู้รับเงินตอบแทนแต่ไม่นำเข้ากองกลางจนเกิดความเข้าใจผิดกันก็มี (หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ, 2550: 16)

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบสุขภาพมาเป็นเทศบาลในปี พุทธศักราช 2542 ทำให้หน้าที่บริหารจัดการศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อยอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลเขาย้อย ส่งผลให้รูปแบบการบริหารจัดการเปลี่ยนไปจากเดิม ที่

ชาวบ้านเคยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม หรือโครงการใดๆภายในศูนย์วัฒนธรรมฯ ได้ กลายเป็นพนักงานของรัฐเข้ามาควบคุมดูแลแทน โดยมีชาวไทยทรงดำบางส่วนเท่านั้นที่ได้เข้ามา มีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ทั้งยังมีการล้มเลิกบางโครงการ ออกไป เช่น ไม่มีการพักค้างแรมของนักท่องเที่ยวที่บ้านของชาวไทยทรงดำแล้ว แต่มีการสร้างเรือน ไทยทรงดำจำลองแบบโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวได้พักค้างแรม และนำพนักงานของเทศบาลตำบล เข้าย้ายมาปฏิบัติหน้าที่แทนชาวบ้าน ซึ่งขณะนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง จึงเกิดการประท้วงขึ้น (ธนวรรณ บุญเสนอ, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2554)

โดยเฉพาะกรณีนี้ที่ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ได้ถมพื้นที่เดิมอัตราจนชาวบ้านส่วนอื่นไม่สามารถมาใช้ประโยชน์ได้ เพราะพื้นที่ซึ่งก่อตั้งศูนย์นั้นเป็นพื้นที่สาธารณะอันเป็นป่าช้า ให้ชาวบ้านใช้ประกอบพิธีศพมาก่อน เมื่อทางศูนย์วัฒนธรรมฯถมพื้นที่จนเต็ม ทำให้ชาวบ้านเกิดความไม่พอใจมาก หลังจากนั้น การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการบริหารงาน และร่วมกิจกรรมกับทางศูนย์วัฒนธรรมก็เริ่มลดน้อยลง ต่อมาศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำหลังเก่าถูกไฟไหม้ จนต้องก่อสร้างหลังใหม่ขึ้นมาเมื่อปีพุทธศักราช 2548 จนนายกเทศมนตรีตำบลเข้าย้ายคนปัจจุบันคือ นายสรศักดิ์ สันติวงษ์ เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนนางอรอนงค์ ศิริชัย ก็ยังคงรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำแบบเดิมอยู่ แต่ไม่ได้ของงบประมาณจากหน่วยงานอื่นแล้ว ซึ่งศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ได้ใช้งบประมาณหมุนเวียนภายในเทศบาลตำบลเข้าย้อยเอง แต่นายกเทศมนตรีคนปัจจุบัน คือ นายสรศักดิ์ สันติวงษ์ ได้พยายามสร้างความพึงพอใจให้แก่ชาวบ้าน ด้วยการรื้อถอนพื้นที่ซึ่งเคยถูกถมจนเต็มให้กลับมาเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมเหมือนในอดีต ส่งผลให้ชาวบ้านพึงพอใจมากขึ้น และศูนย์วัฒนธรรมก็ยังคงดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (สรศักดิ์ สันติวงษ์, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2554) ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำความคิดเห็นของอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย ปราชญชาวไทยทรงดำผู้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานด้านวัฒนธรรม ดังปรากฏในหนังสือวาทะกต ปีที่ 4 ฉบับที่ 46 เดือนเมษายน พุทธศักราช 2552 หน้า 6 ความว่า

“จริงๆแล้วโดยหลักการ พวกไทดำนับถือผู้นำ โดยเฉพาะข้าราชการ “ทำวญญามีวาจาเป็นอาวุธ” ถ้าบุคคลเหล่านี้เอาใจใส่คอยเติมเต็ม คอยชี้แนะ เขาก็พร้อมที่จะทำตาม ขณะนี้ที่เลอะเทอะเปรอะเปื้อนเลือนไหลไป ก็เพราะทำอย่างที่เขาอยากทำ พวกที่เป็นเจ้านายข้าราชการผู้ดูแลก็

ไม่มีความรู้ซึ่ง ที่จะไปบอกไปขอความร่วมมือ ก็เลยเป็นไปในรูปนี้” (วายุภักดิ์, 2552: 6) และในหนังสือศิลปวัฒนธรรมอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย ได้ให้สัมภาษณ์กับคุณองค์ บรรจุนว่า

“...ทุกวันนี้ชุมชนชาวไทในจังหวัดต่างๆ เริ่มเป็นที่รู้จักของสังคมไทยที่มากับธุรกิจการท่องเที่ยว การสร้างจุดขายของหน่วยงานราชการในจังหวัด โดยไม่ได้ศึกษาข้อมูลจากเจ้าของวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน รวมทั้งการจงใจแปรเปลี่ยนวัฒนธรรมดั้งเดิมเพื่อขายการท่องเที่ยว อย่างไม่สนใจความรู้สึกของชาวบ้าน สิ่งที่หน่วยงานราชการลุกขึ้นมาปล้นชิงกระดุกผีบรรพชน หรือมรดกทางวัฒนธรรมของชาวไทไปปรุงแต่งขายนักท่องเที่ยว จึงเป็นการกดขี่ชาวไทซ้ำแล้วซ้ำอีก เพียงแต่การเข้ามาของหน่วยงานราชการในทุกวันนี้ ดูประหนึ่งว่าเชิดชูแต่ที่แท้แล้วทำลายอย่างเลือดเย็น...” (องค์ บรรจุน, 2550: 1-2)

ขณะที่ประชาชนนอกพื้นที่ ซึ่งมีความสนใจในเรื่องไทยทรงดำอย่างกฤษฎณะ ทองแก้ว อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำเอาไว้ในบทความเรื่อง “ไทยทรงดำ : ต้นทางแห่งเมืองแกลงสู่แผ่นดินแห่งเมืองคนดี” ความว่า

“..ปัจจุบันชาวไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรี มีศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำซึ่งทำหน้าที่ผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำในบริเวณจังหวัดเพชรบุรี และใกล้เคียงได้เรียนรู้ และสืบทอดวิถีชีวิตไทยทรงดำต่อไป โดยการนี้ นักวิชาการไทยก็เข้ามาศึกษาด้วยการทำวิจัย วิทยานิพนธ์หรือนักวิชาการอิสระที่เข้ามาผลิตซ้ำทางวิชาการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้สังคมไทยมีมุมมองว่า ถ้าหากจะศึกษาชาติพันธุ์ต้องไปจังหวัดเพชรบุรี จึงเป็นการแข่งแข่งทางความคิด ดังนั้น ไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี จึงถูกค่านิยมประวัติศาสตร์เข้ามาครอบงำความคิดด้วย..” (กฤษฎณะ ทองแก้ว, 2553: 101)

ขณะที่มุมมองจากคนภายนอก ผู้เป็นนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และการเมืองอย่าง อารงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ ซึ่งเคยไปเยี่ยมชมศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ตำบลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีมาแล้ว ได้แสดงความคิดเห็นต่อศูนย์วัฒนธรรมฯแห่งนี้ไว้ในหนังสือ “ไทดำ ไทขาว ไทแดง และไทยเหลือง : อัตลักษณ์เปิด อัตลักษณ์ปิด” ความว่า

“..คุณยายท่านนี้ ตอนนี้เป็นดาราระจำศูนย์แห่งนี้ไปแล้ว เดิมมีคุณยายสามท่าน ปัจจุบันเหลือคุณยายท่านเดียว ดังนั้น พอเมื่อมีใครเข้าไปชม คุณยายก็จะแต่งตัวทันที แล้วคุณยายก็จะพูดถึงความเป็นไท่ด่าอย่างภาคภูมิใจ (เพราะคุณยายได้ค่าตัวรายวัน) ดังนั้น นั่นเป็นศูนย์ทำมาหากินกันได้ทั้งเทศบาลเขาย้อย เมื่อสอบถามความเป็นจริง คุณยายได้ค่าตัว ก็มีมีความสุขในการแสดงอัตลักษณ์ ฉะนั้น อัตลักษณ์ต้องมีประโยชน์ มีเงินตราเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย” (ถาวรศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2551: 53)

จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของประชาชนทั้งที่เป็นชาวไทยทรงดำในเขตอำเภอเขาย้อยเอง และประชาชนภายนอกที่เคยมาเยี่ยมชมศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย ได้มีทัศนคติทั้งที่เห็นด้วย และท้วงติงกับการดำเนินกิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ อีกด้านหนึ่ง กลับมองว่าการก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ มีข้อดีในการช่วยเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำให้คงอยู่ ตรงกันข้าม คนบางกลุ่มกลับมองว่าการก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำแห่งนี้ ได้บั่นทอนรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชาวไทยทรงดำไป เพียงเพราะผลประโยชน์ทางธุรกิจ และการทำวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า ดังจะเห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในหนังสือ “ศิลปวัฒนธรรม” คอลัมน์ “ครุฑนอม คงยิ้มละม้าย คนโข่งบ้านหนองปรอง ชีวิตที่มีอยู่เมืองไทย หลังความตายขอกลับเองเถง” ความว่า

“ทุกวันนี้ชุมชนชาวโข่งในจังหวัดต่างๆเริ่มเป็นที่รู้จักของสังคมไทย ที่มากับธุรกิจการท่องเที่ยว การสร้างจุดขายของหน่วยงานราชการในจังหวัด โดยไม่ได้ศึกษาข้อมูลจากเจ้าของวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน รวมทั้งใจแปรเปลี่ยนวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อขายการท่องเที่ยวอย่างไม่สนใจความรู้สึกของชาวบ้าน สิ่งที่หน่วยงานราชการลุกขึ้นมาปล้นกระดุกผีบรรพชน หรือมรดกทางวัฒนธรรมของลาวโข่งไปปรุงแต่งขายนักท่องเที่ยว จึงเป็นการกดขี่ชาวโข่งซ้ำแล้วซ้ำอีก เพียงแต่การเข้ามาของหน่วยงานราชการในทุกวันนี้ดูประหนึ่งว่าเชิดชู แต่ที่แท้แล้วทำลายอย่างเลือดเย็นอย่างกรณีที่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่บางคน เอาเสื้อฮีที่ชาวโข่งใช้ใส่ออกงานพิธีสำคัญไปใส่กวาดถนน บางครั้งแลดูสนใจรักใคร่ แต่เนื้อแท้แล้ว เป็นการกดทับวัฒนธรรมโข่งให้เป็นเพียงชนเผ่าชาวป่า” (องค์ บรรจุน, 2550 : 53)

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายของรัฐธรรมนุญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ได้กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้คาดหวังผลลัพธ์ไว้ในเชิง

อุดมคติ กล่าวคือ มุ่งหวังให้ชาวไทยทรงดำได้ตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมแห่งกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ทั้งในระดับจิตใจและเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้ประสบผลสำเร็จไปทั้งหมด เช่น เกิดปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน ความสัมพันธ์ของชาวบ้านเริ่มมีความขัดแย้ง พิธีกรรมต่างๆ ได้ลดทอนความหมายและคุณค่าเชิงวัฒนธรรม ให้เป็นเพียงการแสดงเพื่อหวังเงินตราค่าตอบแทน ดังมีผู้กล่าวไว้ในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม พุทธศักราช 2540 ความว่า

“การฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิมมาใช้อวดนักท่องเที่ยว และการพยายามผลักดันให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป เพื่อตอบสนองวัฒนธรรมท่องเที่ยว ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเบี้ยรอง บ่อนของวัฒนธรรมท่องเที่ยว เพราะรัฐมุ่งสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แล้วปรับเปลี่ยนแผนพฤติกรรมของคนในท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจท่องเที่ยว” (นิตยสารศิลปวัฒนธรรม, 2540: 104)

โดยภาพรวมแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ไทยทรงดำมีการยอมรับมากกว่าต่อต้าน การยอมรับส่วนใหญ่เกิดในช่วงหลังปีพุทธศักราช 2475

5.2.2 พระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นนโยบายการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดอัตลักษณ์ภายในในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จากเดิมที่หน้าที่ในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยทรงดำ เคยเป็นของครูอาจารย์ในสถานศึกษา ได้กลายมาเป็นพ่อแม่ผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัวแทน ทั้งนี้ พฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรัฐดังกล่าว มักเป็นไปในลักษณะการยอมรับมากกว่าต่อต้าน โดยนโยบายดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงที่รัฐบาลปฏิรูปการศึกษา และต้องการให้นักเรียนนักศึกษาในทุกระดับชั้น เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น (สมนึก คล้ายแจ้ง, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2554)

จากพระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจน การศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่ง ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540: 5) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวระบุว่า

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดทำรายวิชาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพแวดล้อม และความต้องการของท้องถิ่นด้านต่างๆ รวมทั้งให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รู้จัก

ท้องถิ่น เกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน นอกจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นแล้ว ต้องนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น มาใช้จัดการเรียนการสอนด้วย เพราะจะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง จนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรฉบับปรับปรุงที่แท้จริง จากเจตนาของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้สถานศึกษาในอำเภอเขาย้อยแต่ละแห่ง สร้างหลักสูตรท้องถิ่นเป็นของตนเอง ทั้งนี้ พื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีสถานศึกษาในหลากหลายระดับ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยทรงดำ (พรทิพย์ นุเวศวงษ์สกุล, สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2554)

ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งในอำเภอเขาย้อย จึงสนองต่อนโยบายรัฐตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 ที่มุ่งเน้นนโยบายการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัฒนธรรมประเพณีของไทยทรงดำ อันเป็นกลุ่มชนส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอเขาย้อย ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ส่งเสริม เพื่อให้เยาวชนไทยทรงดำที่เล่าเรียนอยู่ในสถานศึกษาของอำเภอเขาย้อยทุกระดับ ได้ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ และเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำให้คงอยู่ (สยมพร หอมกลิ่น, สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2554)

อาจกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ด้านการศึกษายภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี สามารถจำแนกได้ออกเป็นสองยุคสมัย กล่าวคือ ยุคก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการจะมีนโยบายส่งเสริมหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และยุคสมัยที่กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมการบรรจุเนื้อหาสาระ ด้านการอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ลงในหลักสูตรการเรียนการสอนของนักเรียนนักศึกษาในทุกช่วงชั้น หมายถึงสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีด้วย จะเห็นได้ว่า ในยุคอดีตสถานศึกษากับครอบครัว และชุมชนของคนไทยทรงดำ ได้เกิดช่องว่างระหว่างกันอย่างไร้รู้ตัว เพราะในทัศนะของพ่อแม่ผู้ปกครองมักมองว่า สถานศึกษาเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของคนที่มีความรู้มีการศึกษาเท่านั้น เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองไทยทรงดำส่วนใหญ่มักมีการศึกษาไม่สูงนัก มักประกอบอาชีพเกษตรกรรม

หรือรับจ้างทั่วไป จึงไม่กล้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับสถานศึกษาของบุตรหลานมากนัก (พรทิพย์ นุเวศวงษ์สกุล, สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2554)

ประกอบกับครูอาจารย์และบุคลากรภายในสถานศึกษาของอำเภอเขาย้อย มักไม่ได้เป็นชาวไทยทรงดำ เป็นคนจากต่างท้องที่มีเพียงส่วนน้อยมากที่เป็นชาวไทยทรงดำมาตั้งแต่กำเนิดแล้วทำหน้าที่เป็นครูอาจารย์ภายในสถานศึกษา ส่งผลให้ครูอาจารย์เหล่านั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำมากเท่าที่ควร จึงทำให้บางครั้งความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ระหว่างครูอาจารย์ นักเรียนนักศึกษา และพ่อแม่ผู้ปกครอง นำไปสู่การขัดขวางกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมไปโดยปริยาย ยกตัวอย่างเช่น ในการประกอบพิธีเสนเรือ่นที่เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องไปเข้าร่วมกิจกรรมกับทางบ้าน ถ้าหากครูอาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าว ก็จะอนุญาตให้นักเรียนนักศึกษาไปเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยปราศจากอคติ ในทางตรงกันข้าม หากครูอาจารย์ที่ขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าทางวัฒนธรรมดังกล่าว ก็จะเอียงข้างเหตุผลของการศึกษา ว่าเยาวชนอาจขาดเรียนทำให้ไม่สามารถเรียนรู้เท่าทันเพื่อนฝูงได้ เมื่อครูอาจารย์สร้างข้อเสนอนักเรียนนักศึกษาเลือกกระหว่าง การไปเข้าร่วมพิธีกรรมกับการขาดเรียน เยาวชนส่วนใหญ่ก็มักเลือกที่จะมาเรียน ซึ่งพ่อแม่ก็เห็นด้วยกับบุตรหลาน เพราะมองว่าการศึกษามีความสำคัญมากกว่า จึงอนุญาตให้บุตรหลานมีส่วนร่วมในพิธีกรรมเพียงแค่ช่วยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมก่อนมาเรียนหนังสือเพียงเท่านั้น ทำให้เยาวชนขาดกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ส่งผลให้เยาวชนชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และรูปแบบการประกอบพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว และชุมชนยังไม่มีที่พึ่งพากันมากเท่าที่ควร (หนังสือพิมพ์มติชน, 2547: 8)

ครั้นถึงยุคสมัยที่กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมการบรรจุเนื้อหาสาระด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ลงในหลักสูตรการเรียนการสอนของนักเรียนนักศึกษาทุกช่วงชั้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 ซึ่งเน้นนโยบายการศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำภายในสถานศึกษาอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “เด็กและเยาวชนไทยทรงดำ” อันเป็นช่วงวัยที่ละเลยต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำมากที่สุด เพราะในปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยทรงดำบางคน อับอายคนอื่นที่ต้องบอกว่าตนเองเป็นคนไทยทรงดำ ไม่สวมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย หรือไม่ทำผม

แบบไทยทรงดำแล้ว รวมทั้งไม่สนทนาด้วยภาษาไทยทรงดำด้วย แต่เมื่อสถาบันการศึกษาในพื้นที่อำเภอเขาย้อยทุกช่วงชั้นได้สนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 ได้ทำให้เยาวชนไทยทรงดำเริ่มเกิดองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำ และเกิดความรักความหวงแหน ในคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้ หลักสูตรการเรียนการสอนในอดีต ส่วนใหญ่มักเน้นหลักสูตรการเรียนรู้อย่างรวบรัดจนละเลยความสำคัญของท้องถิ่นและชุมชนไป จนกระทั่งพระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 ได้มีส่วนกระตุ้นเตือนให้สถาบันการศึกษาและครูอาจารย์ ต้องบูรณาการสาระความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน จนเกิดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นไทยทรงดำขึ้นในหลากหลายโรงเรียน สังเกตได้ว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำภายในสถานศึกษาของอำเภอเขาย้อย มีอยู่ด้วยกันสองรูปแบบ กล่าวคือ สร้างแหล่งเรียนรู้ไว้ภายในสถานศึกษาเอง โดยเกี่ยวข้องกับชุมชนไม่มากนัก กับสถานศึกษาที่เน้นให้เยาวชนได้ไปศึกษาหาความรู้เรื่องท้องถิ่นภายในชุมชน โดยให้ประชาชนท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ และใช้แหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในชุมชน เช่น ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ เป็นสื่อการเรียนการสอนด้วยอีกทางหนึ่ง (จำลอง วุฒิชัยธรรม, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2555)

แน่นอนว่า การจัดการเรียนรู้รูปแบบหลัง ย่อมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนมีความใกล้ชิดผูกพันกันมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่า ในอดีต ชาวบ้านที่เป็นผู้ปกครองของบุตรหลาน มักไม่มีความข้องเกี่ยวกับสถานศึกษาใกล้บ้านมากนัก เพราะมองว่าโรงเรียนหรือวิทยาลัยเป็นสถานที่ราชการ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย จึงไม่ค่อยมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมหรือโครงการด้วยกันมากนัก ทว่า พระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นนโยบายการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงเสมือนการสนับสนุนให้สถานศึกษาหันมาขอความร่วมมือจากท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ชาวไทยทรงดำในแต่ละชุมชนย่อมเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เพราะได้เป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่บุตรหลาน และได้ร่วมสืบสานคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำให้คงอยู่ (ไพรัช แก้วเย็น, 2538: 68-71)

ทั้งนี้ ชาวไทยทรงดำหลายคนบอกกับผู้วิจัยว่า พ่อแม่บางคนพยายามถ่ายทอดความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยทรงดำให้แก่บุตรหลาน เช่น การทอผ้า การฟ้อนรำ การเป่าแคน การทำอาหาร ฯลฯ แต่บุตรหลานก็ไม่ได้ให้ความสนใจ แต่เมื่ออยู่ในระบบการศึกษา ที่มีเรื่องผลคะแนน เกรดเฉลี่ยจากครูอาจารย์เข้ามาเกี่ยวข้อง ย่อมทำให้บุตรหลานเชื่อฟังครูอาจารย์ เมื่อสถานศึกษามาขอความ

ร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองให้มาช่วยถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องไทยทรงดำให้ จากเดิมที่ถูกหลานไม่ยอมเชื่อฟังก็จะยินยอมรับฟังความรู้โดยดี เพราะมีเพื่อนนักเรียนร่วมรับฟังด้วยมากมาย ส่งผลให้การเผยแพร่วัฒนธรรมไทยทรงดำจากผู้ใหญ่สู่เยาวชนเป็นไปได้ง่ายขึ้น (ดาวัด ทองรีน, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2554)

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว และชุมชนในพื้นที่อำเภอเขาย้อย เริ่มมีความเหนียวแน่นมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากครูผู้ถ่ายทอดความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรมไม่จำเป็นต้องเป็นข้าราชการ หรือผู้มีการศึกษาสูงเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป เพราะครูเหล่านั้นจำเป็นต้องพึ่งพาครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น อันเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำเป็นอย่างดี ย่อมได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองและญาติพี่น้องของนักเรียนนักศึกษา ดังนั้น อุปสรรคในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยทรงดำ จากพ่อแม่สู่บุตรหลานในอดีตที่เกิดจากความไม่สนใจ หรืออับอายในวัฒนธรรมของตนเอง ได้เริ่มทยอยลงด้วยความศรัทธาแห่งระบบรัฐและนโยบายปฏิรูปการศึกษา เพราะการเรียนเชิญปราชญ์ชาวบ้านให้มาช่วยเป็นครูท้องถิ่น เพื่อสอนศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำให้แก่บุตรหลานภายในห้องเรียน ย่อมได้รับความน่าเชื่อถือมากกว่าการที่พ่อแม่ผู้ปกครอง จะเชิญชวนบุตรหลานให้มาศึกษาเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน (โรงเรียนเขาย้อยวิทยา, 2540: 1) ดังคำกล่าวของอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย อดีตอาจารย์ประจำกลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนเขาย้อยวิทยา ความว่า

“ครูได้สอนเด็กเขียนภาษาไทยดำ พูดไทยดำ เช่น คำกล่อมเด็ก รำเยาะเย้ย แต้มสะเดือ เล่นอั้งอ่าง ให้เด็กนั่งบนหลังเท้าแล้วโยกไปโยกมา เด็กก็กลับไปเล่นกับน้อง พอไปเจอกับผู้ปกครองเขาก็จะมาเล่าให้ฟังว่า ลูกเขากลับไปสืบค้นว่าอั้งอ่างคืออะไร หรืออะไรต่างๆ ที่เราให้ทำการบ้าน คนแก่ที่อยู่บ้านเฉยๆ เด็กๆก็เข้าไปพูดคุยด้วยสืบค้นเรื่องเก่าแก่ ทำให้คนแก่มีคุณค่าทางสังคมมากขึ้น มีคุณภาพจิตที่ดีขึ้น เป็นการสร้างเยาวชนที่ถูกรูปแบบ เมื่อเด็กรักวัฒนธรรมแล้วจิตใจก็จะอ่อนโยน ทุกวันนี้เด็กเขียนเป็นอักษรไทยดำได้ เวลากลับไปบ้านเหนื่อยๆ ไปตรวจการบ้านเด็กๆแล้วก็หายเหนื่อย สิ่งที่ยอยากจะฝากไว้ คือ เด็กๆอย่าได้อายที่เกิดเป็นไทยทรงดำ เราต้องภาคภูมิใจในวัฒนธรรม” (ถนอม คงยิ้มละมัย, สัมภาษณ์, 14 ตุลาคม 2554)

หากครูอาจารย์อบรมสั่งสอนนักเรียนนักศึกษาเรื่องวัฒนธรรมอย่างเบาบาง เพียงเพื่อสนองตอบต่อนโยบายรัฐอย่างขาดจิตใต้สำนึก ย่อมทำให้เยาวชนขาดความรักและตระหนักรู้ใน

เรื่องราวทางวัฒนธรรมไทยทรงดำ ในทางตรงกันข้าม หากสถานศึกษามีความตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างเต็มที่ ทั้งการเรียนรู้อยู่ภายในห้องเรียนและภายในชุมชน อันเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้เรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้าน ย่อมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเกิดความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของปานทิพย์ คงยิ้มละมัย ชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย ความว่า

“ในยุคที่ภาครัฐส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น และเพิ่มการเรียนการสอนรายวิชาท้องถิ่นของเราลงในหลักสูตรการศึกษา ทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความตื่นตัวในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมลาวโซ่ง โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการศึกษาเข้ามาสัมผัสกับพิธีกรรมต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ด้วยความภาคภูมิใจ โดยไม่ปิดบังเหมือนในอดีตที่มีแนวคิดว่าเป็นเรื่องงมงาย และวัฒนธรรมโซ่งเป็นวัฒนธรรมที่ด้อยค่า แตกต่างจากวัฒนธรรมหลักของสังคมไทย เนื่องจากสมาชิกในชุมชนได้ตระหนักแล้วว่า..การทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในสังคม และวัฒนธรรมลาวโซ่งก็เป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ควรสืบทอดไปสู่ลูกหลาน” (ปานทิพย์ คงยิ้มละมัย, 2546: 117-119)

โดยภาพรวมแล้ว พระราชบัญญัติการศึกษา ปีพุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 ชาวไทยทรงดำมีการยอมรับมากกว่าต่อต้าน การยอมรับส่วนใหญ่เกิดในช่วงหลังปีพุทธศักราช 2475

5.2.3 โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จากเดิมที่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ได้เปลี่ยนมาเป็นการรวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มอาชีพตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ พฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรัฐดังกล่าว มักเป็นไปในลักษณะการยอมรับมากกว่าต่อต้าน โดยโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เกิดขึ้นหลังจากประเทศไทยประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เมื่อปีพุทธศักราช 2540 ซึ่งริเริ่มโดยพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ตั้งแต่พุทธศักราช 2544-2549 โดยได้รับแรงบันดาลใจจากโครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบความสำเร็จของประเทศญี่ปุ่น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการผลิตสินค้าประจำตำบลจนสร้างรายได้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และทำให้เศรษฐกิจเกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์, 2547: ออนไลน์)

การพัฒนาสินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยการคัดเลือกชุมชนไทยทรงดำแห่งหมู่บ้านหนองจิก ตำบลหนองปร่ง อำเภอเขาย้อย เป็นหนึ่งใน 8 หมู่บ้านนำร่องทั่วประเทศตามโครงการ “เส้นทางหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยว” โดยมีการแถลงข่าวเมื่อวันที่ 24 กันยายน พุทธศักราช 2551 ซึ่งนายพนัส ล้วนเมือง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปร่ง ได้นำชาวไทยทรงดำที่เป็นผู้ประกอบการสินค้า ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งอำเภอเขาย้อยไปด้วย เพื่อแสดงถึงความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่จะเดินทางเข้ามาสนับสนุนสินค้าและบริการจากชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย ผ่านการสอดแทรกศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำเข้าไปในผลิตภัณฑ์ และสินค้าโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมไทยทรงดำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อาทิ เครื่องจักสานไทยทรงดำ ผลิตภัณฑ์ทอสิ่งไหมตาลน้ำพริกไทยทรงดำ เรือจำลอง ผ้าซิ่น ฯลฯ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2551)

จะเห็นได้ว่า สินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสินค้าจำนวนมาก ที่ชาวไทยทรงดำได้ผลิตขึ้นเพื่อสนองต่อ

นโยบายโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของภาครัฐ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2544 และเพื่อประโยชน์ในการหารายได้ยังชีพด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่ชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยผลิตขึ้น ล้วนมีพื้นฐานมาจากภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ดั้งเดิม รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ด้วย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคให้เกิดผลกำไรสูงสุดตามกลไกของระบบทุนนิยม อาทิ ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากเส้นพลาสติก ที่ดัดแปลงวัตถุดิบจากไม้ไผ่เป็นเส้นพลาสติก เพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิต ส่งผลให้รูปแบบของเครื่องจักสาน ที่ชาวไทยทรงดำใช้ในชีวิตประจำวันเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เป็นต้น (วไลภรณ์ มุลกณี, สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2554)

กล่าวได้ว่า ชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่ต่างยินดีที่จะสนองต่อนโยบายของรัฐบาล ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2544 ยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน เพราะก่อให้เกิดรายได้จนชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ก่อให้เกิดหนี้สิน จากที่ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยเคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่เมื่อได้รวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐบาล ได้ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวไทยทรงดำดีขึ้น ทั้งยังเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยให้เป็นที่รู้จักได้อีกทางหนึ่งด้วย สอดรับกับความคิดเห็นของ สุนันท์ นิลพงษ์ ผู้ศึกษาพัฒนาวัตถุดิบ และกระบวนการผลิตผ้าชิ้นลายแดงโมของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ความว่า

“จากการที่รัฐบาลหันมาให้ความสนใจ สนับสนุนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้นเป็นเรื่องดีอย่างยิ่งสำหรับท้องถิ่น ทำให้ชาวบ้านเกิดการตื่นตัว ค้นหากุณิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม รื้อฟื้นออกมาใช้ ได้รับการเชิดชูมิให้สูญหายไป แต่สิ่งหนึ่งที่พึงตระหนักคือด้านการตลาด และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ บรรพบุรุษ รัฐบาลจะต้องส่งเสริมให้เกิดวงจรการจำหน่ายที่ยั่งยืน ทั้งในและนอกประเทศ” (สุนันท์ นิลพงษ์, 2548: 56)

ทั้งนี้ ผลพลอยได้จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของรัฐบาล ย่อมก่อให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดอัตลักษณ์ ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ถึงแม้ว่าแรงจูงใจในการหันมาฝึกฝนทักษะทางภูมิปัญญาไทยทรงดำ จะมีรายได้เป็นตัวตั้งมากกว่าจิตใต้สำนึกที่จะสืบสานศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง แต่ก็นับว่าดีกว่าให้ภูมิปัญญาดี ๆ ของไทยทรงดำเลือน

หายไปอย่างไม่มีใครสืบสานต่อ ทั้งนี้ กระบวนการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยทรงดำที่มีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถจำแนกได้เป็นสองลักษณะ กล่าวคือ “การถ่ายทอดความรู้ซึ่งผู้สอนเป็นชาวบ้านและผู้เรียนเป็นชาวบ้าน” จะใช้วิธีการอธิบายเป็นพื้นฐานเพียงเล็กน้อย เช่น การถ่ายทอดความรู้จากผู้นำกลุ่มสู่สมาชิกกลุ่ม เน้นการปฏิบัติงานจริงด้วยตนเองเป็นหลัก ซึ่งผู้เรียนต้องอาศัยการสังเกตจากการทดลองทำงานเพื่อเป็นตัวอย่่างของผู้สอน แล้วนำมาฝึกปฏิบัติงานเองเพื่อให้เกิดทักษะ สมาชิกกลุ่มหลายๆคนไม่ได้ถ่ายทอดความรู้ โดยเน้นอธิบายการทำงานให้แก่สมาชิกในครอบครัว แต่สมาชิกในครอบครัวจะเกิดทักษะการเรียนรู้ จากการพบเห็นกระบวนการการทำงานเหล่านี้เป็นกิจวัตรประจำวัน และได้มีโอกาสช่วยทำงานบางส่วนของกระบวนการทำผลิตภัณฑ์ ตามความยากง่ายที่เหมาะสมกับวัย ต่อมาคือ “การถ่ายทอดความรู้ที่ผู้สอนเป็นวิทยากรจากภาครัฐและผู้เรียนเป็นชาวบ้าน” เป็นการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการ เริ่มตั้งแต่ปูพื้นฐานความรู้เชิงทฤษฎีก่อน แล้วนำไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน และมีการสรุปประเมินผลขีดความสามารถอย่างเป็นกิจลักษณะ ส่งผลให้วัฒนธรรมประเพณีของไทยทรงดำด้านการประกอบอาชีพได้รับการฟื้นฟู แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างในบางส่วนก็ตาม

โดยภาพรวมแล้ว โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ชาวไทยทรงดำมีการยอมรับมากกว่าต่อต้าน การยอมรับส่วนใหญ่เกิดหลังปีพุทธศักราช 2475

5.2.4 นโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554

นโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จากเดิมที่เคยสวมใส่เสื้อผ้าสีดำหรือสีคราม และสวมใส่เสื้อผ้าซึ่งผลิตจากวัตถุดิบตามธรรมชาติแค่เพียงอย่างเดียว ได้เปลี่ยนมาเป็นการสวมใส่เสื้อผ้าหลากหลายสีสันและลวดลายมากขึ้น ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเสื้อผ้างก็เปลี่ยนเป็นเส้นใยสังเคราะห์และสีย้อมเคมีตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ พฤติกรรมตอบสนองของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรัฐดังกล่าว เป็นไปทั้งในลักษณะการยอมรับและการต่อต้าน นโยบายนี้เกิดขึ้นในยุครัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงการณ์ภายหลังการประชุมคณะรัฐมนตรีว่า คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เสนอให้นำพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เพื่อเชิญชวนคณะรัฐมนตรี ข้าราชการ พนักงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐได้พิจารณารูปแบบเสื้อกระดุมห้าเม็ด หรือเครื่องแต่งกายที่ตัดเย็บด้วยผ้าไหม หรือผ้าไทยประเภทต่างๆ เพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้คนไทยหันมานิยมสวมใส่ผ้าไทยในชีวิตประจำวัน อย่างน้อย ข้าราชการ พนักงาน และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ควรสวมใส่ผ้าไทยสัปดาห์ละหนึ่งครั้งหรือตามเห็นสมควร (หนังสือพิมพ์คมชัดลึก, 2554: 15)

การยอมรับของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554

หน่วยงานรัฐในพื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้น้อมนำนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย มาปฏิบัติกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสวมใส่ผ้าทอของไทยทรงดำ ถือเป็นผ้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยทรงดำได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ไทยทรงดำต่างยินดีกับนโยบายรัฐดังกล่าว เพราะถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยฟื้นฟูวัฒนธรรมการผลิตเสื้อผ้าแบบดั้งเดิมให้หวนกลับคืนมาอีกครั้ง โดยผู้อำนวยการสำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ เขต 5 จังหวัดชุมพร และนักวิชาการเกษตรชำนาญการเกษตร ได้ริเริ่มโครงการส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ ร่วมกับเทศบาลตำบลบางหมาก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ในการศึกษาวิจัยฟอกย้อมคราม อันเป็นพืชธรรมชาติและการเลี้ยงคราม เพื่อใช้ประโยชน์ในการฟอกย้อมต่อไป ทั้งยังมีการประชุมเกษตรกรชุมชนชาวไทยทรงดำ เพื่อฟื้นฟูสืบสานการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตามหลักวิชาการแผนใหม่ การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมสู่อนุชนรุ่นหลังร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย และอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นด้านปรัชญาศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยทรงดำ มีการศึกษาประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิต การตั้งบ้านเรือนและอาชีพ ณ ศูนย์วัฒนธรรมการเรียนรู้ชุมชน อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี หลังจากนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติเขต 5 จังหวัดชุมพร และนักวิชาการเกษตรชำนาญการเกษตร ได้เดินทางมาติดตามผลการเตรียมพื้นที่ปลูกหม่อนแปลงรวมในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ เขต 5, 2553: 2)

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้จัดส่งเอกสารขอความร่วมมือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องรณรงค์ให้บุคลากรและนักเรียนนักศึกษาสวมใส่เครื่องแต่งกายด้วยผ้าไทย มาทำงานอย่างน้อยหนึ่งวันต่อสัปดาห์ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี ต่อการอนุรักษ์ส่งเสริมคุณค่าของผ้าไทย ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขาย้อย ได้ตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าวหลายแห่ง อาทิ เทศบาลตำบลเขาย้อยได้รับเอกสารจากทางจังหวัดเพชรบุรี โดยนายสรศักดิ์ สันติวงษ์ นายกเทศมนตรีตำบลเขาย้อย ได้ประสานความร่วมมือกับบุคลากรภายในหน่วยงาน ให้แต่งกายด้วยผ้าไทยทรงดำทุกวันศุกร์ เนื่องจากผ้าทอของไทยทรงดำเป็นผ้าประจำท้องถิ่น ที่ทางเทศบาลตำบลเขาย้อยได้สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันของชาวไทยทรงดำ เพื่อทอผ้าจำหน่ายภายในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านวัง อันเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเทศบาลตำบลเขาย้อยอยู่แล้ว (ชลวัน สังข์เงิน. เจ้าหน้าที่ธุรการ,สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2555)

ทั้งนี้ บุคลากรภายในเทศบาลตำบลเขาย้อยมีทั้งชาวไทยทรงดำและชาวไทยปะปนกัน ซึ่งทุกคนไม่ได้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าไทยทรงดำแบบเต็มรูปแบบ แต่จะนำผ้าทอไทยทรงดำมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับการแต่งกายแบบร่วมสมัยเป็นส่วนใหญ่ เช่น ชื้อผ้าทอไทยทรงดำมาตัดเป็นชุดแบบสากล ตัดเย็บเป็นเสื้อแล้วสวมใส่กับกางเกงขายาวหรือกระโปรง เป็นต้น แต่เมื่อถึงงานประเพณีไทยทรงดำ ที่ทางเทศบาลตำบลเขาย้อยเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน บุคลากรทุกคนจะร่วมใจกันแต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำแบบเต็มรูปแบบ เพื่อให้เกียรติแก่ชาวไทยทรงดำทุกคนที่มาร่วมงาน (เพียว ประทีปพิชัย,สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2555)

สำหรับสถานศึกษาในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้จัดส่งเอกสารขอความร่วมมือให้สถานศึกษาต้องรณรงค์ให้บุคลากร และนักเรียนนักศึกษาสวมใส่เครื่องแต่งกายด้วยผ้าไทยมาเรียน หรือมาทำงานอย่างน้อยหนึ่งวันต่อสัปดาห์ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ส่งเสริมคุณค่าของผ้าไทย ทั้งนี้ สถานศึกษาในอำเภอเขาย้อยได้ตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าวหลายแห่ง บางโรงเรียนทั้งครูอาจารย์ บุคลากรสถานศึกษา และนักเรียน สวมใส่เสื้อผ้าด้วยเครื่องแต่งกายไทยทรงดำมาทั้งหมด อาทิ โรงเรียนวัดหนองปรัง (บุญมานุสรณ์) เป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 และโรงเรียนเขาย้อยวิทยา ในระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น ขณะที่บางโรงเรียนมีเพียงครูอาจารย์อย่างเดียวเท่านั้น ที่สวมใส่ผ้าไทยมาทำงาน แต่นักเรียนนักศึกษาไม่ได้สวมใส่ด้วย อาทิ โรงเรียนโยธินบูรณะเพชรบุรี ในระดับมัธยมศึกษา และโรงเรียนบ้านเขาย้อย ในระดับอนุบาลจนถึงประถมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น (รุ่งทิภา สิงห์เทียน, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2555)

อีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้ชาวไทยทรงดำยอมรับต่อนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ย่อมได้แก่ การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้แก่ชาวไทยทรงดำในชุมชน และกลุ่มสตรีทอผ้าที่ประกอบอาชีพผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายจำหน่าย ได้มียอดขายเพิ่มมากขึ้นหลังจากการประกาศใช้นโยบายดังกล่าว เนื่องจากมีนักเรียนนักศึกษา ครูอาจารย์และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในพื้นที่อำเภอเขาย้อย และในพื้นที่อื่นๆของจังหวัดเพชรบุรีมาสั่งตัดเย็บเสื้อผ้าไทยทรงดำเป็นจำนวนมาก แม้แต่โรงแรมหรือสถานบริการท่องเที่ยวก็ยังมาว่าจ้างให้ชาวไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อยตัดเย็บชุดของพนักงานเพื่อขายรับต่อนโยบายดังกล่าว เนื่องจากสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มากกว่าการแต่งกายแบบธรรมดาทั่วไป ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในชุมชนไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย เกิดการหมุนเวียนเงินตราอย่างต่อเนื่อง จนชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับ (สุกสิศา ดังสนั่น, สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2554)

การต่อต้านของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554

ผู้ที่ต่อต้านนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทยส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็กและเยาวชน ที่ทางสถานศึกษาได้ขอความร่วมมือให้สวมใส่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบไทยทรงดำมาสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ซึ่งนักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทว่า กลับมีเยาวชนไทยทรงดำบางส่วนที่ต่อต้านนโยบายดังกล่าว เพราะมองว่าการสวมใส่เสื้อผ้าแบบไทยทรงดำก่อให้เกิดความอึดอัด ไม่มีความคล่องตัว ทั้งยังดูแลรักษาได้ยาก จึงไม่อยากสวมใส่มาสถานศึกษา ถึงแม้จะทราบดีว่าต้องสวมใส่มาวันละหนึ่งครั้งเท่านั้น แต่เยาวชนไทยทรงดำส่วนน้อยนี้ก็มักหลีกเลี่ยงไม่สวมใส่อยู่เสมอ ทั้งนี้ สถานศึกษาหลายแห่งไม่ได้บังคับให้นักเรียนชาวไทยต้องสวมใส่เสื้อผ้าแบบไทยทรงดำมาส่วนใหญ่จึงแต่งกายด้วยชุดนักเรียนนักศึกษาตามปกติ ส่งผลให้เยาวชนไทยทรงดำบางคนเกิดความคิดว่าไม่มีความเท่าเทียมกันระหว่างคนไทยกับไทยทรงดำ จึงแสดงการต่อต้านด้วยการไม่สวมใส่เสื้อผ้าแบบไทยทรงดำมา หรือใส่อย่างผิดวัฒนธรรมประเพณี อาทิ สวมใส่เสื้อกุยเฮงแบบชาวจีนที่มีสีดำ แทนเสื้อไหมแบบไทยทรงดำมาโรงเรียน ทั้งที่ทราบดีว่าไม่เป็นไปตามวัฒนธรรมประเพณีการแต่งกายไทยทรงดำ แต่นักเรียนเหล่านั้นมักให้เหตุผลว่า เสื้อกุยเฮงแบบจีนสวมใส่สบายกว่า ไม่ร้อน และไม่รู้สึกอึดอัดเหมือนกับสวมใส่เสื้อไหมมา บรรดาครูอาจารย์จึงพยายามตักเตือนให้นักเรียนสวมใส่เสื้อผ้าอย่างถูกต้องตามวัฒนธรรมไทยทรงดำ (นัดดา รอดฉิม.2554. สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม)

จะเห็นได้ว่า นโยบายรณรงค์การใช้ผ้าไทยของรัฐบาล พุทธศักราช 2554 ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายของชาวไทยทรงดำในสองมิติ กล่าวคือ มิติในการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาการผลิต และสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบชาวไทยทรงดำ กับมิติของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ สำหรับมิติแรกเห็นได้ชัดจากการเข้ามาของเจ้าหน้าที่สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ เขต 5 จังหวัดชุมพร และนักวิชาการเกษตรชำนาญการเกษตร ที่ได้ริเริ่มโครงการส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำสนองต่อพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ถือเป็นกรรื้อฟื้นภูมิปัญญาในการผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำขึ้นมาอีกครั้ง เนื่องจากในปัจจุบัน ชาวไทยทรงดำไม่นิยมปลูกพืชจำพวกต้นหม่อน ต้นคราม หรือต้นฝ้ายเพื่อผลิตเส้นใยผ้า และสีย้อมผ้าแล้ว ส่วนภูมิปัญญาในการเลี้ยงตัวไหมได้ค่อยๆ เลือนหายไปทุกที อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวยังคงเป็นการนำร่อง เพื่อรอขยายผลไปสู่การพัฒนาต่อไปในอนาคต แต่ก็นับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีในการรื้อฟื้นภูมิปัญญาดังกล่าวขึ้นมา นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียน

ภายในสถานศึกษาของอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่เป็นชาวไทยทรงดำจะได้ตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ผ่านการสวมใส่เสื้อผ้าแบบไทยทรงดำ เพราะในปัจจุบันเยาวชนไทยทรงดำส่วนใหญ่ เริ่มหันมาแต่งกายตามสมัยนิยมมากยิ่งขึ้น ขณะที่เยาวชนไทยทั่วไปที่เรียนอยู่ในสถานศึกษาของอำเภอเขาย้อย จะได้เข้าใจวัฒนธรรมการแต่งกายภายในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีระหว่างกัน ส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่าง (दनया ไข่มุก.2554.สัมภาษณ์,24 สิงหาคม)

ส่วนมิติที่สอง คือ มิติในการพัฒนากระบวนการผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของไทยทรงดำไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงจากเส้นใยฝ้าย หรือเส้นใยไหมมาเป็นเส้นใยโพลีเอสเตอร์ เปลี่ยนจากการใช้ต้นครามเพื่อย้อมสีผ้า หรือสีส้นจากพืชพันธุ์ตามธรรมชาติ มาเป็นการย้อมด้วยสีเคมีทางวิทยาศาสตร์แทน เป็นต้น เนื่องจากประชาชนมีความต้องการใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบไทยทรงดำเพิ่มขึ้น การผลิตด้วยมือจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของท้องตลาดและคนในชุมชน ดังนั้น ชาวไทยทรงดำที่ทอผ้าจึงต้องการแสวงหาวิธีการเพื่อผลิตเสื้อผ้าให้รวดเร็วและสนองต่อความต้องการของลูกค้าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่ ย่อมได้แก่ ครูอาจารย์ และนักเรียนในสถานศึกษา กับบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สนองต่อนโยบายของรัฐบาลตามโครงการรณรงค์สวมใส่ผ้าไทยสัปดาห์ละหนึ่งวัน จึงเป็นคู่ปรากฏการณ์ที่มีทั้งการอนุรักษ์ และลดทอนคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วยกัน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน (สถาบันวัฒนธรรมภูมิภาคตะวันตก, 2537: 51)

โดยภาพรวมแล้ว นโยบายรณรงค์การใช้ผ้าไทยของรัฐบาล พุทธศักราช 2554 ไทยทรงดำมีทั้งการยอมรับและต่อต้าน ล้วนเกิดหลังปีพุทธศักราช 2475 ทั้งสิ้น

จากนโยบายของภาครัฐทั้งก่อนและหลังปีพุทธศักราช 2475 ในข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มใหญ่ (Dominate Group) และชนกลุ่มน้อย (Subordinate Group) ซึ่งชนกลุ่มใหญ่ในที่นี้หมายถึงชาวไทย ที่ปกครองชนกลุ่มน้อยคือไทยทรงดำ จากการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ก่อนปีพุทธศักราช 2475 ซึ่งต้องการเสริมสร้างวัฒนธรรมแบบรวมศูนย์ พยายามผสมกลืนกลายเป็น (Assimilation) กลุ่มชาติพันธุ์อื่นภายในประเทศ ให้มีรูปแบบการดำรงชีวิตเหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์หลักมาสู่การผสมผสานบูรณาการ (Integration)

ผ่านการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเคารพในความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยชาวไทยทรงดำเกิดพฤติกรรมตอบสนองต่อนโยบายรัฐดังกล่าว ทั้งในรูปแบบการต่อต้าน ต่อร้องอำนาจและการยินยอมเห็นชอบ

สำหรับนโยบายรัฐที่ทำให้เกิดการต่อต้านจากชาวไทยทรงดำ มักเกิดในช่วงการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ก่อนปีพุทธศักราช 2475 ซึ่งต้องการเสริมสร้างวัฒนธรรมแบบรวมศูนย์ พยายามผสมกลืนกลายเป็น (Assimilation) กลุ่มชาติพันธุ์อื่นภายในประเทศ ให้มีรูปแบบการดำรงชีวิตเหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์หลัก ตัวอย่างเช่น ประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางคนไทยทรงดำภายในราชอาณาจักร) พุทธศักราช 2417 ถือเป็นกรกักขังเชิงพื้นที่ จนชาวไทยทรงดำต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมที่รัฐกำหนดให้ ต่อมาคือพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 เพื่อให้ไทยทรงดำได้มีนามสกุลใช้เสมือนคนไทยทั่วไป

จะเห็นได้ว่า นโยบายทางการเมืองของภาครัฐตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ล้วนส่งอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ ทั้งในลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี กล่าวคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่ดี กล่าวคือ การกลืนกลายทางวัฒนธรรมให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ สำหรับนโยบายเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีไทยทรงดำ ย่อมได้แก่ รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยงานรัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงามไว้ ต่อมาคือ พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนช่วยปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน ได้เรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นของตนเอง ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นต้น ขณะที่นโยบายเพื่อการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation) ย่อมได้แก่ พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 เพื่อให้ไทยทรงดำได้มีนามสกุลใช้เสมือนคนไทยทั่วไป และนโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ที่ทำให้เกิดกระแสการต่อต้านชาวไทยทรงดำซึ่งเปลี่ยนศาสนาทั้งจากสมาชิกในครอบครัวและคนในชุมชน

ส่วนนโยบายเพื่อผสมผสานบูรณาการทางวัฒนธรรม (Integration) ย่อมได้แก่ รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ที่ต้องการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำผ่านการริเริ่มโครงการและ กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์รูปแบบต่างๆ ต่อมาคือ พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นการศึกษาวัฒนธรรม ส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองและประชาชนชุมชนได้เข้ามามีส่วน ร่วมในกระบวนการถ่ายทอดคุณค่าทางอัตลักษณ์ไทยทรงดำ ให้แก่บุตรหลานในสถานศึกษามาก ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ที่ช่วย เสริมสร้างรายได้ให้แก่ชาวไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อย ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นผ่านการจำหน่าย สินค้าทางวัฒนธรรม และสุดท้ายคือ นโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ได้ช่วยส่งเสริม ให้คนไทยทรงดำทั้งเด็กและเยาวชน ครูอาจารย์ รวมถึงบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเขาย้อย ได้หันมาสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบชาวไทยทรงดำมากยิ่งขึ้น

จึงกล่าวได้ว่า “นโยบายรัฐ” มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี คือ นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ นโยบาย ประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางคนไทยทรงดำภายในราชอาณาจักร) พุทธศักราช 2417 ได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการตั้งถิ่นฐาน พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการใช้นามสกุล รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย และการประกอบพิธีกรรม ส่วน พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นการศึกษาวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดอัตลักษณ์ นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบ อาชีพ และนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง อัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

สอดคล้องกับคำกล่าวของปานทิพย์ คงยิ้มละมัย ชาวไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อย จังหวัด เพชรบุรี ความว่า

“นโยบายภาครัฐเป็นเงื่อนไขประการสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมภายในท้องถิ่น ในอดีตภาครัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้

ลูกหลานลาวโซ่งไม่กล้าแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมของตน แต่กลับพยายามนำวัฒนธรรมหลัก มาประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมของตนเองมากกว่า เพราะคิดว่าวัฒนธรรมของลาวโซ่งเป็นเพียงวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย..และพยายามนำเอาวัฒนธรรมหลักมาประยุกต์กับวัฒนธรรมลาวโซ่ง เพื่อลดความกดดันในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน ส่งผลให้องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมลาวโซ่งบางอย่าง ขาดการถ่ายทอดจนเกือบสูญหายไป ในช่วงเวลาต่อมา ภายหลังจากรัฐได้มีนโยบายส่งเสริมให้เกิดการยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยทำการส่งเสริมในสองด้านคือ กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมด้านจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ผ่านการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ส่วนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นจุดขายในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในการฟื้นฟู และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น..โดยสมาชิกในชุมชนพยายามแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโซ่ง ผ่านการแต่งกายแบบดั้งเดิมในงานพิธีการสำคัญ ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิม และเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามาสัมผัส ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีเชื้อสายลาวโซ่งหรือไม่ก็ตาม และการถ่ายทอดภูมิปัญญาลาวโซ่งทางด้านอาหาร การทอผ้า งานศิลปหัตถกรรม การจักสาน การแสดงดนตรี และนาฏศิลป์ รวมทั้งการรักษาโรคสู่ลูกหลานด้วยความภาคภูมิใจ ทำให้วัฒนธรรมลาวโซ่งกลับมาเป็นที่ยอมรับของเยาวชนรุ่นต่อมามีอีกครั้ง” (ปานทิพย์ คงยิ้มละมัย, 2546: 119-120)

บทที่ 6

การแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การแข่งขันทางอัตลักษณ์เป็นการต่อสู้ต่อรองอำนาจภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างจากการใช้นโยบายรัฐที่เป็นปัจจัยภายนอก ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอีกต่อหนึ่ง จึงเป็นปรากฏการณ์ช่วงชิงนิยามความหมายของการเป็นไทยทรงดำแท้ เพราะอัตลักษณ์ของไทยทรงดำในปัจจุบันเริ่มถูกกลืนกลาย ชาวไทยทรงดำจึงพยายามหาจุดยืนทางอัตลักษณ์ของตนเอง ผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ แน่แน่นอนว่าบริบททางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ย่อมมีผลต่อการแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ส่งผลให้การ แข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีความแตกต่างกันในหลากหลายมิติ สอดรับกับคำปรารภของอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย ไทยทรงดำแห่ง อำเภอเขาย้อยที่ว่า

“..ข้าพเจ้าเป็นไทยทรงดำสายเลือด ศึกษาตลอดชีวิต ข้อปฏิบัติบางอย่างก็ยึดหลักที่ควร บางอย่างละเลยสิ่งที่ถูก สิ่งที่ดีควรกลายเป็นถูก มีการถกเถียงขัดแย้งกันบ้าง ขออย่าได้ยึดถือ ว่าสิ่งนี้ถูกผิด เพราะค่านิยมทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกนาที่..” (ถนอม คงยิ้มละมัย, 2540: 17)

6.1 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

รูปแบบการแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีความเกี่ยวข้องกับคนในหลายระดับ ตั้งแต่ตัวผู้รับเชื่อเอง ความขัดแย้งในระดับครอบครัว และในระดับชุมชน เริ่มตั้งแต่ผู้รับเชื่อ ในเบื้องต้น ชาวไทยทรงดำที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับคริสต์ศาสนา จะต่อสู้กับความขัดแย้งภายในจิตใจตนเอง จากเดิมที่เคย นับถือผีและศาสนาพุทธ แล้วถูกกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของคริสต์ศาสนา เข้ามาทำให้จิตใจเริ่มเอนเอียงไปเชื่อถือศรัทธาในพระเจ้า ย่อมทำให้ชาวไทยทรงดำที่ตกอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวเกิด “ความกลัว” ปรกการแรกแรกคือกลัวว่าพญาแถน ผีและวิญญาณบรรพบุรุษจะลงโทษ

ระการที่สองคือ กลัวว่าสมาชิกในครอบครัวจะตัดญาติขาดมิตร และประการสุดท้ายคือ กลัวว่าสังคมไทยทรงดำจะไม่ยอมรับ ทำให้ยากต่อการปรับตัวให้เข้ากับศาสนาและความเชื่อแบบใหม่ (วงเดือน วันชัย, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2554) ดังตัวอย่างของคุณวาสนา นันทิกิจ อายุ 40 ปี อยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองปรือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ยังไม่ได้รับศีลบัพติสมา เธอให้เหตุผลว่ายังไม่พร้อม แต่เริ่มมีความเชื่อความศรัทธาในคริสต์ศาสนามากขึ้น ซึ่งสามีก็ไม่ได้ห้ามหรือขัดขวาง หากแต่การตัดสินใจใดๆจะต้องคิดอย่างรอบคอบ และต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะตามมา จึงต้องใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจ (วาสนา นันทิกิจ, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2554)

ต่อมาคือ การวิเคราะห์รูปแบบการแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในระดับครอบครัว จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนศาสนาของชาวไทยทรงดำมักเกิดในระดับปัจเจกบุคคล แต่ละครอบครัวยังคงมีหัวหน้าครอบครัว และสมาชิกคนอื่นสืบทอดผีของตระกูล ในบางกรณีหัวหน้าครอบครัวได้ยอมเข้ารีตด้วย และล้มเลิกประเพณีที่เกี่ยวข้องกับผีบรรพบุรุษ จนยอมให้มีชนนารีเข้ามาทำพิธียกหิ้งผีบรรพบุรุษออกจากเรือน จึงเกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในหมู่บ้าน และกลายเป็นคนแปลกแยกในสังคมไปในที่สุด (เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2544: 1-2)

ดังตัวอย่างครอบครัวของนางวัน ดินแดง ปัจจุบันอายุ 80 ปี หรือที่ชาวบ้าน เรียกว่า “เอมม่วง” ได้รับศีลบัพติสมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2528 โดยเอมม่วงต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว เอมม่วงเล่าให้ฟังว่า เธอเริ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของคริสต์ศาสนาตั้งแต่อายุประมาณ 50 ปี เวลานั้นมีหมอสอนศาสนาและผู้ประกาศคริสต์ศาสนาเข้ามาภายในหมู่บ้าน เพื่อเชิญชวนให้ชาวบ้านหันมายอมรับนับถือคริสต์ศาสนา เอมม่วงเป็นคนหนึ่งที่ได้รับฟังคำสอนทางคริสต์ศาสนาจนเกิดความศรัทธา เธอได้มีโอกาสพบปะกับเพื่อนชาวคริสต์ด้วยกันที่มาจากต่างถิ่นที่ และได้ทำกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันจนเกิดความผูกพัน ได้มีโอกาสไปท่องเที่ยวในสถานที่ซึ่งเอมม่วงไม่เคยไปมาก่อน ผ่านกิจกรรมที่คณะคริสตชนได้จัดขึ้น ทำให้เอมม่วงไปเข้าร่วมนมัสการพระเจ้าเป็นประจำ (วัน ดินแดง, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2554)

ระหว่งนั้นเอมม่วงต้องถูกทั้งพ่อแม่ ญาติพี่น้อง สามี และชาวบ้านตำหนิเป็นอย่างมาก เพราะเธอเป็นสมาชิกเพียงคนเดียวภายในครอบครัวที่เปลี่ยนศาสนา มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน แต่ไม่มีใครเลยที่ยอมหันมานับถือศาสนาคริสต์ พ่อแม่กล่าวหาว่าเธอเป็นพวกคอมมิวนิสต์ที่คบค้าสมาคม

กับชาวต่างชาติ ถูกพี่ชายตำหนิว่าการทิ้งผีจะทำให้พบกับหายนะ และทำร้ายร่างกายจนร้องไห้ เวลานั้นแอมม่งเกิดความทุกข์เป็นอย่างมาก แต่ก็ไม่ยอมเปลี่ยนความคิดเพราะเกิดความคิดศรัทธาต่อพระเจ้าด้วยใจจริง โดยมีเพื่อนสมาชิกคริสตชนในอำเภอเขาย้อยคอยช่วยปลอบโยนให้กำลังใจ เธอพยายามยืนยันต่อความคิดความเชื่อของตัวเอง ด้วยการเดินทางไปนมัสการพระเจ้า และเข้าร่วมพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนาอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่หันไปประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณบรรพบุรุษอีกเลย ถึงแม้ว่าจะถูกสมาชิกในครอบครัวตำหนิว่าสักเพียงไรก็ตาม จนในปัจจุบันแอมม่งได้บอกกล่าวกับลูกหลานว่า ถ้าหากเธอเสียชีวิตไปให้ประกอบพิธีศพตามแบบคริสต์ศาสนา ซึ่งบรรดาลูกหลานก็ตอบรับ และไม่เคยขัดขวางความคิดความเชื่อของแอมม่งเลย ในยามที่คณะคริสตชนจากคริสตจักรหนองปรongเดินทางไปเยี่ยมแอมม่ง เพื่อขอพรให้พระเจ้าช่วยคุ้มครอง บุตรชายคนโตของแอมม่งจะกล่าวต้อนรับ ส่วนสมาชิกคนอื่นในครอบครัวจะเพิกเฉยเพราะต่างทราบดีว่าเป็นเรื่องของคนต่างศาสนา แต่ก็อนุญาตให้คณะคริสตชนขึ้นไปเยี่ยมแอมม่งบนเรือนได้ เพราะปัจจุบันแอมม่งไม่สามารถไปเข้าร่วมประกอบพิธีนมัสการพระเจ้าที่คริสตจักรได้แล้ว เนื่องจากโรคชราและโรคความดันโลหิตที่รุนแรง แอมม่งกล่าวว่า เธอไม่เกรงกลัวความตายเพราะทราบว่าชีวิตหลังความตายต่อจากนี้ จะได้ไปใช้ชีวิตอยู่ในดินแดนของพระเจ้า แอมม่งเชื่อมั่นเช่นนั้นเพราะเธอได้ฝันว่า ได้ไปเยือนดินแดนของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของซึ่งเหมือนกับที่ระบุไว้ในพระคัมภีร์ทุกประการ ดังคำให้สัมภาษณ์ของแอมม่งที่ว่า

“ฝันว่าตัวเองตายมาแล้วสามครั้ง ทุกครั้งจะฝันว่าพี่น้องคริสเตียนมาเชิญชวนให้ไปอยู่ด้วยกันบนสวรรค์ เมื่อขึ้นไปแล้วได้พบกับพระเจ้า พระองค์ทรงเปลี่ยนเสื้อผ้าให้ จากนั้นพระเจ้าได้สวมกอดและจูบตรงหน้าผาก ดินแดนแห่งนั้นมีน้ำไหลอุดมสมบูรณ์ ได้ยินเสียงเป็ดร้องตามลำธาร ระหว่างนั้นวิญญาณแม่แอมม่งมาเรียกให้กลับไป ไม่ยอมให้ไปหาพระเจ้าอีก พี่น้องไทยทรงดำที่ตายไปได้ นำแอมม่งไปซ่อนไว้ในกอไม้ไผ่ แต่แอมม่งบอกว่าไม่ต้องเป็นห่วง เพราะได้ถวายชีวิตแด่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของแล้ว จากนั้นจะไปอยู่ในดินแดนของพระเจ้า ไม่กลับไปนับถือผีอีก” (วัน ดินแดง, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2554)

ส่วนอีกกรณีหนึ่ง คือ เด็กหญิงธีระดา ช้างงาม อายุ 11 ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี แม่เป็นชาวไทยทรงดำที่นับถือคริสต์ศาสนา ส่วนพ่อเป็นคนไทยนับถือศาสนาพุทธ เด็กหญิงธีระดามีปัญหาตรงที่ พ่อไม่เห็นด้วยกับการไปเข้าร่วมปฏิบัติศาสนกิจกับสมาชิกของคริสตจักรหนองปรong เพราะมองว่าเป็นศาสนาที่แปลกแยก ถึงแม้ว่าปัจจุบันเด็กหญิงธีระดาจะยัง

ไม่ได้รับศีลบัปติสมา แต่เธอก็มีความตั้งใจว่าเมื่ออายุครบ 13 ปี เธอจะต้องรับศีลดังกล่าวอย่างแน่นนอน (ธีระดา ช้างงาม, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2554)

ต่อมาคือ การวิเคราะห์รูปแบบการแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในระดับชุมชน ซึ่งมีทั้งชาวไทยทรงดำ ชาวไทย และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชาวไทยทรงดำคริสต์ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งความคิดเห็นในเชิงบวก กล่าวคือ การยอมรับอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อที่ชาวไทยทรงดำ ก็สามารถเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ได้ กับความคิดเห็นในเชิงลบว่าชาวไทยทรงดำที่ดีต้องนับถือผีและวิญญาณบรรพบุรุษเท่านั้น

ท่ามกลางความไม่เห็นด้วยของชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่ ที่มีศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อผีและวิญญาณบรรพบุรุษ ได้ทำให้สมาชิกแห่งคริสตจักรหนองปรังพยายามต่อสู้ต่อรองเชิงอำนาจ เพื่อแสดงให้เห็นว่า อัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ไม่จำเป็นต้องนับถือผีหรือเรื่องเหนือธรรมชาติเสมอไป คนไทยทรงดำคริสต์มีสิทธิที่จะศรัทธาหรือนับถือพระเจ้าตามความคิดของพวกเขา ซึ่งปรารถนาความสันติมากกว่าความขัดแย้งที่เคยถูกพ่อแม่ญาติพี่น้อง และสมาชิกในชุมชนดำ จึงเป็นที่มาของความพยายามต่อสู้เรียกร้องผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชาวไทยทรงดำคริสต์ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ชาวไทยทรงดำที่มีความคิดความเชื่อแตกต่างกัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข จะเห็นได้ว่า การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อในอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกันมาก ในอดีตชาวไทยทรงดำที่เปลี่ยนศาสนาจะต้องเผชิญกับการต่อต้านจากทั้งสมาชิกในครอบครัว และชาวไทยทรงดำในชุมชนอย่างรุนแรง เพราะมีสำนักทางชาติพันธุ์ที่ยึดมั่นอยู่กับผีและวิญญาณบรรพบุรุษ ดังนั้น ไทยทรงดำคนใดที่เปลี่ยนแปลงศาสนา ย่อมถือเป็นบุคคลที่ละทิ้งผี จึงกลายเป็นบุคคลออกตัญญูในสายตาผู้อื่น ตรงกันข้ามกับปัจจุบัน การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้ทำให้การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เบาลงลง เพราะทุกคนต่างเข้าใจสิทธิมนุษยชนในการเลือกนับถือศาสนาตามความเชื่อ ความศรัทธาของตน จึงทำให้การต่อต้านเรื่องศาสนาในชุมชนลดลงอย่างต่อเนื่อง

6.2 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการเรียกชื่อภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองแตกต่างกันออกไป บางคนเรียกตนเองว่าเป็น “ไทยทรงดำ” เพราะคิดว่ามีบรรพบุรุษเป็นคนไทดำที่อพยพลี้ภัยสงครามมาจากทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม แต่เมื่อมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองไทย ขณะที่บางคนเรียกตนเองว่าเป็น “คนไทดำ” เป็น “ไท” แบบที่ไม่มี “ย” เพราะคิดว่าถึงบรรพบุรุษจะอาศัยอยู่ในประเทศไทยมานาน แต่กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองกลับมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากประชาชนไทยทั่วไป จึงถือว่าตนเองเป็นคนไทดำมากกว่าคนไทยทรงดำ นอกจากนี้ บางคนก็เรียกตนเองว่า “ผู้ลาว” ถึงแม้จะทราบดีว่าบรรพบุรุษของตนเองมาจากทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม ไม่ได้เป็นคนลาว แต่เมื่อถูกคนไทยเรียกว่าเป็นคนลาว ก็เลยยอมรับตามคำเรียกชื่อว่าเป็นลาว บ้างก็เรียกว่า “ลาวโซ่ง” เพราะคำว่า “โซ่ง” เพี้ยนเสียงมาจากคำว่า “สัง” หมายถึง กางเกง อันเป็นเครื่องแต่งกายชนิดหนึ่งของไทยทรงดำ จนนำไปสู่การถกเถียงกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ว่าตกลงแล้วจะใช้การเรียกชื่อแบบใดดี (ณัฐกร นาควงศ์.2554. สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม)

ผู้วิจัยพบว่าประเด็นการถกเถียงดังกล่าว มักเกิดขึ้นในช่วงที่มีงานสำคัญ หรือการสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับชาวไทยทรงดำ อาทิ ในงานไทยทรงดำรวมใจเทิดไท้พระจอมเกล้า บริเวณหน้าพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี ได้มีชาวไทยทรงดำทั้งจากอำเภอเขาย้อย และจากอำเภออื่นๆทั่วจังหวัดเพชรบุรีมาร่วมงาน และได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันว่า จะใช้ชื่อใดในการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง แต่ปรากฏว่าไม่สามารถหาข้อสรุปได้ เพราะต่างคนต่างยึดถือความคิดเห็นและเหตุผลของตนเองเป็นที่ตั้ง จึงปล่อยให้เรื่องการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ ขึ้นอยู่กับทัศนคติและความปรารถนาของแต่ละบุคคล บ้างก็มีชาวไทยทรงดำไปตั้งกระทู้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองในเว็บไซต์ไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ชาวไทยทรงดำจากพื้นที่ต่างๆได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน (วิวรรณธินี สารตรัพันธ์.2554. สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม) ยกตัวอย่างเช่น

“พี่น้องไทดำทั่วประเทศครับ ถ้าเป็นไปได้ กรุณาเปลี่ยนชื่อเรียกตัวเองเสียใหม่ได้ไหมครับ เพราะคำว่าลาวโซ่งหรือลาว มันเป็นคำเรียกที่คนไทยสยามเรียกกลุ่มชนพวกเรา แล้วนานไปพวก

เราก็ยอมรับเอาชื่อนี้มาเรียกตัวเองว่าลาว หรือลาวโซ่งจนถึงปัจจุบัน ทั้งๆที่ความจริงพวกเราไม่ใช่ลาว หรือลาวโซ่ง แต่พวกเราคือไตหรือไทดำ อย่างพี่น้องเราในเวียดนามตอนเหนือในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้เรียกกัน แล้วอีกอย่างหนึ่งคนไทดำแถวๆเพชรบุรี..ชอบเรียกตัวเองว่าไทยทรงดำ อยากรจะให้เรียกว่าไทดำเหมือนกับพี่น้องไทดำเราทั่วโลก..” (เว็บไซต์ไทยทรงดำเพชรบุรี, 2554 : ออนไลน์)

อีกความคิดเห็นระบุว่า “ขอให้พวกเราณรงค์แก้ไขดังนี้ 1. หากอ้างหรือกล่าวถึงพวกเราทุกครั้งให้ใช้คำว่าไทดำแทนลาวโซ่ง หรือไทยทรงดำทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการพูดกันเอง การเขียนในที่ต่างๆ การสัมมนาทางสื่อต่างๆ 2. หากมีการเขียนชื่อหมู่บ้าน หรือป้ายบอกทางริมถนนหลวงที่มีคำว่าลาวโซ่ง ให้องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งลบออกเปลี่ยนใหม่เป็นไทดำ 3. การขึ้นป้ายงานประเพณีต่างๆให้ขึ้นว่าไทดำ ไม่มีคำว่าโซ่งอีกต่อไป..” (เว็บไซต์ไทยทรงดำเพชรบุรี, 2554 : ออนไลน์) ส่งผลให้การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการเรียกชื่อ ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และจังหวะโอกาส

ในอดีต การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการเรียกชื่อ ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย ยังไม่เกิดขึ้นบ่อยครั้งหรือเกิดความขัดแย้งทางความคิดมากเท่ากับในปัจจุบัน เพราะยังมีการเรียกชื่ออยู่เพียงไม่กี่คำ เช่น “ไทดำ” “โซ่ง” แต่การเรียกชื่อที่เกิดขึ้นมาภายหลังส่วนใหญ่มักเป็นชื่อที่คนไทยเรียก เช่น “ลาวโซ่ง” “ไทยทรงดำ” แล้วชาวไทยทรงดำยอมรับมาใช้เรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง จึงทำให้ไทยทรงดำบางกลุ่มเกิดความไม่พอใจ ที่สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองไม่มีจุดยืนทางอัตลักษณ์ด้านการเรียกชื่อ อย่างไรก็ตาม การจะทำให้ไทยทรงดำทั้งหมดเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองให้เหมือนกันทั้งหมดเพียงคำใดคำหนึ่ง ย่อมเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะต่างคนย่อมต่างความคิด ต่างสังคมย่อมต่างบริบท ทำให้ไทยทรงดำแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มเลือกที่จะนิยามชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองแตกต่างกันออกไป

6.3 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ในงานประเพณีไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การแข่งขันทางอัตลักษณ์ในงานประเพณีไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ สนใจไปศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในงานประเพณีไทยทรงดำตามจังหวัดต่างๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานประเพณีไทยทรงดำที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี อันเป็นพื้นที่ซึ่งชาวไทยทรงดำมารวมตัวกันเป็นจำนวนมากช่วงกลางเดือนเมษายนของทุกปี ดังนั้น เมื่อมีคนสนใจมาก ผลประโยชน์ที่เข้ามาในชุมชนไทยทรงดำย่อมมากตามไปด้วย เช่น รายได้ของชาวไทยทรงดำเพิ่มมากขึ้นจากจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ในชุมชน รายได้จากกาารให้บริการที่พักและอาหาร เป็นต้น ส่งผลให้งานประเพณีไทยทรงดำก่อตัวขึ้นในหลากหลายพื้นที่ของอำเภอเขาย้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในตำบลที่มีประชากรไทยทรงดำอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ ตำบลเขาย้อย ตำบลหนองปรัง ตำบลห้วยท่าช้าง เป็นต้น แต่ถ้าพื้นที่ใดมีประชากรไทยทรงดำอาศัยอยู่เป็นจำนวนน้อยมาก ก็จะไม่จัดกิจกรรมดังกล่าว อาทิ ตำบลห้วยโรง ตำบลหนองปลาไหล ซึ่งมีชาวไทยพวนและไทยเวียงเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น (สุพิศรา ดั่งสนั่น, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2554)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งต่างพยายามจัดงานให้มีความยิ่งใหญ่ และมีกิจกรรมที่แตกต่างหลากหลาย เพื่อดึงดูดใจให้ชาวไทยทรงดำจากทั่วประเทศและนักท่องเที่ยวเดินทางมาร่วมงาน อาทิ ตำบลเขาย้อย จัดงานบริเวณสนามโรงเรียนบ้านวัง ในลักษณะของการละเล่นกลุ่มเล็กๆ ตำบลหนองปรังจัดขึ้นบริเวณวัดหนองปรัง ในลักษณะงานบุญประจำปี ส่วนตำบลห้วยท่าช้าง จัดขึ้นบริเวณสนามโรงเรียนวัดเทพกฤษุขร โดยเป็นแหล่งรวมชาวไทยทรงดำจากหลากหลายจังหวัด ที่เดินทางเข้ามาร่วมงานกัน ณ จังหวัดเพชรบุรี ขณะที่ตำบลหนองชุมพล จัดขึ้นบริเวณบ้านหนองชุมพล โดยผู้ร่วมงานส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกชาวไทยทรงดำในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง สำหรับตำบลทับคาง จัดขึ้นบริเวณสนามหลังศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลทับคาง โดยทางกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย ได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ เพื่อจัดงานประเพณีไทยทรงดำขึ้น ด้วยเหตุผลของการส่งเสริมการท่องเที่ยว และอนุรักษ์สืบสานฐานานวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ อันมีคุณค่าไว้ให้คงอยู่ (พรพิมล ชันแสง, 2541: 96)

อย่างไรก็ตาม หากตำบลใดเป็นเจ้าภาพในการจัดงานประเพณีไทยทรงดำ ชาวไทยทรงดำในตำบลอื่นๆของอำเภอเขาย้อย จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดงานด้วยเสมอ ทำให้เกิดบรรยากาศของการพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน ทั้งนี้ คำว่า การแข่งขันทางอัตลักษณ์ผ่านงานประเพณีไทยทรงดำ ไม่ได้หมายความว่า ชาวไทยทรงดำในแต่ละตำบลของอำเภอเขาย้อย ได้แข่งขันกันจัดงานเพื่อชิงความเป็นเลิศ ทว่า เป็นนิยามความหมายของการแข่งขันกันจัดงานให้มีความยิ่งใหญ่ขึ้นเรื่อยๆพยายามนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นไทยทรงดำให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น เพราะผู้คนส่วนใหญ่มักคิดว่างานประเพณีไทยทรงดำจัดขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ไทยทรงดำได้มาพบปะสังสรรค์กันแค่เพียงอย่างเดียว แต่ในความจริงแล้วพี่น้องชาวไทยทรงดำทุกคนกลับยินดีต้อนรับประชาชนทั่วไป ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ให้เดินทางเข้ามาร่วมงานประเพณีไทยทรงดำเพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตไทยทรงดำมากยิ่งขึ้น (ศิริพร พูลสวัสดิ์.2554.สัมภาษณ์,10 ตุลาคม)

หนึ่งในกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นการแข่งขันทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำได้เป็นอย่างดีคือ กิจกรรมประกวดธิดาไทยทรงดำ เพราะคณะกรรมการจัดงานเล็งเห็นว่า เยาวชนไทยทรงดำในปัจจุบัน มักหลงลืมรากเหง้าทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ดังนั้น กิจกรรมประกวดธิดาไทยทรงดำจึงเป็นการค้นหาต้นแบบของเยาวชน ที่ธำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งการแต่งกายด้วยชุดไทยทรงดำ การไว้ทรงผมของสตรีไทยทรงดำ และการพูดด้วยภาษาไทยทรงดำแบบดั้งเดิม โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมประกวดเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ชนะจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้เกิดมาเป็นชาวไทยทรงดำ และมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความเป็นไทยทรงดำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ส่วนผู้ชมก็ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในอดีต (สิริอาภา รัชตะหิรัญ, 2547: 5-11)

ปัจจุบันกลับพบว่า การละเล่นหรือการแสดงภายในงานประเพณีไทยทรงดำ มักมีการผสมผสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามาร่วมด้วย ดังกรณีของงานประเพณีไทยทรงดำที่ศูนย์วัฒนธรรมตำบลทับค้าง เมื่อวันที่ 8 เมษายน พุทธศักราช 2554 ซึ่งนายชุมพร แสงมณี ได้ให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดงาน “ประเพณีไทยทรงดำและลานวัฒนธรรมเมืองเพชร” ครั้งที่ 6 นอกจากการแสดงฟ้อนแคน และนาฏศิลป์แบบไทยทรงดำแล้ว ภายในงานยังมีการแสดงโขนจากเยาวชนวัดกุฎี และการแสดงดนตรีอังกะลุง ซึ่งไม่ใช่ศิลปวัฒนธรรมของไทยทรงดำสอดแทรกเข้ามาด้วย (หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ, 2547: 15) อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามความคิดเห็นของชาวไทยทรงดำเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าว

ผู้วิจัยพบว่า ชาวไทยทรงดำบางคนรู้สึกว่าการประเพณีไทยทรงดำควรมีการนำนาฏศิลป์หรือการละเล่นแบบไทยทรงดำมาจัดแสดงมากกว่านาฏศิลป์ของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เพราะงานประเพณีดังกล่าวเป็นงานของไทยทรงดำ หากต้องการชมหรือสพแบบคนไทย ย่อมสามารถหาชมได้ตามงานประเพณีทั่วไป ในเมื่อเป็นงานประเพณีไทยทรงดำย่อมปรารถนาได้รับชมการแสดงแบบไทยทรงดำมากกว่า ดังปรากฏผ่านข้อความที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เพชรภูมิ ปีที่ 22 ฉบับที่ 509 ความว่า “ลูกหลานไทยทรงดำต้งงานไทยทรงดำ น่าจะเสริมเน้นแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ การเป็น “ไตดำ” มีอะไรมากกว่าการรำแคนเพียงอย่างเดียว” (หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ, 2544: 14) ขณะที่ไทยทรงดำส่วนใหญ่ไม่รู้สึกว่าเป็นความผิดแผก เพราะทำให้รู้สึกที่วัฒนธรรมไทยทรงดำ และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ สามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ เพื่อสรรค์สร้างความสามัคคี หากมองว่าเป็นความแปลกแยก ย่อมไม่ส่งผลดีต่อความรู้สึกของนักแสดงและผู้ฝึกซ้อมที่ยอมอุทิศตน เพื่อมาเข้าร่วมงานประเพณีไทยทรงดำด้วยความเต็มใจ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบการแข่งขันทางอัตลักษณ์ในงานประเพณีไทยทรงดำ เกี่ยวกับการแต่งกายมาเข้าร่วมงานด้วย เพราะภายในงานประเพณีจะมีทั้งชาวไทยทรงดำ และชาวไทยจากชุมชนต่างๆ เข้ามาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ทางเจ้าภาพมักขอความร่วมมือจากผู้ร่วมงานที่เป็นชาวไทยทรงดำ ให้แต่งกายด้วยความสุภาพเรียบร้อยถูกต้องตามวิถีปฏิบัติ ขณะที่ชาวไทยและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ อนุโลมให้สวมเสื้อผ้าสีด้าหรือสีครามได้ ทว่า ในงานประเพณีไทยทรงดำหลายครั้งกลับมีชาวไทยทรงดำบางคน โดยเฉพาะในหมู่เด็กและเยาวชนที่อาจไม่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองมากพอ ได้แต่งกายผิดแผกไปจากวิถีปฏิบัติทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น การห่มผ้าเปียวเฉียง ทำให้ถูกผู้ใหญ่ต่อว่า แล้วอธิบายเข้าใจว่า การใช้ผ้าเปียวในลักษณะต่างๆ ล้วนมีความหมายเคลือบแฝง หากนำเปียวมาคล้องคอแสดงว่า แต่งกายไปออกงานหรือต้องการหาคนรัก แต่ถ้าใช้ผ้าเปียวพันรอบคอ นิยมใช้สำหรับไปทำบุญที่วัด ส่วนการใช้ผ้าเปียวคาดเอว หมายถึง ความพร้อมในการไปทำงาน ดังนั้น การห่มเปียวเป็นสไบเฉียงจึงไม่เป็นที่นิยมในหมู่ชาวไทยทรงดำโดยทั่วไป ไทยทรงดำส่วนใหญ่ที่ไปร่วมงานประเพณีจึงมีดะมัดระวีงการแต่งกายให้ถูกต้องตามประเพณี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาได้ เนื่องจากงานประเพณีไทยทรงดำเสมือนงานรวมญาติที่ต้องพบกับญาติพี่น้องจากหลายถิ่นที่ การแต่งกายให้ถูกต้องนอกจากจะเป็นการให้เกียรติแก่สถานที่และผู้จัดงานแล้ว ยังเท่ากับการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแต่งกายที่ดีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำเอาไว้ (รัชพล ปัจจุบันุญ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2554)

ขณะเดียวกัน ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ได้ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายไทยทรงดำภาคตะวันตก อันประกอบด้วย ไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์ และกาญจนบุรี เพื่อร่วมรณรงค์ให้ลดละเครื่องตี๋ม แอลกอฮอล์ในงานประเพณีไทยทรงดำ ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ทั้งนี้ สุราถือเป็นเครื่องเซ่นไหว้สำหรับใช้ในการประกอบพิธีกรรมสำคัญของชาวไทยทรงดำ ทั้งยังมีวัฒนธรรมในการตี๋มสุรา เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสที่พี่น้องไทยทรงดำได้มาพบปะสังสรรค์กัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) จึงได้ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายไทยทรงดำภาคตะวันตก เพื่อรณรงค์ให้ชาวไทยทรงดำปรับเปลี่ยนค่านิยมใหม่ ให้สังสรรค์กันด้วยน้ำสมุนไพรแทนการตี๋มสุรา และประชาชนสัมพันธ์ให้ผู้มาร่วมงาน 'ไม่นำเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์มาเป็นของขวัญของฝาก เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท และเสริมสร้างค่านิยมอันดีงามภายในประชาคมไทยทรงดำภาคตะวันตก ส่งผลให้ชาวไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อยบางคนเกิดความรู้สึกว้า นโยบายดังกล่าวริเริ่มขึ้นบนพื้นฐานของความไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทยทรงดำ ที่นิยมบริโภคน้ำชาเฉพาะในงานประเพณี หรือการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญเท่านั้น ไม่ได้ตี๋มสุราเป็นประจำทุกวัน ทางที่ดีควรรณรงค์ส่งเสริมให้ลดปริมาณการตี๋มจะดีกว่าแนะนำให้บริโภคน้ำสมุนไพรหรือน้ำผลไม้แทน ซึ่งขัดกับวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ชาวไทยทรงดำเคยมีมา ทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) และภาคีโครงการดังกล่าว ไม่ได้มีเจตนาบั่นทอนคุณค่าเชิงพิธีกรรมในการนำสุรามาเป็นเครื่องเซ่นไหว้แต่อย่างใด เพียงแต่ปรารถนาให้การจัดงานประเพณีไทยทรงดำได้รณรงค์ให้ชาวไทยทรงดำลด ละเลิก เครื่องตี๋มแอลกอฮอล์อย่างค่อยเป็นค่อยไป ส่งผลให้เกิดสุขภาวะที่ดีได้ยั่งยืน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

ถึงแม้ว่างานประเพณีไทยทรงดำจะเป็นการจัดงานเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ แต่ในปัจจุบันพบว่าชาวไทยทั่วไปและนักท่องเที่ยวหลายคน สนใจไปเยี่ยมชมงานประเพณีดังกล่าวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยทรงดำ ด้วยระยะเวลาอันสั้นในการจัดงานเพียงชั่วข้ามคืน แต่กลับเคลือบแฝงไปด้วยการแข่งขันทางอัตลักษณ์มากมาย ทั้งค่านิยมในการจัดงานให้มีความยิ่งใหญ่ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำด้วยกัน และเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านผ่านการจำหน่ายสินค้าและบริการภายในงาน ทั้งยังช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนให้คนทั่วไปสนใจเดินทางมางานประเพณีไทยทรงดำมากยิ่งขึ้น โดยริเริ่มกิจกรรมให้มีความแตกต่างหลากหลาย จนบางครั้งมีการนำศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามาปะปนด้วย ส่งผลให้เกิดการถกเถียงกันถึง

ความถูกต้องเหมาะสม รวมถึงวัฒนธรรมในการแต่งกาย และการดำเนินนโยบายรณรงค์ลดเล็คดีมีสุราของภาครัฐด้วย ที่ทำให้ไทยทรงดำต่างพยายามต่อสู้ต่อรองเพื่อรักษาจุดยืนทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองไว้ จึงกล่าวได้ว่า การแข่งขันทางอัตลักษณ์ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในงานประเพณีไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ถึงแม้จะมีการถกเถียงต่อสู้ต่อรองเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ที่บิดเบือนไปบ้าง แต่การถกเถียงเหล่านั้น ก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพยายามรักษาไว้ซึ่งจุดยืนทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ

6.4 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย มีทั้งการแข่งขันด้านวัตถุดิบ การแข่งขันด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ การแข่งขันด้านการประชาสัมพันธ์ การแข่งขันด้านบรรจุภัณฑ์ การแข่งขันด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การแข่งขันด้านเกียรติประวัติของกลุ่มอาชีพ และการแข่งขันด้านการกำหนดราคาสินค้า ดังสามารถแยกพิจารณาได้ตามลำดับต่อไปนี้

“การแข่งขันด้านวัตถุดิบ” สินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี หลายชนิดที่แข่งขันกันทางการตลาดด้วยวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งมีคุณภาพและคุณค่าแตกต่างกัน อาทิ ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานของชาวไทยทรงดำ ที่มีทั้งใช้ไม้ไผ่เป็นวัตถุดิบในการจักสานของนางโท พันพวง และนางปทุม เพชรเอี่ยม ชาวไทยทรงดำแห่งตำบลหนองชุมพลเหนือ ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นธูปฤาษี ของกลุ่มแม่บ้านตำบลบางเค็ม กับที่ใช้เส้นพลาสติกในการจักสานของกลุ่มแม่บ้านสระพังร่วมใจ โดยผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่และต้นธูปฤาษีส่วนใหญ่มักระบุว่า ต้องการใช้สินค้าตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำ เพื่อช่วยส่งเสริมภูมิปัญญา ในการผลิตเครื่องจักสานซึ่งปัจจุบันใกล้สูญหายไปแล้ว เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่มักอยู่ในวัยสูงอายุ ดังนั้น การช่วยสนับสนุนสินค้าเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ จึงเท่ากับเป็นการส่งเสริมรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุภายในชุมชนด้วย ขณะเดียวกัน เครื่องจักสานจากไม้ไผ่และต้นธูปฤาษี ก็เป็นงานหัตถกรรมที่มีขึ้นเดียวในโลก ไม่มีรูปแบบที่ผลิตเหมือนกันทุกขั้นตอนเหมือนสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งวัตถุดิบได้จากท้องถิ่นที่มีความเป็นธรรมชาติ จึงปราศจากสารเคมีที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค และยังมีราคาคงทน สามารถใช้ได้คุ้มค่าและยาวนาน ส่วนผู้บริโภคที่นิยมซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากเส้นพลาสติก มักอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นและวัย

กลางคน ซึ่งต้องการความสะดวกสบายในการพกพา เนื่องจากเครื่องจักรสานด้วยเส้นพลาสติกจะมีขนาดเบากว่าเครื่องจักรสานด้วยไม้ไผ่ ทั้งยังมีสีสันทันให้เลือกหลากหลายแบบมากกว่า ดังคำกล่าวของคุณรุ่งนภา ไชยะ ผู้ซื้อสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ความว่า “ซื้อตะกร้าพลาสติกของกลุ่มแม่บ้านสระพังร่วมใจ เพราะมีน้ำหนักเบา พกพาง่าย จะซื้อไปให้แม่จ่ายตลาด มีหลายสีดี” (รุ่งนภา ไชยะ, สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2554)

ดังนั้น การแข่งขันกันใช้วัตถุดิบในการพัฒนาสินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงเป็นการแข่งขันกันตอบสนองต่อรสนิยมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก กลุ่มแรกได้แก่ ผู้บริโภคที่มีรสนิยมแบบอนุรักษ์นิยม กล่าวคือ บริโภคสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้วยวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นงานหัตถกรรมที่เกิดจากฝีมือของคนซึ่งมีความเป็นธรรมชาติ กับกลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้บริโภคที่มีรสนิยมแบบสมัยใหม่ กล่าวคือ บริโภคสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน แต่ใช้วัตถุดิบที่สะดวกสบาย มีความเป็นสมัยนิยม ผ่านกระบวนการผลิตทางวิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรมชุมชน

“การแข่งขันด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์” สินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีหลายชนิด ที่แข่งขันกันทางการตลาดด้วยรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างหลากหลาย เพื่อสร้างทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคจนเกิดผลกำไรสูงสุด อาทิ ผลิตภัณฑ์กึ่งไม้ตาล ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้ กลุ่มกึ่งไม้ตาลตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้พยายามพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กึ่งไม้ตาลให้มีความแตกต่างหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่มีผลิตภัณฑ์เพียงไม่กี่ประเภท แต่ในปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก ได้แก่ เชิงเทียนไม้ตาล ชุดกาแพไม้ตาล แก้วไม้ตาล ชุดเขียนหมากไม้ตาล ผอบไม้ตาล ชันน้ำพานรองไม้ตาล ถาดเหลี่ยมไม้ตาล นาฬิกาไม้ตาล โคมไฟไม้ตาล เป็นต้น ขณะที่กลุ่มกึ่งไม้ตาลทับคาง ตำบลทับคาง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้พยายามพัฒนาผลิตภัณฑ์กึ่งไม้ตาล ให้มีความแตกต่างไปจากกลุ่มกึ่งไม้ตาลตำบลหนองปรัง เพื่อสร้างความโดดเด่นให้แก่กลุ่มของตนเอง เช่น เชิงเทียนไม้ตาลของกลุ่มกึ่งไม้ตาลตำบลหนองปรังที่เป็นทรงสูง ทางกลุ่มกึ่งไม้ตาลทับคางได้ปรับประยุกต์มาเป็นเชิงเทียนฐานจีนสามลูก เชิงเทียนทรงนก เชิงเทียนขาเหล็ก เชิงเทียนโคมไฟจีนสามหนวย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค ยิ่งรูปแบบของ

สินค้ามีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งตอบสนองต่อความต้องการซื้อสินค้าของผู้บริโภคหลากหลายกลุ่มมากขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แนวทางในการพัฒนารูปแบบสินค้าของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จะไม่หลุดไปจากกรอบของภูมิปัญญาชาวบ้าน ถึงแม้จะมีวัตถุหรือวัสดุทางอุตสาหกรรมบางชนิดที่เป็นส่วนประกอบของสินค้า แต่งานฝีมือของชาวบ้านจะต้องเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำจึงเป็นส่วนช่วยเพิ่มมูลค่า เพิ่มความน่าสนใจ และเป็นจุดขายตามกลไกการตลาด (จันทนา พิทักษานูรัตน์, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2554)

“การแข่งขันด้านการประชาสัมพันธ์” สินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี หลายชนิด ที่แข่งขันกันทางการตลาดด้วยรูปแบบการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสารมวลชนหลากหลายแขนง ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ตัวอย่างเช่น การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกลุ่มแม่บ้านตำบลหนองชุมพล ที่ผลิตแจ่วเอือดด้านหรือน้ำพริกของชาวไทยทรงดำจำหน่าย ผ่านเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพล ขณะที่น้ำพริกปลาร้าของชาวไทยทรงดำที่บ้านหนองแหน ตำบลห้วยท่าช้าง ได้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยสังเกตว่า กลุ่มอาชีพตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเท่าที่ควร แต่การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าส่วนใหญ่ มักได้รับความร่วมมือจากชาวไทยทรงดำรุ่นใหม่ ที่มีความรู้ในเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ในบางครั้ง บริษัทนำเที่ยวก็นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ของบริษัทให้ เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี (ลอบ บัณฑิตกุล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2554)

จะเห็นได้ว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลของสินค้าและผลิตภัณฑ์ ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นการแข่งขันกันในเรื่องการนำเสนอ ยิ่งกลุ่มอาชีพใดมีบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยี และการสื่อสารมากเท่าใด ช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารก็มีจำนวนมาก และมีความหลากหลายตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ในทางตรงกันข้าม หากกลุ่มอาชีพใดที่บุคลากรในกลุ่มมีความรู้เรื่องสื่อและเทคโนโลยีน้อย ช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ก็จะน้อย

ตามไปด้วย ส่วนมากจะใช้สื่อจำพวกวิทยุชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์ หรือได้รับความอุปการะจากสื่อกระแสหลัก ที่เข้ามาถ่ายทำรายการโทรทัศน์หรือสารคดี ย่อมเป็นส่วนช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการของชาวไทยทรงดำได้อีกทางหนึ่ง (นัดดา รอดฉิม, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2554)

“การแข่งขันด้านบรรจุภัณฑ์” สินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีหลายชนิด ที่แข่งขันกันด้านบรรจุภัณฑ์ให้มีขนาด สี สัน และรูปทรงดึงดูดความสนใจ อาทิ บรรจุภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านตำบลหนองชุมพล ที่ผลิตแจ่วเอือดด้าน หรือน้ำพริกของชาวไทยทรงดำ บรรจุลงในกระป๋องพลาสติกที่ดูสะอาดตา และไม่ใส่วัตถุกันเสีย ทำให้ลูกค้ามั่นใจในความปลอดภัยจากการบริโภคมากยิ่งขึ้น ตรงกันข้ามกับกลุ่มแม่บ้านชาวไทยทรงดำในตำบลอื่นๆ ที่ผลิตน้ำพริกของชาวไทยทรงดำเช่นกัน แต่ยังคงบรรจุสินค้าลงในถุงพลาสติกอยู่ จึงทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์สะอาด ได้มาตรฐานมากกว่า ขณะเดียวกัน เรือนไทยทรงดำจำลองของกลุ่มอาชีพประดิษฐ์โบายาน ซึ่งมีนายสรพงษ์ อมรสิทธิ์ เป็นหัวหน้ากลุ่ม ได้ออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นกระจกแก้วเพื่อความสวยงาม และทำให้มองเห็นผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ยอดขายพุ่งสูงขึ้นกว่าก่อนพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่วางไว้บนกรอบกระดาษแข็ง ทำให้สินค้าดูไม่มีความน่าสนใจหรือเกิดมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ ยังมีบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มไม้ตาลกลิ้งตำบลหนองปรัง เป็นกล่องกระดาษสีเหลี่ยมมีหลากหลายสี สัน ด้านบนมีฝาปิด ด้านข้างกล่องเจาะเป็นช่องสีเหลี่ยม มีทั้งแบบเจาะด้านเดียวและแบบเจาะทั้งสองด้าน ติดแผ่นพลาสติกใสเพื่อให้เห็นตัวผลิตภัณฑ์จากไม้ตาลโตนดที่อยู่ด้านในได้อย่างชัดเจน ใช้เชือกที่ทำจากใยไม้หรือเชือกดินของผูกทับบนตัวกล่องเพื่อตกแต่งให้สวยงาม โดยกล่องกระดาษที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ จะสั่งผลิตจากกลุ่มเครือข่ายในจังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นกลุ่มทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสาโดยตรง จะเห็นได้ว่า การแข่งขันกันพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม และสะดวกต่อการพกพา ย่อมช่วยทำให้การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคเป็นไปได้ง่าย และมีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคมีความมั่นใจในคุณภาพมากขึ้น (อนงค์ อ่อนยิ่ง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2555)

“การแข่งขันด้านช่องทางการจัดจำหน่าย” สินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีหลายชนิด ที่แข่งขันกันด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป เริ่มตั้งแต่ “การขายตรง” โดยใช้สมาชิกกลุ่มชาวไทยทรงดำนำเสนอสินค้าต่อผู้บริโภคโดยตรง นอกจากการเสนอคุณภาพของสินค้าแล้ว ยังมีการนำเสนออัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำสอดแทรกลงไปในการผลิตผลิตภัณฑ์ด้วย เพราะในระบบทุนนิยมมูลค่า

ของสินค้าย่อมขึ้นอยู่กับคุณค่าของต้นทุนทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ หากลูกค้าเกิดความพอใจในผลิตภัณฑ์ ก็จะทำให้เกิดการบอกต่อแบบปากต่อปาก ยกตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำของกลุ่มแม่บ้านที่มีการนำเสนอสินค้าแบบขายตรงต่อนักท่องเที่ยว เมื่อสินค้ามีคุณภาพนักท่องเที่ยวจะบอกต่อให้ญาติมิตร หรือเพื่อนร่วมงานเดินทางมาสั่งสินค้าเพิ่มเติม ต่อมาคือ “การจัดจำหน่าย ณ สถานประกอบการและนอกสถานประกอบการ” โดยดัดแปลงพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับการติดต่อซื้อขายสินค้า ด้วยเหตุผลด้านการลงทุนก่อสร้างอาคาร ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้า และการเก็บรักษาสินค้า ส่วนการออกไปจำหน่ายนอกสถานประกอบการนั้น จะเป็นการฝากขาย กลุ่มกลิ้งไม้ตาลทับคางใต้ขยายฐานการจำหน่ายออกไปยังจังหวัดต่างๆ อาทิ ห้างสรรพสินค้าจังหวัดภูเก็ต จังหวัดสงขลา จังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร และในต่างประเทศ ส่วนกลุ่มกลิ้งไม้ตาลหนองปรังได้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ร้านขนมหม้อแกงแม่กิมลิ่ง ศูนย์สินค้าโอท็อปที่ตำบลร่องระก้า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่ร้านคำวิมชายหาดหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ร้านจำหน่ายของที่ระลึกบริเวณทางขึ้นพระนครคีรี เป็นต้น (ชลวัน สังข์เงิน. เจ้าหน้าที่ธุรการ, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2555)

นอกจากนี้ ยังมี “การนำผลิตภัณฑ์ไปออกงานแสดงสินค้า” (Trade Fair) ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดขึ้น ทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด โดยผู้ประกอบการจะคอยติดตามความเคลื่อนไหวและติดต่อผู้จัดงานล่วงหน้า เพื่อตกลงเงื่อนไขเกี่ยวกับการจองพื้นที่ใช้สอยและค่าใช้จ่ายในการออกแสดงสินค้า ว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ เช่น ไปจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพ็คเมืองทองธานี ในงานมหกรรมสินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับชาติ ไปจำหน่ายในงานพระนครคีรีอันเป็นงานประจำปีของจังหวัดเพชรบุรี และตลาดนัดสินค้าบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น ต่อมาคือ “การจำหน่ายสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ต” โดยระบุรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำ มีการใส่รูปภาพเพื่อให้เห็นรายละเอียดของสินค้า เช่น ขนาด สีล้น และราคา ทั้งยังมีการพัฒนาภาษาที่ใช้ในการระบุรายละเอียด ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการติดต่อทำการค้าขายกับผู้บริโภคชาวต่างชาติ สำหรับศูนย์จำหน่ายสินค้าโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดเพชรบุรี อำเภอเขาย้อย องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเขาย้อย พาณิชยจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด หอการค้าจังหวัด สหกรณ์จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ที่ต้องการจัดจำหน่ายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต ผ่านทางเว็บไซต์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้ดำเนินการจัดทำข้อมูล

สินค้าโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย โดยข้อมูลจะอยู่ในฐานข้อมูลกลางของไทยตำบลดอทคอม ทำให้สามารถเชื่อมโยงและค้นหาข้อมูลได้ดี ทั้งยังเป็น การสร้างโอกาสทางการตลาดให้จำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (พเยาว์ ประทีปพิชัย, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2555)

“การแข่งขันด้านเกียรติประวัติของกลุ่มอาชีพ” เกียรติประวัติและการรับรองจากหน่วยงานทั้งทางภาครัฐและเอกชน ที่มีต่อสินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยกำหนดการตัดสินใจของผู้บริโภค ให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพของสินค้า ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องได้รับความน่าเชื่อถือจากประชาชนทั่วไปด้วย เช่น ผลิตภัณฑ์กล้วยไม้ตาลของทั้งสองกลุ่ม ได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับห้าดาวของจังหวัดเพชรบุรี สะท้อนให้เห็นการพัฒนาคุณภาพสินค้าที่ได้มาตรฐานมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน อย่างไรก็ตาม การรับรองจากกรมการ อำนวยความสะดวกโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ กลุ่มกล้วยไม้ตาล ทั้งสองของอำเภอเขาย้อย ยังได้รับรางวัลและเกียรติประวัติมากมาย อาทิ กลุ่มกล้วยไม้ตาลตำบลหนองปรongได้รับรางวัล การประกวดพัฒนาสินค้าพื้นเมืองดีเด่นภาคตะวันตก ประจำปีพุทธศักราช 2545 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เข้าร่วมโครงการกิจการพัฒนาชุมชน ประจำปีพุทธศักราช 2542 ของกระทรวงมหาดไทย เข้าร่วมการอบรมพัฒนาศักยภาพเพื่อประกอบธุรกิจชุมชน ของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ปีพุทธศักราช 2545 เป็นต้น (เชิดชัย จรุงแพง, 2550: 29)

“การแข่งขันด้านการกำหนดราคาสินค้า” สินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีหลายชนิด ที่แข่งขันกันด้านการกำหนดราคา สินค้า โดยผู้นำกลุ่มอาชีพจะเป็นผู้กำหนดราคาเอง มีการคำนึงถึงต้นทุนการผลิตและค่าแรงตามความยากง่ายในการทำผลิตภัณฑ์แต่ละแบบ แต่ละขนาด ก่อนบวกก่าไรที่ต้องการให้สมาชิกกลุ่ม ได้รับ ทั้งนี้ ราคาสินค้าที่มีความเหมือนหรือใกล้เคียงกันของแต่ละกลุ่ม จะมีราคาไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งการลดราคาจะเป็นไปเพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกสินค้าของกลุ่มตนมากกว่ากลุ่มอื่น อย่างไรก็ตาม ลูกค้าจะพิจารณาราคาให้สอดคล้องกับคุณภาพของสินค้าควบคู่กันไปด้วย (รุ่งทิภา สิงห์เทียน, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2555)

จากการแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรีในช่วงต้น สะท้อนให้เห็นว่า ในอดีตชาวไทยทรงดำเคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป การทำมาหากินจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพา ตัวอย่างเช่น คำนิยมในการแลกเปลี่ยนแรงงานที่เรียกว่า “ลงแขก” ผ่านการผลัดเปลี่ยนช่วยกันทำงานของแต่ละครัวเรือน (ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ, 2543: 22) โดยไม่มีเรื่องผลประโยชน์หรือรายได้เข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก ทว่า ในปัจจุบันที่ระบบทุนนิยมเข้ามาเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจให้ผู้คนเห็นแก่ผลกำไรสูงสุดเป็นที่ตั้ง จึงทำให้ชาวไทยทรงดำเกิดความคิดเช่นนั้นตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงที่รวมตัวกันเพื่อก่อตั้งกลุ่มอาชีพตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดของชาวไทยทรงดำย่อมเกิดขึ้นจากชาวไทยทรงดำหลากหลายกลุ่มในอำเภอยาย้อย จนเกิดการแข่งขันกันผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ทั้งการแข่งขันด้านวัตถุดิบ การแข่งขันด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ การแข่งขันด้านการประชาสัมพันธ์ การแข่งขันด้านบรรจุภัณฑ์ การแข่งขันด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การแข่งขันด้านเกียรติประวัติของกลุ่มอาชีพ และการแข่งขันด้านการกำหนดราคาสินค้า เพื่อนำไปสู่ยอดจำหน่ายและผลกำไรสูงสุด ส่งผลให้ชาวไทยทรงดำมีรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น

6.5 การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

เมื่อการผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายเพื่อใช้สอยภายในครัวเรือนของชาวไทยทรงดำ ได้เปลี่ยนมาเป็นการผลิตเพื่อจำหน่าย เพื่อนบ้านในชุมชนที่เคยทอผ้าด้วยกัน จึงกลายมาเป็นเพื่อนร่วมธุรกิจไปโดยปริยาย แต่ถ้าเป็นไทยทรงดำต่างถิ่นที่กันย้อมกลายเป็นคู่แข่งทางธุรกิจด้วย เพราะปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวไทยทรงดำรวมตัวกันเพื่อก่อตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้น ส่งผลให้ปัจจุบันภายในอำเภอยาย้อยมีกลุ่มสตรีทอผ้าทั้งสิ้น 5 กลุ่มจาก 5 ตำบล ประกอบด้วย กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลยาย้อย กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลหนองปรัง กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลห้วยท่าช้าง กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลหนองชุมพลเหนือ และกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลบางเค็ม

โดยแต่ละกลุ่มต่างมีอัตลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง กล่าวคือ กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลหนองปรังมีอัตลักษณ์เรื่องผ้าชิ้นลายแดงโม กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลห้วยท่าช้างมีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องผ้าพื้น สำหรับประดิษฐ์เป็นงานหัตถกรรม กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลหนองชุมพลเหนือ มีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องผ้าขาวม้าและการปักลายเสื้อสี กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลบางเค็ม มีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องผ้าตัดเสื้อลายแดงโม และกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลยาย้อย มีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องราคาที่ถูกกว่าแหล่งอื่น เพราะมีต้นทุนในการผลิตต่ำ (มานะ เขียมบัว และคณะ, 2551: 56)

จะเห็นได้ว่า การผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรีในอดีต เป็นการผลิตเพื่อใช้นุ่งห่มภายในครัวเรือนเท่านั้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ ชาวบ้านเป็นผู้ผลิตในทุกกระบวนการตั้งแต่การปลูกต้นฝ้าย ตันคราม ตันหม่อน เลี้ยงตัวไหม การย้อมสีจากธรรมชาติ และการทอผ้า โดยใช้ปัจจัยการผลิต วัตถุดิบ อุปกรณ์ แรงงานที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อันเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ

ส่วนด้านการออกแบบลวดลายและสีสันทันของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ชาวไทยทรงดำจะคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก การออกแบบลวดลายจะมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและ

สภาพแวดล้อม เช่น ลายแดงโม ลายผักกูด ลายลิงน้อย เป็นต้น ส่วนใหญ่ชาวไทยทรงดำจะสวมใส่เสื้อผ้าอยู่กับบ้าน สวมใส่ทำไร่ทำนา สวมใส่ไปเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ (รัชพล บัณฑิตกุล, 2538)

ด้วยเหตุที่ชาวไทยทรงดำไม่ได้ผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายเพื่อจำหน่าย แต่ผลิตเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน จึงไม่มีการกำหนดราคาหรือใช้ระบบตลาด รวมทั้งไม่มีการกำหนดคุณภาพและผลิตเสื้อผ้าภายใต้มาตรฐานเดียวกัน การกำหนดความกว้างยาว สี สัน และลวดลาย จึงขึ้นอยู่กับวาระโอกาสที่สวมใส่ หากไปทำงานในไร่ในนาจะไม่จำเป็นต้องตัดเย็บให้มีความประณีต ชาวไทยทรงดำจึงผลิตเสื้อผ้าโดยคำนึงถึงความทนทาน และประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ

ทว่าปัจจุบัน ชาวไทยทรงดำมีเป้าหมายการผลิตเปลี่ยนจากการใช้สอยภายในครัวเรือน เป็นผลิตเพื่อการจำหน่าย ท่ามกลางกระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในชุมชนชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยมีกระบวนการผลิตภายใต้การทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า จึงมีการกำหนดคุณภาพและผลิตภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ซึ่งใช้วิธีการควบคุมคุณภาพโดยใช้ความกว้าง ความยาว ขนาดของเส้นใย สี สัน ความหนาแน่นของเส้นใยในการทอ และลวดลาย เป็นสิ่งที่กำหนดคุณภาพของผ้าทอตามผู้สั่งซื้อต้องการ (นิยม ออโศสุรย์, 2539: 124)

ดังนั้น เพื่อเป็นการแข่งขันกับรูปแบบเสื้อผ้าของชาวไทยทรงดำ ที่สี สัน และลวดลายเปลี่ยนแปลงไป ไทยทรงดำกลุ่มหนึ่งซึ่งมีแนวคิดอนุรักษ์นิยม จึงได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อช่วยส่งเสริมฟื้นฟูให้เสื้อผ้าไทยทรงดำแบบดั้งเดิม ได้คืนคุณค่าภูมิปัญญา กลับมาอีกครั้ง เพื่อต้านทานกับกระแสการแต่งกายตามสมัยนิยมของชาวไทยทรงดำ และการบิดเบือนคุณค่าด้านการแต่งกายเพื่อสนองความต้องการของกลไกตลาดในปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานที่ประสานความร่วมมือกับไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อย คือ สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ เขต 5 จังหวัดชุมพร

โดยนักวิชาการเกษตรชำนาญการเกษตร ได้ริเริ่มโครงการส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ ร่วมกับเทศบาลตำบลบางหมาก อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ในการศึกษาการฟอกย้อมคราม ซึ่งเป็นพิธีกรรมชาติและการเลี้ยงคราม เพื่อใช้ประโยชน์ในการฟอกย้อมต่อไป ทั้งยังมีการประชุมเกษตรกรชุมชนชาวไทยทรงดำ เพื่อฟื้นฟูสืบสานการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตามหลักวิชาการแผนใหม่ การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมสู่อนุชนรุ่นหลัง ร่วมกับองค์การ

บริหารส่วนตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และอาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย ผู้เป็น
 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนชาวไทยทรงดำ มีการศึกษาประวัติความ
 เป็นมาของชุมชน ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และศูนย์เรียนรู้ชุมชน
 บ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

หลังจากนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติเขต 5 จังหวัดชุมพร และ
 นักวิชาการเกษตรชำนาญการเกษตร ได้เดินทางมาติดตามผลการเตรียมพื้นที่ในการปลูกหม่อน
 แปลงรวม อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติเขต 5 จังหวัด
 ชุมพร, 2554: 1) จึงเป็นอีกปรากฏการณ์เชิงอนุรักษ์นิยม ที่เกิดขึ้นท่ามกลางความแปรเปลี่ยน
 ทางด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย ภายในสังคมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ
 อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มไทยทรงดำที่ต้องการอนุรักษ์
 ส่งเสริมวัฒนธรรมการแต่งกายแบบไทยทรงดำดั้งเดิมไว้ เพื่อไม่ให้คุณค่าทางภูมิปัญญาสูญหาย
 กับไทยทรงดำอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้มีหลากหลายสีสัน
 และลวดลายมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่ไทยทรงดำเคยสวมใส่เสื้อผ้าเฉพาะสีดำและสีครามอย่างเดียว
 เท่านั้น ซึ่งไทยทรงดำกลุ่มแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สูงอายุและปราชญ์ชุมชนมักมองว่าเป็นเรื่อง
 ไม่เหมาะสม ที่ไทยทรงดำจะแปรเปลี่ยนวัฒนธรรมการแต่งกายของตนเอง เพื่อตอบสนองความ
 ต้องการของผู้บริโภค

ขณะที่คนไทยทรงดำในกลุ่มที่สองกลับเห็นขัดแย้งกันว่า ไม่ใช่เรื่องแปลกที่ไทยทรงดำจะ
 เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการแต่งกายไปบ้าง เพราะเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมไทยทรง
 ดำก็ต้องเปลี่ยนแปลงตาม จะเห็นได้ว่า ภายในกลุ่มไทยทรงดำที่ประกอบอาชีพผลิตเสื้อผ้าได้
 แข่งขันกันผลิตสินค้า ที่มีความแตกต่างหลากหลายในเรื่องลวดลายและสีสันเพิ่มขึ้น โดยพยายาม
 สร้างเอกลักษณ์ให้กลุ่มของตนเองขึ้นมา อาทิ

กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลหนองปรังมีอัตลักษณ์เรื่องผ้าขึ้นลายแดงโม กลุ่มทอผ้าไทย
 ทรงดำตำบลห้วยท่าช้างมีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องผ้าพื้น สำหรับประดิษฐ์เป็นงานหัตถกรรม กลุ่ม
 ทอผ้าไทยทรงดำตำบลหนองชุมพลเหนือมีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องผ้าขาวม้าและการปักลายเสื่อฮี

กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลบางเค็มมีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องผ้าตัดเสื่อลายแดงโม และกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำตำบลเขาย้อยมีอัตลักษณ์โดดเด่นเรื่องราคาที่ถูกกว่าแหล่งอื่น เป็นต้น ส่งผลให้จุดยืนทางอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายกลายเป็นประเด็นที่ไทยทรงดำในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ยังคงถกเถียงต่อรองกันมาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

“การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ได้ศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐ กับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยวัตถุประสงค์แรก เป็นเรื่องการแข่งขันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่ง “รัฐ” เป็นอำนาจจากภายนอกที่กำหนดความเป็นชาติพันธุ์ หรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยพฤติกรรมตอบสนองต่อนโยบายรัฐมีทั้งที่เกิดการต่อต้านและยอมรับ ขณะที่วัตถุประสงค์ในข้อที่สอง เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ภายใน เป็นเรื่องของการแข่งขันทางการเมืองภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ในการกำหนดความหมาย สัญลักษณ์ ภาษา เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย อาหาร วิถีชีวิต และอื่นๆ เพื่อตอบรับกับการกำหนดประเภทจากภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานราชการ ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้นำต่างๆ ดังนั้น ทั้งสองวัตถุประสงค์จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สำหรับการศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐ กับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทำให้เห็นความสัมพันธ์กันระหว่างการปกครองโดยชนกลุ่มใหญ่ (Dominate Group) และชนกลุ่มน้อย (Subordinate Group) โดยชนกลุ่มน้อยในที่นี้หมายถึง “ชาวไทยทรงดำ” และชนกลุ่มใหญ่ ย่อมได้แก่ “ชาวไทย” โดยออกนโยบายรัฐเพื่อกำหนดให้ชาวไทยทรงดำปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์ในการควบคุมให้ชาวไทยทรงดำอยู่ในความสงบเรียบร้อย โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินนโยบายรัฐอยู่สองลักษณะ ประการแรก เป็นไปเพื่อการผสมกลมกลืน (Assimilate) และอีกประการหนึ่งเป็นไปเพื่อผสมผสานบูรณาการ (Integrate) ซึ่งปฏิกิริยาตอบสนองของชาวไทยทรงดำต่อนโยบายรัฐ มีทั้งที่ยินยอมพร้อมใจและต่อต้าน กล่าวได้ว่า “นโยบายรัฐ” เป็นปัจจัย “ภายนอก” ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำในด้านต่างๆ กล่าวคือ นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความ

เชื้อ นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางคนไทยทรงดำภายในราชอาณาจักร) พุทธศักราช 2417 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการตั้งถิ่นฐาน พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการใช้นามสกุล รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย และการประกอบพิธีกรรม พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นการศึกษาวัฒนธรรม ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดอัตลักษณ์ นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ และนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ดังสามารถแยกพิจารณาได้ตามลำดับต่อไปนี้

นโยบายรัฐก่อนปีพุทธศักราช 2475

นโยบายรัฐก่อนปีพุทธศักราช 2475 ที่ใช้กับชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางคนไทยทรงดำภายในราชอาณาจักร) พุทธศักราช 2417 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการตั้งถิ่นฐาน พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องการใช้นามสกุล ซึ่งพฤติกรรมตอบสนองส่วนใหญ่ของชาวไทยทรงดำมักเป็นไปในลักษณะต่อต้านมากกว่าการยอมรับ อันเป็นผลมาจากวิธีการใช้อำนาจทางการเมืองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในยุคสมัยนั้น ที่มุ่งผสมกลืนกลายเป็นไทย (Assimilation) ไทยทรงดำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองไทย

นโยบายรัฐหลังปีพุทธศักราช 2475

นโยบายรัฐหลังปีพุทธศักราช 2475 ที่ใช้กับชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัยและการประกอบพิธีกรรม พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นการศึกษาวัฒนธรรม ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดอัตลักษณ์ นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่ง

ผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ และนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ซึ่งพฤติกรรมตอบสนองของส่วนใหญ่ของชาวไทยทรงดำมักเป็นไปในลักษณะยอมรับมากกว่าการต่อต้าน อันเป็นผลมาจากวิธีการใช้อำนาจทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ที่เคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชน ยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย ทั้งทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งผลให้ชาวไทยทรงดำได้รับการยอมรับและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น

จากการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในด้านต่างๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายรัฐที่บังคับใช้ในแต่ละยุคสมัย ย่อมแสดงให้เห็นว่า “การเมืองการปกครอง” เป็นหนึ่งในเหตุปัจจัยที่ทำให้สังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำเกิดการเปลี่ยนแปลง จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มักระบุว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงมาจากการอพยพย้ายถิ่น การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การประดิษฐ์คิดค้น ปรัชญาการณ์ทางธรรมชาติ ฯลฯ แต่แทบไม่มีเลยที่จะระบุชี้ชัดไปว่าการเมืองการปกครอง เป็นอีกเหตุปัจจัยหนึ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ทั้งนี้ รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำสามารถอธิบายได้ด้วยหลักการสำคัญสองประการ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความขัดแย้ง (Conflict) ระหว่างกลุ่มชนชั้นในสังคม จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และสุดท้าย อธิบายจากโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional) ซึ่งเชื่อว่าสังคมเป็นระบบที่มีหลายภาคส่วนทำหน้าที่สัมพันธ์กัน หากส่วนใดส่วนหนึ่งทำหน้าที่บกพร่อง ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ในที่สุด สามารถนำมาวิเคราะห์การใช้นโยบายรัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำตามหลัก “โครงสร้างหน้าที่” (Structural-Functional) ซึ่งรัฐไทยมีหน้าที่ใช้อำนาจควบคุมชาวไทยทรงดำให้อยู่อย่างเป็นระบบระเบียบ ขณะที่การแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำสามารถอธิบายได้ด้วยหลัก “ความขัดแย้ง” (Conflict) อันเป็นผลมาจากความขัดแย้งทางความคิด เกี่ยวกับจุดยืนทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ส่วนหลักวิวัฒนาการ (Evolutionary) สามารถ

อธิบายอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำได้หลายประการ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป อาทิ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย การไว้ทรงผม เป็นต้น

เมื่อนำทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม มาใช้วิเคราะห์ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐกับอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จะเห็นได้ว่า นโยบายของรัฐก่อนและหลังปีพุทธศักราช 2475 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมไทยทรงดำ ทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ สำหรับวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุนั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ เริ่มตั้งแต่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ที่ทำให้วัตถุทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำหลายอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นวัฒนธรรมประดิษฐ์เพื่อกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม กรณีต่อมา คือนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย จากเดิมที่ไทยทรงดำเคยมีเสื้อผ้าเพียงสีครามหรือสีดำเท่านั้น ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นหลากหลายสีสัน รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 ซึ่งกำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย เพราะโฮมสเตย์ที่ศูนย์วัฒนธรรมหลายแห่งสร้างขึ้น เป็นเพียงการจำลองที่อยู่อาศัยของชาวไทยทรงดำในอดีต มาให้นักท่องเที่ยวได้พักแรมเพียงเท่านั้น เนื่องจากในปัจจุบันบ้านเรือนของชาวไทยทรงดำแบบดั้งเดิมแทบไม่มีหลงเหลืออยู่แล้ว ขณะที่การประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นมหรสพอย่างหนึ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับชม ก็มีความคลาดเคลื่อนไปจากการประกอบพิธีกรรมจริง

สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ เริ่มตั้งแต่ต้นนโยบายอนุชาตมิชชันนารีเผยแผ่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ได้ทำให้วัฒนธรรมด้านศาสนาและความเชื่อของชาวไทยทรงดำเปลี่ยนแปลง จากเดิมเคยมีความเชื่อยึดมั่นศรัทธาอยู่กับผีและวิญญาณบรรพบุรุษมาอย่างยาวนาน ได้เกิดไทยทรงดำคริสต์ในอำเภอเขาย้อยจากจำนวนน้อยไปสู่จำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ที่สำคัญคือพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 ที่มุ่งเน้นการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้เปลี่ยนแปลงมโนสำนึกของเด็กและเยาวชนไทยทรงดำ ให้หันมาตระหนักในคุณค่าแห่งภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองมากยิ่งขึ้น เพราะในอดีต หลักสูตรการเรียนการสอนมักมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะวัฒนธรรมหลักภายในชาติเพียงเท่านั้น แต่ไม่ได้ศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง

จากการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้วยแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ภายใต้บริบทของนโยบายทางการเมืองในแต่ละยุคสมัย มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับการปะทะสังสรรค์และปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องการนำเสนอความเป็นไทยทรงดำแท้ จะมีความชัดเจนหรือถูกแสดงออกมาน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับกลุ่มคนที่พวกเขาปฏิบัติสัมพันธ์ด้วย การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงเป็นไปเพื่อความอยู่รอดเป็นสำคัญ ดังนั้น ความเป็นไทยทรงดำจึงมีการนิยามแล้วนิยามอีก รื้อแล้วประกอบสร้างใหม่อยู่ตลอดเวลา ไม่มีความหยุดนิ่งคงที่ หากแต่มีความเป็นพลวัตอย่างเข้มข้นภายใต้บริบทของนโยบายทางการเมืองโดย “รัฐ” เป็นอำนาจจากภายนอกที่กำหนดความเป็นชาติพันธุ์ หรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยพฤติกรรมตอบสนองต่อนโยบายรัฐมีทั้งที่เกิดการต่อต้านและยอมรับ จึงเป็นจุดเชื่อมต่อไปสู่การอธิบาย “อัตลักษณ์ภายใน” ซึ่งเป็นเรื่องของการแข่งขันทางการเมืองภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยเป็นปรากฏการณ์ช่วงชิงนิยามความหมายของการเป็นไทยทรงดำแท้ เพราะอัตลักษณ์ของไทยทรงดำในปัจจุบันเริ่มถูกกลืนกลาย ชาวไทยทรงดำจึงพยายามหาจุดยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ แบ่งเป็นการแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านการเรียกชื่อ ด้านงานประเพณีไทยทรงดำ ด้านการประกอบอาชีพ และด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ดังสามารถแยกพิจารณาได้ตามลำดับต่อไปนี้

สำหรับ “การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ” เป็นการต่อสู้ต่อรองกับความคิดและความเชื่อที่แตกต่างกัน ระหว่างไทยทรงดำที่นับถือผีและพุทธกับไทยทรงดำคริสต์ ทั้งการแข่งขันกับความกลัวภายในจิตใจของตนเอง ความขัดแย้งกับสมาชิกภายในครอบครัว และความไม่เห็นด้วยของสมาชิกในชุมชน ต่อมาก็คือ “การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการเรียกชื่อ” เป็นการแข่งขันกันถกเถียงเรื่องจุดยืนด้านการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ที่มีหลากหลายชื่อ ขณะที่ “การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านงานประเพณีไทยทรงดำ” เป็นการแข่งขันกันจัดงานให้มีความยิ่งใหญ่ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่คนในชุมชน และดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปเดินทางมาร่วมงานมากยิ่งขึ้น มีการแข่งขันประกวดริตาไทยทรงดำ เพื่อค้นหา

ต้นแบบเยาวชนที่ดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำได้เป็นอย่างดี และได้เอียงถึงความถูกต้องเหมาะสมในการแต่งกาย และนโยบายรณรงค์ลดการตีมูลค่าในงานประเพณีไทยทรงดำของหน่วยงานรัฐ ต่อมาคือ “การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ” เป็นการแข่งขันด้านวัตถุดิบ การแข่งขันด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ การแข่งขันด้านการประชาสัมพันธ์ การแข่งขันด้านบรรจุภัณฑ์ การแข่งขันด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การแข่งขันด้านเกียรติประวัติของกลุ่มอาชีพ และการแข่งขันด้านการกำหนดราคาสินค้า และสุดท้ายคือ “การแข่งขันทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย” เป็นการแข่งขันกันระหว่างไทยทรงดำกลุ่มอนุรักษ์นิยม ที่ต้องการฟื้นฟูวัฒนธรรมการแต่งกายแบบไทยทรงดำในอดีตให้คงอยู่ กับกลุ่มไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยหัวสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงสีสันทันและลวดลายของเสื้อผ้าไทยทรงดำเพื่อการจำหน่ายแก่ผู้บริโภค

ทั้งนี้ การแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดของอีวีเรทท์ อี เฮเกน (Everett E. Hagen) ที่ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหม่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ โดยคนในสังคมดั้งเดิมจะถูกกำหนดอัตลักษณ์ ด้วยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมอย่างปราศจากการคิดวิเคราะห์ เช่น ไทยทรงดำต้องนับถือผีและวิญญาณบรรพบุรุษเพียงอย่างเดียว ต้องแต่งกายสีดำหรือครามเพียงอย่างเดียว เป็นต้น แต่คนในสังคมสมัยใหม่จะปฏิสังสรรค์กับบริบททางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม โดยมีปัจจัยกระตุ้นจากการรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ หรือการศึกษาแบบเรียน จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางวัตถุวิสัย เช่น เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และจิตวิสัย ได้แก่ สำนึกทางชาติพันธุ์ เป็นต้น เมื่อกระบวนการทัศน์ของสมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำต่างกัน จึงนำไปสู่การแข่งขัน ต่อสู้ต่อรอง ถึงจุดยืนทางอัตลักษณ์ที่จะดำเนินต่อไป

นอกจากนี้ การแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” ของ Fredrik Barth ที่มองว่า อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไม่จำเป็นต้องมีความแน่นอนตายตัว หากสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนไป ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้อัตลักษณ์เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ได้เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายรัฐที่ออกมาบังคับใช้ เช่น นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ และนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เป็นต้น

การนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ภายใต้บริบทของนโยบายทางการเมืองในแต่ละยุคสมัย ย่อมมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับการปะทะสังสรรค์และปฏิสัมพันธ์กับชาติพันธุ์อื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องการนำเสนอความเป็นไทยทรงดำแท้ จะมีความชัดเจนหรือถูกแสดงออกมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับกลุ่มคนที่พวกเขาปฏิบัติสัมพันธ์ด้วย การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงเป็นไปเพื่อความอยู่รอดเป็นสำคัญ ดังนั้น ความเป็นไทยทรงดำจึงมีการนิยามแล้วนิยามอีก หรือแล้วประกอบสร้างใหม่อยู่ตลอดเวลาไม่มีความหยุดนิ่งคงที่ หากแต่มีความเป็นพลวัตอย่างเข้มข้นภายใต้บริบทของนโยบายทางการเมือง ที่เกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

สรุปผล

“การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ได้ศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการเมืองของรัฐ กับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยวัตถุประสงค์แรก เป็นเรื่องการแข่งขันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่ง “รัฐ” เป็นอำนาจจากภายนอกที่กำหนดความเป็นชาติพันธุ์ หรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยพฤติกรรมตอบสนองต่อนโยบายรัฐมีทั้งที่เกิดการต่อต้านและยอมรับ ขณะที่วัตถุประสงค์ในข้อที่สอง เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ภายใน เป็นเรื่องของการแข่งขันทางการเมืองภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ในการกำหนดความหมาย สัญลักษณ์ ภาษา เสื้อผ้า อาหาร วิถีชีวิต และอื่นๆ เพื่อตอบรับกับการกำหนดประเภทจากภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานราชการ ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้นำต่างๆ ดังนั้น ทั้งสองวัตถุประสงค์จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มใหญ่ (Dominate Group) และชนกลุ่มน้อย (Subordinate Group) ซึ่งชนกลุ่มใหญ่ในที่นี้คือชาวไทย ที่ปกครองชนกลุ่มน้อยคือไทยทรงดำ ตั้งแต่ช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2475 ซึ่งปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่ต้องการเสริมสร้างวัฒนธรรมแบบรวมศูนย์ พยายามผสมกลมกลืนกลายเป็น (Assimilation) กลุ่มชาติพันธุ์อื่นภายในประเทศ ให้มีรูปแบบการดำรงชีวิตเหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์หลัก มาสู่การบูรณาการผสมผสาน (Integration) ผ่านการปกครองแบบพหุนิยม (Pluralism) ซึ่งยอมรับในความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม อันเป็นผลมาจากการปกครองตามระบอบ

ประชาธิปไตย ที่เคารพในสิทธิเสรีภาพบนพื้นฐานของความแตกต่าง ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช 2475

ดังจะเห็นได้จากนโยบายรัฐของแต่ละยุคสมัยที่นำมาใช้กับชาวไทยทรงดำ จนทำให้อัตลักษณ์หลายอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงไป ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว เช่น นโยบายอนุญาตให้คณะมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา พุทธศักราช 2405 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านศาสนาและความเชื่อ นโยบายประกาศใช้ ส.พ.ก. 74 (หนังสือเดินทางคนไทยทรงดำภายในราชอาณาจักร) พุทธศักราช 2417 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการตั้งถิ่นฐาน พระราชบัญญัติขนานนามสกุล พุทธศักราช 2458 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการใช้นามสกุล รัฐธรรมนูญ 2540 หมวด 9 มาตรา 289 กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัย และการประกอบพิธีกรรม พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 27 เน้นการศึกษาวัฒนธรรม ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดอัตลักษณ์ นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พุทธศักราช 2544-2549 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพ และนโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย พุทธศักราช 2554 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

จากอดีตที่ไทยทรงดำเคยปกปิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ได้กลายเป็นเปิดเผยและเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน จึงทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยทรงดำเกิดคุณค่า และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ชาวไทยทรงดำนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาดัดแปลงเป็นวัฒนธรรมประดิษฐ์ เพื่อเสริมสร้างรายได้ จนทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยทรงดำหลายอย่างเกิดความบิดเบือน นำมาซึ่งการแข่งขันทางอัตลักษณ์เพื่อต่อสู้ต่อรอง เกี่ยวกับจุดยืนและทิศทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของไทยทรงดำในอนาคต อาจกล่าวได้ว่า การนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ภายใต้อิทธิพลของนโยบายทางการเมืองในแต่ละยุคสมัย ย่อมมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับการปะทะสังสรรค์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น นโยบายทางการเมืองของภาครัฐก่อนพุทธศักราช 2475 และหลังพุทธศักราช 2475 จึงส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทั้งในลักษณะของความยินยอมและถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ส่วนการแข่งขันทางอัตลักษณ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอำเภอยาย้อย เป็นปรากฏการณ์ที่วงเวียนนิยามความหมายของการ

เป็นไทยทรงดำแท้ เพราะอัตลักษณ์ของไทยทรงดำในปัจจุบันเริ่มถูกกลืนกลาย ชาวไทยทรงดำจึงพยายามหาจุดยืนของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ของไทยทรงดำ : ศึกษากรณี อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ได้ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันระหว่าง “การเมือง” กับ “กลุ่มชาติพันธุ์” ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบความสัมพันธ์และการบริหารจัดการอำนาจ ระหว่างชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยในสังคม โดยใช้นโยบายรัฐเป็นกลไกสำคัญในการควบคุม ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. สามารถศึกษาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างนโยบายของภาครัฐ กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆที่ไม่ใช่ชาวไทยทรงดำได้อีกมากมาย เพื่อให้เห็นภาพกว้างของการใช้นโยบายรัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ถ้าหากสนใจเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำเพียงอย่างเดียว อาจเปลี่ยนแปลงขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่ เป็นจังหวัดอื่นในประเทศไทยที่มีชาวไทยทรงดำอาศัยอยู่ หากสนใจศึกษาชาวไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี อาจเปลี่ยนแปลงไปศึกษาในอำเภออื่น อาทิ อำเภอท่ายาง อำเภอเมือง อำเภอบ้านลาด เป็นต้น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรีเพิ่มขึ้น

2. ระยะเวลาในการศึกษานโยบายของภาครัฐอาจขยายให้กว้างขึ้นกว่าก่อนหน้าและหลังปีพุทธศักราช 2475 ก็ได้ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์นโยบายรัฐที่ใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำให้มีความแตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น หรืออาจศึกษาเฉพาะนโยบายของรัฐแค่เพียงยุคสมัยใดสมัยหนึ่งก็ได้ เพื่อให้เนื้อหาสาระในงานวิจัยมีความเข้มข้นและเจาะลึก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การที่รัฐหรือหน่วยงานอื่นใดก็ตามที่จะดำเนินนโยบายต่างๆ อันส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทยทรงดำในทุกมิติ ผู้วิจัยขอเสนอว่า ให้นุเคราะห์ของภาครัฐและไทยทรงดำทุกภาคส่วน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำประชาพิจารณ์ระหว่างกัน เพื่อประโยชน์อันเกิดจากฉันทามติของทุกฝ่าย โดยพิจารณาผลกระทบที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำควบคู่กันไป

2. การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใดก็ตาม ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ชาวไทยทรงดำได้

เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการคุณค่าทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของตนเอง มากกว่าให้เจ้าหน้าที่รัฐ หรือบุคลากรขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง เข้ามาบริหารจัดการอย่างเบ็ดเสร็จแค่เพียงฝ่ายเดียว รวมถึงการกระจายผลประโยชน์ และรายได้แก่ชาวไทยทรงดำอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กชณัช สันธนประกริตติ. การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ของประเพณีการแต่งงานชาวไทยทรงดำ.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553.

กฤษณะ ทองแก้ว. ไทยทรงดำ : ต้นทางแห่งเมืองแกลงสู่แผ่นดินแห่งเมืองคนดี. สุราษฎร์ธานี :

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2553.

กฤษณา พูนทาจักกร. การก่อตั้งคริสตจักรสำหรับชาวลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต,

สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะศาสนศาสตร์แม่คึกลาวรี มหาวิทยาลัยพายัพ, 2525.

กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ,สำนักงาน. แถลงข่าวประเพณีไทยทรงดำอันก่อนฟ่อน

แคนปลอดเหล้า. กรุงเทพมหานคร : เอ็มเอสทาวเวอร์, 2552.

กองทุนเพื่อสังคม,สำนักงาน. การจัดการการเงินชุมชน : กรณีสหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อย

จำกัด. กรุงเทพมหานคร : อักษรศิริ, 2545.

ก้องเกียรติ มณฑาพันธ์. วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในเขตตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย

จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

กาญจนา สุวรรณศิลป์. ความดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชาวไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) กรณีศึกษา :

บ้านสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต,

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2546.

กุลธนา ธนาพงศธร. นโยบายศาสตร์ : สาขาวิชาที่ถูกลืม. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

เกล้าดิอุส บาเย. ประวัติการเผยแพร่ศาสนาในภาคอีสานและประเทศลาว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2527.

เกวลิน รัตนาวลีอาภรณ์. ความเชื่อและศาสนาของคนไทยทรงดำ. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552.

เกษสินี โชติกเสถียร. การศึกษาศิลปหัตถกรรมและวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

เกรียงไกร เกิดศิริ. ทรรคนะอุษาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อุษาคเนย์, 2553.
แก้มนวน. จักสานโซ่ง. วารสารไลฟ์แอนด์เดคคอร์ด 3 (สิงหาคม 2537) : 42.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : หลายมิติ, 2554.

โกศล เข้มกาญจนวัฒน์. ลาวโซ่ง พิธีศพกับความเชื่อ. วารสารศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี 3 (กันยายน 2543) : 16-17.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, 2517.

เขาย้อยบุมโฮมสเตย์ไทยทรงดำดิงตัวร์. สยามรัฐ (15 กุมภาพันธ์ 2548) : 23.

คมกฤษ ชัยวงศ์. ความเป็นมาของชาวไทยทรงดำหรือลาวโซ่ง. เพชรบุรี : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2554.

คมฉาน ตะวันฉาย. ความหาสาแหวกโซ่ง. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2553.

คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี. พระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงบริหารราชการแผ่นดิน ภาคที่ 4

พระราชทานสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงเดชาเนชาภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2512.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พุทธศักราช 2540-2544) ฉบับสมบูรณ์รวม 8 ส่วน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร, 2541.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. การบริหารจัดการโครงการทางวัฒนธรรมของภาคีเครือข่ายดำเนินงานวัฒนธรรมประจำปีงบประมาณ 2551. กรุงเทพมหานคร : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการดำเนินงานวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2547.

คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. โครงการศึกษาสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่ง. กรุงเทพมหานคร : เกษตรศาสตร์, 2553.

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ไทกะได : เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับสตรี. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

คริสตจักรหนองปรอง. พิธีถือน้ำวิปัสสนาคริสต์จักรหนองปรอง. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2553.
โครงการวัฒนธรรมสรรค์สร้างสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์. กลุ่มต่อเรือจำลองไม้สักทอง อำเภอเขาชัยยอดจังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม, 2554.

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์: มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน. [ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา: <http://www.thaitambon.com> [11 ตุลาคม 2554]

งามพิศ สัตย์สงวน. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาครอบครัวไทยโซ่ง. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์, 2548.

จรรยา อาทิตย์. ไทยโซ่ง ชนเผ่าโบราณ. ไทยรัฐ (12 พฤษภาคม 2539) : 11.

จามรี เชียงทอง. การเมืองเรื่องชาติพันธุ์วัฒนธรรมและความรู้พื้นถิ่นในไทยเวียดนามและลาว
นัยว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร,
 2547.

จิตรารภรณ์ ตันรัตนกุล. กึ่งศตวรรษในหมู่คนไทยและคนลาว : อดีตชีวิตประวัติของศาสนาจารย์
เดเนียดแมคคิลวารี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2544.

จิตรลดา เกิดเรือง. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องประเพณีและพิธีกรรมไทยทรงดำสำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต,
 สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

จิรัชมา วานิช. การทดลองใช้เรื่องเล่าจากโครงเรื่องวรรณกรรมตะวันตกเพื่อวัดทัศนคติที่มีต่อการ
แก้ปัญหาครอบครัวของชาวบ้านลาวโซ่ง ตำบลหนองปรังอำเภอเขาย้อย จังหวัด
เพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา
 คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. การเมืองเรื่องอัตลักษณ์ใน สปป.ลาว : ข้อสังเกตเบื้องต้นจากทัศนะสตรี
นิยม. เชียงใหม่ : ศูนย์สตรีศึกษา, 2554.

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์. กรุงเทพมหานคร :
 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2547.

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคนอื่นๆ. ระบบนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนลาวโซ่ง. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

ชวาพร ศักดิ์ศรี และ ศรุติ โพธิ์ไทร. การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนที่สัมพันธ์กับ
ประเพณีลาวโซ่งในบริบทใหม่. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554.

ชลีจันทร์ ทองคำชู. การสร้างภาพลักษณ์ของธุรกิจการท่องเที่ยวโฮมสเตย์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2549.

ชะลอม กาเรียนทอง. เรือนลาวโชน่ง รุ่นที่ 2 ตำบลห้วยท่าช้าง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. การศึกษาดุลยภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวชาวนาไทย : กรณีศึกษา
เฉพาะบ้านหนองประดู่ ตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. รัฐ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ชุติมา น่วมวัตร. นิทานพื้นบ้านไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี : การวิเคราะห์คุณธรรม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.

ชูชีพ อุดมชัย. ลาวโชน่ง. วารสารเมืองโบราณ 4 (กรกฎาคม-กันยายน 2518) : 24-25.

เชษฐา ธิรัตน์รัตน์. ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนไทดำ จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.

เชิดชัย ฐรแพง. การสร้างและพัฒนาแผนธุรกิจแบบเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนเพื่อแก้
ความยากจนในเขตพื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2550.

โชติมา จตุรวงศ์. สถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อมในเรือนไทยทรงดำ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

โชติมา จตุรวงศ์. เรือนไทยดำ : กรณีศึกษาเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ไช้ทรงดำ. ข่าวสด (21 กันยายน 2553) : 2.

ณรงค์ อาจุมิติ. อัตลักษณ์และการประกอบสร้างอัตลักษณ์ไทยไช้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2553.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. การเมืองไทย : การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์, 2539.

ณัฐธิดา จักรักษ์. การอ้างและการเปลี่ยนภาษา กรณีศึกษาภาษาไทยดำ ณ หมู่บ้านหนองไข่ ตำบลหนองปรือ อำเภอบางบาล จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.

แดงต้อย มาลี. ผ้าขึ้นลายแดงโบบางปลาของชาวไทยไช้. วารสารวัฒนธรรมไทย 36 (ธันวาคม 2541) : 67.

ทรงสิริ พุทธงชัย. กระบวนการกลายเป็นคริสเตียน : ศึกษากรณีผู้เปลี่ยนศาสนา คริสต์จักรแบบติสต์ ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ทวีโรจน์ กล้ากล่อมจิตต์. ขุนนางไช้. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2549.

ทวีโรจน์ กล้ากล่อมจิตต์. เจ้าจอมไช้. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2550.

ทิพย์สุดา ญาณโกมุท. ดนตรีในพิธีเสนาตัวของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารฉบับกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1, ที่ระลึกครบรอบวันสิ้นพระชนม์ปีที่ 52 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ.

กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสวนกุหลาบ, 2538.

ที่ว่ากรมอำเภอเขาย้อย. เอกสารใบเสร็จรับเงิน ราคา 6 บาท ส.พ.ท. แบบที่ 74 ใช้แทนหนังสือการ
เดินทาง. เพชรบุรี : อำเภอเขาย้อย, 2548.

เทศบาลตำบลเขาย้อย. ข้อมูลเทศบาลตำบลเขาย้อย. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2554.

เทศบาลตำบลเขาย้อยเชิญรัฐมนตรีช่วยมหาดไทยเปิดศูนย์วัฒนธรรมทรงดำ

อนุรักษ์วัฒนธรรมไซ่ง. เพชรภูมิ (16 เมษายน 2549) : 17.

เที่ยวถิ่นลาวไซ่งซ้อปั้งตลาดน้ำอัมพวา. เดลินิวส์ (30 มิถุนายน 2550) : 16.

ไทยทรงดำเขาย้อยบุกดูงานที่โคราช. เพชรภูมิ (2 พฤษภาคม 2544) : 10.

ไทดำจัดงานเทิดไท้พระจอมเกล้า. มติชน (18 เมษายน 2553) : 10.

ธนาคารกรุงเทพ. ลักษณะไทย วัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิหอศิลป์แห่งรัชกาล
ที่ 9, 2554.

ธวัชชัย เรืองสว่าง. กระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยดำ บนพื้นฐานความแตกต่างทาง
เชื้อสายตระกูล. สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการชุมชน
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

ธนิษฐา แดนศิลป์. เสื้อผ้าและทรงผม วัฒนธรรมที่ยังไม่ตายของลาวโซ่ง. วารสารวัฒนธรรมไทย
36 (มีนาคม 2542) : 18.

ธิดา ชมภูนิช. การศึกษาศิลปหัตถกรรมไทยโซ่งในจังหวัดนครปฐม.นครปฐม :
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2539.

ธีรภาพ โลหิตกุล. กว่าจะรู้ค่า...คนไทในอุษาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น
,2544.

ธีรภาพ โลหิตกุล. คนไทในอุษาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : ผู้จัดกร,2538.

นฤมล ศราภพันธุ. การพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย
จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.

นาตยา สํารานุทรัพย์. ระบบเครือญาติและโครงสร้างสังคมของลาวโซ่ง. สารนิพนธ์ปริญญา
บัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

นโยบายรณรงค์ใช้ผ้าไทย. หนังสือพิมพ์คมชัดลึก (29 กันยายน2554) : 15.

นิกร สิทธิจิรยาภรณ์. พระเยซูคริสต์คือผู้ใด. กรุงเทพมหานคร : คริสตจักรแห่งประเทศไทย, 2554.

นิพนธ์ เสนาพิทักษ์. ประวัติผู้ไทยโซ่งดำ. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิชย์, 2521.

นิยม ออโศสุรย์. การศึกษาการสืบทอดงานศิลปะผ้าทอของกลุ่มชนไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว. ลาวโซ่งในจิตรกรรมเมืองเพชร .วารสารเมืองโบราณ 37

(กรกฎาคม-กันยายน 2554) : 58-59.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. ชาติพันธุ์กับสังคมพหุลักษณะ. มติชนสุดสัปดาห์ (กรกฎาคม 2554) : 11.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. อัตลักษณ์ในความเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : ประชาไท, 2553.

นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว. ไทยทรงดำตามทางวัฒนธรรมสองแผ่นดิน. อนุสารอศท. 37 (มิถุนายน 2540) :

47.

น้ำค้าง จันทระเกษม. การสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2552.

บุรณี. กะเหล็บโซ่ง. นิตยสารศิลปวัฒนธรรม 20 (มิถุนายน 2542) : 64.

บังอร ปิยะพันธ์. ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2541.

บุญยงค์ เกศเทศ. ไทดำเมืองแกลง ทรงดำถิ่นสยาม จากหนองแสดถึงหนองปรัง. กรุงเทพมหานคร : ทีคิวพี, 2554.

บุญชู พวงระย้า. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2553.

บุญเสริม ดินตะสุวรรณ. ศึกษาผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

- ปกรณีย์ ปรียากร. การกำหนดนโยบายของรัฐ : บทวิเคราะห์ปัญหาและทางออกของประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ประจักษ์ พนาลัย. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประเพณีความเชื่อ และพิธีกรรมของหมอดูเสนเรื่อน ในชุมชนชาวไทยทรงดำ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- ประยุทธ์ สายต่อเนื่อง. มิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน : จากเพชรบุรีสู่เชียงใหม่. นิตยสาร ศิลปวัฒนธรรม 30 (มกราคม 2552) : 11-12.
- ประสิทธิ์ พงษ์อุดม. การนำคริสต์ศาสนาเข้าสู่สังคมไทย : กรณีคริสตจักรเพชรบุรี. เชียงใหม่ : เจริญการพิมพ์, 2535.
- ประสิทธิ์ พงษ์อุดม. ประวัติศาสตร์คริสต์ศาสนาในเชียงใหม่. เชียงใหม่ : หน่วยงานจดหมายเหตุ ประวัติศาสตร์และวิจัย, 2553.
- ปริญญา ศรีสุคน. วิถีแห่งซึ่งห้วยท่าช้าง. กรุงเทพมหานคร : โอเคเนชั่น, 2554.
- ปรีชา คุณินทร์พันธุ์. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาคน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ปรียา สุวรรณบุบผา. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความต้องการย้ายถิ่นของแรงงานสตรีชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่ที่ 1 ตำบลสระพัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- ปิยะธิดา สีหะวัฒน์กุล. ค่ายสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2554.

พรพิมล ชันแสง. อินทก้อง: ประเพณีการเล่นของลาวโห่ง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. สารตราว่าด้วยเกณฑ์มาดเรือ เร่งมาดเรือ.

กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, 2394.

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. ใบบอกพระยาสุรินทรฤทัย เมืองเพชรบุรี ร้องทุกข์เรื่อง
เกณฑ์เลิกตัดไม้ เขื่อน ท่อน้ำ ไม่เสมอภาคกัน. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ, 2365.

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. สารตราว่าด้วยให้จางวางลาวทรงดำเข้ามาชำระความ.

กรุงเทพมหานคร : กองจดหมายเหตุ กรมศิลปากร, 2394.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระบรมราชโองการเรื่องตราภูมิวิเศษแก่ลาวพวน
ลาวทรงดำ. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ, 2402.

พันทวี ตางู. ไปกะเลาย์มาเลย์. กรุงเทพมหานคร : วายุภักดิ์, 2552.

พันธุ์ทิพย์ ชีระเนตร. เรือนไทดำหลังสุดทำในเพชรบุรี. สยามรัฐ (11 กุมภาพันธ์ 2553) : 26.

พัฒนาชุมชนอำเภอเขาย้อย,สำนักงาน. รายงานโครงการหมู่บ้านเพชรน้ำงาม เกิดพระเกียรติองค์
ราชัน 84 พรรษา. เพชรบุรี : อำเภอเขาย้อย, 2554.

พัฒนาชุมชนอำเภอเขาย้อย,สำนักงาน. รายงานการพัฒนาตำบลปี 2554 ตำบลหนองปรัง อำเภอ
เขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี : อำเภอเขาย้อย, 2554.

พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. ชาติพันธุ์และการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

พิชญา รัศมีจันทร์. การนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยทรงดำผ่านพิธีกรรมที่
บ้านถนนอมต่าบลดหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร :
โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

พิธีเสนเฮือนสายสัมพันธ์ลาวโขงเมืองเพชร. ข่าวสด (28 สิงหาคม 2544) : 28.

พิรมาลย์ บุญธรรม. ความคิดเห็นของชาวไทยทรงดำเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายในพิธีกรรม :
กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

พิศมัย เอี่ยมกิจ. การศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
ลาวโขงเขตตำบลดอนคลัง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2550.

พิศิษฎ์ คุณวโรตม์. อัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อ HIV. กรุงเทพมหานคร :
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2546.

พิเชษฐ สายพันธ์. เมืองแฉง-เดียนเบียนฟู การเมืองชาติพันธุ์และการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐสังคมนิยม
ของกลุ่มไทในเวียดนาม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

พิเชษฐ สีตะพงศ์ และ ไอยเรศ บุญฤทธิ. การอ้างวัฒนธรรมไทยโขง: ภาพสะท้อนผ่านเพลง
ขับสายแปง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2553.

เพียงเพชร พรหมมณี. การอ้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยทรงดำ : กรณีศึกษางาน
ชุมนุมไทดำ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

เพ็ญทิพย์ รักด้วง. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
 , 2550.

โพธิ์ แซ่มลำเจียก. ตำนานไทยพวน. กรุงเทพมหานคร : พลพิมพ์ พรินดี, 2537.

ไพรัช แก้วเย็น. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชุมชนวัฒนธรรม
ไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตร
 และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.

ภัทธิตยา ยิมเรวัต. ประวัติศาสตร์สิบสองจุไทย. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์, 2544.

ภูเนตุ จันทรจิต. ผ้าไทยทรงดำ: การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าเพื่อเสริมสร้างธุรกิจชุมชน.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

มนตรี ศรีบุษรา. ไทยดำรำพัน. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2522.

มนู อุดมเวช. ผ้าไทดำกับการอพยพ : กรณีตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นกับการ
เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม. เพชรบุรี : สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, 2544.

มณฑิยา ตั้งศิริพัฒน์. ผ้าทอพื้นเมืองอีสาน. กรุงเทพมหานคร : ทีพีพรินท์, 2537.

มธุรส ปราบไฟรี. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีไทยทรงดำบ้านเขาย้อย
ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
 สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
 2543.

มณีรัตน์ ท้วมเจริญ. ข้อสังเกตงานด้านเทคนิคของกลุ่มชนลาวโซ่ง. วารสารศิลปากร 25 (กันยายน 2524) : 17.

มนู สิ้นห์เรื่อง. การศึกษาความเปลี่ยนแปลงประเพณีไทยทรงดำ : กรณีศึกษาประเพณีเสนเรื่อนของชาวไทยทรงดำบ้านหนองเต่าดำ หมู่ที่ 4 ตำบลวังอิทก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

มหาดไทย, กระทรวง. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, 2529.

มานะ เขียมบัว และคนอื่นๆ. การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านโดยแนวคิดจากวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2551.

มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543.

มูลนิธิไทยทรงดำแห่งประเทศไทย. พิธีแต่งงานของชาวไทยทรงดำ. นครปฐม : มูลนิธิไทยทรงดำแห่งประเทศไทย, 2548.

ยศ สันตสมบัติ. อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

รัชพล บัณฑิตกุล. การถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทยทรงดำ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

รัตนา ไตสกุล. วัฒนธรรมคืออะไร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

เรณู เหมือนจันทร์เชย. ความเชื่อเรื่องผีของไทยไซ่ง. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, 2542.

เรณู เหมือนจันทร์เชย. ผีเรือน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยไซ่ง. วารสารภาษาและวัฒนธรรม 20
(พฤษภาคม-สิงหาคม 2554) : 67.

เรไร สืบสุข. วรรณกรรมพื้นบ้านไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี :
วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2523.

โรงเรียนเขาย้อยวิทยา. โครงการการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะ
คนไทย. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา, 2554.

โรงเรียนเขาย้อยวิทยา. ที่ระลึกพิธีเปิดศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทยทรงดำและภูมิปัญญาท้องถิ่น
เฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2540.

โรงเรียนเขาย้อยวิทยา: ไทยทรงดำ. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: <http://www.kaoyoiwit.ac.th>
[25 ตุลาคม 2554]

รำลึกอดีตศิลปปิ่นลูกทุ่ง สมัย อ่อนวงศ์ เป้าแคนด้วย หลักธรรม. สยามรัฐ (29 มกราคม 2548) : 32.

ฤทัย จงใจรัก. เครื่องใช้ไม้สอยของไทย. วารสารเมืองโบราณ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2519) : 11.

ฤโสพา. เยี่ยมเรือนเย็บผ้าชาวไทยทรงดำ โฮมสเตย์แบบลาวไซ่งที่บ้านเขาย้อย.
อนุสาร อสท. 39 (กันยายน 2542) : 22-23.

ลุยบ้านหนองจิก ถิ่นไทยทรงดำเมืองเพชรบุรี. บ้านเมือง (3 สิงหาคม 2551) : 21.

ลูกหลานไทยทรงดำดิงานไทยทรงดำ. เพชรภูมิ (16 เมษายน 2544) : 1.

วาสนา อรุณกิจ. พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

วายุภักดี. ไปกะเลาย์มาเลย์. กรุงเทพมหานคร : วายุภักดี, 2552.

วันวิสาข์ สุศลวัฒนะ. ความสัมพันธ์ระหว่างพิธีเสนเรือ่นกับวิถีชีวิตของชุมชนลาวโซ่ง หมู่บ้าน
ดอนไฮ ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

วัฒนธรรมไทยทรงดำแห่งเมืองเพชร. มติชน (22 พฤศจิกายน 2547) : 8.

วิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย: ศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:
<http://www.kycec.ac.th> [19 ตุลาคม 2554]

วิลาวัลย์ ปานทอง. ภาษาและวัฒนธรรมไทยทรงดำ. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2549.

วิโรฒ ศรีสุโร. เยี่ยมเยือนเรือนไทดำ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

วีระ อินพันทัง. โลกของชาวไทดำ : ความสัมพันธ์ซึ่งกันระหว่างสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของชาว
ไทดำในไทยกับเวียดนาม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

วีระศักดิ์ จันทรส่งแสง. เสนเรือ่นโซ่ง : เช่นสรวงบรรพชน เลี้ยงพี่เลี้ยงน้องและเพื่อนบ้าน.
นิตยสารสารคดี 21 (มิถุนายน 2548) : 17-19.

วีระศักดิ์ มั่นการ. ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสุขภาพของชาวไทยโซ่ง : ศึกษากรณีกลุ่มผู้สูงอายุใน
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาชนบทศึกษา
และการพัฒนา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

เวียงรัฐ เนติโพธิ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์. กระบวนการทางการเมืองในการกระจายอำนาจด้าน

สาธารณสุข : ศึกษากรณีการถ่ายโอนสถานีนอนามัย. กรุงเทพมหานคร :

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2554.

ศักดิ์ดา ศิริพันธุ์. เพชรบุรี ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร :

ด้านสุทธาการพิมพ์, 2543.

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และ สุกรี หลังปู่เต๊ะ. การปกครองแบบพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้.

ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2551.

ศุภชัย เทพบุตร. การวิจัยสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้าน

หนองเข้ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2550.

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหนองจิก: เรื่องเด่นบ้านหนองจิก. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:

<http://www.bannongjik.com> [1 พฤศจิกายน 2554]

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). ความเป็นไทย/ความเป็นไท. กรุงเทพมหานคร :

ไอเอสพรีนติ้งเฮ้าส์, 2552.

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. ศูนย์การเรียนรู้การกลึงไม้ตาล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี.

กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม, 2554.

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. องค์การทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร :

กระทรวงวัฒนธรรม, 2552.

ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำตำบลเขาย้อย: ข้อมูลศูนย์วัฒนธรรม. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:

<http://www.thaisongdam-khaoyoi.com> [9 พฤศจิกายน 2554]

เศกศรณ หอมรักร์. คิดถึงบ้างไหม สมัย อ่อนวงศ์. เพชรภูมิ (1 กันยายน 2547) : 15.

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี,สำนักงาน. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเขาชัย้อย.
เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2554.

สถาบันวัฒนธรรมภูมิภาคตะวันตก. ลาวโซ่ง : การแต่งกาย ประเพณี และความเชื่อ.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537.

สถานีตำรวจภูธรอำเภอเขาชัย้อย. สัมผัสไทยทรงดำ ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำหรือลาวโซ่ง.
เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2554.

สมทรง บุรุษพัฒนา. การเล่นคอนของลาวโซ่งที่บางกุ้ง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล,
2524.

สมพันธ์ สุขวงศ์. ไทยทรงดำ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548.

สมพร เกษมสุขจรัสแสง. การผสมผสานทางวัฒนธรรมของลาวโซ่งในเขตอำเภอเขาชัย้อย จังหวัด
เพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.

สมฤทัย โรจน์วาทธรรม. การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ : ส่งผลอย่างไรต่อวิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ
กรณีศึกษาชาวไทยทรงดำหมู่ 5 ตำบลเขาชัย้อย อำเภอเขาชัย้อย จังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์
ปริญญาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.

สมรักร์ ชัยสิงห์กานนท์. วัฒนธรรมความตายกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ : มอญ โซ่ง
กระเหรี่ยง ม้ง เย้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ, 2550.

สมบุรณ์ แก่นตะเคียน และ สุขสมาน ยอดแก้ว. แหล่งโบราณสมัยทวารวดี ตำบลหนองปรัง
อำเภอเขาชัย้อย. เพชรบุรี : วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2538.

สมัย อ่อนวงศ์ ขุนพลแดนด็บ. ไทยรัฐ (14 เมษายน 2539) : 1-2.

สภาคริสตจักรในประเทศไทย. เรียนรู้อันไร้ขีดจำกัด ศึกษาความคิด และพันธกิจของศาสนาจารย์เดเนียด แมคคิลลวารี. เชียงใหม่ : หน่วยงานจดหมายเหตุประวัติศาสตร์และวิจัย, 2554.

สร้อยน้ำค้าง มงคล. การสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2552.

สมิง จงกะสิกิจ. บันทึกกลุ่มชาติพันธุ์. วารสารรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2553) : 35.

สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : วิกิตอร์เฝ้าเวอร์พอยท์, 2527.

सानิตย์ รัศมี. พิธีเสนตั้งบั้ง : กรณีศึกษาดนตรีและพิธีกรรมของลาวโซ่ง หมู่บ้านเกาะแรต จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

สาลี จำปาเทศ. ระบำทอผ้าหนองปรัง. สารนิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2526.

สิริบุญญ์ ศิริพันธ์บุปผา. การศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากผ้าทอชาวไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2549.

สิริอาภา รัชตะหิรัญ. เล่นคอนเซ็งแคน : ร่องรอยวัฒนธรรมของชาวไทโซ่ง. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 1 (พฤศจิกายน 2546) : 17.

สืบโกศาธิ์ เฝ้าบุญญา. सानไฝ่ถักทรายลายชั้นสูง งานสืบทอดจากผู้เฒ่าเฝ้าชาวไทยไซ่ง.
วารสารวัฒนธรรมไทย 36 (พฤศจิกายน 2541) : 24.

สุทธิศักดิ์ ชาวตะวันตก. การทดลองยุทธศาสตร์การสร้างแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของสมาชิก
ชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ 2 ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2550.

สุชาติพิทย์ สว่างผล. ความเชื่อ : กรณีศึกษาชายไทยทรงดำ ตำบลประชาสุขสันต์อำเภอลานกระบือ
จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2543.

สุมาลย์ โทมัส. ผ้าพื้นเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

สุกัญญา จันทะสุน. ภูมิปัญญาชาวบ้านและกระบวนการถ่ายทอด : การศึกษาพิธีเสนเรือนของ
ชาวลาวไซ่ง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

สุกัญญา จันทะสุน. ภูมิปัญญาชาวบ้านและกระบวนการถ่ายทอด : การศึกษา “พิธีเสนเรือน”ของ
ชาวลาวไซ่ง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

สุชีพ วรรณสุด. ว่าด้วยวัฒนธรรม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

สุนันท์ นิลพงษ์. ศึกษาพัฒนาวัตถุดิบและกระบวนการผลิตผ้าขึ้นลายแดงโมของชาวไทยดำ
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2541.

สุนันท์ อุดมเวช. วรรณกรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2528.

สุนันท์ อุดมเวช. ไทยทรงดำ ชนเผ่าไทในเพชรบุรี. วารสารเมืองโบราณ 17
(ตุลาคม-ธันวาคม 2534) : 14-16.

สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. แนวความคิดฮาบิทัสของปีแอร์ บูดีเยอร์กับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา.
กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2541.

สมิตร ปิติพัฒน์. ลาวโซ่ง : พลวัตของระบบวัฒนธรรมในรอบสองศตวรรษ. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

สมิตร ปิติพัฒน์. ศาสนาและความเชื่อ ไทดำในสิบสองจุไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สุรศักดิ์มนตรี,เจ้าพระยา. ประวัติของจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี. กรุงเทพมหานคร :
คุรุสภา, 2504.

สุวิทย์ จิระมณี. เรือนลาวโซ่ง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.

สุวิทย์ เดชรุ่งถวิล. เทคโนโลยีการก่อสร้างสถาปัตยกรรมไทย เรือนลาวโซ่ง จังหวัดเพชรบุรี.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

สุวิทย์ เดชรุ่งถวิล. เรือนพื้นถิ่นลาวโซ่ง หมู่ที่ 1 บ้านแม่ประจันต์ ตำบลวังไคร้ อำเภอท่ายาง
จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

สิริ พึ่งเดช. ประวัติ-ลัทธิของผู้โตซงดำ. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, 2519.

เสมอชัย พูลสุวรรณ. ลาวโซ่งกับคริสต์ศาสนา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2544.

เสรี พงศ์พิศ. คาทอลิกกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย, 2525.

- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. ฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2546.
- หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติเขต 5,สำนักงาน. โครงการส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม พันธุ์
วัฒนธรรมชาวไทดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. ชุมพร : สำนักงานหม่อนไหม, 2553.
- หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติเขต 5 จังหวัดชุมพร,สำนักงาน. วิถีชีวิตไททรงดำ. ชุมพร : ท่าแซะ,
2554.
- หอพระสมุดวชิรญาณ. พระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระนคร :
สถานายก, 2462.
- เหรียญเพชร ตาลวันนา. ปกิณกะประเพณีไซ่ง. เพชรบุรี : เพชรภูมิการพิมพ์, 2507.
- องค์ บรรจุน. ครุฑนอม คงยิมละมัย คนไซ่งบ้านหนองปรัง ชีวิตที่มีอยู่เมืองไทย หลังความตายขอ
กลับเมืองแดง. กรุงเทพมหานคร : ศิลปวัฒนธรรม, 2550.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรัง: ข้อมูลพื้นฐาน. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:
<http://www.nongprog.go.th> [25พฤศจิกายน 2554]
- องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย้อย. เอกสารประกอบการอบรมเกล้าฝั่มไทยทรงดำ. เพชรบุรี :
เขาย้อย, 2554.
- อมรฤทธิ เอมะปาณ. ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านพัฒนาระดับก้าวหน้าและล้ำหลังในอำเภอเขาย้อย
จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : ภาคนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม
คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- อรนุช เกิดพุ่ม. การศึกษาวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาลโตนดของจังหวัดเพชรบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2551.
- อรศิริ ปาณินท์. เรือนพื้นถิ่นไทย-ไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- อรรถพล วชิรสิโรตม. เยือนถิ่นไทดำเพชรบุรี วัฒนธรรมที่ยังอยู่ยุคจักรวาล. กรุงเทพมหานคร :
มติชน, 2549.
- อนันต์ เกตุวงศ์. การเมืองและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : ชูนนท์การพิมพ์, 2542.
- อรัญ ยูแบ่งศ์. พระเจ้า ถ้าพระองค์มีจริง ขอให้... เชียงใหม่ : โรงพิมพ์เอซีทีเอส, 2551.

- อนุสรณ์ บุญชัย. ศึกษาศาสนาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนพื้นถิ่นบ้านห้วยท่าช้าง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546.
- อัญญา ไต้ะसान. อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์กับการเมืองเรื่อง "ความเป็นชาตินิยม". นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2553.
- อัมรินทร์ แรงเพชร. วงปีไม้แมน ดนตรีพิธีกรรมของชาวลาวโซ่ง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2550.
- อัมรินทร์ แรงเพชร. เส้นปลูกกล้วยเมืองลุ่ม : ดนตรีและพิธีกรรมบำบัดโรคของชาวลาวโซ่ง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2553.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. ดนตรีเพื่อการเล่นคอนฟ้อนแคนของชาวไทยทรงดำ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.
- อานนท์ อภาภิรมย์. รัฐศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2545.
- อานนท์ เหลืออบแล. กวีาบขับ : การวิเคราะห์วิถีชีวิตไทยทรงดำในเขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.
- เอก แสงอัมพร. คุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่นไทดำ : กรณีศึกษา ตำบลหนองปรอง จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- อุไร แสงทวีป. ระบำทอผ้าหนองปรอง. สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2526.

ภาษาอังกฤษ

- Adorno, Theodore and Max, Horkheimer. Culture Industry: Enlightenment as Mass Deception. London : Edward Arnold, 1995.
- Amantea, Franco. Dress and identity among the Black Tai of Loei province, Thailand. Master's Thesis, Department of sociology and anthropology, Simon Fraser University, 2007.
- Blumer, Herbert. Collective Behavior. New York : Barnes and Noble, 1969.

- Charles E. Lindblom. The Policy Making Process. EnglewoodCliffs, N.J. :
prentice Hall,Inc., 1968.
- Cort, M. L. Siam : The Heart of father India.New York: Anson D.F. and Randolph & Co,
1886.
- Eubank,L.A. The Planting of the Church among the Lao Song People of Thailand.
In partial fulfillment of the course requirement for Region 464a,Professor Charles
W. Forman, 1965.
- Evans, Grant. Reform or revolution in heaven?Funerals among upland Tai. Sydney :
The Australian Journal of Anthropology, 1991.
- Fippinger,DorothyCrawford. Kinship Terms of the Black Tai people. Bangkok :
Journal of the Siam Society, 1971.
- Fredrik Barth. Ethnic groups and Boundaries: The Social Organization of Culture
Difference. Oslo : Universitetsforlaget, 1969.
- Julius Drachsler. Democracy and Assimilation. Texas : Macmillan, 1920.
- Mcfarland,George Bradley. Historical Skethch of Protestant mission in siam 1828-
1928. Bangkok : The Bangkok Times Press, 1928.
- McGilvary,Daniel. A half century among the Siamese and the Lao : an autobiography.
Newyork : Fleming H. Revell, 1912.
- Pedersen,Lise Rishoj. Religious Activities during dry season among the
Lao Song Dam Thailand. Folk : Dansk Ethnografisk Tidsskrift, 1974.
- Sams,Bert F. Tradition and modernity in a Lao Song village of central Thailand.
Ph.D. Thesis,University of California, Los Angeles, 1987.
- Vi Van An. Supplementary material about the names and the history of settlement of the
Tai-groups in the region of highway. Nghe An : Tai culture1, 1996.
- Zhu, Liangwen. The Dai: Or the Tai and Their Architecture & Customs in South China.
Yunnan : D Books and The Science and Technology Press of Yunnan, 1992.

ภาคผนวก

ประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

“ไทดำ” ถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่จัดอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาไท-กะได อันเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญและมีจำนวนมากในภูมิภาคนี้ โดยไทดำตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในบริเวณกว้าง ตั้งแต่ทางตะวันตกในตอนเหนือของเวียดนาม โดยเฉพาะเขตเซินลาหรือเมืองลา เมืองแกงหรือเดียนเบียนฟู ทางตอนใต้ของมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ทางตอนเหนือของประเทศลาวและในประเทศไทย (คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535: 7) โดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามพื้นที่ซึ่งชาวไทยดำอาศัยอยู่ เช่น ในเวียดนามเรียกว่า “ไทดำ” ในลาวเรียกว่า “ลาวไซ่ง” ส่วนในประเทศไทยเรียกว่า “ไทยทรงดำ” เป็นต้น ซึ่งถิ่นฐานของชาวไทยดำคือ เมืองแกงหรือเมืองเดียนเบียนฟู ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนาม หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สิบสองจุไทย”

พุทธศักราช 2322 พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์ยกทัพไปตีเมืองลาว และหัวเมืองขึ้นทั้งปวงไว้ในอำนาจทั้งหมด ทำให้ชาวไทยดำรวมถึงชาวลาวกลุ่มต่างๆถูกกวาดต้อนลงมา ด้วยเหตุผลในการเพิ่มกำลังคนให้แก่กองทัพ และนำมาทดแทนพลเมืองที่เสียชีวิตไปจากสงคราม โดยชาวไทยดำได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี (วีระศักดิ์ มั่นการ, 2552: 8) ดังปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า

“..ในจุลศักราช 1141 ปีกุน เอกศก (พุทธศักราช 2322) กองทัพสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์พิชิตเมืองล้านช้างได้แล้ว ให้กองทัพเมืองหลวงพระบางไปตีเมืองทันต์ (ญวนหรือเมืองซ้อหงี) เมืองม่วยสองเมืองนี้เป็นลาวทรงดำ อพยรมเขตแดนเมืองญวน ได้ครอบครัพลาวทรงดำลงมาเป็นอันมาก พาครอบครัวลาวเวียง ลาวทรงดำมาถึงกรุงในเดือนยี่ ปีกุน ลาวทรงดำนั้นโปรดฯ ให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่เพชรบุรี..” (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, 2475: 32)

ครั้นถึงปีพุทธศักราช 2335 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เจ้านันทเสนราชบุตรของเจ้าเมืองเวียงจันทน์ ยกทัพไปตีเมืองแกงและเมืองพวนที่เอาใจออกห่างจะไปขึ้นกับญวน จึงกวาดต้อนไทดำมายังกรุงเทพฯ เพื่อเป็นบรรณาการ โดยได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ชาวไทยดำที่ถูกกวาดต้อนในครั้งนี้ ไปสมทบอยู่ที่เมืองเพชรบุรีกับพวกเดิมซึ่งอยู่ก่อนแล้ว

ในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (บุญเสริม ตินตะสุวรรณ, 2545: 19) สอดรับกับข้อความในหนังสือตำนานไทยพวนที่ระบุว่า

“ในศักราช 1154 ปีชวด จัตวาศก พ.ศ. 2335 นั้น อยู่มาเมืองแกลงเมืองพวน ตั้งขัดแย้งต่อเมืองเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์จึงแต่งกองทัพไปตีเมืองแกลง เมืองพวน ได้พวกลาวทรงดำลาวพวน ส่งลงมา ณ กรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกโปรดเกล้าฯ ให้ลาวทรงดำไปตั้งอยู่เมืองเพชรบุรี ลาวพวนให้ตั้งอยู่กรุงเทพฯ” (โพธิ์ แซ่มล้าเจียก, 2537: 114)

อย่างไรก็ตาม การลี้ภัยสงครามของชาวไทยดำมายังสยามประเทศยังคงไม่สิ้นสุด เพราะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เกิดสงครามกบฏเจ้าอนุวงศ์ ระหว่างปีพุทธศักราช 2369-2371 โดยมีเจ้าอนุแก้ว เจ้าสุญชัย และเจ้าแก่นคำ ยกทัพไปตีเมืองแกลงจนได้ชัยชนะ แล้วกวาดต้อนชาวไทยดำจำนวนหนึ่งมายังกรุงเทพฯ กระทั่งปีพุทธศักราช 2381 เจ้าอุปราชและเจ้าราชวงศ์ทะเลาะวิวาทกัน เจ้าราชวงศ์จึงถือโอกาสคุมชาวไทยดำไปอยู่ที่ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อสร้างความดีความชอบ

แต่ปรากฏว่าสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม เพราะอำเภอบ้านแหลมตั้งอยู่ติดกับชายทะเล ชาวไทดำจึงพากันอพยพไปยังอำเภออื่นๆ ในจังหวัดเพชรบุรี อาทิ อำเภอเมือง อำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด และอำเภอเขาย้อย อันเป็นอำเภอที่มีชาวไทยดำอพยพย้ายถิ่นมาลงหลักปักฐานอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 2554: 24) ถึงแม้ว่าศึกสงครามจะสงบลงไปแล้ว ทว่า พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กลับไม่ทรงยินยอมส่งคืนชาวไทยทรงดำกลับสู่มาตุภูมิของตนเอง ตามคำขอของทางฝ่ายบ้านเมืองเดิม ดังปรากฏในหนังสือ “เจ้าชีวิต” ซึ่งพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ได้ทรงบันทึกข้อความไว้ว่า

“..เมื่อคราวที่ผู้ครองอาณาจักรเวียงจันทน์ ทูลขอพลเมืองที่เป็นลูกหลานของไทยดำ ซึ่งถูกกวาดต้อนมาสู่ประเทศสยาม ตั้งแต่ครั้งสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชคืนไปเมืองลาว แต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยืนยันว่า พลเมืองเหล่านี้เป็นไทยมาแต่ดั้งเดิม เพิ่งจะถูกกวาดต้อนไปทางด้านลาวภายหลัง จึงไม่ทรงยอมคืนให้” (บุญยงค์ เกศเทศ, 2554: 44)

การประกอบอาชีพของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำพวกการทำนา เพราะเป็นอาชีพที่มีความคุ้นเคยมาตั้งแต่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม ครั้นอพยพลี้ภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทย ก็ได้นำภูมิปัญญาเชิงเกษตรกรรมเข้ามาใช้ในการดำรงชีพ (ชาวพม่า ศักดิ์ศรี และ ศรุติ โพธิ์ไทร, 2554: 16) ทั้งยังมีที่นาเป็นของตนเอง ส่วนมากการทำนาในปัจจุบันเป็นลักษณะการใช้แรงงานภายในครัวเรือนแค่ขั้นตอนของการไถ ส่วนขั้นตอนการปลูกและเก็บเกี่ยวข้าว นิยมว่าจ้างแรงงานนอกครัวเรือน สำหรับขั้นตอนส่วนอื่นมักนำเทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวก เช่น ใช้รถในการแยกเมล็ดออกจากรวงข้าว แล้วว่าจ้างรถบรรทุกนำไปใส่ยุ้งฉางต่อไป เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เกษตรกรชาวไทยทรงดำยังคงมีค่านิยมแลกเปลี่ยนแรงงานที่เรียกว่า “ลงแขก” อยู่ด้วย ผ่านการผลัดเปลี่ยนช่วยกันทำงานของแต่ละครัวเรือน (ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ, 2543: 22)

นอกจากนี้ ยังมีอาชีพการทำสวนตาลโตนด อันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวอำเภอเขาย้อยมาช้านาน เพราะไม้ตาลสามารถนำมาทำสิ่งเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้หลากหลายชนิด เช่น ครก จานชาม ถาดผลไม้ เชิงเทียน เป็นต้น ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ไม้ตาลจากอำเภอเขาย้อยมีชื่อเสียงไปทั่วประเทศ ทั้งยังมีภูมิปัญญาในการนำส่วนประกอบของต้นตาลมาผลิตเป็นขนมหวาน จำพวกลูกตาลเชื่อม ขนมตาล จาวตาลเชื่อม น้ำตาลโตนดมากวนเป็นน้ำตาลก้อนเพื่อจำหน่าย รวมถึงงานหัตถกรรมจักสานจากไม้ไผ่ประเภทต่างๆอีกด้วย ทั้งตะกร้าสาน กระเชล็บ กระแอบ ฯลฯ เนื่องจากอำเภอเขาย้อยมีพื้นที่ป่าไผ่เป็นจำนวนมาก ผนวกกับภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในงานจักสาน ที่ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่อดีต จึงทำให้งานจักสานสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชาวอำเภอเขาย้อยได้เป็นอย่างดี (สุมิตร ปิติพัฒน์, 2545: 16)

ทว่า อีกหนึ่งอาชีพที่กำลังเจริญเติบโต และได้รับความนิยมจากชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อยเป็นอย่างมาก คือ อาชีพรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนรุ่นหนุ่มสาว ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนหรือวิทยาลัยในท้องถิ่น ได้สนใจเข้ามาทำงานภายในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า โรงงานผลิตอาหารแปรรูป เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่นายทุนเป็นชาวต่างชาติแล้วเข้ามาขยายกิจการภายในประเทศไทย เพราะเล็งเห็นว่าอำเภอเขาย้อยตั้งอยู่ติดกับถนนเพชรเกษม อันเป็นเส้นทางไปสู่ภาคใต้ และอยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพฯมากนัก ทำให้ปัจจุบันอำเภอเขาย้อยได้รับ

การประกาศเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมเขตที่ 3 ในลักษณะของนิคมอุตสาหกรรม จึงทำให้ที่ดินทั้งริมถนนเพชรเกษมและบริเวณที่เป็นไร่นาเดิม ถูกซื้อขายปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชาวไทยทรงดำมักถือครองที่ดินในบริเวณที่ห่างไกลไปจากชุมชนมากกว่า คนไทยทั่วไปได้ขายที่ดินให้แก่นายทุนทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น (จิรัชฌา วานิช, 2541: 42)

ขณะเดียวกัน ความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์เพื่อศึกษาศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในพื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้สร้างรายได้เสริมให้แก่ชาวบ้านผ่านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากอาชีพหลักอย่างงานเกษตรกรรม เริ่มตั้งแต่การผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว ประเภทเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ซึ่งแต่เดิมชาวไทยทรงดำ เคยผลิตสิ่งทอเพื่อใช้สำหรับนุ่งห่มภายในครัวเรือนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ปัจจุบันได้มีการผลิตเพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวเพิ่มเติมด้วย

ทั้งยังนำภูมิปัญญาในงานหัตถกรรมจำพวกการเย็บหน้าหมอน และงานเย็บปักถักร้อยมาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึกอย่างพวงกุญแจ ของใส่โทรศัพท์มือถือ ตุ๊กตา ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้ารองจาน ฯลฯ เพื่อจำหน่าย ครั้นมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวไทยทรงดำ แล้วต้องการรับชมการแต่งกายแบบไทยทรงดำดั้งเดิม ต้องการชมพิธีกรรมตามความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ ประเพณีการเล่นอินกอนฟ้อนแคน หรือภูมิปัญญาในด้านอื่นๆของชาวไทยทรงดำ ชาวบ้านที่แต่งกายมาต้อนรับนักท่องเที่ยว และสาธิตวัฒนธรรมประเพณีต่างๆให้นักท่องเที่ยวชมจะได้รับเงินค่าจ้างเป็นการตอบแทน ทำให้ปัจจุบันเกิดการรวมตัวกันของชาวไทยทรงดำหลายเพศวัย เพื่อชักชวนการแสดงสำหรับสาธิตให้นักท่องเที่ยวได้รับชมกันอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญความนิยมในการพักผ่อนร่วมกับชาวไทยทรงดำ หรือเรียกว่า “โฮมสเตย์” ได้ทำให้ชาวบ้านเกิดรายได้มากยิ่งขึ้น ด้วยการเปิดบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่ต้องการเดินทางมาสัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี (ชลีจันทร์ ทองคำชู, 2549: 38-39)

การไว้ทรงผมของชาวไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ทรงผมของชาวไทยทรงดำในอำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี สามารถรวบรวมออกมาได้หมดจำนวน 8 ทรงด้วยกัน กล่าวคือ ทรงแรก “เอื่อมไหล” สำหรับเด็กสาวอายุ 13-14 ปี เป็นการไว้ผมทรงแรกของเด็กหญิง ความยาวประมาณหัวไหล่ ทรงต่อมาคือ “สับปลิ้น” สำหรับเด็กสาวอายุ 14-15 ปี ไว้ผมยาวแล้วดัดปลายผมสับหัวไว้ท้ายทอย ผมด้านข้างแผ่ออกคล้ายพัด ทรงที่สามคือ “ทรงช่อดอกแคหรือหางนกกะแล” สำหรับเด็กสาวอายุ 14-15 ปี คือผมที่ยาวเกินกว่าจะปลิ้นไว้ด้านท้ายทอย จึงรวบเป็นจุกไว้ทรงกลางศีรษะ และปล่อยให้เป็นหางยาวตกลงมาตามธรรมชาติ ทรงที่สี่คือ “ทรงจุกต๊อบ” สำหรับเด็กสาวอายุ 15-16 ปี เป็นทรงที่รวบขึ้นกลางศีรษะ มัดเป็นจุกแล้วทบปลายลงมาด้านหลัง ซึ่งคำว่า “ต๊อบ” หมายถึง งอลงหรือทบลง ส่วนผมทรงที่ห้าคือ “ทรงขอดกระต๊อก” สำหรับเด็กสาวอายุ 16-17 ปี รวบปมกลางศีรษะแล้วใช้ผมสอดใส่มวยผม จากนั้นดึงปลายออกมาด้านขวามือ แล้วจึงเสียบไม้ขัดเกล้าซึ่งทำด้วยโลหะเงินขดเป็นรูปตัวยูยาวประมาณ 5-6 นิ้ว

ส่วนทรงที่หกเรียกว่า “ทรงขอดชอยหรือปั้นเกล้าชอย” สำหรับเด็กสาวอายุ 17-18 ปี การเกล้าผมเริ่มยุ่งยาก ทำให้การหวีผมต้องถ่างขาออกเล็กน้อย จากนั้นก็มัดศีรษะลงแล้วหวีจากท้ายทอยขึ้นมากกลางศีรษะแล้วจับเฟื้องผม ซึ่งหมายถึง การรวบผมมาอยู่ในกำมือได้แล้วบิดผมด้วยมือขวา เพื่อด้วยมือซ้ายแล้วจึงหมุนมือซ้ายให้ผมพันผม โดยใช้มือขวาประคองเอาไว้ ให้ส่วนปลายผมลงหน้าก่อน ผมทรงที่เจ็ดคือ “ทรงปั้นเกล้าจ้อนหรือผมทรงแม่หม้าย” เกล้าทรงเดียวกับปั้นเกล้าต๊อบ แต่ไม่มีต๊อบหรือผมที่โค้งอยู่ปลายไม้ขัดเกล้า ด้านซ้ายมือจะขาดหายไปหรือด้วนเข้ามา จึงเรียกว่า “จ้อน” หมายถึง หดเข้ามา ทรงสุดท้ายคือ “ผมทรงไว้ทุกซ์” เมื่อตอนที่ศพยังไม่ได้เผา ต้องปล่อยผมและมัดรวบตรงท้ายทอยด้วยเส้นด้ายสีขาว ครั้นเผาศพเสร็จจะเกล้าผมทรงปั้นเกล้าต๊อกหรือพอมดระยะไว้ทุกซ์ก็หาวันที่เป็นมงคล และหาสตรีที่ดีน่าจะยกย่องมาทำพิธีเกล้าผมทรงปั้นเกล้าต๊อบ ซึ่งจะใช้ผมทรงนี้ไปตลอดอายุขัยของตน (ถนอม คงยิ้มละมัย, 2544: 64-65)

การแต่งกายของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่มักเป็นสีดำหรือสีคราม จึงเป็นที่มาของการเรียกชื่อ “ไทยทรงดำ” ซึ่งการแต่งกายของผู้ชายจะมีกางเกงสองแบบ คือ ส้วงก้อมและส้วงฮี ส่วนเสื้อมีสองแบบคือเสื้อไทและเสื้อฮี (ชูชีพ อุดมชัย และคณะ, 2518: 22-23) สำหรับงานไม่เป็นพิธีผู้ชายไทยทรงดำจะสวมใส่ส้วงก้อมกับเสื้อไท ขณะที่งานพิธีสำคัญจะสวมใส่ส้วงฮีหรือกางเกงขาวกับเสื้อฮี หากใส่เสื้อไทจะนิยมคาดกระเป่าซึ่งเย็บด้วยผ้าสีทบคาดผูกไว้ด้านหลัง ด้านหน้าตกแต่งด้วยกระจกและผ้าไหมสีต่างๆ ไว้เก็บกระป๋องยาสูบหรือเงินตรา สำหรับเหตุผลที่ชาวไทยทรงดำนิยมประดับเสื้อผ้าด้วยกระจก เพราะมีความเชื่อว่า กระจกสามารถสะท้อนเอาสิ่งที่ไม่ดีออกไปจากผู้สวมใส่เสื้อผ้า นอกจากนี้ ยังพบการประดับกระจกที่หน้าหมอนและเครื่องนุ่งห่มอีกหลายชนิด (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ สุดสวาท ดิศโรจน์ และ เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2530: 34)

ทั้งนี้ เสื้อไทเป็นเสื้อคอตั้ง แขนยาว ตรงสะโพกจะบานออก การติดกระดุมมากเท่าใด ย่อมแสดงออกถึงความเป็นคนละเอียดรอบคอบ นิยมติดกระดุม 19-27 เม็ด ซึ่งกระดุม 1 ชุด เรียกว่า “กระดุม 1 ชุ่ม” นิยมติดเป็นจำนวนคี่ ดังนั้น หากใครติดรังดุมมากเท่าใด ญาติต้องช่วยใส่ลูกกระดุมให้ เป็นการแสดงออกถึงความเอื้ออาทรต่อกัน (อรรถพล วชิรสิโรตม, 2549: 34) โดยรูปแบบของกระดุมที่ชาวไทยทรงดำสวมใส่ แตกต่างจากไทดำในประเทศเวียดนามที่กระดุมเงินมีลวดลายเป็นผีเสื้อ เรียกว่า “มะแป้ม” ส่วนกระดุมเสื้อของชาวไทยดำในประเทศไทย มีกระดุมเงินเป็นรูปดอกบัวตูม เรียกว่า “มะห่อ” ในประเด็นนี้ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกระดุมเพราะสาเหตุใด แต่สันนิษฐานได้ว่าอาจเกิดจากการอพยพหนีภัยสงคราม โดยไม่ได้นำเครื่องมือเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ในการทำเครื่องประดับติดตัวมาด้วย (ฉัตรชัย ชาวเพชรดี, 2555.สัมภาษณ์, 11มกราคม.)

ส่วนผ้าขาวม้าของชายไทยทรงดำนิยมพาดบ่าหรือโพกศีรษะ โดยผ้าขาวม้าจะเป็นลายทาง ไม่เป็นตาสี่เหลี่ยม สีที่ใช้คั้นผ้าขาวม้าจะเป็นสีหลัก ได้แก่ สีดำหรือสีคราม พื้นมักจะเป็นสีขาว ไม่นิยมพื้นสีดำ ส่วนเสื้อฮีที่คอจะเดินด้ายหลายสี ชายเสื้อด้านในตกแต่งด้วยเอื้อแส่ว หรือลวดลายแบบไทยทรงดำ ด้านข้างตัวเสื้อจะเย็บขอกุดเป็นจุดสวยที่โดดเด่นเพราะอยู่ด้านนอก ได้รักแร้จะตกแต่งด้วยเอื้อแส่ว ไม่มีเสื้อชั้นในหรือกางเกงชั้นในแต่จะใช้ส้วงก้อมแทน (นิยม ออไอศุรีย์, 2539) สำหรับการแต่งกายของผู้หญิงไทยทรงดำ จำแนกออกเป็นแบบที่ใช้สวมใส่ในพิธีกรรม และ

สวมใส่ในชีวิตประจำวันเหมือนกับฝ่ายชาย ในชีวิตประจำวันผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าชิ้นลายแดงโมกับเสื้อก้อม ผ้าสไบต้องใช้เป็นประจำสำหรับคล้องคอเวลาพูดคุยกับชายหนุ่ม เอาไว้โพกผมไม่ให้หลุดเวลาทำงานหรือพันเอวเพื่อให้กระชับ ส่วนการนุ่งผ้าตาทหมีเอาไว้ใช้ในพิธีเสนเพื่อส่งข่าวของไปให้ผีใช้ ส่วนการแต่งกายในพิธีกรรมนิยมนุ่งผ้าชิ้นตาทหมี หรือผ้าชิ้นลายแดงโมกับเสื้อฮู้

ซึ่งการใส่เสื้อฮู้ย้อมหมายถึง การแต่งกายอย่างเรียบร้อยแสดงออกถึงความเคารพ การใส่เสื้อฮู้จะใส่ด้านที่ไม่มีลวดลายสวยงาม สำหรับด้านในของเสื้อฮู้ใช้ในการคลุมโคงศพเพียงอย่างเดียว คลุมทั้งศพผู้หญิงและผู้ชาย แม้กระทั่งแต่งกายให้ศพก็ต้องใส่เสื้อฮู้เพื่อจะได้ไปเฝ้าถน และต้องใส่ด้านที่คนมีชีวิตใส่ โดยเสื้อฮู้ใช้ทั้งในงานมงคลและอวมงคล เพื่อป้องกันอันตรายของผู้ใส่ว่าเป็นชายหรือสะใภ้ สำหรับการนุ่งผ้า เด็กจะนุ่งทบไปข้างหน้าเหมือนคนไทย ครั้นเริ่มเป็นสาวจะนุ่งผ้าต่อหัวขึ้นและนุ่งแบบหน้าว่ว คือ ทบทั้งสองด้านมาไว้ตรงกลางหน้าท้อง และพับมุมผ้ามารวมตรงหน้าท้องเพื่อความสะดวกในการเดินทาง เพราะการทอผ้าด้วยมือหากแรงกระแทกไม่แข็งแรงจะทำให้เนื้อผ้าแยกออกจากกันได้ เมื่อนุ่งก็ต้องระวังจะนั่งก็ต้องคอยระวังเช่นกัน นอกจากนี้ สตรีไทยทรงดำนิยมใช้ผ้าเปียว หมายถึง ผ้าดำซึ่งตกแต่งด้วยดอกที่ทำจากเส้นไหม จะมีลวดลายต่างๆ ที่นิยมมากคือ “เปียว” โดยเปียวดอกจะมีด้านละสองดอก ดอกจะขดเป็นวงกลมมีแปดขด ตรงกลางจะเป็นเหลี่ยม หากตัดชายผ้าเปียวเป็นสามเหลี่ยมแล้วทำดอกทั้งสี่ด้าน จะเรียกว่า “เปียวขาบัว” หากทำเป็นลายคล้ายดาวกระจายจะเรียกว่า “เปียวเบาะผักแว่น” แต่ที่รู้จักกันมากที่สุดคือ “เปียวเบาะ” โดยสตรีชาวไทยทรงดำจะใช้ผ้าเปียวได้ จะต้องมีอายุและแต่งงานแล้ว ส่วนเด็กสาวจะใช้ผ้าแถบหรือสไบสีแทน (รัชพล ปัจจุบันุญ, 2538: 121)

ที่อยู่อาศัยของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

บ้านของไทยทรงดำ เรียกว่า “เฮือนลาว” ลักษณะบ้านเรือนดั้งเดิมเป็นเรือนหลังใหญ่มีหน้าจั่ว ที่จั่วบ้านจะมีไม้ทำเหมือนเขาควางอยู่บนยอดจั่ว ชาวไทยดำหรือลาวซึ่งเรียกว่า “ขอกูด” ถือว่าเป็นเครื่องหมายแห่งความสำเร็จ หน้าบ้านชาวไทยทรงดำมักมีโถงน้ำเพื่อให้แขกผู้มาเยือนได้แวะดื่ม น้ำ และมีชิงช้าประดิษฐ์จากขอนไม้เพื่อให้นั่งพักผ่อน ส่วนระเบียงบ้านทั้งหน้าและหลังบ้านมีบันไดขึ้นลงทั้งหน้าและหลัง ระเบียงด้านหน้าเป็นที่รับแขกผู้หญิง เรียกระเบียงว่า “กกชาน” ส่วนระเบียงด้านหลังเรียกว่า “ก้วาน” สำหรับรับแขกผู้ชาย (พันธุทิพย์ ธีระเนตร, 2553: 49) ส่วนในตัวบ้านจัดมุมหนึ่งให้เป็นห้องสำหรับเป็นที่อยู่ของ “ผีบรรพบุรุษ” เรียกว่า “กะลือห้อง” ในห้องผีจะต้องเจาะช่องข้างฝาบ้าน เพื่อเวลาทำพิธีเสนเรือนจะต้องส่งอาหารที่ทำพิธีให้บรรพบุรุษทางช่องนี้ ส่วนตัวบ้านจัดเป็นมมนอนมมหนึ่ง ที่ครัวจะมีเตาไฟและอุปกรณ์การหุงต้มด้วยหม้อดิน เหนือเตาไฟขึ้นไปจะมีหิ้งเพื่อเก็บของใช้จำพวกหวายและไม้ไผ่ เพื่อจะรักษาเนื้อไม้และหวายไม่ให้มอดกิน เมื่อเวลาหุงหาอาหารควันไฟจะขึ้นไปรมของใช้บนหิ้ง ซึ่งชาวไทยทรงดำจะเรียกหิ้งนี้ว่า “สา” ส่วนทางมมนอนจะเห็นที่นอนและมุ้งล้นแล้วแต่เป็นสีดำทั้งสิ้น โดยไม่มีการเก็บที่นอนแต่จะกางมุ้งตลอด เพราะถือว่าเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล หรือเป็นห้องอีกห้องหนึ่งเช่นกัน ถัดออกไปอีกจะมีหิ้งเก็บของ เสื้อผ้าและของใช้ที่มีค่าใส่ไว้ในหีบที่ทำด้วยไม้ไผ่ ซึ่งชาวไทยทรงดำใช้แทนตู้เสื้อผ้า เรียกว่า “ขมุก” ส่วนหลังคาบ้านมุงด้วยหญ้าคา ฝาบ้านขัดแตะด้วยไม้ไผ่ มีคตินิยมว่า “หญิงต้องเย็บปักเป็น ส่วนชายจะต้องฟันเขี้ยวควายได้” จึงจะออกเรือนได้ (โชติมา จตุรงค์, 2540: 21)

ประเพณีของชาวไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่เกิดจนตาย ล้วนแล้วแต่มีประเพณีที่สำคัญเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยทั้งสิ้น ทั้งประเพณีการเกิด อันเป็นช่วงเริ่มต้นของชีวิต ประเพณีแต่งงาน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต และประเพณีการตาย อันเป็นประเพณีในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต ดังสามารถแยกพิจารณาได้ต่อไปนี้

“ประเพณีการเกิด” เมื่อสตรีไทยทรงดำทราบว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ จะยังคงทำงานตามปกติ เพราะเชื่อว่าการได้ออกแรงจะทำให้คลอดง่าย ก่อนถึงกำหนดคลอดจะมีพิธีวานขวัญผีเรือน หรือทำพิธีเช่นผีเรือน โดยหมอขวัญจะทำพิธีฆ่าไก่เพื่อบูชาวิญญาณของผีตายทั้งกลม ไม่ให้มารบกวนในขณะที่คลอด เมื่อทารกคลอดออกมาอย่างปลอดภัยจะมีการตัดสายรก หรือที่เรียกว่า “สายแห่” จากนั้นอาบน้ำให้ทารกด้วยน้ำอุ่น แล้วนำไปวางไว้ในกระด้ง จนกระทั่งสายรกหลุดออกมาทั้งหมด แล้วนำสายรกใส่กระบอกไม้ไผ่ไปแขวนไว้ในป่า ส่วนมารดา ก็ทำความสะอาดร่างกายแล้วให้อยู่ไฟเป็นเวลาหนึ่งเดือน เรียกว่า “อยู่กำไฟ” สำหรับการอยู่ไฟในระยะแรก มารดาจะต้องอยู่ไฟติดต่อกันเป็นเวลา 3 วัน เรียกว่า “อยู่กำไฟ” แล้วรับประทานอาหารได้เฉพาะข้าวเหนียวหนึ่งกับเกลือคั่วเท่านั้น ควบคู่ไปกับการอาบน้ำต้มสมุนไพร เพื่อเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง ต่อจากนั้นจะเป็นพิธีเช่นผียาไฟ โดยใช้ไข่ไก่หนึ่งฟองไปวางไว้ที่ตัวทารก เพื่อให้ผียาไฟช่วยปกป้องดูแลทารกไม่ให้ได้รับอันตราย สำหรับมารดาจะใช้เครื่องเช่นเป็นไก่ต้ม ข้าวต้ม และขนม จัดใส่สำหรับเพื่อประกอบพิธีสู่ขวัญ หลังจากเสร็จสิ้นพิธีทั้งมารดาและบุตรจึงสามารถพักผ่อนบนที่นอนได้ตามปกติ (ศุภย์วัฒน์ธรรมไทยทรงดำเขาย้อย, 2554: 2)

“ประเพณีแต่งงาน” การแต่งงานของชาวไทยทรงดำนิยมแต่งงานระหว่างบุคคลในกลุ่มของตนและภายนอกกลุ่ม โดยมีข้อห้ามแต่งงานระหว่างสมาชิกในครอบครัว หรืออยู่ในผีเดียวกัน จึงต้องแต่งงานกับบุคคลที่ต่างสกุลต่างผีกัน อาจเป็นคนในท้องถิ่นหรือต่างถิ่นก็ได้ รวมทั้งการแต่งงานระหว่างบุคคลต่างชนชั้นได้ ถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตีาว ต้องจัดพิธีแต่งงานตามแบบผู้ตีาว (บุญเสริม ดินตะสุวรรณ, 2545: 34) เมื่อคู่หนุ่มสาวชาวไทยทรงดำเกิดความรักใคร่ และหวังจะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ฝ่ายชายจะส่งผู้ใหญ่ไปเจรจาทาบถามกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง เรียกว่า “ไปเจ๊าะ” ซึ่งพ่อแม่ของฝ่ายหญิงจะไต่ถามถึงความสมัครใจ

หลังจากนั้นอีกไม่กี่วันผู้ใหญ่ของฝ่ายชายจะกลับไปสอบถามพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ว่ายินดีจะรับเป็นลูกเขยหรือไม่ หากตกลงจะต้องเจรจากันในเรื่องสินสอดทองหมั้น แต่ผู้ใหญ่ของฝ่ายชายจะยังไม่ตอบตกลงในทันที เพราะต้องมาปรึกษาหารือกับสมาชิกในครอบครัวของฝ่ายชายก่อน เรียกขั้นตอนดังกล่าวนี้ว่า “ไปป๋อง” ครั้นทั้งสองครอบครัวยินดีต่อข้อเสนอของกันและกันแล้ว จะหาฤกษ์ยามที่มีความเหมาะสมในการแต่งงาน ตระเตรียมสิ่งของสำหรับใช้ในพิธี ที่สำคัญต้องบอกกล่าวญาติผู้ใหญ่ รวมทั้งญาติพี่น้องให้ไปร่วมงานกันอย่างครบถ้วน สำหรับฝ่ายหญิงจะต้องเตรียมเครื่องนอน ภาชนะจักสาน ภาชนะใส่ น้ำ เตรียมอาหารสำหรับเลี้ยงแขกภายในงาน จัดหาลำนำไหว้ เตรียมที่รองนั่ง ในกรณีที่เป็นหญิงหม้าย จะต้องนำอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับทอดผ้ามาด้วย ส่วนฝ่ายชายจะต้องเตรียมขบวนขันหมาก จัดหาลำนำขันหมาก กะเหล็กที่บรรจุสุรา หมากพลู ห่อปูน และยาสูบ ที่สำคัญคือสายสะพาย ฤกษ์แดง สำหรับจำนวนของเพื่อนเจ้าบ่าวและเจ้าสาว จะขึ้นอยู่กับชนชั้นทางสังคมว่าเป็นผู้น้อยหรือผู้ท้าว หากเป็นผู้ท้าวจะใช้ทั้งหมด 4 คน ถ้าเป็นผู้น้อยจะใช้เพียง 2 คนเท่านั้น (ชูชีพ อุดมชัย, 2518: 22-23)

การแต่งงานของชาวไทยทรงดำนิยมเฉลิมฉลองกันตั้งแต่ตอนเช้า ฝ่ายเจ้าบ่าวจะนำหมูปอมอบให้แก่ครอบครัวของเจ้าสาว เพื่อใช้ในการประกอบอาหารสำหรับเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน ก่อนการแต่งงานจะต้องมีพิธีสอง หรือ “พิธีหมั้น” โดยประกอบพิธีภายในกะล้อห้อง เพื่อบอกกล่าวให้วิญญาณบรรพบุรุษได้รับรู้ ทั้งนี้ คนไทยทรงดำสมัยโบราณเชื่อกันว่า เมื่อประกอบพิธีสองแล้ว เจ้าบ่าวจะไม่สามารถร่วมหลับนอนกับฝ่ายเจ้าสาวได้ จนกว่าเจ้าบ่าวจะไปเยี่ยมเยียนครอบครัวของเจ้าสาวเป็นเวลา 3-7 วัน เรียกว่า “ไปหยามห่อหมากพลู” หลังจากประกอบพิธีสองเสร็จก็จะเป็นการรดน้ำสังข์ตามแบบพิธีไทย จากนั้นฝ่ายเจ้าบ่าวจะยกขบวนขันหมากไปที่บ้านของเจ้าสาว แล้วนำขันหมากไปมอบแก่ผีเรือน ที่สำคัญเจ้าบ่าวจะนำสุราที่เรียกว่า “เหล้าอุ่นผืน” ติดตัวมาด้วย หากเป็นผู้น้อยจะใช้ทั้งหมด 4 ขวด ถ้าเป็นผู้ท้าวจะใช้ 8 ขวด เพื่อนำไปรินในถ้วยให้ผีเรือนดื่มก่อน จากนั้นค่อนำมารินให้พ่อแม่ของเจ้าสาวดื่ม เรียกว่า “การเมีย” ครั้นมีการนับสินสอดทองหมั้นกันครบตามจำนวนที่ตกลงไว้แล้ว จะเป็นขั้นตอนของพิธีมอบลูกเขย โดยองค์ล่ำมจะทำพิธีมอบลูกเขยให้แก่ผีเรือนและพ่อแม่เจ้าสาวตามลำดับ ส่วนเจ้าสาวจะมอบสำหรับอาหารคาวหวานให้แก่พ่อแม่ของเจ้าบ่าว พร้อมรินสุราให้ดื่มด้วย จากนั้นจะประกอบพิธีสู่ขวัญแก่ญาติผู้ใหญ่ และเพื่อนที่มาส่งเจ้าสาว โดยนำสำหรับเครื่องเช่นมาจัดเลี้ยง นอกจากนี้ ทางเจ้าภาพยังต้องมอบเครื่อง เช่นให้แก่หมอสู่ขวัญด้วย เพื่อให้หมอสู่ขวัญได้กล่าวถึงการวางตัวของคู่บ่าวสาว ให้สามารถใช้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข สุดท้ายคือ “พิธีก้วงกางหยัน” หรือการปูที่นอน โดยให้ผู้ที่ประสบ

ความสำเร็จในชีวิตคู่ มาเป็นผู้ที่นอนให้เพื่อเสริมสร้างความเป็นสิริมงคล (มูลนิธิไทยทรงดำแห่งประเทศไทย, 2548)

“ประเพณีศพ” เมื่อมีคนตายภายในชุมชนชาวไทยทรงดำ จะมีการยิงปืนขึ้นฟ้าเพื่อเป็นสัญญาณบอกให้สมาชิกในชุมชนได้ทราบว่า จะต้องหยุดการทำงานจนกว่าจะเสร็จสิ้นพิธีฝังศพ ทั้งนี้ หลังจากผู้ตายเสียชีวิต ญาติพี่น้องจะประกอบพิธีรดน้ำศพ แล้วเปลี่ยนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้ใหม่ นำเงินหรือทองใส่ไว้ในปาก จากนั้นนำผ้าแพรสีขาวมาเย็บเป็นถุงบรรจุศพ แล้วใช้ผ้าคลุมหน้าศพไว้อีกผืนหนึ่ง (มนตรี ศรีบุษรา, 2522: 80) กรณีที่ศพเป็นเด็กจะไม่มีประกอบพิธีกรรม แต่จะต้องประกอบพิธีการฝังศพให้เสร็จสิ้นภายในวันเดียว หากผู้ตายอยู่ในวัยหนุ่มสาวแล้วเสียชีวิตในเวลากลางคืน วันรุ่งขึ้นสมาชิกในครอบครัวจะต้องฆ่าหมู หรือวัวควายหนึ่งตัว แล้วนำศพไปฝังในตอนเย็น ส่วนผู้ตายในวัยกลางคนและผู้สูงอายุ จะต้องประกอบพิธีศพเป็นเวลา 1-2 วัน แล้วค่อยนำไปศพไปฝัง หลังจากเสร็จสิ้นพิธีฝังศพ ผู้ไปร่วมงานทุกคนจะต้องชำระล้างทำความสะอาดร่างกายในแม่น้ำ เพื่อขจัดสิ่งอัปมงคลออกไป ครั้นตอนเย็นหมอบจะประกอบพิธีสู่ขวัญให้แก่ญาติผู้ตาย เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ หลังจากนั้นครอบครัวของผู้ตายจะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บริเวณหลุมฝังศพเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ แล้วค่อยอัญเชิญวิญญาณของผู้ตายไปเป็นผีเรือนภายในกะลื้อห้อง หรือห้องวิญญาณบรรพบุรุษ เพื่อช่วยปกป้องรักษาบ้านเรือนให้มีความร่มเย็นเป็นสุข (โกศล แยมกาญจนวัฒน์, 2543: 23-28)

พิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

“พิธีเสนเรือน” เป็นพิธีเช่นไหว้ผีเรือนอันเป็นวิญญานบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว นิยมปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปีละ 2-3 ครั้ง ขึ้นอยู่กับฐานะและความพร้อมของแต่ละครอบครัว สังเกตได้ว่าทุกครัวเรือนจะต้องมีกะล่อห้อง หรือห้องสำหรับบูชาวิญญานบรรพบุรุษ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการประกอบพิธีเสนเรือน เป็นไปเพื่อให้วิญญานบรรพบุรุษช่วยคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุข ทำมาหากินอย่างเจริญก้าวหน้า โดยมี “หมอสเสน” เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม สำหรับผู้ที่มาร่วมงานจะจำแนกออกเป็นสองประเภท ประกอบด้วย ญาติสืบสายโลหิตจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบธรรมดา ขณะที่ญาติจากการแต่งงาน ได้แก่ ลูกเขยและลูกสะใภ้ จะสวมใส่เสื้อผ้าแบบพิเศษเรียกว่า “เสื้อฮี” อันเป็นเครื่องแต่งกายที่ใช้ใส่ในการประกอบพิธีกรรมสำคัญ สามารถเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกสถานะให้ผู้มาร่วมงานได้ทราบว่าใครเป็นญาติฝ่ายใด (วีระศักดิ์ จันทร์ส่งแสง, 2548: 28-30)

ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ที่ใช้สำหรับประกอบพิธีเสนเรือน ประกอบด้วย สุรา หมู และอาหารคาวหวาน โดยนิยมประกอบพิธีกรรมในตอนเช้าบริเวณกะล่อห้อง หรือห้องวิญญานบรรพบุรุษ ซึ่งผู้เข้าร่วมพิธีกรรมจะต้องเป็นญาติพี่น้องในตระกูลเดียวกันเท่านั้น พิธีกรรมเริ่มจากเจ้าบ้านยกสำรับเครื่องเช่นไหว้ถวายแด่ผีเรือน จากนั้นหมอสเสนจะสวดคาถาเรียกผีเรือนมารับเครื่องเช่นไหว้ไปกินทีละคน ตามรายชื่อที่เจ้าของบ้านได้จดไว้ให้ ขณะที่เรียกชื่อ หมอสเสนจะใช้ไม้ทูลหรือตะเกียบคีบอาหารป้อนให้ผีเรือนกิน โดยหย่อนอาหารลงปทางช่องว่างของพื้นบ้าน พร้อมรินน้ำตามลงไปด้วย โดยจะทำซ้ำกันสองครั้ง คือ ในตอนเช้าและตอนกลางวัน หลังจากนั้นจะเสนเหล่าหลวงโดยใช้สุรา และกับแก้มเป็นเครื่องเช่น สูดท้ายหมอสเสนจะทำพิธี “ส่องไก่” หรือการทำนายลักษณะของท่าไก่ในแกงหน่อไม้เปรี้ยว จากนั้นเจ้าภาพจะขอบคุณหมอสเสน เรียกว่า “ฟายหมอ” พร้อมกับเลี้ยงอาหารแขกที่มาร่วมงาน เป็นอันเสร็จพิธีกรรม ทั้งนี้ ชาวไทยทรงดำเชื่อว่าหากสมาชิกในครอบครัวละเลยจากการทำพิธีเสนเรือน จะทำให้วิญญานบรรพบุรุษลงโทษ จนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ทำให้ชีวิตไม่มีความปกติสุข (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 2544: 28)

“พิธีเสนตั้งบั้งหน่อ” เป็นการเสนเพื่อขอบคุณผีมด โดยคนที่รับเลี้ยงมด กล่าวคือ พ่อมด แม่มด หมอมนต์ หมอบ้านหมอเมือง ซึ่งเป็นผู้ประกอบพิธีเสนเรือนแสดงความเคารพด้วยการเช่นไหว้ ทั้งนี้ มดสามารถจำแนกได้ออกเป็นสองประเภท ประกอบด้วย มดที่ขบดดูแลรักษาน้ำบ้าน

และมดที่ชอบเข้าสังคัม โดยคนที่เสนตั้งบั้งหน่อจะเป็นมดจำพวกชอบเข้าสังคัม จึงมีฐานะทางสังคัมดีกว่ามดที่ชอบอยู่กับบ้าน นิยมเสนในช่วงตอนเย็นหลังจากประกอบพิธีเสนเรือนเรียบร้อยแล้ว ลักษณะของการประกอบพิธีมักมีการเป่าปี่และรำรำกระบะบอกไม้ไผ่ เพราะคำว่า “ตั้ง” แปลว่า “กระบะ” ส่วนคำว่า “บั้งหน่อ” หมายถึง กระบอกไม้ไผ่ จึงเป็นที่มาของการเรียกชื่อพิธีกรรมดังกล่าว (सानิตย์ รัตมี, 2546: 34) นอกจากนี้ ยังมีร่วมชาวร่วมแดง มีพวงมาลัยสำหรับคล้องคอเชิญชวนให้เข้าไปรำรำ โดยชาวไทยทรงดำเชื่อว่าการร่วมรำรำในพิธีกรรม จะทำให้หายเจ็บไข้ เกิดความเป็นสิริมงคลในชีวิต ทว่า ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมมักมีไม่มากนัก ส่วนมากจะเป็นสมาชิกในครอบครัวและญาติสนิทเพียงเท่านั้น หลังจากเสร็จพิธีจะมีการรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน บางบ้านประกอบพิธีเสนตั้งบั้งหน่อโดยไม่มีการเสนเรือนก็มี (วาสนา อรุณกิจ, 2529: 28)

“พิธีเสนโต้” เป็นการเสนเพื่อเรียกขวัญ สามารถทำได้ทั้งในช่วงที่เจ็บป่วย และร่างกายเป็นปกติ โดยมักแบ่งเป็นช่วงสามอายุหลักที่มักประกอบพิธีดังกล่าว ประกอบด้วย “พิธีเสนต่อมิ่งต่อเนน” หมายถึง พิธีเสนเพื่อเสริมมิ่งขวัญ จะทำเมื่อผู้ประกอบพิธีมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ต่อมาคือ “พิธีเสนปลุกกล้วยเมืองฟ้า” หมายถึง พิธีปลุกกล้วยบนแดนสวรรค์ จะทำเมื่อผู้ประกอบพิธีมีอายุ 70 ปีขึ้นไป และสุดท้าย “พิธีเสนปลุกกล้วยเมืองลุม” หมายถึง พิธีปลุกกล้วยบนพื้นดิน จะทำเมื่อผู้ประกอบพิธีมีอายุ 80 ปีขึ้นไป หากเป็นชนชั้นผู้ท้าวจะเรียกว่า “พิธีเสนกุลาบายศรี” โดยการเสนจะเอากล้วยมาผูกที่ชื่อบ้าน เมื่อเสร็จพิธีจะนำต้นกล้วยไปปลูกในกิ่งอกงาม (อัมรินทร์ แรงเพชร, 2553: 58)

“พิธีเสนเต็ง” เป็นพิธีเสนเพื่อขอขมาต่อความผิดของผีเรือนที่ทำการลบหลู่ถนอม จนถูกจับไปลงโทษ ทำให้ผีเรือนมาทำร้ายลูกหลานจนเจ็บป่วย เพื่อจะได้ช่วยทำพิธีไถ่ถอนวิญญาณของตนมาจากถนอม สำหรับพิธีเสนเต็งของชนชั้นผู้ท้าวจะเรียกว่า “เขิน” โดยญาติของผู้ป่วยจะเดินทางไปหาหมอเยื้อง เพื่อทำการเสี่ยงทายว่าเจ็บป่วยเพราะอะไร โดยใช้ผ้าเป็ยวมาทำเป็นลูกตุ้มสำหรับเสี่ยงทาย แล้วบนบานต่อถนอมว่า ถ้าหากหายจากอาการเจ็บป่วยจะนำเครื่องเซ่นมาไหว้บูชา เรียกว่า “จิว” โดยสมาชิกในครอบครัวจะนำกระบะบอกไม้ไผ่ รังไหม และปานตี หรือภาชนะคล้ายขันโตกไปแขวนไว้ (สุกัญญา จันทะสุน, 2538: 62)

“พิธีเสนฆ่าเกิด” เป็นพิธีเสนฆ่าแม่ชื่อของทารกแรกเกิด เพราะชาวไทยทรงดำเชื่อว่าเด็กแรกเกิดจะมีวิญญาณติดตามมาด้วย และพยายามจะเอาชีวิตของเด็กคืนไป ส่งผลให้เด็กมี

สุขภาพอ่อนแอเจ็บป่วยบ่อยครั้ง จึงต้องทำพิธีฆ่าวิญญาณของแม่ชื้อ โดยพ่อมดจะทำพิธีอัญเชิญวิญญาณแม่ชื้อให้เข้ามาอยู่ในตัวไก่ แล้วฆ่าไก่นั้นให้ตาย เพื่อให้ทารกเกิดความปลอดภัย (เรณูเหมือนจันทร์เชย, 2544: 73-80)

“พิธีเสนแก่เคราะห์เรือน” เป็นการเสนในกรณีขึ้นบ้านใหม่ หรือถ้ามีคนตายก็จะเช่นไหว้ด้วยหมู กรณีที่มีคนตายจะต้องรอให้ครบ 3 ปีก่อน การเสนหมูจะทำอย่างน้อย 3 ปีครั้ง นิยมใช้หมูที่มีน้ำหนักตัวมาก โดยนำหมูไปฆ่าในกะล้อห้อง หรือห้องวิญญาณบรรพบุรุษ เพราะเกรงว่าหากฆ่าหมูมาจากที่อื่น จะทำให้ผีเรือนของบ้านอื่นมาแย่งชิงไป สำหรับการฆ่าจะใช้ไม้ทุบศีรษะแทนการใช้มีดปาดคอ เพราะชาวไทยทรงดำเชื่อว่า จะเกิดสิ่งไม่ดี ขณะเดียวกัน ระหว่างการฆ่าห้ามให้เลือดหมูตกถึงพื้น เพราะเชื่อว่าจะมีผีปอบมากิน สำหรับการวัดฤกษ์ที่ใช้ในการตอบแทนแม่ผดประกอบด้วย ข้าวสาร เงินสลึง ไช้ไก่ดิบ ไยฝ้าย โดยแม่ผดจะนำไปบูชาครูอีกต่อหนึ่ง (สมรักษ์ชัยสิงห์กานนท์, 2550: 194)

จะเห็นได้ว่า ประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีในปัจจุบัน เริ่มมีพิธีกรรมตามแบบพุทธศาสนาเข้ามาปะปนด้วย ทั้งที่ความเชื่อดั้งเดิมของไทยทรงดำคือการนับถือผีและวิญญาณบรรพบุรุษ รวมทั้งสิ่งเหนือธรรมชาติทั้งหลาย โดยชาวไทยทรงดำอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้รับอิทธิพลความเชื่อทางพระพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนานแล้ว (เกวลิน รัตนาวลีอาภรณ์, 2552)

ภาพที่ 7 อาจารย์ถนอม คงยิ้มละล้าย

ภาพที่ 8 พิพิธภัณฑ์ไทยทรงดำบ้านถนอม

ภาพที่ 9 ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านวัง

ภาพที่ 10 เรือนจำลองในศูนย์วัฒนธรรมฯ

ภาพที่ 11 โสมสแต่ย์ในศูนย์วัฒนธรรมฯ

ภาพที่ 12 เวทีการแสดงในศูนย์วัฒนธรรม

ภาพที่ 13 ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านหนองจิก

ภาพที่ 14 ศูนย์การเรียนรู้งานกลึงไม้ตาล

ภาพที่ 15 งานประเพณีไทยทรงดำ

ภาพที่ 16 ไทยทรงดำคริสต์อำเภอเขาย้อย

ภาพที่ 17 คริสตจักรหนองปรือ อำเภอเขาย้อย

ภาพที่ 18 อนุชนไทยทรงดำคริสต์

ภาพที่ 19 เครื่องจักสานพลาสติกไทยทรงดำ

ภาพที่ 20 เครื่องจักสานไม้ไผ่ไทยทรงดำ

ภาพที่ 21 กลุ่มกลึงไม้ตาลไทยทรงดำ

ภาพที่ 22 กลุ่มต่อเรือจำลองไทยทรงดำ

ภาพที่ 23 เครื่องแต่งกายไทยทรงดำ

ภาพที่ 24 การทอผ้าของชาวไทยทรงดำ

ภาพที่ 25 ป้ายประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

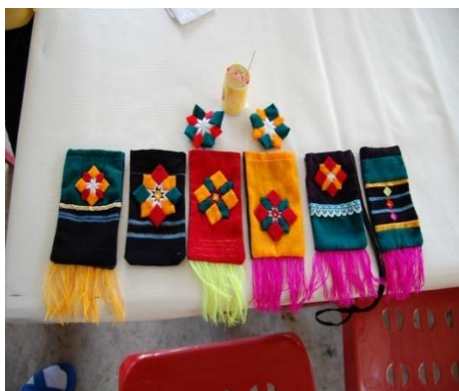
ภาพที่ 26 แผ่นพับโฮมสเตย์ไทยทรงดำ

ภาพที่ 27 ตราสินค้าผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำ

ภาพที่ 28 ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำ

ภาพที่ 29 ซองโทรศัพท์ไทยทรงดำ

ภาพที่ 30 ศูนย์เรียนรู้ไทยทรงดำในสถานศึกษา

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายเกรียงไกร ฮ่องเฮงเส็ง เกิดวันที่ 10 พฤษภาคม พุทธศักราช 2529 อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 259/2 หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีพุทธศักราช 2552 ศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนักวิชาการศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา